
V
B
J
C
7754

SYNODUS
CULMENSIS
&
POMESANIENSIS

J. S. Mock Inv. et del. L. Zucchi sc.

CONSTITUTIONES SYNODALES

Editæ & promulgatæ

ab

ILLUSTRISSIMO EXCELLENTISSIMO & REVERENDISSIMO DOMINO,

D. ANDREA STANISLAO KOSTKA

COMITE IN ZAŁUSKIE,

ZAŁUSKI

DEI & Apoſtolicæ Sedis gratiâ, Epiſcopo Culmenſi & Pomeſanienſi, Abbate Commendatario Czervinenſi & Paradiſienſi, Supremo Regni Cancellario,

in Diœceſana Synodo

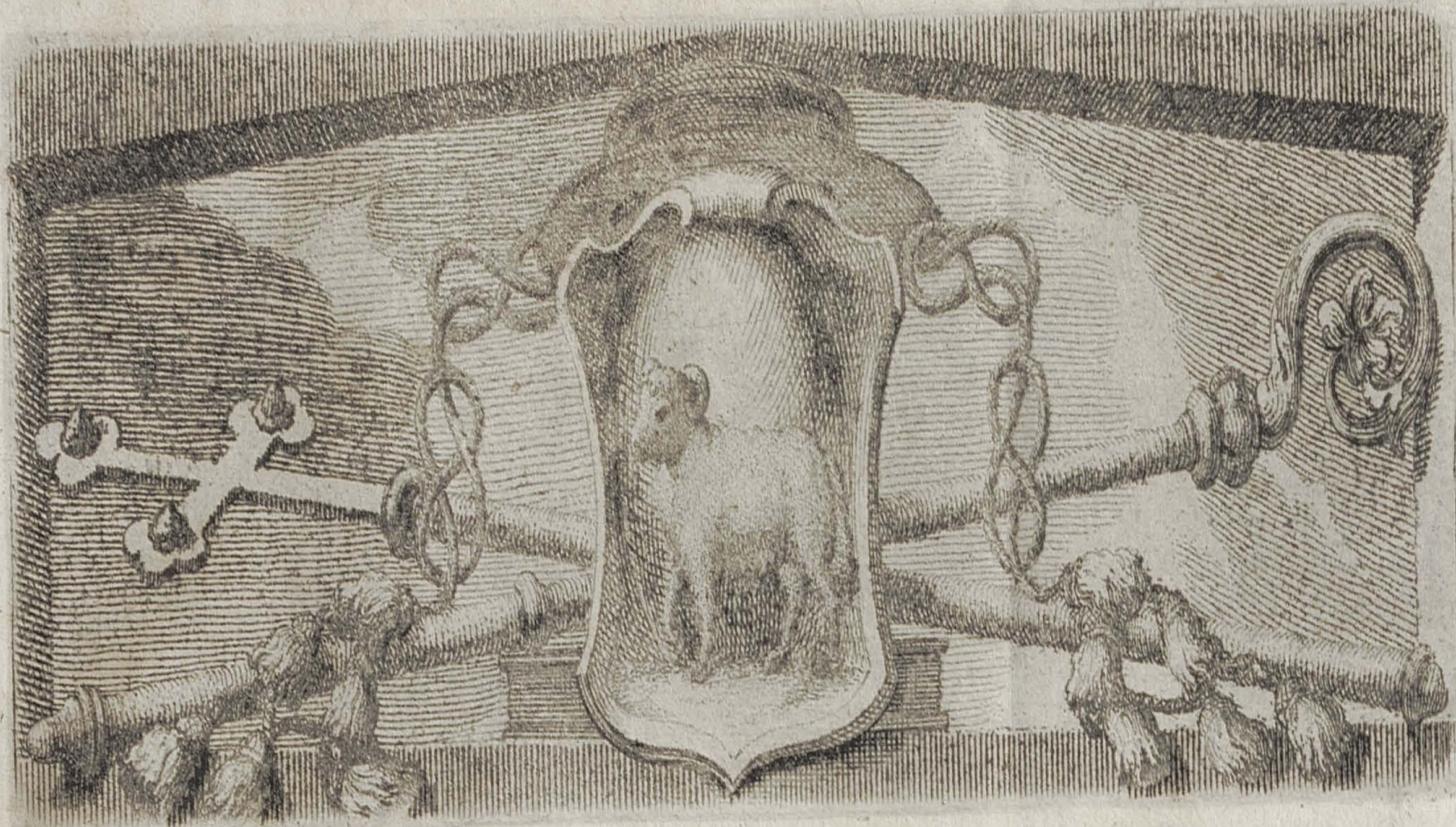
celebrata in Eccleſia Archipresbyterali Lubavienſi Diebus XVI. XVII & XVIII. Menſis Septembris Anno Domini MDCCXLV.

Ex omnibus Synodis retroactis Diœceſanis tribus collectæ Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum & Canonum Decretis vallatæ, Sacræ Scripturæ Sanctorumq; Patrum teſtimoniis adornatæ.

BRUNSBERGÆ Typis Collegii Societatis JESU.

MDCCXLVI.

BIBLIOTH: UNIV
JAGELLONICAE

Ad
Celsissimum Principem, Illustrissimum & Reverendissimum Antistitem Culmen. & Pomesanien: Nominatum Cracovien: Supremum Regni Cancellarium

Oratio Dedicatoria.

AD Te suum fontem, à quo Annô proximè elapsô, suavi promanarunt scaturigine, superatis typographici præli angustiis, redeunt augusta Synodalium Sanctionum fluenta, ut Pastoralis benedictionis numine, uberiori alveô in utriusq; Tuæ Diœceseos Culmen: & Pomesanien: fluant utilitatem.

Novercans longo annorum tractu temporum calamitas, invida plùs justo, eam à Sæculo Clero & populo Tuo non concessit felicitatem, intueri Spiritualis Consilii faciem, ut nimirum tantò gratior eveniret Constitutionum Tuarum publicatio, quantò diuturnior fuerat illarum expectatio.

Clauserat Dzialinius Ille Magnus Prædecessor Tuus, quem pietas erga omnes, Pastoralis Officii religio adhuc immor-

mortalem exhibet, vitam, & Synodi Diœceſanæ Acta, & jam hactenus tumulatum Corpus Synodale, Tuô ſub regimine, novô meritorum ſplendore reviviſcit.

Legit in Tuo Præſuleo pectore Alma Diœceſis Culmen: illa Prophetæ Domini verba: Dabo Vobis Paſtores juxta cor meum, & paſcent Vos ſcientiâ & doctrinâ. *Quid enim ad ſalutem populi Tui curâ majore agis, quàm ut ea doctrina, quam Gentium Doctor* virtutem eſſe Dei in ſalutem omni credenti *dixit, ſit cunctorum ſalus. Hanc enim ſolam à Paſtorali Præſulum ſollicitudine per ſuum Prophetam requirit.*

Loquatur Plocia, depredicet Luceoria quantô zelô curas regendi Eccleſias illarum Diœceſium ſuſceperis, loquatur demum Sacer Sponſæ Tuæ Culmen: Senatus, totuſq; Sacerdotum Chorus. Viderunt enim omnes Te gubernante exemplaritatem in Clero, devotionem in populo, in viris gravitatem, in pueris diſciplinam, viderunt reſtaurata Sanctuaria, extructas Aras, & quas tempus edax Eccleſiis, Urbibus, Juſtitiæ, Sacrariis intulerat injurias, reparaſti ruinarum imperterritus Vindex. Viderunt in Magiſtratibus juſtitiam, in Civitatibus bonum Ordinem, in Foro æquitatem, in Domibus honeſtatem, modeſtiam in plateis. Et ego qui propiùs per quinque propè luſtra Te inſpexi, & inter Officiales Curiæ Tuæ cenſeri merui, omnem formam non corporis, id enim pictorum ſculptorumq; opus, ſed mentis, ſuis coloribus deſcribere poſſem, niſi Tua vetaret verecundia. Unum tamen ſilere nequeo, ex quo nihil fortuna, nihil Regum gratia, nihil hominum favor, nihil temporum opportunitates ſibi aſſerunt, ſed quod verè totum Tuum dici debet, Exemplum intelligo, quo omnibus præluces, in pietate & Religionis cultu, juvandi proximi ſtudio, conſtantia in adverſis, æquanimitate in proſperis, vitæ ſeveritate, animi demiſſione, prudentia, manſvetudine, innocentia, ita, ut nihil imperes, niſi priùs Ipſe in Te juſſa probaveris, & quod mirandum eſt, ita publi-

cis

cis Miniſterii Regni rationibus præes, ut Gregis Tibi commiſſi partes in omnibus impleas, nihil antiquius æſtimando propagatione Religionis Orthodoxæ, adeoq; hæreſes extirpare, errantes in viam veritatis reducere, pravas conſvetudines abrogare, Decreta ſalutaria Clero & populo condere pro ſumma lege reputas: ac ut unita virtus eſſet fortior, cuncta quæ nunquam morituræ memoriæ Petrus Koſtka, Laurentius Gembicki, & ſupra memoratus Dzialinius Anteceſſores Tui piè & ſalubriter in Synodis ſuis glorioſiſſime ſanxerunt, huc in unum Compendium redegiſti, ac per hoc ipſum, quod infirmum fuit, conſolidaſti, quod ægrotum ſanaſti, quod confractum alligaſti, quod abjectum reduxiſti.* *Ipſe viva omnium rectefactorum & faciendorum Idea, primum vitæ exemplaris exemplar, primum eximiæ probitatis prototypon, primumq; propagatæ per Tuum Clerum & populum Sanctimoniæ fundamentum, ac ut revertar ad principium dedicationis meæ Fons primus in tot ſanctioris vitæ profuſus flumina. Svave per hæc ſancita ſubditis Tuis imponis jugum & onus leve, utpote, quod Ipſe ab adoleſcentia Tua portare didiciſti. Hinc æternum laudis Tuæ aſſurgit monumentum, quod nulla inimica manus atteret, nulla ætas decoquet, nulla obſcurabit ingratitudo. Sed ecce quæ Metamorphoſis? Invida Cracovienſis Cathedra in æſtu ipſo Tuorum pro gloria Dei laborum, ex Montibus Culmenſibus Te evocat ad Vavelli ſui verticem. Itane* Præſulum Digniſſime Ævi Noſtri grande Decus, futuri maximum deſiderium, *quos Tuis irrigaſti ſudoribus, foviſti gratiis, cumulaſti beneficiis, Nos deſeris? ac pæne momento perimis? dum à Nobis avelleris? Inexplicabilis doloris Noſtri hoc argumentum eſt. Ponimus tamen triſtitiæ metam, ne Tuæ injurioſi videamur gloriæ, & licet jam ſauciat proxima Translatio Tua Cracoviam corda Noſtra, lenit tamen vulnera, ubi hoc, quod inter Celſiſſima in Regno reputa-*

* Ezech. 35.

reputatur Honorum fastigia, & Tuo Nomini & Nostræ gratulamur fortunæ. Et quoniam sic Divinæ placuit Providentiæ, ut jam Cracoviensis audiaris Antistes. Procede feliciter à Nobis, sed non sine Nobis, utpote quem ubique Nostris comitabimur affectibus. Non sint fasces quos non teneas, non sint fasti quos non impleas, non sint Anni quos non vivas, Hoc Tibi Celsissime Princeps à DEO omnium bonorum largitore vovet præsens Concilium, quod in his pauculis utiq; contemplare pagellis, quas ego cum omni reverentia Pastoralibus substerno plantis

Celsitudinis Tuæ Rñdissimæ

devotissimus & humillimus Servus
PAULUS DOMINICUS DROMLER
U. J. D. Canonicus Varmien: Causarum Curiæ Tuæ Celsitudinis Auditor Generalis & Judex, Synodi Promotor.

EDICTUM CONVOCATIONIS.

Synodi Diœcesanæ.

ANDREAS STANISLAUS KOSTKA COMES In ZAŁUSKIE ZAŁUSKI

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episcopus Culmensis & Pomesaniæ Commendatarius Abbas perpetuus Czervinensis & Paradisiensis, Supremus Regni Cancellarius.

Niverso Clero Diœcesis Nostræ Culmensis & Pomesaniæ salutem in Domino sempiternam. Cùm mortalium animi ingenerato pondere ad prava deflectant, libertatis desideriis in mundi illecebras facilè proruant, necesse est illos quotidianis animadversionibus, & recentioribus præceptis in contrarium cogi, & in recto salutis tramite detineri. Etenim, cùm vitia in corrupta humana natura, quasi in terra spinas & tribulos producente continuò innascantur, continuò etiam est advigilandum, ne incrementum sumant, & statim, ac pullulare cœperint, extirpare & evellere satagendum. Quemadmodum enim in arboribus enascentes rami obsequuntur Agricolis, quorum ductu vel in altum enituntur, vel ad terram declinant; ita pariter hominum indoles, ut virtutum processibus adolescant, opus est pietate ac Religione assiduè excolere, quò illarum nova germina non demittantur ad ima, sed ad sublimia erigantur. Hujusmodi intuitu, perlustrata hactenus ad præscriptum Tridentini

dentini Concilii Diœcesi Nostra Culmensi & Pomesaniæ, nihil sane Nobis optabilius accidere potuit, quam in eo statu, Divina favente Providentia, res nostras constitutas videre, ut tandem sepositis aliquantisper cæteris curis, Synodum convocare liceat. Enim verò Sacri illius Concilii Sapientissimi Patres adeò arcto vinculo sibi cohærere arbitrati sunt, hæc duo solicitudinis Episcopalis præcipua capita, Visitationem nimirum & Synodorum Convocationem, ut utrique certos limites annorum præscribere non dubitaverint: intelligebant ii siquidem, nulla fere commoda, aut certè perexigua ex Visitationibus percipi, nisi Episcopi ea, quæ visitando extra orbitam esse animadverterent, pristino Ordini ad normam SS. Canonum in Synodis restituerent. Quapropter de Consilio V. Capituli Ecclesiæ Nostræ Cathedralis cogendam Synodum decrevimus, eamque hisce Edicti Nostri Literis pro die 16ta Mensis proximi Septembris, quæ erit feria 5ta post Dominicam 14tam post Pentecosten, indicimus. Ad quam quidem Synodum in Ecclesia Archipresbyterali Lubaviensi die præfixo & sequentibus celebrandam præfatum V. Capitulum Nostrum peramanter invitamus. Præpositis verò, Archipresbyteris, Parochis, Commendariis, cæteríſque quibusvis Ecclesiarum Rectoribus & Presbyteris, qui de Jure vel consvetudine Synodo Diœcesanæ tenentur, vel consveverunt adesse, strictè in virtute S[æ] Obed[æ], & sub pænis à Jure sancitis præcipimus, ut die præstituta summo mane ad Ecclesiam prædictam conveniant, ibíque veste talari & superpelliceo induti, Synodo modestè intersint. Neq; inde 16ta sive sequentibus ullo prætextu discedant (nisi fortè veniâ à Nobis impetratâ) donec Synodus feliciter in Domino fuerit terminata. Ne autem hoccé Synodali tempore cura Animarum, & alia

Officia

Officia Ecclesiastica detrimentum patiantur, respiciendo paupertatem nonnullorum, atqué à Civitate Lubaviensi longè distantium Parochorum, viarum incommoda, quatenus unusquisqué Decanus sive Archipresbyter personaliter, cæteri verò cujuscúnque Archipresbyteratus per suos Commissarios in proxima Congregatione Decanali ad eum effectum celebranda, & per Decanos locorum quantociùs indicenda, eligendos hocce obligationis munus adimpleant, præcipimus & injungimus. Reliquos verò Paternè ab hac obligatione interessendi Synodo dispensamus. Eos verò, qui Nomine cæterorum ad hujusmodi Conventum Synodalem se conferent ut suas Ecclesias (si fortè Vicariis carent) substitutis Sacerdotibus, sive Sæcularibus, sive Regularibus, modò non vagis, non suspensis, nec censuris Ecclesiasticis irretetis sedulò commendent, ordinamus.

Porro etsi omni tempore oporteat Clericos vitæ illibatæ, & optimæ conversationis fragrantia Christi Fideles ad virtutes allicere, his certè diebus, quibus Synodus celebratur, in id præcipuè incumbant, necesse est, utpote qui tunc omnium oculos conversos habent. Quocirca tum in accessu, tum in recessu, ac quamdiu in ipsa Civitate moram facient, frugalitatis, modestiæ, gravitatis, atque totius Clericalis sanctimoniæ, specimina præbeant quam studiosissimè.

Verùm, ut Spiritus Sanctus cumulatè dona sua in Nos effundat, atque ipse Divino lumine, omnes actus Nostros dirigat, monemus & obligamus omnes Sacerdotes Diœcesis Nostræ utriusqué tam Sæculares quàm Regulares, ut in singulis Missis post publicationem præsentis Edicti Nostri, collectam ad postulandam gratiam Spiritûs Sancti, quæ in Missali habetur post Missam de eo Votivam, recitent, ac singulis diebus Dominicis & Festis,

ſtis, tam in Cathedrali, quàm cæteris Eccleſiis ante Miſſam Conventualem ſive Cantatam recitentur Litaniæ de Omnibus Sanctis cum conſvetis precibus & Orationibus, ut Deus propitius conſilia Noſtra ſuperna Benedictione præveniat, & proſequatur. Hortabuntur quoque Parochi Fideles eorum curæ commiſſos, ut in eum finem, privatim etiam aſſiduas ad Deum preces fundant, ut ab immenſa Bonitate Ejus ea impetrent quæ bono publico, vitiis eradicandis & virtutibus inſerendis conducunt.

Volumus inſuper; ut præſentes Edictales literæ valvis Eccleſiæ Noſtræ Cathedralis Culmenſis, atque omnium Archipresbyteralium tum per Decanatus ſive Archipreſbyteratus via ſolita curſoria publicentur, atque per eas taliter affixas & publicatas ſingula prout mandantur, ita omnes comprehendant & adſtringant, acſi eorum cuilibet & expreſsè forent intimatæ.Certificantes ipſos qui de Jure vel conſvetudine Synodo hujuſmodi intereſſe tenentur, quod ſive in termino præfixo comparuerint, ſive non, Nos nihilominus ad celebrationem Synodi præfatæ cum adjutorio DEI procedemus, & ea, quæ pro utilitate Eccleſiarum Diœceſium Noſtrarum fore videbuntur decernemus & conſtituemus, contumacia cujuſcunq; non obſtante, pænis tamen, prout de Jure, contra inobedientes & abſentes infligendis & extendendis. In quorum fidem &c. Datt. Lubaviæ in Arce Noſtra Die 23. Menſis Auguſti Anno Domini 1745.

ANDREAS EPISCOPUS.

SERMO
ILLUSTRISSIMI & REVERENDISSIMI DOMINI, D. ANDREÆ STANISLAI KOSTKA COMITIS IN ZAŁUSKIE ZAŁUSKI
Epiſcopi Culmenſis & Pomeſanienſis.
In initio Synodi ad Clerum.

COnſvevit Sanctorum Apoſtolorum, ac Patrum antiquorum Cætus in unum congregari; ut Spiritûs Sancti illuſtrationibus ſeniores illi collecti, quod magis eſſet conſentaneum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti decernerent. Majorum igitur exempla imitantes, Sacrorúmque Canonum, ac Sacroſancti Concilii Tridentini Decretis obſecundantes neceſſarium duximus, Fratres, & Filii dilectiſſimi, Diœceſanam Synodum jam dudum deſideratam congregare, ut cauſam Dei agamus, Eccleſiam Dei ædificemus, collapſos mores reformemus, & correctionem fortiter ad praxim redigamus. Sed, quid prodeſt, dilectiſſimi, Synodum Diœceſanam adunare, & in hac Eccleſia congregari, ſi quod ſanctionibus multis Anteceſſorum Noſtrorum Synodalibus, & extra-Synodalibus, ſaluberrimè ſtatutum eſt, opere non complemus? Ad Noſtram inſtructionem de Jesu Noſtro

 Chriſto

Luc. 24. 19. Christo Pastore Principum scriptum est: *Potens in opere & sermone coram Deo & omni populo cæpit* Act. 1. ℣ 1. *JEsus facere & docere.* Doctor Gentium Divus Paulus nos omnes monet. Hebr. 12. ℣ 2. *Aspicientes in Auctorem Fidei & consumatorem JESUM,* æterni Patris Verbum, quod Pastoribus & gregi in exemplum propositum est. Quàm multi inveniuntur, qui dicunt & non faciunt. Fatendum est cum Divo Gregorio: S. Greg. in Ev. hom. 17. n. 3. *Officium quidem sacerdotale suscipimus, sed opus Officii non implemus.* Non sine magna animi Nostri ægritudine ingeminare cogimur cum eodem Ssmo Pontifice. *Ecce mundus Sacerdotibus plenus est, sed tamen in Messe Dei rarus valde invenitur operator.* Pauca hæc, sed omni ancipiti gladio penetrabiliora verba, satis, supérque demonstrant, qua formidine ad sacra Ministeria accedendum, quavé trepidatione in iisdem perfungendo jugiter sit immorandum. Profectò (Vos singillatim alloquor, Charissimi, qui examini eritis præficiendi) non ita vulgò contingeret, ipsa experientia monstrante, quod Orat. 20. Pastoral. p. 1. c. 8. docet Nazianzenus *plurimos nihil aliud contulisse, quàm velle,* nec, ùt Magnus adjungit Gregorius, tam multi lucrum quærentes accederent sub ejus honoris specie, sub quo mundi lucra destrui debuissent, Gildas Sapiens Biblioth. SS. Patrum hom. 5. *ambientes* (Sapientissimi Viri sunt verba) *Ecclesiasticos gradus, qui eos legitimis sæpè moribus non illustrant.*

Quapropter tum veteribus tum recentibus Ecclesiæ præceptis aptissimè consonat Ssmi Pontificis Clementis monitum (ac tutissima simul, ut reor, Nobis cautio futura) Epist. 2. Refer. dist. 23. c. Tale. *meliùs videlicet esse paucos habere Ministros, qui Dei opus dignè exerceant, quàm inutiles multos, qui & Ecclesiæ, & Ordinatoribus*

ribus grave onus adducant.

Quid ergo ſentiendum arbitramur tranſituri jam ad eos expendendos, qui non ſui tantùm ſed aliorum rationem ſunt reddituri: Vos hic iterùm, Dilectiſſimi, affari compellor, qui dum æquiſſima lance excutietis animarum Regimini præficiendos, qui demum in ſacro Pænitentiæ Tribunali Judices conſtituti eſtis, Vos quoque ipſos ſtrictiſſimè dijudicare tenemini. Quô inquam ſtudiô, quô zelô, quo lumine, qua mente ſit incedendum, cùm Vos certò non lateat, quòd Divus Bernardus conqueritur. *Curritur nâmque paſſim ad Eccleſiaſticas curas*, exclamat: *tanquam ſine curis quiſquam victurus tum ſit, cùm pervenerit ad curas.* Epiſt. ad Henric. Epiſc. Senonen.

Nec immeritò tantus conqueritur Vir, quando univerſa inde damna profluentia in Nos ipſos recidere tandem comperiemus. Nam ſi ipſe Apoſtolus Vas electionis teſtatur, *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum*, Cujus, inquam, converſatio in Cælis erat, & cui *vivere Chriſtus* fuit, & *mori lucrum*; Quid, quæſo, nos quieto, pacatóque animo eſſe ſinet, quos quotidie reos multiplex forſitan culpa redarguit. *In multis* certè teſte Jacobo *offendimus omnes* adeo; ut, quamvis interiora Noſtra perſcrutantes ſatis juſtificari præſumeremus, aliorum tamen vitio fiat; ut perinde damnemur. Quid tunc cuiq; proderit ſuo non puniri, ſi alieno ſit puniendus peccatô. 1. ad Corinth. c. 4. ℣. 14. Jacob. 3. ℣. 2.

Idcirco non alia unquam tutior via invenietur eâ, quam totius Eccleſiæ Doctor & Paſtor præſignavit, ut, cui regiminis culmen imperatur, ſi donis præveniatur, quibus & aliis proſit; Divinis diſpoſitionibus ſubdatur, atq; à vitio obſtinationis

 alienus

alienus invitus obediat. Hanc docet Gregorius cautionem, hac muniamur & Nos, ut tanquam anchorâ fidiſſimâ in mediis procellis firmati, flante deinde Spiritûs Sancti aura in portum ſalutis provehamur.

Abſit, & avertat Deus, quod quis inter Vos refractarius inveniatur, & ea opere implere recuſet, quæ hæc S. Synodus in Domino congregata opportunè ſtatuet ac decernet. *Qui enim rebelliter vivit, ait* S. Clemens Papa: *& diſcere atq; agere bona recuſat, magis Diaboli, quàm Chriſti membrum eſſe oſtenditur, & potiùs infidelis, quàm fidelis eſſe monſtratur.* Ut hoc barathrum vitemus, *Nullatenus* inquit Dionyſius Collector *Noſtri Sæculi more ſimus contenti, quo pronius deſideramus recta nôſſe, quàm facere, ſed Divino adjuti auxilio, quæ fieri præcipimus, arte perficiamus, ut efficaciſſimo fidelibus proſimus exemplo. Magna eſt ſiquidem jubentis authoritas, eadem primitùs juſſa complentis: quatenus Eccleſiaſtici Ordinis diſciplina inviolabilis permanens ad capeſſendum perenne præmium Chriſtianis omnibus præſtet acceſſum, per quem & Sancti Præſules paternis muniuntur regulis & obedientes populi Spiritualibus imbuuntur exemplis.*

S. Clemens in Epiſt. de Offic. Sacerd. in Cleric. Tom. 1. Conc.

Dionys. exig. tom. 1. Conc.

Pſal. 57. v. 5.

Cujus ad hæc ambæ non tinniant aures? quis eas obturabit, ne audiat? quis oppilabit os ſuum ne loquatur? quis claudet oculos ne videat? quis vocem Domini ſpernet? quis monita ſalutis conculcabit?

Ezech. c. 33. v. 8. 9.

Quod ſi obediens eris, & juxta præcepta, quæ mandavero tibi, ambulaveris faciens ea, *Ipſe quidem impius in impietate ſua morietur, porro tu animam tuam liberâſti.* Arguat hinc quiſque Ve-

ſtrûm; quanti ſit, Vos ad ſacrum hunc conſeſſum advocaſſe, ut unanimi ſenſu ſingulis præſcribenda decernantur, quo docti muneribus Veſtris perfungamini, imò quanti fuerit illa eadem ſive ignoraſſe aliquos, ſive ignaros etiam non impleviſſe.

Quapropter ad hæc præſtanda Vos hortantur tot Virorum, quà doctrinæ ſplendore, quà vitæ Sanctimoniâ inſignium ſaluberrima documenta, ad hæc impellit, & urget proprii uniuſcujuſq; debiti ac officii ratio, cui ſine graviſſimo ſalutis diſpendio & defectionis nota deeſſe non poterit, quicunq; vires & conatus, quibus enitendum eſt ad propoſitum præmium, vel inertiâ infringat, vel diffidentiâ animo concidat. Hæc ipſa ſunt, ad quæ perficienda non incitabunt modò, ſed quaſi manu ducent hujus tamdiu optatæ Synodi ſtatuendæ Sanctiones, Decreta præfinienda, Regulæ atq; Præcepta ab unoquoq; ſervanda.

Abſit, ut nauſeet quis ex Vobis cibum iſtum, qui invitus hæc audiat, nec pronis auribus excipiat. Ægyptiorum ollis aſveti nauſeabunt ſanè ac reſpuent, quippe qui in vitio laudem, in virtutibus contemptum collocare didicerunt, ut mirum inde non ſit, ſi *malum dicunt bonum, & bonum malum, ſi tenebras putant lucem, & lucem tenebras*, terrenis namq; ſaturati, ùt eſt in Proverbiis: calcant favum ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

Exodi c. 16. v. 3.

Iſaiæ c. 5. v. 20.

Hinc profectò ſequi neceſſe eſt, quod duo ſapientiſſimi Gregorii, Magnus videlicet atq; Niſſenus ſplendidiſſima Eccleſiæ lumina ſcriptis ſuis inditum reliquerunt, ut vix ullum poſſit eſſe foris remedium, quando intus latet vulnus incluſum, & qui langvente ſtomacho alimenta non retinent, eorum

profectò desperanda sit salus.

Excogitate nunc, Filii & Fratres Charissimi, metientes Vosmetipsos in recessu cordis Vestri, quorum in numero recenseri cupiatis? eorumne, qui salubri ac proficuo cibo nutriri, & aptis remediis saluti animæ suæ prospicere gestiunt, an aliorum potiùs, qui vetitis, damnatísque alimentis indies magis valetudinem debilitant, & omnem spem salutis sibi præcidunt, ac proprium tandem interitum moliuntur.

Ego sanè quidem suspicari non valeo eo dementiæ quenquam progredi posse, non dicam, Dei Ecclesiæ servitio consecratum, sed nedum ejusdem Ecclesiæ Matris sinu receptum, attamen pro injuncto mihi debito, monendos singulos, & unumquémque obsecrandum censui *per viscera miseri-*
Luc. 1. v. 78. *cordiæ DEI Nostri,* ut & sæpiùs & seriò animo recolatis, quid demum proderit cætera cuncta per-
Sapientiæ c. 5. v. 7. peràm prævidisse, plurimis laboribus in via erroris & perditionis lassatos fuisse, si id unum conte-
Marci 8. v. 36. mnatur, quo suæ quísque animæ detrimentum patietur.

Agg. c. 5. v. 5. & 7. Vigilandum propterea, ac sedulò excubandum est super viis Vestris, ut nunquam horum præceptorum memoriam amittatis, quibus Vobis, aliísque simul consulatis, ne citò per negligentiam deperdatur, quod non sine labore per gratiam fuerit
Thom: à Kemp. l. 1. c. 21. de Imitat. Christi. hìc acquisitum. *Quænam, quæso, supererit spes in fine, si in ipso mane tepescimus, vel in cursu frangimur? quo maximè contendendum est ad pollicitum bravium.* Certè illudimus Nobis, ac stultè blandi-
Jerem. c. 6. v. 14. mur, si declinare ad quietem cupimus, quasi pax Nobis sit & securitas, dum nullum affulget indici-

um tranquillitatis. Imò undiq; urget pugna, fervétque bellum ſacra Pauli tuba perſonante. *Caro concupiſcit adversùs ſpiritum, ſpiritus adversùs carnem. Hæc enim ſibi invicem adverſantur, ut non quæcunq; vultis, illa faciatis.* 2. Corinth. c. 7. v. 5. Galat. c. 5. v. 17.

Igitur ut animarum Veſtrarum Paſtor clamare non ceſſo ad Vos dilectiſſimi cum S. Jacobo Apoſt: *In manſvetudine ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſalvare animas Veſtras.* Jacobi 1. v. 21. Complete verbum Domini, qui ad Nos his verbis ingeminat. Excubate in cuſtodia Sanctuarii, & in miniſterio Altaris, ne oriatur indignatio ſuper filios Iſràël. Cuſtodite Sacerdotium Veſtrum, & omnia quæ ad cultum Altaris pertinent. Studete ergo ſanctè & religiosè vivere, & omnipotenti DEO placere, ut verbo & exemplo lucere poſſitis in Eccleſia DEI, & ut Ipſe adimpleat in Vobis & Animabus omnibus, quas ſangvine ſuo redemit pretioſo, miſericordiam ſuam & immarçeſcibilem Coronam conſequi valeatis à D. N. J. Chriſto, qui eſt ſuper omnia DEus benedictus, & cui eſt omnis honor, & gloria, & imperium in ſæcula ſæculorum Amen.

SERMO

PERILLUSTRIS ADMODUM REVERENDI DOMINI

FABIANI PŁASKOWSKI

Archidiaconi in Cathedrali Culmenſi Pomeſanienſis & per Diœceſim Pomeſanienſem Vicarii generalis circa inchoationem Synodi habitus.

Nunc Judicium eſt mundi. Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant. Joan. 12. in Evang. Feſti Exaltat. S. Crucis.

Hebr. 4. v. 12. ſqq.

Ivum ſermonem Dei, & efficacem penetrabiliorem omni gladio ancipiti, & pertingentem, uſq; ad diviſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoq; ac medullarum, inconcuſſæ increatæque veritatis oraculum, cælô & terrâ tranſeuntibus, firmiùs; ſermonibus, qui exarantur ſtylo ferreo, vel celte ſculpuntur in ſilice, ſtabilius; ſuper angularem lapidem Chriſtum qui factus eſt in caput anguli, fundatum, ſuper Petram (Petra autem erat Chriſtus) ſtabilitum in aciem intellectûs educo, Veſtræ obtutui mentis objicio Auditores legitimè convocati & congregati Illuſtriſſime Excellentiſſime, & Reverendiſſime Domine Culmenſis & Pomeſaniæ Antiſtes, Concilii Synodi Diœceſanæ ſupreme Præſes & Judex ordinarie, Perilluſtres & Reverendmi, Illuſtres & Admodum Rndi Rndi, Vnbles ſuis titulis ornatiſſimi. Verba hæc: *Nunc Judicium mundi* detonantia & denotantia, ſunt de theſauris magnitudinis, ſapientiæ & ſcientiæ DEI. (cujus incomprehenſibilia

bilia judicia, investigabiles viæ ejus) excerpta & extracta. Verba sunt illius Filii Dilecti Æterni Patris, in quo sibi benè complacuit; quem ipsum audire præcepit. Verba sunt illius coëterni Patris Unigeniti, qui in tempore Homo factus, Parvulus natus est nobis, Cujus Imperium super humerum Ejus, cujus Regni non erit finis, Qui in terram pacem attulit hominibus, sed bonæ voluntatis, Qui non venit pacem mittere in terram sed gladium, venit enim separare hominem adversùs Patrem suum, Qui venit in ruinam & resurrectionem multorum, Quem dum mundus non cognovit, quem dum mundus priorem omnibus odio habuit, judicium mundi proclamavit; Ipsi enim data est potestas Judicium facere, quia Filius Hominis est. Cujus Judicium durissimum his, qui præsunt. Cujus Judicium incipit à Domo Dei. Ad cujus Judicium arescentibus præ timore hominibus, Reges (adeóque & Regale Sacerdotium) nudo latere pulpitabunt. O quàm terribilia Judicia tua sunt Domine! O! Judex testísque meæ certissimæ culpæ, quis de me sensus sit Tuus? Ipse vides. Scimus ah scimus! quia jam tempus tuum semper est; quia nosse tempora & momenta Pater jam posuit in tua potestate. Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies una. Apud te nunc, *nunc judicium est mundi*. Nos, qui sumus de mundo & in mundo; quo ibimus? & quo à facie Tua fugiemus? Cælum & terram tu imples, omnia nuda & aperta sunt oculis Tuis. Ast bono simus animo. Quia misericors & miserator Dominus expectat, ut misereatur nostri. Nobis dictum supponamus: *ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant*. Dum tempus habe-

habemus, operemur bonum, Audiamus Apoſtolum
1. Corinth. 11. v. 31. dicentem: *Quod ſi Noſmetipſos dijudicaremus, non utiq; judicaremur.* Judicia ſpiritualia, temporalia in hoc Concilio Juſtorum & Congregatione contra mundum & ſæcularia Ejus deſideria inſtituamus, ut in æternum non cum hoc mundo damnemur. Ego munus & onus Actoris ſuſcipio. Vos inclinate aurem veſtram in verba oris mei.

Figura judicii ex Judice, Actore & reo conſtituitur. Judex ſecundùm legem legitimè latam & publicatam judicare tenetur. Speciales Diœceſium Culmenſis & Pomeſaniæ Conſtitutionum Synodalium Leges, quas Illmi, Excellmi & Revmi Domini olim Loci Ordinarii condiderunt; quibus, Illuſtriſſimus olim Koſtka firmiùs, quàm Gentilitiâ ſuâ ſoleâ ſemitas juſtitiæ tritas reddidit; quibus Illmus olim Gębicki ſtrictiùs quàm Avitâ ſuâ faſciâ ſubjectum ſibi populum ad faciendam obſtrinxit juſtitiam; quibus Illmus olim Działyńſki arctiùs quàm Gentilitiô ſuô annulô conſtantem, perpetuamq; voluntatem jus ſuum unicuiq; tribuendi ſpopondit & ſubarravit, partim ſub armis ſiluêre leges, partim pronâ in oblivionem recti memoriâ hominum exciderunt. Quas periculoſorum viciſſitudo temporum vigilantiſſimis etiam in ſuo munere Diœceſium harum Paſtoribus (quorum plures ex primo diligentiſſimæ Paſtoralis curæ limine, aut maxima virtus altiùs evexit, aut invida mors magnis infenſa Viris terris eripuit) reaſſumptâ Synodô, in obſervantiam revocare non permiſit, ita, ut plusquam per integrum ſæculum, Convocationis Synodi, non ſit audita vox in terra noſtra. Nunc, o quàm magna ſuper nos miſericordia Domini!

mini! quia venit, ecce venit tempus, & nunc eſt tempus beneplaciti Tui Deus; in quo, ùt olim per Iſaiam promiſeras: *reſtituam Judices tuos, ut fuerunt priùs, & Conſiliarios tuos, ſicut antiquitùs.* Reſtituiſti Nobis Judicem Synodalem, & dediſti poteſtatem Gentilitio Ejus Agno aperire librum Conſtitutionum Diœceſanarum, quem pluſquam per Sæculum nemo aperire poterat. Jam nunc aperti ſunt libri, & apparuit Judicium. Jam nunc ſub ſigno Crucis (tunc apparebit ſignum Hominis) Andream Myſteria Crucis exaltantem, poſtridiè Feſti Exaltationis S. Crucis Judicem Synodalem in Spiritualibus Ordinarium conſtituiſti; paraſti in Judicio Thronum Ejus, ut de vultu Ejus judicium noſtrum prodeat. Ergo erumpo in verba Scripturæ Sacræ: *Sit Dominus Deus benedictus, qui voluit Te ordinare ſuper Thronum ſuum, ut facias judicium atq; juſtitiam.*

Iſa. 1. v. 26.

Apoc. 20 v. 12.

2. Paral. 9. v. 8.

Antequàm in principali Cauſæ negotio experiri incipiam juxta ſentimentum Eccli. Cap. 18. promulgatum: *ante Judicium para juſtitiam tibi, ante judicium interroga teipſum;* ne conventus Jure reconventionis utatur, & peccatum meum contra me eſt ſemper; ſtatûs Eccleſiaſtici prærogativam Sacerdotalem ipſe mecum expendam & ruminabo. Princeps Apoſtolorum dicit: *Vos genus electum, Regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, ut virtutes annuntietis Ejus, qui vocavit Vos in admirabile lumen ſuum.* Ipſa increata veritas profitetur, quia Nos in Apoſtolis elegit de mundo. Ipſe elegit Nos, & poſuit Nos, ut eamus & fructum afferamus, & fructus Noſter maneat. Pſalmiſta vult, *ut Sacerdotes induantur juſtitiam.* Deus per Malachiam Prophet. dicit: *Labia Sacerdotis cuſtodient*

1. Pet. 2. v. 9.

Joan. 15. v. 16.

Pſal. 131. v. 9.

Malach. 2. v. 7.

ſcien-

Judith. 6. v. 11. *scientiam & legem requirent de ore Ejus.* Judith de Sacerdotibus pronunciat: *Vos enim estis Presbyteri in populo Dei, ex Vobis pendet anima illorum.* S. Thom: de Aquin: loquitur: Sacerdos, id est *Sacer Dux, populum per bona exempla ad Cælum ducendo.* (S. Thom. de Aqu.) Doctrina Nicæna (de Cler. Sacr. Ord.) refert: *Clerici Sacri Ordinis esse debent typus & imago Cælestium, Episcopus quidem debet esse typus Dei, Presbyter tenere debet locum Seraphinorum, Diaconus verò Cherubinorum,* (Conc. Nicen. de Cleric. Sacr. Ord.) S. Bernard: plùs dicit: *Sacerdotalis potestas superat potestatem etiam Angelorum, licèt enim unus Angelus potest unum Cælorum movere, tamen minimè potest unum ipsorum de Cælo in terram tam citò transferre, sicut radius solis emittitur ab ipso sole: Sacerdos verò suo Ministerio transfert verissimum Corpus Christi de ipso Cælo Empyreo ad ipsum Altare Sacrum.* (S. Bernardus.) S. Greg. Nazian: cum admiratione pronuntiat: *O Sacerdotes! O Mundi fundamenta! Christianæ Fidei columnæ, immortalis vitæ Doctores, Christiferi!* (S. Greg. Nazianz.) Similiter cum exclamatione loquitur S. Ephrem: *O miraculum stupendum! O potestas ineffabilis! O tremendum Sacerdotii ministerium, spirituale, ac sanctum, venerandum, & irreprehensibile! Per hanc dignitatem, humana natura licèt humilis & abjecta, cum Virtutibus incorporeis adæquatur; excedit intellectum & rationem, omnemq; cogitationem, donum altitudinis dignitatis Sacerdotalis.* (S. Ephrem.) Sed quo me sublimitas Sacerdotalis præeminentiæ adhuc in statu viæ, meriti & demeriti militantis Ecclesiæ constituta abripit? sisto, sisto gradum experientiâ præmonitus, quòd terminus est altæ sæpe ruina viæ, si sortem meam ponam cum impiis, si Religiosum

cor mundano faciam ſordeſcere pulvere; ſi ſicut populus ſic fiam Sacerdos, quæ me meta manet, niſi ſublatus in altum ut caſu graviore ruam? Contremiſco in verba S. Hieronymi prolata: *Grandis dignitas Sacerdotum, ſed grandior eorum ruina: ſi peccant; lætemur ad aſcenſum, ſed timeamus ad lapſum; non eſt tanti gaudii excelſa tenuiſſe; quanti mœroris de ſublimioribus cecidiſſe.* S. Chryſoſt. (*hom. 41 in Cap. Matt. 24.*) dicit: *Nulla re Deus magìs offenditur, quàm ſi quis indignus Sacerdotali dignitate præfulgeat;* & (in Pſal. 6.) *Sacerdotum quò major eſt authoritas, eò eſt graviùs eorum, qui peccant, ſupplicium.* S. Petrus Dam: ſic ſcribit: *Clerici ambiunt quidem ad ſacerdotium pervenire, ſed non ſtudent digni ſacerdotio fieri, præeſſe inhiant, prodeſſe non curant.* S. Bernard: (Serm. 76. ſuper Cant. *Non eſt hoc tempore paſcere gregem, ſed mactare, & devorare, dicente de illis Domino: qui devorant plebem meam, ſicut eſcam panis. Inde eſt, ut non parcant ſuis, qui non parcunt ſibi, perimentes pariter & pereuntes.* Et (Serm. ſuper cap. 6. Tob.) *quid nunc parvi pendendo tranſimus, palpando legimus, diſſimulando negligimus, quando illic cruciatum vindex flamma conſumet?* Aſt non ſoli ipſi Doctores Eccleſiæ, ſæcularibus flagitiis ſcatentes perſtringunt Sacerdotes; conqueritur ipſa Divina bonitas in Rev. S. Birgit. (l. 1. cap. 47.) de malo Sacerdote: *Magis loquuntur centum verba pro mundo, quàm pro meo honore unum; magìs darent centum marcas auri pro mundo, quàm unum denarium pro me; magìs centies laborant pro propria utilitate & mundi, quàm ſemel pro honore meo.* Magìs tamen terribiliùs eſt, quod Malachias pronunciat: *Et nunc ad vos mandatum*

S. Hieron. in c. 44. Ezech.

S. Chryſoſt. hom. 41. in Matt. 24.

Idem in Pſal. 6.

S. Petr. Damian.

S. Bernar. ſerm. 76. ſuper Cantica.

Idem ſerm. ſuper c. 6. Tobiæ.

Revel. S. Birgit l. 1. c. 47.

Malach. c. 2. v. 2. *datum hoc o Sacerdotes; ſi nolueritis audire, & ſi nolueritis ponere ſuper cor, ut detis gloriam Nomini meo, mittam in vos egeſtatem, & maledicam benedictionibus veſtris: ecce ego projiciam vobis brachium, & diſpergam ſuper vultum veſtrum ſtercus ſolennitatum veſtrarum.* Eheu tinniunt aures! cor palpitat, verba locuturo frangit in ore timor, hæret animus, mens fugit admonitu, quoties peccaſſe recordor. Ergoné nos genus de mundo electum, populus acquiſitionis, regale ſacerdotium, quibus, Deo ſervire, regnare eſt; in mundi immundi abominabilem ſervitutem mancipabimur? Ergoné nobis mors ipſa magìs, quàm vita placebit? Num plùs quàm portus naufraga ſaxa placent? Hæret, hæret in experimento cauſæ mens peccati ſui conſcia, moverem manum de tabula, ab Actoratu recederem, quia non benè nocentes arguit ipſe reus, Sed redeat in authorem mundum, mundanum ſcelus. Cauſam proſequi, mundum perſequi, & in prudenti clementia, & clementi prudentia Tua Judex Synodalis juſtiſſime meliora ſperare licebit; ut pars ſit pænæ culpa profeſſa meæ. Compertum eſt non poſſe me DEo ſervire & Mammonæ. Qui non eſt cum Deo, contra Deum eſt. Qui elongant ſe à Deo, peribunt. In ejus partes tranſeo, qui gratis uſq; ad finem nos dilexit: qui nos ut pupillam oculi æſtimavit. Quærendum nobis eſt Regnum Dei, & juſtitia ejus. Actoratum inſtituo, citationem extradi, demandari expeto, & expecto. Et quia citandus mundus, nec poſſeſſionem bonorum immobilium, nec fixum domicilium habet, præterit enim figura hujus mundi, quia mundus tranſit, & concupiſcentiæ ejus, ideo eum

per

per publicum edictum in jus vocandum esse, infero. Comparitionem ex ratione notoriæ infirmitatis, testimonio authentico S. Joannis: *quia mundus totus in maligno positus*, & S. Greg: *quia jam mundus in se ipso aruit* comprobatæ, sperare non possum. Sed quia periculum in mora est; jam enim testamentum mundi (Eccli. 14.) proclamatum, quòd *morte morietur*. Ne, juxta S. Greg: *quia labenti mundo inhæremus, & cùm labentem sustinere non possumus, cum eo labamur, quem cadentem tenemus*; præcavendo integritati animarum, avertendo damnum emergens incomparabilis pretii redemptionis earundem, ubi agitur de præjudicio irreparabili, non tam tertii, quàm Trini in Personis, unius in essentia Dei, ad quem omnes mortalium immortales animæ ex ratione creationis, ex pretio redemptionis, ex merito illuminationis, jure hæreditario, directi & absoluti dominii spectare dignoscuntur, exinde amputata dilatione infirmitatis, alias de jure concessibili processum contra absentem, tanquam præsentem, summarium institui, causam in cognitionem inducere concedi supplico. Et in instanti, comparens personaliter pars Actorea, accusando contumaciam mundanam cum doctissimo Stapletono dicente: *est enim mundus mare tumidum per superbiam, profundum per avaritiam, fervidum per iracundiam, spumosum per luxuriam*, conqueritur in & super eo cum eruditissimo Beyerling: quia mundus dulcedine voluptatum terrestrium manifestum animabus exitium creat. Quia innumera in populo Dei scandala operatur; ita, ut ipse benignissimus Redemptor noster *væ mundo à scandalis* pronuntiare non dubitaverit. Quia juxta

1. Joan. 5. v. 19.

Eccli. 14. v. 12.

Matt. 18. v. 7.

Petrum Bleſenſem: *Mundus plenus laqueis, plenus ſcandalis & peccatis, circumſeptus periculis, pravis colloquiis, iniquis conſiliis, exemplis peſſimis, & mortibus animæ infinitis.* Proinde pars Actorea petit debita cum inſtantia: quia juxta S. Aug: *periculoſior eſt mundus blandus, quàm moleſtus, magìs cavendus, cùm ſe allicit diligi, quàm cùm admonet exigitque contemni,* quia amicitia hujus mundi inimica eſt Deo; ſe, Actorem, & Venerabilem Clerum Diœceſium noſtrarum, à periculoſæ mundanæ amicitiæ vinculis abſolvi; multo magìs (quoniam libertate filiorum ſuorum donavit nos Deus) à ſordida ſervitute mundana nos avelli & reſcindi; quia verò mundus ſentimento S. Bonav: *taberna eſt in qua propinatur dulcedinum terreſtrium & voluptatum vinum, quod hominem ducit in oblivionem Sa-*
Ezech. 7. v. 26. *pientiæ* (ne pereat *lex à Sacerdote, & conſilium à Senioribus*) vetari aditum & frequentationem tabernæ mundi totius, ubi *impii* viam Domini non cognoſcendo, *in circuitu ambulant.*

Et quia juxta Tertullianum, totus mundus nox eſt, & totus verſatur in tenebris; ideò nobis filiis lucis, quos Deus vocavit in admirabile lumen ſuum, qui dum lucem habemus, ambulare in luce debemus, ne nos tenebræ comprehendant; vagantem per noctes ſæculi, tenebris & umbra mortis refertas, curſum refrænari, arceri & inhiberi, quæ enim ſocietas luci ad tenebras? Ad extremum majoris ſecuritatis, intentionis ad effectum deducendæ gratiâ, quoniam homines juſti ex Fide viventes templum ſunt Dei, juxta Doctorem gentium di-
2. Cor. 3. v. 16. centem: *Vos eſtis Templum Dei.* mundus verò illecebris ſuis tot templa Dei, quot innocentes a-
nimas

nimas stolis candidis per gratiam Baptismi adornatas, spoliare, immunitatem templi Dei violare (hic juxta Hug. Card: *latro sinister;* juxta Didacum Nissen: *prædo fallax mundus, qui dum adulatur, strangulat, & exspoliat)* ausus est, & præsumpsit, audétque & præsumit; eundem tanquam fraudulentum templorum Dei prædonem, latronem, invasorem, spoliatorem in excommunicationem majorem latæ sententiæ Bullæ Cænæ Domini incidisse declarari, & per Constitutiones Synodales pro excommunicato vitando publicari, cæteráque quæ jus & justitia postulat, statui, decidi, & sententiari desuper implorando. Salvo jure reliquo, & salvis de jure salvandis. Hug. Card. Didac. Nissen.

Expectamus igitur Tuam Justissime Synodalis Ordinarie Judex indilatam *(quia nunc judicium est mundi)* sententiam; ut in victoria mundi judicia Tua adjuvent nos, aut convertatur de viis suis pessimis, & vivat, aut pereat mundus cum concupiscentiis & scandalis suis, & fiat justitia. Nostræ beatitudinis accessorium erit, si custodierimus judicia, & fecerimus justitiam in omni tempore, fiat, fiat.

CAPUT I.

De fide Catholica, ejuſque Profeſſione.

PRima, & maxima Paſtorum cura verſari debet in ijs; quæ ad fidem Catholicam; quam Sancta Romana Eccleſia colit, & docet, & *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo*, integrè inviolatèque conſervandam pertinent. Ideo ab ipſa fide, tanqvam à vero, certo, & indubitato Catholicæ Religionis, Spiritualisq; Ædificij fundamento exordium ducendum eſſe duximus, cumque primum ac principale præſentis Synodi motivum ſit major DEI gloria, ſalusq; animarum, quæ ſine Magiſtra Veritatis, fide Orthodoxa inveniri non poteſt; propterea quæcunq; per Sanctam Romanam Eccleſiam, Matrem Noſtram, de fide Catholica, & ejus Profeſſione, tum per Conſtitutiones, tam Provinciales Authoritate S[æ] Sedis Apoſtolicæ approbatas, quàm Synodales hujus Diœceſis ad conſervandum, & augendum cultum Divinum, ad inſtaurandam ſanæ doctrinæ puritatem ſalubriter ſtatuta & promulgata ſunt, hæc omnia, præſens Synodus in Domino congregata, profitendo non tam novas leges condere; quàm antiquas pro expreſſis habere, ac ad executionem earum totum Clerum, & populum Diœceſis iſtius Culmen. & Pomeſaniæ obligare conſti-

Heb. 11. v. 6.

constituit. Cæterum, cùm fides non subsit rationi, & juxta Apostolum: Sit *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium;* igitur mysterium SS*mæ* Trinitatis, Incarnationis, & existentia Christi in Eucharistia non sunt curiosè scrutanda & ruminanda; Nam: *qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Videmus,* inquit, Apostolus *nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem,* ubi solutis vinculis carnis, animæ, clarificatæ per gloriam DEI, mysteria cælestia clarè revelabuntur. *Videbimus tunc DEUM, sicuti est.* Demum credere Trinitatem pietas est, & fidelitas Religionis veræ, scrutari perversitas est, dubitare de ea, impietas est, disputare de ea curiositas est. Si enim in obviis terrenis creaturis discernendis, & in occultis secretis naturæ caligat ratio, & intellectus, ut mirabilia ejus rimari, perscrutari, & penetrare non liceat, quidni in Divinis? Hinc Tertullianus, Hæresiarchæ Montano, Deitatem scrutanti respondisse scribitur in objectione refellendo. *Ostende mihi mandibulas tineæ,* quibus libros & vestimenta consumit? *Quod enim oculus noctuæ ad solem, hoc intellectus Noster ad manifesta naturæ,* inquit Aristoteles. Sanctiùs ergo Christianus faciet, si cum Seraphinis velantibus faciem ante Dominum elevatum in solio, quem curiosè investigare non licet, laudet & amet.

Heb. 11. v. 1.

Prov. 25. v. 27.

1. Corint: 13. v. 12.

1. Joannis 3. v. 2.

Isaiæ 6. v. 2.

Regi itaq; sæculorum immortali invisibili laudes sint im̄ortales, quòd Diœcesim tam Culmen. quàm Pomesanien. multis quidem in locis hæretica pravitate infectam, post tot adversantium, & calamitosorum sæculorum discrimina, ad hæc usq; tempora, in vera Orthodoxa & unicè salvifica fide Ro-

mano-Catholica conservaverit. Quare tanti beneficij memores ad Synodum præsentem, plus quàm à sæculo desideratam congregati, procidui coram Altissimo veneremur tantæ ineffabilis Bonitatis Divinæ magnitudinem, & adorantes propitij Numinis Providentiam, quæ pro suo beneplacito vocat, eligit, prædestinat, & glorificat suos, unanimi corde & lingva dicamus laudem & gloriam D. O. M. cum ardenti Voto, ut Vinea Domini sinè urtica, messis Christi sine zizanijs, & grex Nobis commissus absque scabra rubigine maneat, sanctus & intaminatus. Et ne Magistri erroris, qui non fuerunt Discipuli Veritatis, *Virus Draconis in aureo calice Babylonis* propinare, iniquum Semen inter electum triticum seminare, *fermento pessimo bonam massam corrumpere, Christi membra distrahere, & Catholicæ* Ecclesiæ corpus unum scindere, ac more *feræ pessimæ* laniare audeant, omnes hæreticæ pravitatis Cultores scire volumus: *Quòd fides Catholica in Polonia est velut Domina, & Materfamilias, eorum verò Secta hospes & advena*, adeoq; ut se eidem fidei Catholicæ subjectos esse recognoscant, terminosque metasq; tolerantiæ sibi permissæ excedere, aut extra illos etiam latum ungvem progredi, indulgeréque sibi non audeant, hac Synodali monitione præcipimus: cùmque suo turbine lucem Catholicæ Veritatis *supra petram* positam extingvere, aut saltem sub modio esse annitantur assiduo, juxta Apostolum verò etiam inter Orthodoxos reperiantur nonnulli, qui *sanam doctrinam non sustinentes, ad sua desideria coacervant sibi Magistros prurientes auribus*, præsentis Synodi Authoritate omnibus Ministris Heterodoxis Dissidentibus, Protestantibus, ne in Domibus

Jerem. 51. v. 7.
1. Corinth: 5. v. 6.
S. Cyprian: Epist: 45. ad Cornelium.
Genes: 37. v. 7.
Ioan: Węzyk sub tempus Confœderat: Varsavien: Anno 1632
2 Timoth. 4. v. 3.

mibus privatis Acatholicorum prætenſas ſuas devotiones exercere, occaſione baptizandi, vel Matrimonijs aſſiſtendi illas adire ſine ſcitu Noſtro ſive Officiorum Noſtrorum Culmen. & Pomeſaniæ, Fanorum poſſeſſionem ſuſcipere, Scholas novas privatas, ſive publicas conſtruere, & in eis juventutem inſtruere, aliaq; ſimilia cum præjudicio fidei Romano-Catholicæ attentare audeant, & præſumant ſub pœnis graviſſimis inhibemus.

Unam itaq; Sanctam Fidem Catholicam, quam Unigenitus DEI Filius in terris docuit, quamque Sacroſancta Apoſtolica Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum Mater & Magiſtra unicè colit ac tuetur agnoſcentes, ſicuti mundam & immaculatam tenemus, ita eandem juxta præſcriptum à Pio IV. in Bulla, quæ incipit *Injunctum:* pia animorum compoſitione profeſſi ſumus.

FORMA PROFESSIONIS FIDEI à Pio IV. conſtituta.

EGo NN. firma fide credo, & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo fidei, quô Sª Romana Eccleſia utitur: videlicet; Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem; factorem Cæli & terræ, Viſibilium omnium, & inviſibilium, Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium DEI Unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia ſæcula, DEUM de DEO, lumen de lumine, Deum Verum, de DEO vero, Genitum, non factum, conſubſtantialem Patri: per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram Salutem deſcendit de cælis. Et incarnatus

tus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die ſecundùm ſcripturas. Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filióque procedit, qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur: qui locutus eſt per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum: & vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, aliasq́; ejuſdem Eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſimè admitto & amplector. Item Sacram Scripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet S^a Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoq́; ſeptem eſſe verè & propriè Sacramenta novæ legis à Jeſu Chriſto Domino Noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licèt non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet: Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pænitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium: illáque gratiam conferre. Et ex his Baptiſmum Confirmationem, & Ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoq́; & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio,

pio, & admitto. Omnia & ſingula quæ de peccato originali, & de juſtificatione in Sacroſancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis: atq; in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè & realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſangvinem, unà cum anima & Divinitate Domini Noſtri JESU Chriſti; fieríque converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſangvinem: quam converſionem Catholica Eccleſia tranſſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera ſpecie totum atq; integrum Chriſtum, verúmque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animáſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & Sanctos unà cum Chriſto regnantes, venerandos atq; invocandos eſſe, eoſq; orationes DEO pro nobis offerre, atque eorum Reliquias eſſe venerandas. Firmiſſimè aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem & reverentiam impertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarúmque uſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo. Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanóque Pontifici, Beati Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac JESU Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro. Cætera item omnia à Sacris Canonibus & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacroſancta

Triden-

Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: ſimúlque contraria omnia, atque Hæreſes quaſcunq; ab Eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſimè, Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque à meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum, Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro, ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Et quia corde credi debet ad juſtitiam, ore autem profitendum eſt ad ſalutem, ad hanc Profeſſionem fidei emittendam obligatos eſſe volumus, & Auctoritate præſentis Synodi decernimus, ut omnes Beneficiati hujus Diœceſis, Dignitates, Canonici, Parochi, etiam Vicarij, ſive Commendarij perpetui illam ante Inſtitutiones ſuas emittant. Quod ſi contigerit aliquem per Plenipotentem inſtitui, taliter inſtitutus ſciat non ſufficere; quòd per Plenipotentem Profeſſionem Fidei emiſerit, ſed ipſemet in Perſona ad ſummum intra duos Menſes à die inſtitutionis coram Nobis, ſive Officio Noſtro ſub amiſſione fructuum ſui beneficij præſtare tenebitur; Si quis verò in decurſu ad maximum quatuor Menſium Eccleſiam, in qua Beneficiatus eſt, adire, dictamq; Profeſſionem Fidei perſonaliter in Officio, à quo per Plenipotentem inſtitutus fuit, facere neglexerit, talis per edictum publicum citatus ad Valvas

Conc. Trident: Seſſ. 24. de Ref. c. 12. Pius IV. d. conſtit. 89.

valvas ſuæ Eccleſiæ, ùltra memoratam amiſſionis fructuum pœnam, etiam Beneficio privetur. Iis duntaxat exceptis, qui causâ ſtudiorum cum ſcitu Noſtro extra Regnum degunt, ſub rigore hujus Decreti non comprehenſis. Cæterùm cùm redierint, ſciant ſe Ordinationi ſuperiùs factæ parere debere eſſe obligatos, idq; ſub pœnis ſupra expreſſis.

Ad hanc Profeſſionem fidei pariter emittendam, obligantur Præceptores, ſeu Ludimagiſtri, idq; coram Parocho loci, qui ad mentem Tridentini tenentur in Catecheſi erudire Adoleſcentes.

Item ſtatuimus, ut núllus ad prædicationem Verbi Divini in Eccleſijs quibuſvis, etiam ſuorum Ordinum, ad Sacras Confeſſiones audiendas exponatur, niſi priùs Profeſſionem fidei emiſerit, teſtimoniúmque de præſtita, Nobis, ſeu Officio Noſtro exhibuerit. Qui ab emiſſa fidei Profeſſione recederet, ſit Officijs omnibus ac Beneficijs Eccleſiaſticis privatus absq; alia declaratione, nec poſſit ab aliquo intra utramque Noſtram Diœceſim recipi, ſed ſtatim ad Nos deferatur, ut debitis pœnis contra eum procedamus.

Ut autem Fideles Noſtræ Paſtorali Curæ concrediti, in fidei Catholicæ puritate faciliùs conſerventur, Parentibus, omnibus Pupillorum tutoribus ac Patribusfamilias interdicimus, ne filios ſuos, aliosvé, quorum curam gerunt, ad Hæreticorum ſcholas, gymnaſia, ſive ad ipſorum (ùt vocant) Academias accedere, vel ad eorum loca habitatum ire permittant, Pueri enim, ſi in tenera ætate, adoleſcentiavé nullos fidei errores imbiberint, ad omnes pietatis & religionis Catholicæ fructus conſequendos toto vitæ ſuæ curſu faciles ſe reddent.

Præterea omnes Hæredes & poſſeſſores bonorum quorumvis cujuſcunq; ſtatûs & gradûs per amorem Dei & ſalutem animarum ſuarum obſecramus, & obteſtamur, ut inſiſtant veſtigiis piiſſimorum majorum ſuorum, & oppida ac villas ſuas Catholicas, conductione Hæreticorum non inficiant, ſed in ſtatu plenè Catholico conſervare contendant, aliter facturi ſciant ſe, & ſucceſſores ſuos, certiſſimè tam his temporalibus bonis citiùs, quàm ſperaverint, deſtituendos fore, quàm æternis (quod Deus ab ipſis avertat) privandos. Statuimus quoque ut Eccleſiæ Parochiales per Hæreſim profanatæ, priſtino ſuo ſtatui reſtituantur, quam reſtitutionem urgebunt PP. DD. Archidiaconi locorum, omnem à nobis aſſiſtentiam habituri, quorum muneris pariter erit, inveſtigare diligenter fana Lutheranorum, quo tempore erecta ſint, utrum ante Conſtitutiones Annorum 1632. 1648. 1668. & 1674. fundata? & nos officiúmque noſtrum informent, & demolitiones illorum, ſi quæ contra jura regni erecta reperta fuerint, inſiſtendo legi novellæ Anni 1717. cum ſcitu noſtro & ſucceſſorum noſtrorum promovere, & ad effectum deducere curent. Fautoribus Hæreticorum omni meliori modo perſvadeant in charitate, ut à tali fautoratu, infamiam grandem, tam ex jure Canonico, quàm ex ſtatutis regni cauſante, omninò abſtineant, aliàs renitentibus, & obſtinatis Bullam Cænæ Domini dudum in hac Provincia receptam, & omnes verè Catholicos obligantem intimari faciant, ut iidem fautores ſentiant & cognoſcant ſe excommunicatione Papali latæ ſententiæ verè & indubitatè eſſe innodatos & irretitos, & in periculo æternæ damnationis conſtitutos.

CA-

CAPUT II.

De Diſputationibus in negotiis Religionis.

MAgni quidem periculi res eſt, dicente D. Ambroſio, *ſi poſt Prophetarum oracula, poſt Apoſtolorum teſtimonia, poſt Martyrum vulnera, veterem fidem, quaſi novellam, diſcutere præſumas, & poſt tam manifeſtos Duces, in errore permaneas, ac poſt morientium ſudores otioſa diſputatione contendas*. Quare SS. Canones c. *quicunq; ʃ. Inhibemus de hæreticis in 6to.* & *Synodus Provincialis Dzierzgoviana Lanciciæ 1541.* celebrata, concertationes de Religionis negotiis cum ſcandalo inter epulas, pocula, fieri ſolitas inhibuit, ſignanter iis vitandas, qui in Controverſiarum doctrina parùm fundati. Ne tamen provocati fidem ſuam defendere ignorent, lectio librorum Controverſiſticorum impensè recommendatur Clero, ſignanter opuſcula PP. Godefridi Hannenberg, Tobiæ Arent, Elſen, Pichler S. J: contra Anapabtiſtas ſive Mennoniſtas, qui in hoc regno nullatenus ſunt tolerati. P. Dael. Attendant Decani locorum; ut præter hos libros Parochi quoque habeant Biblia Sacra, authorem aliquem moralem approbatum, & ſaltem unum Expoſitorem, v. g. Quæſtiones Exegeticas P. Martini Brictii Brunsbergæ editas parvo pretio comparandas.

S. Ambr. ſerm. in die Natali SS. Nazarii & Celſi.

Rudes & imperiti cum hæreticis formalem diſputationem non inſtituant, graviter enim peccant, ſi per hoc cauſam fidei periculo exponunt, aut oc-

casionem præbent, ne aut ipsi, aut alij in fide vacillent, quamvis negari non possit quandóque Viros non tam doctos, quàm sanctos, non humanæ sapientiæ verbis; sed virtute Spiritûs magno cum fructu, cum hæreticis dimicasse; uti notat S. Athanasius, & S. Hieronymus in vita S. Antonij.

Coram simplicibus ejusmodi Disputationes vitentur, quia eorum fides eò solet esse firmior, quò minùs quid in oppositum audierunt. Rudiores verò illi, qui ab hæreticis ad errores sollicitantur, instituta disputatione & doctrina in fide confortentur, & argumenta, quibus labefactari creduntur, solvantur.

In modo disputandi vitentur convitia, verba mordacia, ne magis contra fidem irritentur, nec exinde quæratur eruditionis laus, aut hominum
Joan. 12. v. 43. plausus, aliàs vix operæ pretium referet: *quia dilexit hominum gloriam magis, quàm gloriam DEI.*

Pertinaces hæretici non numero, sed pondere argumentorum convinci debent stringendo illos ad brevem syllogismum, ne vagentur per varias materias, & fidei controversias. Præcipuæ materiæ sunt de vera Ecclesia DEI, de vero Sacerdotio, & remissione peccatorum, de carentia veræ Cœnæ, & præsentiæ Christi in Eucharistia ex defectu Sacerdotij legitimi, de erroribus, quibus è diametro adversatur Evangelium JESU Christi, v. g. Hæretici sentiunt mandata DEI non esse servatu possibilia,
Matt. 19. v. 17. cùm Salvator Noster Christus asserat: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata; Et mandata ejus gra-*
1. Joan. 5. v. 3. *via non sunt.* Utpote *Jugum meum svave, & onus*
Matt. 11. v. 30. *leve. Qui dicit se nosse Deum, & mandata ejus non*
1. Joan. 2. v. 4. *custodit, mendax est. Et: qui servat mandata ejus,*
in

in ipso manet, & ipse in eo. Porro hæc non esse impossibilia servatu declarat Legislator ipse: *Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neq; procul positum, nec in cœlo situm, ut possis dicere, quis valet in cœlum ascendere, ut deferat illud, & nos audiamus, & opere compleamus, neq; trans mare positum, ut causeris dicere, quis poterit è nobis transfretare mare; & illud ad nos usq; deferre, ut possimus audire & facere, quod præceptum est, sed juxta est sermo valdè in ore tuo, ut facias illum.* Unde infert Psalmista: *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis.* Item propone de operibus meritoriis vitæ æternæ, quæ hæretici negant, illud Christi: *Cùm facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retribuetur enim tibi in resurrectione justorum.* Similiter: *Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum. Esurivi &c. dedistis mihi. Quod uni ex minimis fecistis, mihi fecistis* .Item solam fidem non salvare, ùt hæretici asserunt, juxta illud Christi: *Diliges Dominum Deum tuum,* adjuncta debet esse fidei, DEI, & proximi dilectio. Nam *Si habuero omnem fidem, ita; ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Joan. 3. v. 24.
Deutor. 30. v. 12. sqq.
Psal. 118. v. 21.
Lucæ c. 14. v. 14.
Matt. 25. v. 34.
Matt. 22. v. 37.
1. Corinth. c. 13. v. 1.

Demum cùm hæretici potenter impugnent cultum Sanctorum, quocirca plurimi illorum catholicos habent pro Idololatris, abhorrentq; à catholica fide, quam plenam Idololatriâ præcones illorum rudi populo deblaterant, proinde familiari discursu Catholicus hæretico demonstrabit distinctũ esse cultum Latriæ, id est adorationis, qui debetur

tur ſoli DEO, hyperduliæ Matri Dei, & Duliæ, qui Sanctis, electis amicis DEI, aliamq; eſſe mente & ſpiritu conceptam adorationem, cùm dico, *Sancta Trinitas unus Deus: miſerere nobis*, alium cultum, venerationem, & invocationem amicorum Dei, cùm dico: *Sancta Maria, S. Petre ora pro nobis Deum.* Sublimiorem cultum cùm dico:
Pſal. 78. v. 9. *Adjuva nos Deus ſalutaris noſter, & propter gloriam nominis tui libera nos.* Demiſſiorem venerationem cùm dico: *Sancta Maria impetra mihi gratiam, & cunctorum veniam peccatorum apud dilectum filium tuum.*

Converſioni non modicam ponit remoram, Confeſſio auricularis diſtincta peccatorum, quare hujus præceptum à Chriſto-Domino impoſitum
Joan. 20. v. 22. inferet. *Inſuflavit, & dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quia verò, ut
Seſs. 14. de Pænit. c. 5. inquit Conc. Trid. *Chriſtus Dominus è terris aſcenſurus ad cælos, Sacerdotes ſui ipſius Vicarios reliquit, tanquam Præſides & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, qui pro poteſtate clavium remiſſionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronuncient.* Conſtat enim Sacerdotis judicium hoc, incognitâ causâ exercere minimè poſſe, neq; æquitatem quidem illos in pænis injungendis ſervare, ſi in genere duntaxat, & non potius in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſa peccata declararent.

Quomodo enim Sacerdos non omniſcius, ùt Magdalenam abſolvens Dominus, ſciret, quæ remittere, quæ retinere debeat, v. g. ſcandaloſis, concubinarijs, ubi nec propoſitum nec ſpes emendati-
onis

onis. Item ſervantibus rancorem, & alienam mercedem, bona, honorem, ſurrepta, niſi promittant reſtitutionem, & his ſimilia &c, ſi non oporteret in Confeſſione peccata recenſere, quæ poſt diligentem diſcuſſionem occurrunt. Huic præcepto Chriſti paruiſſe primos Chriſtianos, conſtat ex Actis Apoſtolorum: *Multi confitentium veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos,* Syrus legit *peccàta* ſua, non miracula, ùt hæretici interpretantur in ſuis Biblijs, ſed peccata; eadem methodo, ùt illi converſi coram Baptiſta: *Baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata ſua.* Probè edocti unà nobiscum, ſi confiteamur peccata noſtra fidelis eſt & juſtus, ut remittat nobis. Figura hujus erat lepræ inveſtigatio à Sacerdote, à leproſo verò infectorum locorum oſtenſio & denudatio. Sic in nova lege gratiæ, juxta illud: *Ite, oſtendite vos Sacerdotibus.* Ita mandavit D. N. Jeſus Chriſtus leproſis, in quibus repræſentantur ii; qui poſt regenerationis lavacrum peccatorum maculis, & leprâ ſe contaminaverunt: *Et factum eſt, dum irent, mundati ſunt;* Ut ergo ait S. Bonaventura, *Ex hoc maniſeſtè apparet efficacia confeſſionis, curantis omnem morbum atq; langvorem.* Miniſtris ergo Sacramenti Pœnitentiæ, ut ſuo fungantur officio, *Cauſæ penſandæ ſunt,* inquit S. Gregorius, *& tunc ligandi atq; ſolvendi poteſtas exercenda: Videndum eſt, quæ culpa præceſſit, aut quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam: ut, quos Omnipotens DEUS per compunctionis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſolvat. Tunc enim vera eſt abſolutio præſidentis, cùm interni arbitrium ſequitur judicis.* Spirituali medico ſingula explicanda ſunt, quæ ſauciant graviùs animum

Act. 19. v. 18.

Marci 1. v. 5.

Levit. 13. v. 1. ſqq.

Matth. 8. v. 4.

Luc. 17. v. 14.

S. Bonav: in cit. locum. Lucæ 17.

S. Greg. in Evang. hom. 26. n. 6.

mum etiam occultiſſima. *Jam ſi erubeſcat ægrotus*
Concil. Trid. l. c. *vulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non curat;* ùt inquit Trid.

Jejunium quoque non levem obicem in Ordine
Philip. c. 3. v. 19. ad Converſionem iis, *quorum Deus venter eſt*, ponit, proinde convertens ad originem jejunij procedet. Mandatum DEI de jejunio colliget. *Sanctificate jejunium.* Item: *Convertimini ad me in jejunio, fletu, & planctu, buccinate tubâ in Sion, ſanctificate jejunium.* Prædicit Chriſtus Salvator Apoſtolos ſuos jejunia inſtituros, cùm dicit: *Veniet autem dies, cùm ablatus fuerit Sponſus ab eis, tunc jejunabunt.* Poſt Chriſti aſcenſionem Apoſtoli ordinârunt jejunium quadrigeſimale, feriæ 6tæ, & feriæ 4tæ, cujus loco ſubſtituit Eccleſia Sabbathum in memoriam Sepulturæ Chriſti, mœroris Eccleſiæ ob Chriſti mortem, & ne illa die cum Judæis Chriſtiani epularentur, ut patet ex *can. Apoſtolorum* 68. in Corpore Juris Canonici. Ex eo vero motivo ſatores fidei jejunia demandârunt, quia in veteri lege apud populum DEI erant 4tuor temporum jejunia in 4to, 5to, 7m̄o, & 10. menſibus. Hanc devotionem SS. Apoſtoli intermittere noluerunt, ne Chriſtiani forent minùs pænitentes, & deteriores Judæis, qui unà cum Catholicis Latinis, Græcis, Armenis ſua obſervant & amodo jejunia. Finis autem jejunij quadrageſimalis eſt 1. præparatio ad Feſtum Paſchæ, & SS^mæ Euchariſtiæ dignam ſumptionem. 2. Pœnitentia pro peccatis ſaltem decima parte Anni. 3. Commemoratio Paſſionis Chriſti per mortificationem membrorum, ita S. Leo. 4to. Deprecatio averſionis iræ Domini per jejunia exemplo Ninivitarum. *Jonæ 3. Bethulienſium Judith 4. Univerſorū Judæorum Eſther*

(Margin notes: Joel. 1. v. 14. — Joel. 2. v. 12. — Matth. 9. v. 15.)

4.

4. *Impii Achab. 3. Regum 21.* 5to. Imitatio Christi jejunantis, & SS. Virorum, Moysis, Eliæ, Apostolorum 2. Corinth: 11. Act: 13. *Ministrantibus illis Domino, & jejunantibus.* Annæ Prophetissæ Luc. 4. Judith c. ult. 6to. Carnis petulcæ mortificatio. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Jejunia porrò illa cum abstinentia à carnibus irrident hæretici, acsi illa solùm valida, quæ voluntaria, & quæ fiunt ad tertiam vel vesperam, ùt primitùs in Ecclesia jejunabatur, quæ cùm operarijs diurnis circa labores obſervari non possent, Ecclesia ea in abstinentiam hanc mutavit, & in unam diei plenam refectionem; Unde & hanc objectionem diluet Catholicus hoc modo: Non esse illudendum ei, qui dixit, *Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neq; in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur.* Et *Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem,* quod benè ponderent Dissidentes. Nec errasse Prophetam, *Quando lugebat trium hebdomadarum diebus, panem non comedit, nec caro & vinum introierunt in os ejus.* Nec pueros istos sanctos, qui contenti leguminibus & aqua, carnes, vinum, cibos Regios, virtute abstinentiæ & jejunii despiciebant. Quod verò Apostolus censuret prohibentes abstinere à cibis, quos DEUS creavit ad percipiendum &c. id tangit Manichæos, Marcionistas, hæreticos, qui nuptias, carnem, vinum, abominabantur, ùt malè creata, de quo can. Apostolorum 50. S. Augustinus lib. 30. contra Faustum.

1. Corint. 9. v. 27.

Rom. 14. v. 21.

1. Cor. 8. v. 13.

Daniel. 10. v. 3.

Dan. 1. v. 8. sqq.

1. Timoth. 4. v. 3.

Hæc pro eruditione malè affectorum circa jejunia, & infectorum dogmate illo non coinquinare animam, quod os intrat. Certè & pomum Adæ

coinquinavit, quia prohibitum: ſic cibi prohibiti.

Pro Ceræmonijs, ritibus Eccleſiæ tuendis contra hæreticos, quæ in illorum oculos, & lingvas plerumque incidunt, allegabit Diſputans à Chriſto adhibitas Ceræmonias in curatione ſurdi, muti. *Apprehendens eum de turba ſeorſum, miſit digitos ſuos in auriculas ejus, & exſpuens tetigit lingvam ejus, & ſuſpiciens in cœlum ingemuit, & ait illi Epheta.* His Ceræmonijs utitur Eccleſia in baptiſmo. Sic Cœcum illuminaturus exſpuit in terram, lutum fecit, linivit in oculos, miſit in natatoriam Silòé &c. cùm verbo, vel attactu utrumque Dominus ſanare potuiſſet &c. Pro tuenda vero aqua luſtrali allega figuram de aſperſione ſangvinis, facta in populum in veteri lege per Sacerdotem: ſic in nova aſperſio aquæ ſanctificata per verbum DEI, & orationem in figurato indicat aſperſionem & emundationem per ſangvinem Chriſti, conſcientiæ noſtræ ab operibus mortuis ad ſerviendum DEO viventi. Sic Verbo DEI Eliſæus aquas lethales fecit, benedicendo ſalutiferas.

Marc. 7. v. 33. — Joan. 9. v. 6. 7. — Num. 19. v. 14. — Hebr. 9. v. 15. — 4. Reg. 2. v. 22.

De proceſſionibus lege figuras veteris Teſtamenti proceſſiones factas, cum Arca Domini, in qua erat urna aurea habens manna, virga Aaron, & tabulæ teſtamenti. Joſve 6. circa Jericho, & 2. Regum 6. Davidis translationem Arcæ cum jubilo triumphi in civitatem David. Myſticæ noſtræ proceſſiones in militanti Eccleſia cum pane, qui de cælo deſcendit, indicant illam doloroſam in montem Calvariæ circumductionem Chriſti, & glorioſam in cælis cum Agno Dei circumitionem juxta illud, *Sequuntur Agnum quocunq; ierit* in triumphante Eccleſia.

Hebr. 9. v. 4. — Apocal. 14. v. 4.

Demum

Demùm inferet provocatus Controversista, Ecclesiam in omnibus, quæ credit, & docet, fidelibúsque, ut articulos fidei, proponit credendos, errare non posse, habens assecurationem assistentiæ Christi pro semper: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* & protectionem Spiritûs Sancti illuminantis eam, appromissam à Christo: *Alium Paracletum (Spiritum Sanctum) dabit vobis qui maneat vobiscum in æternum.* Concludétque verbis Christi. *Si quis Ecclesiam non audierit sit tibi sicut Ethnicus*, Et illo *Attendite ad petram, ex qua excisi estis*, nimirum apud S. Matthæum indicatam: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Præterea in disputationibus, ut convincantur Hæretici, utantur Parochi præter S. Scripturam & rationes Theologicas, doctrinis antiquorum Doctorum Ecclesiæ, prout est S. Augustinus, Hieronymus, maximè verò confutantur eorum errores ab Irenæo, Bellarmino quos in casibus occurrentibus consulere non omittant.

Matth. 28. v. 20.

Joan. 14. v. 16.

Matth. 18. v. 17.

Is. 51. v. 1.

Matth. 16. v. 18.

CAPUT III.

De ejusdem fidei unitate tenenda.

QUæ Sancta Synodus Provincialis Gnesnensis circa exordia, & primum ortum obstrepentis & grassantis tunc circumcirca hæresis providè, salubriter, & sanctè constituit in Synodo Petricovien. Anno 1578., ea intaminatè observando injungimus. Theodorus Beza insignis Hæresiarcha, nescitur quo spiritu afflatus, clarè

Theodor. BezaEpist. Theolog. pag. 20, 21. clarè fatetur: *libertatem conſcientiæ permittere, ſinere unumquemq; ſi volet, perire, diabolicum dogma eſt.* Conſonat eidem Ethnicus Cicero: *Non debet* Cicer. l. 2. De Legib. *eſſe liberum cuiquam de religione judicium*, quod hæc libertas magnam pariat Reipublicæ perturbationem atq; perniciem. Plato de Rep. l. 4. Plato ait, non poſſe immutari Religionem absq; maxima Reipublicæ immutatione. Et certò patuit tum in Germania bellorum confuſione triginta annis propter Religionem agitata. Teſtis Gallia in qua Hugonottorum, Belgium, in quo Geiſiorum, Hungaria Tranſilvania, in qua Arrianorum & aliarum diverſarum ſectarum, quas excitavit turbas? calamitatum incendia, quis non novit? Hinc jura regni, ſi meram tolerantiam & impunitatem à rigore legum antiquarum hæreticis concedunt, aſylum & protectionem illis certè non præbent: Tantò magis patrocinari non poteſt Hæreſiarchis novæ ſectæ compilatoribus, Apoſtatis à fide catholica & religione de quibus Apoſtolus Doctor gentium innuere vi- 1. Timoth. 5. v. 12. detur utriſq; conveniens *habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt,* & Apoſtolo- 2. Petr. 2. v. 20. rum Princeps inquit: ſi enim *Refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini noſtri & Salvatoris Jeſu Chriſti, his rursùs implicati ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus.* Meliùs enim erat illis non cognoſcere viam juſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum converti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mandato. Contigit enim eis illud: Canis reverſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Terribile judicium his immemoribus ſalutis animæ, & obligationis ſuæ Chriſtianæ interminat Apoſtolus, ubi ait: *Impoſſi-*

Impoſſibile eſt eos, qui ſemel illuminati ſunt, guſtaverunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritûs S. guſtaverunt nihilominus bonum DEI verbum, virtutesq; ſæculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes Filium Dei. Quod intelligendum de difficultate converſionis, eò; quòd hi obſtinati impænitentes fonti gratiarum Spiritûs Sancti à quo initium converſionis & compunctionis progreditur, protervè reſiſtant. Terra enim ſæpè venientem bibens imbrem &c. proferens ſpinas ac tribulos reproba eſt, & maledicto proxima, cujus conſummatio in combuſtionem. *Voluntariè enim nobis peccantibus* infert idem Apoſtolus: *poſt acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hoſtia, terribilis autem expectatio, judicii & ignis æmulatio, quæ conſumptura eſt adverſarios.*

Hebr. 6. v. 4. 5. 6.

Hebr. 10. v. 26.

His fidei deſertoribus, cùm Jura Regni de Anno 1638. 1647, & 1685. graviſſimas pænas, utpote infamiæ, confiſcationis bonorum decernant, quare ejuſmodi impiorum hominum Apoſtatarum genus curati animarum pro ſumendis pænis in caſu non reſipiſcentiæ ad inſtantiam Inſtigatoris ſive Fiſcalis, ad quem de Jure, citabunt. Certè ejuſmodi indignitate rei commotus ipſe Calvinus Severum Hæreſiarcham, qui Sanctiſſimam Trinitatem blaſphemabat nequaquam tolerandum eſſe judicans hæreſeos damnatum, Anno Domini 1555. Genevæ vivum flammis exuri curavit. Idem Gentili Hæretico in civitate Bernenſi Helvetiorum Anno Domini 1566. eveniſſe proditum eſt.

Hinc demum colligi poteſt, quid juris ſit hæreticis in nova Oratoria ædificanda, & amplianda antiqua,

tiqua, cùm his obſtet Articulus Confœderationis Generalis de Anno 1717. 1. Febr. in generali pacificatione concluſus, qui ſic ſonat: *Siquidem in Regno Poloniæ Orthodoxo, annexisq; Provinciis maximus circa fidem Sanctam Romanam Catholicam ſemper eluceſcere conſvevit zelus, prout Cardinales leges eò nomine ſancitæ, reſpectivè verò in Confœderationibus Generalibus Varſavienſibus Annorum 1632. 1648. 1668. 1674. id teſtantur, ita ut Diſſidentibus in Religione Chriſtiana præter antiqua Fana, vulgò Zbory, cum libero in iis exercitio, ante leges ſupradictas extructa nova Fana, vulgo Zbory, erigere non liceat, ſed commorantibus in Civitatibus, Oppidis, aliisq; locis Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Lithvaniæ, privatim nonniſi in ſuis hoſpitijs, vel domibus vacare devotioni ſuæ, absq; tamen prædicationibus, & cantationibus indultum ſit; Ideo reaſſumendo omnes veteres Leges exceptionesqué reſpectivè Maſoviticas authoritate præſentis Tractatûs ſtabilitum eſt, quatenus, ſi quæ hactenus Fana, vulgò Zbory, poſt & contra prædictas Leges in civitatibus, oppidis, villis, ipſisq; curiis noviter erecta, demoliantur ſine ullo impedimento, iiſq; qui diverſas opiniones, circa religonem profitentur, nullos cœtus, conventúſque publicos, ſive privatos, nullaſq; in iis prædicationes & cantationes durante bello præſenti Svetico, indebitè ac abuſivè practicatas, congregatim facere licebit. Si qui autem Conventus hujuſmodi devotiones, prædicationes, clam aut palam exercere, aut Doctores Sectarios, Prædicantes, ad exercendos ſuos ritus pertrahere, vel ſponte venientes ſuſcipere præſumpſerint deprehenſi in eo, primò mulctâ pecuniariâ, deinde carcere, tertia vice relegatione*

gatione unà cum suis Prædicantibus puniri debebunt, tam per Illusmos Mareschalcos Regni & Magni Ducatûs Lithvaniæ, vel per Judicia Tribunalitia, quàm per Capitaneos locorum, exceptis nihilominùs solis extraneorum Principum Ministris, qui devotiones ritu suo pro se, & domesticis tantùm suis exercere privatim poterunt, ita tamen, ut aliis, ad eas devotiones sub iisdem præscriptis pœnis accedere non sit permissum.

Igitur continuando Articulum de Unitate fidei, animate Vos Fratres in Christo congregati, verbis Apostoli, *accedamus cum vero corde, in plenitudine fidei, teneamus Spei nostræ confessionem indeclinabilem, fidelis est enim, qui repromisit.* Sanè naturalis id ipsum suadet ratio, quòd una tantùm vera, atq; pura sit Religio. *Unus enim,* ùt inquit Apostolus, *est Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & Pater omnium.* Quidquid verò *præter unam fidem est, perfidia, non fides est,* ùt inquit S. Hilarius. Unde ex doctrina Apostolorum credamus unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, quam nisi quisq; fideliter, firmiterq; crediderit, salvus esse non poterit, eritq; Ethnicis, Publicanis annumerandus. Cur etenim nulla salus extra eam? consideranda Arca Noe, in qua *octo tantùm animæ salvæ factæ sunt.* Arca Noe significat Ecclesiam, quam ingrediuntur hi, qui salvantur. *Si quis in Arca non fuerit, peribit regnante diluvio. Si igitur Ecclesia est Corpus Christi, unum Corpus, unus Spiritus,* Extra hoc corpus neminem vivificat Spiritus Sanctus. Qui seipsos segregant, animales sunt, Spiritum Dei non habentes. Si enim Christus Dominus Caput est super omnem Ecclesiam, sicut

Heb. 10. v. 22. 23.

Ephes. 4. v. 5.

S. Hilar.

Symbol. Nicœn.

Gen. 7. v. 13. 1. Petri 3. v. 20.

S. Hieron. epist. ad Damasum.

Ephes. 4. v. 4.

Aug. Epist. 50. ad Bonif.

caput naturale non movet, non dirigit, non influit, nisi in suum corpus, ejúsque membra, sic Christus, caput vitale, spiritûs sui gratiam non instillat, nisi in corporis sui membra, id est Ecclesiæ Filios unitate fidei & Sacramentorum conjunctos Ecclesiæ, Audiamus S. August: *Nihil formidare sic debet Christianus, quàm separari à Corpore Christi,* quod est Ecclesia, utiq; una Catholica, si enim separatur à Corpore Christi, non est membrum ejus, non vegetatur Spiritu ejus, *Quisquis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Propterea Apostoli terminant Symbolum: *Credo unam Sanctam Catholicam Ecclesiam,* quoniam si quis absq; ea inventus fuerit, erit alienus à numero filiorum, nec enim Deum habebit Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem. Ast cùm præter unum DEI cultum existant aliæ Religiones nulla ex his erit, quæ non apud se esse veritatem (& quidem unius atque Catholicæ Christi Ecclesiæ) aliis persvadere conabitur. Quamvis enim S. Augustinus doceat veritatem non hujus, aut illius esse, sed omnium, hoc est: Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, quia Catholicum ex Græco, idem, quod universale ex consensu omnium nationum & Doctorum, quæ terra est unius labii & concordantium sermonum, cujus participatio in idipsum, in qua multitudinis credentium cor unum, & anima una, in qua idipsum dicunt, idipsum sentiunt, idipsum sapiunt, unanimes uno ore, glorificant Deum, & Patrem Domini Nostri JESU Christi. Attamen omnes Sectarii, qui suo arbitratu suos singulares Religionum intellectus excogitant, suas inauditas opiniones sub nomine veritatis Catholicæ venditant, bene considerent; cui prædicatum

Tract. 27 in Joan.

Rom. 8. v. 9.

Cypr. in lib. de unitate Ecclesiæ

S.Aug.de Symbolo Cat. l. 3.

dicatum unius ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ, in qua ſalutem quivis operare teneatur, competat. Vera Eccleſia debet eſſe viſibilis. Jubet Chriſtus, ut ſi peccaverit frater, poſt correctionem privatim & coram teſtibus factam *dicatur Eccleſiæ, quod ſi Eccleſiam non audierit, inquit: ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*. Quomodo verò dicetur Eccleſiæ, quomodo audietur, niſi ſit viſibilis? Porro in ſcriptura comparatur Eccleſia rebus viſibilibus, ut monti magno, qui implevit univerſam terram, Regno à mari uſque ad mare diffuſo, Soli & lunæ plenæ. Præterea S. Chryſoſtomus: *Faciliùs* inquit *eſt ſolem extingvi, quàm Eccleſiam obſcurari*. Similiter loquitur S. Aug. in Epiſt. 2. Joan. Vera Eccleſia non poteſt errare in ſuis dogmatibus, dicitur enim *Columna & firmamentum veritatis*. Et Chriſtus ipſe ait: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus. Ego oravi pro te* Petre, *ut non deficiat fides tua.*

Matt. 18. v. 17. Dan. 2. v. 35. Pſal. 71. v. 8. Pſal. 88. v. 36. 1. Timo. 3. v. 15. Matt. 28. v. 20. Luc. 22. v. 32.

Veram Chriſti fidem ſequi debent miracula, *In Nomine meo Dœmonia ejicient. Signa eos, qui crediderint, ſequentur... Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Si non vultis mihi credere, operibus credite.* Quibus ſignis ejectionis dœmonum, reſuſcitationis mortuorum, ſanationis ægrorum impoſitione manuum uſq; modò Sancta illuſtratur Eccleſia Romana Catholica. Unde Richardus à S. Victore infert: *Domine, ſi error eſt, quem credimus, à te decepti ſumus, iis enim ſignis hæc doctrina confirmata eſt, quæ, niſi à te, fieri non potuerunt.* Hinc Theologi docent Deum in confirmationem falſæ doctrinæ miracula permittere non poſſe, nec Diabolum ſimilia patrare poſſe, lege Acta Apoſtolorum de Exorciſtis Judæis: *Jeſum*

Marc. 16. v. 17. v. 20. Joan. 10. v. 38. Richardus à S. Vict. lib. 1. de Trinit. c. 2. Act. 19. v. 15. ſqq.

novi, Paulum ſcio, vos autem qui eſtis? & inſiliens homo in eos, in quo erat dæmonium peſſimum, & dominatus amborum invaluit contra eos, ita; ut nudi & vulnerati effugerent de Domo illa. De incenſo

3. Reg. 18. v. 26. ſqq. holocauſti Eliæ igne cœleſti non Baalamitarum conſumpto, *qui cùm tuliſſent bovem... invocabant nomen Baal de mane, usque ad meridiem dicentes: Baal exaudi nos; Et non erat vox, nec qui reſponde-*

v. 38. *ret.* Super holocauſto vero Eliæ: *Cecidit ignis Domini, & voravit holocauſtum, & ligna & lapides, pulverem quoq; & aquam, quæ erat in aquæ ductu lambens.*

Demùm vera Chriſti Eccleſia, & fides dignoſcitur, in qua veri Sacerdotes, & vera remiſſio pecca-

Joan. 20. v. 22. ſq. torum. Hæc poteſtas data eſt Apoſtolis. *Inſufflavit, & dicit eis: Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata &c.* Hoc dixit Apoſtolis, non ſeptuaginta duobus diſcipulis. Hanc Poteſtatem Apoſtoli communicârunt Presbyteris ordinatis, ut videre licet in

Act. 14 v. 22. Actis Apoſtolorum, ubi per ſingulas Civitates Presbyteri conſtituuntur, oratione cum jejunio, impo-

Tit. 1. v. 5. ſitione manuum &c. ad Titum c. 1. ubi Titus, ut Epiſcopus jubetur conſtituere per Civitates Presbyteros. Apoſtolos autem fuiſſe Epiſcopos conſtat ex

Act. c. 1. v. 20. Actis Apoſt: *Epiſcopatum ejus accipiat alter,* & ut tales ordinant Mathiam locò Judæ in Apoſtolum.

S. Hieron. epiſt. ad Evagrium. S. Chryſoſt. hom. 10. in Timoth c. 1. Tit. c. 1. v. 5. Epiſcopi poſiti ut regant Eccleſiam DEI, qui ordinandi, conſecrandi, & jurisdictionis poteſtate præcellunt Presbyteros, ita D. Hieron. & Chryſoſt. Quare Paulus *Qua de cauſa reliqui te Cretæ* (quæ nunc eſt Candia) *ut conſtituas per Civitates Presbyteros.* Non Communitas, aut Eccleſia, non Clerus, ſed Epiſcopus ordinat, & inſtituit Sacerdotes.

Con-

Conferatur hæc doctrina cum ordinatione Sectariorum, quibus ordinatio & remiſſio peccatorum unà cum Sacerdotio communis cuicunque. Ex his patet hanc eſſe veram fidem, cui ſoli dedit Deus *Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus Miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti, ut non circumferamur omni vento doctrinæ in aſtutia ad circumventionem erroris.* Ephes. 4. v. 11. 12. 14.

Porro ubi verum eſt Sacerdotium, ibi & verum eſt Sacramentum Euchariſtiæ, eſſeq; realem præſentiam Chriſti in ea neceſſe eſt. Soli enim Sacerdotes, quibus dictum, *Hoc facite in meam commemorationem,* benedicunt, conſecrant Euchariſtiam ſub utraque ſpecie. Luc. 22. v. 19. 1. Cor. 11. v. 24. Ex defectu itaq; remiſſionis peccatorum à vero Sacerdote obtinendæ, & per conſequens ex defectu Sacramenti Euchariſtiæ, ſive veri Corporis Chriſti percepti unquam in hac vita *pro vita æterna conſequenda,* quæ ſalus ſperanda extrà ovile Chriſti aberrantibus? Joan. 6. v. 33. Unde ex dictis infert Vincentius Lirinenſis, *Illud eſt Catholicum, quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt. In hoc dignoſces Catholicum ab hæretico, ſi ſequatur univerſitatem, antiquitatem, conſenſionem, ſequetur porro univerſitatem, ſi fidem confiteatur, quam tota per Orbem diffuſa Eccleſia profitetur, ſequetur antiquitatem, ſi non recedat ab illis, quæ SS. Patres, & Majores noſtri docuerunt, ſequetur conſenſionẽ, ſi in ipſa vetuſtate omnium vel penè omnium Sacerdotum, pariter & Magiſtrorum definitiones, ſententias ſequetur.* Ita Lirinen. Concluſionem ex his præmiſſis facit S. Aug: *Multa ſunt, quæ me in gremio Eccleſiæ Catholicæ tenent, tenet me conſenſus populorum, tenet me Authoritas miraculis initiata, ſpe* S.Aug.ep. contra Manich. c 4.

 nutrita

nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata, tenet me ab ipso Petro Sacerdotum ſucceſſio, tenet me poſtremò ipsum Catholicæ nomen, quod ita inter tot hæreſes Eccleſia ſola obtinuit, ut, cùm omnes hæretici Catholicos ſe dici velint, quærenti tamen Peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæreticorum Baſilicam ſuam audeat oſtendere, tenet me Eccleſia ab ipsa Sede Petri Apoſtoli, cui Dominus paſcendas oves ſuas commendavit, usq; ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum. Ita ille loco citato.

De Communione ſub una ſpecie, quam objiciunt paſſim Adverſarij noſtri, ſciant uſum unius Speciei, etiam quandoq; uſurpatum in primitiva Eccle-
Act.2.v.42 ſia, ùt conſtat ex Actis Apoſtolorum. *Erant perſeverantes in communicatione fractionis panis, & O-*
Act.20.v.7 *rationibus.* Item *una autem Sabbathi, cùm conveniſſemus ad frangendum panem;* unde permiſſum fuit ob perſecutiones Chriſtianorum Euchariſtiam domum deferre, ſervare in ſtrophiolis & ciſtis, ùt ha-
Baron. tom. 1. ad ann. Chr. 57. §. 155. bet Baronius. Monachi Ægyptii Thebaidis deferebant ſecum ad cellas SS. Euchariſtiam. Baron. ex S. Baſilio. Cæterùm, ſemper fuit in Eccleſia poteſtas,
Trid. ſeſſ. 21. c. 2. de Commun. prout inquit Trid: *ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalvâ eorum ſubſtantiâ, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magìs expedire judicaret &c.* Sic ob Manichæorum vinum abhorrentium ſuperſtitiones ordinavit utramq; ſpeciem ſumendam Gela-
C. 12. De conſecrat. diſt. 2. ſius Papa. E contra, ne crederetur Corpus Chriſti exangve ob errores Hæreticorum, ſignanter Huſſitarum Taboreitarum ne ſimplices crederent Chriſtum non contineri integrè ſub altera ſpecie,

Eccle-

Ecclesia à multis sæculis sub una specie Eucharistiam dispensare consvevit. Quia sub una specie æq; totus Christus accipitur, atque sub utraq;, nam licèt vi verborum solum sit præsens Christi corpus sub speciebus panis, & sangvis sub speciebus vini, per concomitantiam tamen propter unionem hypostaticam, & corpus & sangvis, & totus Christus sub utraq; specie continetur. Quia quod de hoc Sacramento dicitur sub utraque specie, *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sangvinem non habebitis vitam in vobis*, dicitur de eodem sub una, Hic est enim panis, *qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo.* Et *Hic est panis de cœlo descendens, ut si quis ex ipso manducet, non moriatur.* Item, *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, Christus ipse hoc Sacramentum dedit sub una specie panis, euntibus in Emmaus, ùt volunt S. Hieronymus, Augustinus, Chrysost: & alii. Joan. 6. v. 54. Joan. 6. v. 33. v. 50. v. 52. Luc. 24. v. 30.

Quòd autem Sacerdotes in Sacrificio Missæ utramque speciem sumant, idcirco fit; quòd Sacrificium est secundùm ordinem Melchisedech, qui panem & vinum obtulit quia nomine totius Ecclesiæ Deo offertur. Cæterò quin etiam Sacerdotes, cùm die Jovis Sancto non sacrificant, sub una specie, videlicet panis, hoc Sacramentum accipiunt, nec per hoc, quòd sub una solùm specie communicant, quoquam spoliantur, quia & manducant ejus carnem, & bibunt ejus sangvinem, cùm corpus Christi quod accipiunt, non mortuum, sed vivum sit, hoc autem sine sangvine esse non potest, ac proinde, Ecclesia præcepit ad majorem unitatem, & uniformitatem, ut sacra Eucharistia nonnisi sub una specie distribueretur, præcipuè ad evitanda Gen. 4. v. 4.

da varia incommoda, & irreverentias, quæ accidere possunt, si sub specie vini distribueretur. Prout Cardinalis Rubertus Pullo qui vixit anno 1160. par. 8. sententiarum c. 3. scribit. *Prius Corpus post sangvis à Presbyteris est sumendus, Institutio Christi mutanda non est &c. Verùm qualiter à Laicis Eucharistia sumi deberet, sponsæ suæ comisit judicio, cujus consilio & usu pulchrè fit, ut caro Christi Laicis distribuatur. Nimirum periculosè fieret ut sangvis sub liquida specie multitudini fidelium in Ecclesia divideretur, longè periculosiùs si infirmatis deferretur.* Et Alexander de Hales qui contemporaneè vixit cum S. Thoma Aquinate in Tractatu de Sacramentis, q. 4. §. 3. sic loquitur: *Christus integrè sumitur sub utraque specie. Bene licet sumere Corpus Christi sub specie panis tantùm, sicuti ferè ubique fit à Laicis in Ecclesia &c. Ecclesia autem istud Sacramentum dispensare consvevit sub specie panis tantùm, tum propter periculum effusionis, quod fortè accideret, si sub specie vini dispensaretur, tum propter vitii infidelitatis amotionem, quod se non immeritò simplicium mentibus ingereret, si semper sub speciebus panis & vini daretur, quia si ita fieret, possent simpliciores credere quod Christus non contineretur integrè sub altera specie.*

Demum, cum ad conservandam puritatem Religionis Catholicæ, vel maximè vigiles Christus vult habere operarios, qui verbi Divini semen spargant in cordibus audientium, hinc vel maximè Parochos locorum obligatos esse volumus, ubi adhuc Catholici cum hæreticis permixti non vivunt, ne advenas Hæreticos ampliùs ad suas Parochias pro inco-

incolatu admitti permittant, nisi priùs sponsionem coram Actis officiosè dederint se fidem sanctam Catholicam intra annum hujusmodi incolatûs esse amplexuros, sub relegatione actuali in officio competenti vindicanda. Pariter ne disseminatores novarum sectarum ab exteris Regionibus venientes in suis Parochiis recipi, & foveri patiantur, aliàs eosdem statim captivari, servatâ prudentiâ faciant, & ad officium ordinarium deduci. Item ordinamus, ut iidem Parochi catalogum aut numerum sicut Catholicarum personarum curæ suæ subjectarum, ex confessione Paschali provenientem; sic & Hæreticarum sub Parochia sua degentium de anno in annum connotent, & ad nos, Officiáque nostra remittant, Scholiregas etiam Hæreticos, qui sparsim per Villas & Colonias conventicula assertæ devotionis suæ congregant, Parochi ab eisdem conventiculis juris remediis arceant.

Obsecramus deniq;, & in Domino obligamus omnes Hæredes Bonorum, in utráque Diæcesi nostra consistentium, ut circa Actus contractuum, venditionum, donationum, resignationum suorum Bonorum, & summarum super illis transfusionum, memores sint sanctæ fidei Catholicæ, & suæ vocationis ad eandem, clausulámque apponant, ne novus Hæres, seu quovis titulo Possessor, & successores ejus audeant in illis quocunq; imaginabili prætextu locare Hæreticos eosdémque fovere. Quod ut eò efficaciùs effectuetur, obsecramus, & respectivè monemus in Domino, quævis Officia sæcularia, terrestria Castrensia, quàm civilia, ut instrumentis præfatarum venditionum, donationum, resignationum, cessionum, & inscriptionum ad formam

mam ſolitam hanc, prout inſinuata eſt, clauſulam apponi faciant.

CAPUT IV.
De Converſis.

S. Jacobus Major Apoſtolus teſte S. Antonino, vix novem animas ex Ethniciſmo in Hiſpania convertiſſe ſcribitur, attamen apprimè contentus dixiſſe fertur: *Paucos lucratus ſum, nec his dignus ſum, æquum enim eſt, ut pro unius animæ lucro, totum dimetiar orbem,* ùt ſcribit Vaſæus in Chronica Hiſpanica. Juſtè igitur & ſan-
Jacob. 5. ctè Jacobus minor, Juſtus dictus, Apoſtolus infert:
v. 19. *Fratres mei, ſi quis erraverit ex vobis à veritate, & converterit quis eum, ſcire debet, qui peccatorem converti fecerit ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus à morte.* Grande igitur meritum conſiſtens & proveniens ex converſione errantium, circa fidei veritatem probè conſiderantes Viri, zelò DEI, & charitate proximi inflammati, lucro animarum aberrantium à fide Chriſti incubuerunt zeloſiſſimè.
Joan. 4. Sic Regulus zelat pro Domo ſua convertenda ex
v. 53. Act. 10. Ethniciſmo. Cornelius cognatos & amicos convo-
v. 24. cat ad baptiſmi gratiam. Clodovæus Rex pro Gallia convertenda ex Ethniciſmo. S. Olaus pro Svecia, D. Ericus pro Finlandia, S. Xaverius pro Indis & Japonibus illuminandis excurrit per maria & terras. Abbas Auguſtinus illuſtrat Angliam, Scotiam, Palladius Saxoniam, D. Villebrordus, Ungariam, Pruſſiam D. Adalbertus Archiepiſcopus Pragenſis pòſt Gneſnenſis. Viri Apoſtolici ſcientes ma-

magnum proventum, & lucrum meritorum, ex conversione animarum aberrantium à fide Orthodoxa huic operi & studio se totos contulerunt. Nunc, quia *ad justitiam erudierunt multos, fulgent, ùt stellæ, in perpetuas æternitates.* Dan. 12. v. 3.

Etsi magnam percepturi sunt mercedem, qui operibus misericordiæ corporalibus exercendis se impenderunt, & sua, quanto majorem, qui spiritualibus misericordiæ operibus practicandis sedulò incubuerunt, qui docendo, monendo fratres retraxerunt ab erroribus viæ & vitæ suæ, lucratique sunt fratrem suum, ut monet Salvator. Matt. 18. Quia verò Apostolus gentium Doctor monet *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei.* Galat. 6. v. 10. Piam & laudabilem dispositionem p. d. Admodum Rñdi Bugges, olim Parochi Koncendorffensis, qui mille flor. pruth: legavit pro commodo, & aliquali alimentatione Conversorum ad fidem Catholicam, & eandem in Curia Marienburg: pro annua provisione elocavit, authoritate præsentis Synodi approbamus, & Perillustri Dño Officiali Pomesaniæ, nunc & pro tempore existenti committimus, ut census de prædicta summa provenientes inter magis indigentes quotannis exactè dividantur. Operibus verò charitatis, eleemosynæ, & largitatis, ut Reverendi Parochi erga prælibatos domesticos fidei pro posse suo concurrant, signanter exemplo prælaudati Curati Koncendorffensis in piis legatis, Testamentis suis Neophytorum memores, augendæ huic summæ, pro modulo derelictæ substantiæ, portiunculam aliquam assignent, & contribuant in Domino hortamur. Ut verò nota sit penes Ecclesiam, penes

quamvis liber ad eum effectum distinctus habeatur, in quem de nomine, cognomine, ætate, conditione fideliter per Parochos locorum Conversi inscribantur, ut in casu Apostasiæ de iisdem notitia & informatio haberi possit.

CAPUT V.
De Sagis & Maleficis.

QUantis erroribus & criminibus obnoxia sint judicia, quæ in sagas & maleficos formare solent Personæ sæculares, jurisperitia & debita ad hoc notitia minimè commendati, qui ex levi suspicione, in tali crimine delatas, non confessas, nec convictas ad torturas, supernatationem aquarum, & alia eruendæ veritatis media, tandem ad ipsam mortem condemnare, taliterq; sangvinem innocentem fundere non verentur, exempla proh dolor! plurima testantur. Quod cùm summè sit juri ac justitiæ præjudiciosum, nam quod tales Causæ ad Judicia Spiritualia pertineant, edocet Constitutio Sigismundi Regis Cracoviæ Anno 1543. lata, & tam ex Jure Canonico, quàm Statutis Regni Maleficia ac Sortilegia ad Forum Spirituale pertinere dignoscuntur. Proindè, inconvenientijs ejusmodi obviando, Magistratibus, & quibusvis Jurisdictionibus Sæcularibus inhibemus, ne immediatam in ejusmodi Causis potestatem sibi vendicent, & prætendant, sed tam ex ratione fori, quàm ex eo, quòd talium Causarum cognitio ex se difficillima per Theologos & Jurisperitos venit discutienda, ad Nos, Officiumq; Nostrum remittant.

Inter-

Intercessit in similibus Causis Decretum Regium Assessoriale Varsaviæ feria 2da post Festum S. Jacobi Apostoli Anno 1672. & aliud Anno 1713. in crastino S. Ægidii, quibus mediantibus Judicatio & cognitio Causarum præexpressarum, antequam cognoscantur à Judicio Spirituali, Judicibus Sæcularibus penitùs est adempta. Et novissimè emanavit Rescriptum pro Diœcesi nostra Serenissimi Augusti III. feliciter regnantis, in quo districtè præcipitur, & Judicibus quidem Civitatensibus sub pœna mille Hungaricalium, Villanis verò sub pœna Capitis, ne tales Causas judicare audeant, nisi prævia priùs cognitione Judicij Spiritualis. Quod quidem Rescriptum, licèt per omnes Parochias publicare fecerimus, tamen non abs re judicavimus, illud etiam præsenti Synodo inserere. Quod videatur in Appendice num. 1.

Attendant igitur Parochi diligenter executioni prædicti Rescripti Regii, & si quid in præjudicium, & convulsionem attentari adverterint, statim Officia Nostra desuper informent.

CAPUT VI.
De Judæis.

QUid est per Deum! quod in terris Prussiæ, Diœcesi Nostra Culmensi, & Pomesaniæ Judæorum perversitas, gens inimica DEO, ubivis, jam quavis locorum in pagis plantatur, ac radices figit, & pariter cum Catholicis se situat & collocat, cùm vigore antiquæ Ordinationis Terrarum Prussiæ, nullibi in territorio tollerari, multo-

Jus rev. lib. 4. tit. 5. Arti. 2.

multominùs ad coemptionem, & evectionem mercium admitti debent ſub amiſſione bonorum, ac pœna quinquaginta flor. polon. toties quoties deſuper fuerint deprehenſi.

Cùm autem plùs, quàm certum ſit, quòd gens hæc Judæorum multas hæreſes effutiat; ſit in Chriſtum, Beatiſſimam, Sanctos, fidem Catholicam blaſphæma ac blaterans, Spiritui Sancto rebellis ac repugnans, veritati reſiſtens, corrupta mente, & reproba circa fidem, ſtulta ac tarda corde ad credendum in omnibus, quæ locuti ſunt Prophetæ juxta illud, *furor illis ſecundùm ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ, obturantis aures ſuas quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis ſapienter.* (Pſal. 57. v. 5.) Fidei noſtræ Chriſtianæ veri inimici, pravitatíſque illorum intentio ſuper hoc verſatur aſſiduò ut Chriſtianorum bona, & divitias ſemper deprimant & evellant; hac Conſtitutione Synodali ſtatuimus, ut inhærendo antiquis legibus Pruſſiæ, & recentioribus laudis Terrarum ejuſdem de anno 1616. 3. Octobris. 1647. 16. Junii. 1680. 16. Septembris, quæ in appendice ſub numero ſecundo per extenſum apponuntur. Item Decreto recentiſſimo Caſtri Kovalevienſis de anno 1733. 1. Julii, ut videre eſt in appendice ſub numero tertio: non liceat Judæis, domos aut habitationes in hac Provincia figere, Tabernas conducere, quantò magis Bona quæcunq; arendare, adminiſtrare, & quovis titulo poſſidere, talitérque filiis liberæ præeſſe, in eoſque Dominium uſurpare. Sub pænis ſuperiùs expreſſis.

Obſecramus præterea univerſos Bonorum Hæredes in Diœceſi noſtra exiſtentes, ut à comercio Judæo-

Judæorum, tanquam à probatiſſimis inimicis caveant, & abſtineant. *Intueamini, & cavete à fermento Phariſæorum, & Sadducæorum*, ac proinde ab eis comeſtibilia, & potabilia, uti & merces, non emant, braxatoria, cauponas, quantò magìs hoſpitia & bona ſtabilia eiſdem non locent, aut conducant. Matt. 16. v. 6.

Noverint præterea omnes Chriſtiani non licere cuiquam ex Judæis famulari, niſi locando operas ad modicum tempus, non ſumus enim juxta Apoſtolum ſervi ſub lege, ſed liberi ſub gratia, nec convenit liberos quales ſunt omnes Chriſtiani, mancipio proprio deſervire. Blaſphematur enim nomen DEI jugiter cum Chriſtiani homines, in regno Chriſtiano Judæis, quos ſua cæca infidelitas, & Divina juſtitia voluit eſſe ſub tributo, non ſine contumelia Creatoris, & Redemptoris ſui famulantur.

Vetamus pariter, atq; prohibemus, ne Judæi Conventicula faciendo in Domibus quibuſcunq; ſuperſtitioſæ devotioni locum præbeant. Et ſi per conniventiam Poſſeſſorum Bonorum propter aviditatem & lucrum majoris proventûs ſimilia Conventicula à Dominis locorum illis indulgerentur; quivis Curatus, & Decanus Foraneus in ſuo Decanatu, quoties reſciverit, quòd Conventicula etiam minima facere attentent, & quod abſit, Synagogam, ſive Domum quamcunq; pro ſuis devotionibus conſtruere intendant, tempeſtivè ad Officium noſtrum deferat, ut Inhibitio exportetur, quam ſi temerè contemnere præſumpſerint, extunc Nos ad alias pœnas proceſſuros, ac pro contemptu Juriſdictionis Ordinariæ per Commiſſarios Noſtros in quovis Judicio Regni competenti acturos, tam contra ip-

ſos Judæos, quàm eorum Fautores declaramus.

In cauſis autem quorumvis criminum, & exceſſuum, tam per Statuta Regni, quàm per Conſtitutiones Provinciales Judæis prohibitorum, & cum Fautoribus eorundem, qui temerè Hebræos in Bonis ſuis conſervant, eliguntur & deputantur Commiſſarij, & Plenipotentes: Perilluſtres, Admodùm Reverendi Martinus Strachocki Canonicus Cath: Culmen. Michaël Radzymowſki in Kruſzyny pro Diœceſi Culmenſi; Pro Pomeſanienſi verò Vladislaus Stokowſki Cuſtos Cath: Culmenſis in Marienau, Bartholomæus Kankrowſki in Kalwy Curati: quibus præſentis Synodi vigore, cuivis in ſolidum, damus plenam poteſtatem, cauſas hujuſmodi, in quovis Foro & Judicio competenti promovendi, Plenipotentiarios in locum ſuum ſubſtituendi, & pœnas pro qualitate delicti urgendi in Judicijs tam Caſtrenſibus, quàm Tribunalis Regni, aut Aſſeſſorialibus.

Succurrentes autem Converſis ex Judaiſmo, ne alij à fide Catholica amplectenda terreantur, inhærendo Conſtitutioni Pauli III. per Clementem XI. Pontificem maximum Anno 1704. ampliatæ, eos à patria Judæorum poteſtate liberos eſſe, omnia bona ſibi competentia, ac priùs à Patre poſſeſſa, etiam invitis Parentibus tenere, poſſidere, atque ad omnia Jura Succeſſionis pertinere debere, nec ullatenus exhæreditari poſſe declaramus.

CAPUT VII.

De erudiendo populo in Doctrina Chriſtiana Catholica.

AD æternam vitam cùm nati ſint fideles, illud diligenti, ſanctaq; ſolicitudine providendum fuit, ut ab ineunte uſque ætate Doctrinæ Chriſtianæ, quæ ad illam cæleſtem vitam hominum mentes in terris inſtruit, rudimentis atque inſtitutis planè imbuantur. Quamobrem Sanctorum Patrum ſanctionibus, & Generalibus Concilijs, piè & ſalubriter ſancitum eſt, ut ſaltem Dominicis, aliisque feſtis diebus Chriſtianæ fidei initia in unaquaque Eccleſia fidelibus tradantur. Hinc incumbit Curatis animarum ſub gravi onere conſcientiæ ea docere, non tantùm parvulos, ſed & adultos, ſi qui tales inveniuntur ignorantes, & vel maximè ea, quæ ſunt de neceſſitate medij, ſine quibus, etiam inculpabiliter ignoratis ſalus æterna haberi nequit, & quidem. *1mo*. Quòd Deus ſit omnium Creator. *2do*. Quòd idem ſit omnium Gubernator. *3tio*. Quòd Deus ſit omnium Judex. *4to*. Quòd anima ſit immortalis. *5to*. Quòd gratia Dei ſit ad ſalutem neceſſaria. *6to*. Quòd Deus ſit unus, trinus in Perſonis. *7mo*. Quòd Filius Dei ſit incarnatus & paſſus. Et quamvis non omninò hæc ſeptem puncta ſecundùm Doctores ſcitu ſunt neceſſaria neceſſitate medij, ne quis tamen periculô damnationis æternæ, ob defectum ſcientiæ, quæ tanti momenti eſt, ſe exponat, ſumma cura adhibenda eſt, ne illa ignorentur. Nam Doctorum opinio in punctis neceſſarijs neceſſitate medii nemini poteſt patrocinari, caſu quo illorum opinio non eſſet vera.

Præterea Curati doceant puncta, ſcitu neceſſaria neceſſitate præcepti. *1mo*. Symbolum Apoſtolorum, ſeu duodecim Articulos Fidei, ſive Credo &c.

2. Septem Petitiones, ſeu Pater Noſter. 3. Decem mandata DEI, ſeu Decalogum. 4. Quinque Præcepta Eccleſiæ. 5. Ex 7. Sacramentis, tria, Baptismum, Pœnitentiam, Euchariſtiam; reliqua cùm ſuſcipiuntur. Hæc addiſcere tenentur omnes, quàmprimùm rationis uſum attingunt.

Non autem ſufficit ſolâ memoriâ inſtar Pſitacorum illa recitare, Parentes, Parochi, Ludimagiſtri obligantur, ut ſuos ea doceant: Domini, ut domeſticos in illum finem mittant ad Catecheſim. *Si quis autem ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior.* Nec ſe contentent Parochi duntaxat in Eccleſijs ſaluti ſuorum inſervire, privatim etiam domi ſtatum, vitam & mores cujusque cognoſcere ſtudeant, habeantq; totam ſuam Parochiam deſcriptam in libro, in quo appareat, quot, & quas Parochia illa Villas, Domos, Domus animas comprehendat. Quæ quidem deſcriptio fiebat antiquitùs Kalendis Januarij, unde nunc etiam Kalendas, ſeu corrupta voce Kolendas vocamus. Eo igitur tempore per ſe, vel Vicaros ſuos, ad pietatem, non ad quæſtum, nec quærentes, quæ ſua ſunt, ſed quæ JESU Chriſti, Domos ſingulorum per totam Parochiam viſitent, ingreſſiq; juxta præceptum Domini dicant, Pax huic Domui, vel aliâ quapiam ex ſacris literis aſſumpta benedictionis formula utantur. Convocata deinde Domo totâ, & annotatis ijs, qui pro Confeſſione Paſchali ire debent, inſtruant eos de neceſſarijs ad ſalutem, & an ſciant ſe munire ſigno Sanctæ Crucis, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, ſecundùm ſuperiùs dicta de neceſſitate medii, & præcepti, examinent,

1. Timoth. 5. v. 8.

minent, deq; vita, moribus, occupationibus, ſtudijs, & neceſſitatibus ſingulorum inquirant, acſi aliquos ebrioſos, perjuros, fures, fœneratores, fornicarios, adulteros, homicidas, blasphemos, Feſtorum violatores, maleficijs & incantationibus deditos, aut quovis alio genere criminis obſtrictos invenerint, primùm eos charitate, atq; lenitate verborum, quàm maximè poterunt, inter ſe, & ipſos ſolos corripiant, deinde, ſi nihil profecerint, unum atq; alterum Viros probos delinquentibus familiares adhibeant, quod ſi, ne tum quidem reſipuerint, Nomina, & exceſſus illorum ad Nos, ſive Officiales noſtros, Vicarios generales deferant.

Exhortentur deinde pro ætate & conditione quemque ſua, ſenes, ut ſobrii ſint, pudici, prudentes, ſani in fide & prudentia, Anus in habitu ſancto, non criminatrices, nec ebrietati, præſtigijs, lenocinijsq; deditæ. Viduas, ne circumeant vicos, otioſæ, curioſæ, verboſæ, loquentes, quæ non oportet, ſed ut regant domos ſuas, Filijs & Nepotibus bene præſint, mutuamq; vicem Parentibus ſuis reddant. Maritos, ut diligant uxores ſuas, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, Filios ad iracundiam ne provocent, ſed educent illos in diſciplina & correptione, neceſſitatibusq; eorum provideant. Uxores, ut Viros ſuos ament, ſubditæq; ſint illis, caſtas & ſobrias ſe præſtent, Domûs curam habeant, & ne ſecum infantes propter ſuffocationis periculum, noctu in lectis teneant. Filios, ut obediant Parentibus; Servos & ſubditos, ut miniſtrent Dominis in ſimplicitate cordis ſicut Chriſto, non ad oculum ſervientes, nec fraudantes, ſed fidem bonam oſtendentes, placentesq; in omnibus. Dominos, ut remittant minas

nas ſcientes, quia utrorumq; Dominus eſt in Cœlis, & perſonarum acceptio non eſt apud Deum.

Poſtremò ſi ibi ſint aliqui pupilli, Virgines, mendici, infirmi, aliæque miſerabiles Perſonæ, quæ tam Spirituali quàm Corporali ope indigeant, conſolentur eos, ineantq; rationem, qua illorum orbitati, pudicitiæ, egeſtati, valetudini conſulatur. Nomina ſingulorum in librum præfatum referenda connotent, niſi jam id præcedentibus Annis factum ſit, tunc enim ſufficiet eos, qui intra anni decurſum vel nati vel mortui ſunt, ſive qui domicilium aliò contulerunt, aut aliunde advenerunt annotare. Tum demùm, ſi ſeminaverunt Spiritualia, non erit magnum ſi corporalia metant, Strenasq; quas vocant Colendas, juxta Ordinationes ab Illm̃is Anteceſſoribus Episc. Culmen. factas accipiant. Dominus enim JEſus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere.

Demùm, quia plurimùm ad pueros Chriſtianis rudimentis, & piis moribus imbuendos Ludimagiſtrorum pietas, ſcientia, ac diligentia juvare poteſt, ideo mandamus, ut in poſterum nullus Scholirega in Eccleſiis Parochialibus admittatur, niſi priùs à Decano Foraneo loci, de vita: moribus, ac ſcientia examinatus & approbatus fuerit, & profeſſionem Fidei (ut ſupra jam ſancitum eſt) emiſerit, qui, ubi admiſſus fuerit, pro ſui muneris cura, ſedulò præſtet, ut quos inſtruendos ſuſceperit, eoſdem ad Catholicæ Fidei doctrinam informare ſtudeat, ac propterea quilibet Ludimagiſter ſemel ſaltem in hebdomada ſacris dogmatibus ſuos diſcipulos inſtruat, imò quotidie ſub finem lectionum curet, ut pueri Orationem Dominicam, & Saluta-

Salutationem Angelicam, ac Symbolum Fidei devotè recitent. Quod ut cum majori fructu fiat, curavimus imprimere pro utraque Nostra Diœcesi Doctrinam Christianam p. m. Cardinalis Bellarmini. Quam ut omnes Curati, cæteriq; quibus incumbit frangere panem esurientibus & docere ignorantes ad manum habeant, & suum ministerium adimpleant seriò monemus, Demùm iisdem Ludimagistris injungimus, ut Dominicis, aliisque statutis diebus, quibus Sacra Catechesis in Ecclesiis Parochialibus exercetur, discipulos ad eosdem adducant, nec inde discedant, donec pueri dimittantur.

CAPUT VIII.
De Prædicatione Verbi Divini.

VErbi DEI prædicationem in Ecclesia Sancta maximè utilem, & necessariam esse, non est, qui dubitet. Proinde inhærendo Statutis & Ordinationibus anterioribus hac Nostra Constitutione sancimus, ut Parochi, & alii curam animarum habentes, diebus Dominicis & Festis gregem sibi commissum, pro sua & ejus capacitate verbis Spiritualibus pascant, eundemque ad frequentationem Verbi Divini assvefaciant, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandoqué vitia, quæ declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & Cælestem gloriam consequi valeant.

Conciones ad populum more institutoq; majorum Parochus, sive Ejus Vicarius facturus, caveat

ne ullum apertè, vel tacitè lædat, ne appareat coram Auditoribus Perſona, ſed in genere invehatur in vitia & peccata. In arguendis autem vitiis, ùt acriores ſe Curati præſtare debent, ita etiam ſe pietatis, ac charitatis ſtudiò non hominum, ſed peccatorum odio adductos id facere ſignificent.

In ea autem vitia, in quibus populum frequentiùs peccare intelligunt, vehementiùs invehantur, & præſertim in ebrietates, quæ animas & corpora maximè lædunt, atq; in ludos, ex quibus blaſphæmiæ, rixæ proveniunt. Otium à quo omnia ferè vitia fluxerunt, acerrimè inſectentur, cùm non in otium, & inertiam dignatus ſit Nos Deus vocare, quinimo *Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Matt. 11. v. 11.

Qui concionandi Officio fungentur eam inibunt rationem, ut ne quidquam ab Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, aut à conſentiente Sanctorum Patrum Authoritate alienum proferant. Nevè futura ex Sacris Literis divinare, vel alicui eventui certum tempus ſtatuere audeant.

Ne ridicula, aut levia, vel inanes fabulas, aliavè riſum moventia recenſeant, ſed graviter, purè, ſincerè, & qua fieri poteſt facilitate Verbum DEI pronuncient.

Cùm perverſa Hæreticorum dogmata erunt confutanda, id non prolixa diſputatione, ſed gravibus faciant, ac ſolidis rationibus, & argumentis, ex Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Conciliorum, ac probatæ antiquæ conſvetudinis Auctoritate, & Catholicorum Patrum conſenſu depromptis. Hæreticos autem conviciis, aut contumeliis non afficiant, ſed eorum ſectam erroribus fœcundam tanquam

quam veræ & salvificæ Catholicæ fidei, ac Religioni contrariam damnent, & improbent.

In id autem præsertim omni animi contentione, & omnibus orationis nervis intendant, ut ad solidæ Christianæ pietatis studium animos Auditorum incendant. Dei præcepta non solùm servanda esse doceant, sed & modum ostendant, quo servari illa Deus voluerit, sæpè autem fideles ad perfectiorem vitam amplectendam efficaciùs hortentur, ut non mortalia tantùm, sed etiam venialia peccata sibi fugienda proponant, quod ut faciliùs præstent, frequentem usum Pœnitentiæ tam præsentissimam Spiritualis morbi medicinam, atque SSm̃æ Eucharistiæ in hac peregrinatione, & exilio saluberrimum Viaticum sedulò commendent.

Caveant autem, ne Verbum Dei, quod juxta Apostolum debet esse sanum & salutare, lue aliqua inficiant, & ne cibum ad vitæ præsidium institutum, medicinam pro morbis repellendis inventam, in præsentissima venena, & mortis instrumentà convertant, quando conversi ad fabulas, uti Pòétæ, Auditores sibi auribus prurientes coacervant, sicq; inanis facundiæ lenocinio, & calamistrato planè stylo prædicationis munus corrumpant. Quapropter ne tam dulcis cibus fermento misceatur, fideliumque animus traducatur. Granum Christi manu seminatum ab omni sorde segregare cupientes, ut omnes Verbi Divini Præcones sub pœna suspensionis ab Officio irremissibiliter decernenda, à quibusvis fabulis, anilibus jocis, Scripturæ sacræ immutatione, risu & cachinno, fabulis, macoronismis abstineant, præcipimus, *Nunquid enim Deus indiget mendacio?* Job. 13. v. 7.
si autem ad Scripturas Sacras admissa fuerint, vel

officiosa mendacia, quid in eis remanebit Authoritatis, quid paleis ad triticum, *Nunquid verba mea*
Jer. 23. v. 29. *non sunt ignis, & quasi malleus conterens petram,* dicit Dominus. Videantur super prædicatione Verbi Dei Literæ S.æ Congreg. in Appendice num. 4.

Ad extremum unumquemq; Prædicatorum per viscera Christi obligamus, ut ea sola, & omnia doceant, quæ Christus Dominus, veræ Religionis Author, & Magister scire nos voluit, ut vitam consequeremur æternam. Exponat præterea Auditoribus suis ipsius Religionis Catholicæ Nobilitatem, ob ejusdem Authoris Jesu Christi, supereminentem excellentiam, & dignitatem, nunc vitæ ejus & mortis admiranda ac planè Divina mysteria, tum ea, quæ ipse operatur in nobis per Sacramenta & gratiam, ut ita Fideles Religionis sanctissimæ, ac rerum Cælestium svavitate, & amore à terrenorum cupiditate jugiter abstrahantur, svadeatqué etiam debere homines componere vitam, actionesq; suas ad Evangelium, veluti ad infallibilem non modo Fidei, sed & morum regulam, nec sufficere ad salutem credere, nisi id, quod Fide creditur, perfi-
Rom. 2. v. 13. ciatur charitate, monente Apostolo. *Non auditores legis justos esse, sed factores legis justificari,* Moneat tandem custodienda esse religiosè præcepta
Matt. 18. v. 17. Ecclesiæ. Qui enim Ecclesiam non audit, & ipsius mandatis obedire detractat, Ipsius Christi oraculo Ethnicis, & Publicanis accersendus est. Episcoporum etiam jussis obsequendum est, etenim ipsos, tanquam Apostolorum Successores spectant illa
Luc. 10. v. 16. Salvatoris verba. *Qui vos audit, me audit, & qui*
Hebr. c. 13. v. 17. *vos spernit, me spernit.* Et Apostolus dicit *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim pervigilant,*

gilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Subdens planè dignam charitate Apostolica rationem, *ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes.*

Absoluta tandem Concione recitabunt Actus Fidei, Spei, & Charitatis, aliàs Confessionem generalem cum populo congregato, ut vel sic asvescant ad usum Actuum eorundem.

CAPUT IX.

De vita & honestate Clericorum.

NIhil est, quod alios magìs ad pietatem, & DEI cultum assiduò instruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui se Divino Ministerio dedicârunt, cùm enim à rebus Sæcularibus in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos, tanquam speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur. Ut igitur Clerici in sortem Domini vocati, vitam, moresq; suos componant, & habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nil nisi grave, moderatum, ac religione plenum præseferant, delictaqué etiam levia, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, Sacri Canones, Sancta Concilia, Pontificiæque Constitutiones, certas officiorum vias ac rationes Spiritu Sancto duce præscripserunt, quibus intelligant se, cùm in DEI militiam sint adscripti, non ad commoditates & voluptates, sed ad labores & sollicitudines vocatos esse, atq; ea studia, & Officia amplecti debere, quæ si reliquorum oculis, auribusqué observentur, profectò efficiatur, ut ipsi glorifican-

Concil. Trid. sess. 22. c. 1. de Reform.

ficantes Patrem, qui in Cælis eſt, magìs vitæ exemplis ad virtutis imitationem incitentur. Quare ad Clericalem diſciplinam in Eccleſiaſticis Paſtorali Curæ Noſtræ ſubjectis conſervandam, & ea parte, qua collapſa eſt, reſtituendam, has rectè vivendi formulas à Sacris Canonibus, generalibus Conciliis, Apoſtoliciſq; Conſtitutionibus ſummatim depromptas ipſis præſcribimus, quas ab omnibus diligenter attendi, inviolabiliterqué obſervari mandamus.

Ac inprimis cùm forma veſtium, deformitatis mentium & morum indicium ſit, & ex habitu etiam corporis externo pateat interior animi compoſitio, ideo juxta ordinis ſui gradum, coronas ſemper deferant, capillos prolixè non nutriant, veſtitum honeſtum, nigrum, talarem, cum decore & congruentia ſtatûs, & dignitatis ſuæ geſtent, pileos nonniſi rotundos panni nigri coloris déferant.

Mercaturas & negotiationes de Jure prohibitas, aut quæſtus quoſcunque lucri turpis gratiâ quovis colore, aut prætextu non exerceant. Dominis Sæcularibus pro Factoribus Villicis, aut Oeconomis ſive Commiſſariis cum ſtatus & Dignitatis Clericalis dedecore ſub pænis ſuſpenſionis, & aliis arbitrariis contra tales extendendis non ſe exponant, etenim qui DEO militant, implicare ſe negotiis ſæcularibus non debent.

Erga laicos gravitatem, manſvetudinem temperatam ſervare procurent, ſeipſos propter temporalia, odioſos non reddant, ſcandala evitent, morum integritate, & exemplô omnibus præluceant, ut eos populus amet, & revereatur.

Crapulam & ebrietatem, quæ plurimorum & maximorum malorum fons eſt, & origo, omnimodè

dè evitent. Commeſſationes & convivia Sæcularium, præſertim, ubi fœminæ adſunt, non frequentent, vel ſaltem rarò, ſi fieri aliter ex rationabili cauſa non poteſt, & in iis ſe exemplariter in omni locutione & actione gerant. Si quando autem hoſpites apud ſe habebunt, tam in cibis, quàm in potu exemplarem & Viro Eccleſiaſtico dignam temperantiam ac frugalitatem humanitati, & hoſpitalitati benè junctam obſervent.

Cum Hæreticis, & præſertim Hæreticorum Miniſtris frequentem conſvetudinem habere caveant, ab illorum Conviviis abſtineant, hujuſmodi enim familiaritates laicis, præſertim rudioribus absque ſcandalo eſſe non poſſunt.

Porro cum univerſæ Conſtitutiones Synodales pro ſcopo & objecto habeant, ut vita Cleri ad omnem honeſtatem vocationi ſuæ correſpondentem, virtutumqué Sanctimoniam componatur, ſtimulum addente Divino eloquio: *Eritis mihi Sancti, quia Sanctus ſum ego Dominus, & ſeparavi vos à cæteris populis, ut eſſetis mei;* ad Clericatûs & præcipuè ad Presbyterátûs apicem promovendi ſeriò cogitent ex Sacris Canonibus & Sanctis Patribus, qualis eſſe debeat illorum vita, ut de talento ſibi concredito, reddant rationem in die Judicii, quod à Domo Dei incipiet. Levitici 20. v. 16.

Quare cum diſtrictè à Clemente V. in Concilio Viennenſi, & ab Innocentio III. in Concilio Lateranenſi Nobis injungitur, Clericorum correctio, ne per illorum vitia diffametur Eccleſia, & ſcandala gravia in populo generentur, præcipimus omnibus, ut quæ per Sacros Canones, Concilia, Conſtitutiones Pontificias, de vita & honeſtate Clericorum ſancita Cap. Ut Clericor. 1. de Offic. Ordin. in Clement. Conc. Lateran. IV. Can. 7. Tom. 7. Conc.

cita ſunt, ſedulò obſervent.

Quoniam autem in hoc mundo verſantes in periculis ſumus innumeris, & diabolus laqueos paratos ad Eccleſiaſticorum ruinam inceſſabili nequitiâ undique tendit, ideo ipſis Eccleſiaſticis ut prædictas leges Sacrorum Canonum valeant obſervare opus eſt abeſſe ab occaſionibus, fugam capeſſentes, & cogitantes quomodo oporteat cautè ambulare ut ait Apoſtolus Quia, ut inquit S. Gregorius: *Sicut cauta proviſio culparum vias obſtruere noſcit, & quæ ſunt noxia declinare, ita neglectus patet exceſſibus, & quæ ſunt cavenda ſolet incurrere.* Orationibus igitur ſemper inſtantibus eſt ipſis vigilandum die ac nocte in lege Dei meditantes, ut illud: *Euge ſerve bone & fidelis*, audire poſſint à Chriſto Domino.

S.Gregor. Regiſt. lib.ep.60. ad Rom.

Matt. 25. v. 21.

Cùm autem à Dei Miniſtris excellentiam & decorem ſuæ vocationis non conſiderantibus ſubortum ſit illud magnum malum, quod amaris lacrymis cum Jeremia eſt lugendum: *Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides Sanctuarii in capite omnium platearum* Per vitam enim depravatam Clericorum denigratur ordo Eccleſiaſticus, & opprobrium patitur Dignitas Clericalis. *Aurum quippe* inquam cum Divo Gregor: *obſcuratum eſt, quia Sacerdotum vita quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infirmas oſtenditur reproba. Color optimus eſt mutatus, quia ille Sanctitatis habitus per terrena & abjecta opera ad ignominiam deſpectionis venit. Sed diſperſi ſunt lapides Sanctuarii in capite omnium platearum, quia illi per vitam & orationem intus ſemper eſſe debuerant, per vitam reprobam foris vacant.*

Thren. 4. 1.

cant. Ecce jam pene nulla est sæculi actio, quam non Sacerdotes administrent. Altà igitur mente est nobis repetendum, quibus opportunis remediis tot malis & ruinis Dignitatis Ecclesiasticæ occurrere possimus. Quod sedula meditatione revolventes quinque esse graviora & atrociora mala & vitia invenimus, per quæ hostis ille veteranus hyerarchicum Ordinem Ecclesiæ devastat, deturpat, & veneno suo inficit lethifero.

Primum *Carnis* est vitium quô nihil turpiùs & horribiliùs in Clericis, qui Cælestem profitentur vitam. Quare, cùm omnia jura clament, ut, qui Ordinibus initiati sunt, perpetuum servent Castitatis Votum Deo promissum, & indispensabiliter Ordini annexum, Dei maledictionibus (in D. Brigittæ revelationibus contentis) obviant, qui rescindentes, quod Deo solemniter spoponderunt obscænitatibus se implicant, quod peccati genus est Sacerdotum ruina, cùm per ipsum è Cælis cum Lucifero, ut ait Christus Dominus in prædictis revelationibus, ad tartari infima & tenebrosa descendant. Revelat. S. Brigit. l. 1. c. 47. Revel. cit. lib. 4. c. 135.

Permaneant igitur omnes in castitate non ficta, omni penitùs ab illis sorde, ùt ait Concilium Toletanum mulierumq; familiaritate remota. Et quoniam, ut ait S. Gregorius, Sacerdotes cum fœminis habitare, nefarium est dicere vel audire, & contra SS. Canonum sancita, ideo ne ipsi antiqui hostis decipiantur fraude, & vituperetur ministerium nostrum, ut omnis excludatur nefanda suspicio, ad occurrendum huic malo nullus Clericus Clericalem vitam agens, & Statum Ecclesiasticum profitens suspectas mulieres præsertim juvenes, vel in quarum obsequio aut familiaritate juvenes versantur Domi Conc. Tolet. VIII. Can. 6. tom 3. Conc. can. Oportet dist. 81. sequen.

ſuæ tenere, vel extra fovere, ullamve conſvetudinem cum illis habere audeat, ſub pœnis à Concil: Tridentino & Conſtitutionibus Synodalibus expreſſis. Licitum tamen erit Sacerdotibus morbo vel ætate affectis, provectas jam annis, & bonis moribus fœminas habere pro honeſto ſervitio, dummodo de turpi conſvetudine ſecum vel cum aliis antea ſuſpectæ non fuerint, & in ſeparatis ab invicem cubiculis maneant. Ad quem tamen effectum ſciant ſe obligatos à Nobis ſive Officialibus Noſtris expreſſam petere debere licentiam gratìs dandam, cum ſecundùm Conc. Nicænum, & Carthaginen. cum Clericis extraneæ fœminæ cohabitare non debeant. Si non ſint in gradibus conjunctæ à Jure permiſſis, videlicet uſque ad ſecundum Conſangvinitatis vel affinitatis gradum. Nempe Matres, Aviæ, Sorores, Materteræ, Amitæ, Fratrum & Sororum filiæ, & Filiorum Uxores, ùt pluries S. Congregatio definivit, & denuò in Hortana ſub die 28. 7bris 1709. Contravenientes ſubjicientur pœnis à Jure ſtatutis.

Seſſ. 25. de ref. c. 15.

Conc. Nicæn. Can. 3. tom. 1. Concil. Conc. Carthagin. IV. Can. 46. tom. 1. Can: Interdixit 16. diſt. 32. ſequ. & Can. cum omnibus 27. diſt. 81. & in Decretal. l. 3. tit. 2. de Cohabitat. Cleric. & Mulier. cap. Sicut 4. & ſqq. De Cohabit. Cler. & Mul.

Alterum eſt *ludus*, quo multos diabolus implicat Clericos, hac eſca à bonis operationibus avertens, & præcipuè ut Divinæ Scripturæ, aliorumq; Sacrorum librorum lectioni valedicentes, variè tempus terant, & ignorantiæ ſcopulo allidantur, aliisq; malis, innumeris inde quoq; exuberantibus. *Vix enim* ait S. Antonius, *eſt dare actus, in quo occurrant tot mala, quot ex ludo,* quibus retibus ut diabolus Eccleſiaſticos capiat, ex habito conciliabulo Lucifer omnium malorum Artifex diverſos ludos adinvenit, ùt teſtatur S. Bernardinus Senenſis: *Non enim Deus dat ludere, ſed diabolus.* Ideo mandamus cum Innocentio III. & Synodis præcedentibus Diæceſanis,

S. Antonius part. 2. tit. 1. c. 23.

S. Bernardinus Senen. part. 1. ſerm. 32. c. 4.

nis, ut ab aleis, taxillis, aliisq; ludis vetitis abstineant.

Si quando verò licitos ludos exercere voluerint, eas servent conditiones, quas recenset S. Thomas Sintqué cum debita moderatione, & congruant personæ, loco, tempori: fugientes apprimè jocandi illud genus, quod Tullius vocat illiberale, petulans, flagitiosum, obscænum *Quando scilicet utitur aliquis* ut ait S. Thomas *Causâ ludi turpibus verbis, vel factis, vel etiam his, quæ vergunt in proximi nocumentum, quæ de se sunt peccata mortalia.*

S. Thom. 2. 2. q. 68. ar. 2.

Cic. de Off. de scurril. & facet.

S. Thom. cit. ar. 3.

Tertium vitium est *Venatio* quæ, ut ait Nicolaus Papa plurimos etiam de Clericali Cathalogo irreverenter implicat. *Esau venator erat* ait S. Hieronymus, *quoniam peccator erat, & penitus non invenimus in Scripturis Sanctis Sanctum aliquem Venatorem.* Et propter hoc, ut inquit Abulensis, Sancti Viri non se dederunt huic occupationi, sicut piscationi, quia venatio vix sine nocumento proximi exercetur. Quare cum hoc implicantur vitio Clerici, meritò possumus exclamare cum Nicolao Papa: *O! miseram vitam hominum & maximè Sacerdotum, qui dum lucrandis fidelibus debent insistere, venandis feris incumbunt, & quos capere oportet homines, capiunt aves, qui dum mortibus student animalium, vitam suarum perdunt animarum. O! infelicem vitam super omnem vitam, nam in quo magis carnalis apparet, quam in tali vita?* Quapropter insistendo Sacris Canonibus venationes omnes signanter tamen clamorosas Clericis seriò inhibemus sub pænis à Jure statutis, & aliis arbitrio nostro infligendis juxta Conc. Trident: Unde in Sacris Canonibus vetatur retinere canes ad venandum & accipitres.

Can. Quorundam 1. dist. 34.

Can. Esau 11. dis. 86.

Nicolaus Papa Ep. 1. ad Alencin.

Conc. Agathense Can. 55. tom. 2. Conc.

Synod. Rom. can. 12. tom. 5. Conc.

Concil. Trid. Sess. 22. c. 1 & c. 24. c. 12. de Reform.

Quartum vitium est *Avaritia*, quia diabolus ma-

lorum

lorum omnium Artifex ſubtili & occulta quadam arte Eccleſiaſticos excæcat, quibus hoc vitium ita propriè adhæret, ut locum dederit communi effatui *Presbyterorum genus avariſſimum.* Hoc deteſtabile crimen ita Eccleſiaſticum Ordinem deturpat, ut propter iſtud, multis Sæcularibus ſint odio abominabiles Clerici in ſortem Domini vocati, pariantquè illâ nummorum ſiti inexplebili, varia & quàm plurima ſcandala, ut enim illam extingvant, ſe variis implicant illicitis negotiationibus, quibus ſæpiſſimè proximi & miſerabiles perſonæ graviter ab ipſis opprimuntur, & hoc excæcati ſcelere frigidi & ferrei viſcera claudunt pietatis ſuper neceſſitates & indigentias pauperum. Quare Jure merito idolorum ſervituti comparavit D. Paulus hoc vitium, quia, ut ait Gloſſa, *tanquam DEO exhibet avarus nummo reverentiam.* Quapropter præcipimus omnibus Eccleſiaſticis *Ne lucra ſæculi in Chriſti quærant militia,* ut ait S. Hyeronimus: Negotiationes ergo Sæculares juxta Sacros Canones, mercaturas, turpia lucra fugient tanquam peſtes, ſed theſaurizantes thezauros in Cœlo, ùt præcepit Jeſus Chriſtus in Evangelio, mamonæ abrenuntient. *Et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur, præterit enim figura hujus mundi,* ùt monet S. Paulus: Qui contravenerint, ſubjaceant pœnis à Sacris Canonibus inflictis, & præcipuè à Concilio Nicœno I. Can. XVII. & Concilio Arelatenſi Can. XIV. Sint igitur procul Eccleſiaſtici omnes ab hoc barathro, ne ſibi, & aliis ſint cauſa æternæ ruinæ. Nam *qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem,* ait S. Paulus.

Coloſſ. 3. v. 5. Ephes. 5. v. 5. Gloſſa in Can: cùm omnis 20. 1. q. 1. S. Hieronymus lib. 2. Epiſt. 12. ad Nepot: 1. Cor. 7. v. 31. Conc: Nicænum 1. Can: 7. tom. 1. Conc. Conc: Arelaten. Can. 14. tom. 2. Conc. 1. Timoth. 6., v. 9.

Quin-

Quintum vitium eſt *Contemptus puritatis animæ, Sacrorum Rituum & Rubricarum in Celebratione Miſſæ, & recitatione Divini Officii, aliisq; infunctionibus Eccleſiaſticis.* Nihil enim eſt, flens dicam, quod à quibuſdam DEO dicatis viliori attentione, & incuria majori abſolvatur in hoc mundo, quàm Divinus famulatus ita; ut verè dicere poſſimus cum Salviano: *Omnia amamus, omnia colimus, ſolus nobis in comparatione omnium Deus vilis eſt.* Quapropter ex quibus vitam, & bona omnia reportare deberemus, cum iis ſine debita animæ puritate, devotione, reverentia & attentione, ſed magna oſcitatione, & contemptu perfungamur, ex tali incuria & temeritate ab Altari & Eccleſiaſticis Officiis mortem ipſam cum Oza; & mala omnia reportamus. Hanc oſcitantiam, tepiditatem, in Clero removere volentes decernimus.

2. Reg. 6. v. 6. 7.

Quatenns Perſonæ Eccleſiaſticæ ſingulis annis ad aliquod Religioſum domicilium ſe conferentes in eo exercitia Spiritualia ſub perito aliquo artis hujus ex fonte Magiſtro abſolvant, idque ſub pœna duorum aureorum pro quavis omiſſione per Inſtigatorem Officii pro Seminario Diæceſano in duabus partibus, & tertia ſibi applicanda. Non eſt etenim felicior modus, ac medium efficacius ad excutiendas profanas levitates, ad ſæculares fumos ac vanitates diſſipandas ad Deum ſibi ſincera pietate, ſolidisq; virtutibus adſtringendum, ad totam denique vitæ ſuæ & honeſtatis regularem, & ordinatiſſimam ſui ſtatûs diſpoſitionem componendam, quàm hæc ſacra, & diviniſſima ſolitudo, quæ ſi toto pectore, ſinceròque ad divinos amplectendos inſtinctus animô ſuſcipiatur, impoſſibile videtur quempiam

piam ſine divite Spiritûs Sancti fructu, morumque ſuorum duratura emendatione de hoc Aſcetorio rediturum.

Quare Officiales Noſtri Teſtimonium de abſolutis Recollectionibus, à Clero ſollicitè exquirent, & niſi docuerint ſe exercitiis Spiritualibus vacâſſe, tempus abſolvendarum Recollectionum iis præfigi volumus, & contumaces propterea à Divinis arceri.

Lectioni Sacræ Scripturæ, Caſuum reſolutioni, conſcientiæ diſcuſſioni quotidiè aliquid temporis tribuere aſſveſcant. Quod ut efficaciùs conſequi valeant, omnes & ſingulos animarum Rectores, imò & univerſum Clerum in Domino hortamur, & Authoritate hujus Synodi ſtatuimus & mandamus.

Ad lites Parochianis ſuis intentandas nullatenus ſint faciles, ſed priùs Nobis, vel Officiali Noſtro cauſam litis excitandæ exponi faciant. Nos, vel DD. Officiales Noſtri civilioria remedia attentabimus, quæ ſi non ſuccedent, licentiam, Jure agendi permittemus, quod non ſolùm de criminalibus, verùm etiam in Civilibus obſervari præcipimus. *Popularis enim & grata eſt omnibus bonitas.* Nihilq; quod tam facilè illabatur humanis ſenſibus, in Sacerdotibus verò incredibile, quantùm procedat ad cumulum dilectionis, profectum & lucrum Animarum.

S. Ambroſius.

CAPUT X.

De Sacris Eccleſiæ Jejuniis.

OMnis Sacrorum temporum celebritas, ſingularem à Paſtoribus animarum depoſcit ſollicitudinem, atque à populo obſervantiam,

tiam, atque in iis quidem unum eſt, quod piè, religiosè, ſanctèque coli à fidelibus maximè oportet, tempus Quadrageſimale virtutum Chriſtianarum diſciplinæ, atq; exercitationibus dicatum. Eſt enim plenum ſacris Myſteriis, propter quæ magnam illam Paſchæ ſolemnitatem, quâ unâ omnium celebritatum dignitas, ùt inquit S. Leo, conſecrata eſt, proximè præcedit. Fuit porro jejunium Quadrageſimale à Chriſto Domino conſtitutum, & ab Apoſtolicis uſq; temporibus in univerſa Eccleſia DEI religiosè obſervatum. Quare ut tempus hoc ſacrum, tamque religioſum, in quo colendo, ſanctèque obſervando veterum pietas mirificè illuxit, à fidelibus Noſtræ ſollicitudini commiſſis, majoris obſervantiæ ſtudio, abſtinentiâ, jejuniis, eleemoſynarum largitionibus, oratione, continentiâ, non ciborum tantùm parvitate, ſed privatione maximè vitiorum, carnis maceratione, omnisq́; ſalutaris pœnitentiæ diſciplinâ colatur, Curati locorum Dominicâ ante Quadrageſimam populum informabunt. Inter multos enim refrigeſcentis in Deum charitatis effectus relaxationem jejuniorum meritò numeramus, quæ prætextu infirmitatis, ac debilitatis plerique excutiunt, qui tamen ad vitia ſatis dignoſcuntur habere virium, longè meliores futuri, ſi debiliores eſſent. Conſcientias igitur DD. Parochorum, Confeſſariorumq́; obligamus, ne facilè, nec ſine gravi cauſa partem illam diſciplinæ Eccleſiaſticæ relaxent, nec alimenta vitiis ſubminiſtrent.

S. Leo ſerm. 10. de quadr.

Diſpenſati verò ad eſum carnium certis diebus per Quadrageſimam ad ſcandalum aliorum imbecilliorum in obſervandis legibus Eccleſiæ, evitandum indulgentiâ illâ non abutantur, oculisq́; ho-

minum ſe cum illis cibis vetitis comeſturi ſubducant.

Deinde omni conatu Paſtores animarum obniti debent, ne privata devotione adinventa, & ſuperſtitionem quoque aliquam redolentia jejunia quiſquam ita aſſumat, ut illa quidem mordicitùs retineat, conſveta verò, & ab Eccleſia imperata, & in hac Diœceſi laudabiliter obſervata eludat. Quare Parochi Vigilias, & quatuor Anni tempora præcedentibus diebus Dominicis poſt Concionem populo notificent, ſimul denuntiando gravem obligationem omnibus à carne, aliisqué vetitis cibis abſtinendi, egreſſis verò vigeſimum primum ætatis annum nulla legitima cauſa impediente etiam jejunandi ita, ut nonniſi ſemel in die circa meridiem comedant, nec aliam deinde refectionem, præterquam ſerotinam ac parcam capiant, habitâ tamen conſideratione graviter in ſudore vultus panem ſibi promerentium.

Ut autem ſacrum, & maximè acceptabile Quadrageſimæ tempus eo, quo debet, fructu à populis celebretur, eos Parochi & efficaciter & opportunè præmoneant, illius obſervationem, licentiâ atq; intemperantiâ præcedentium dierum non rectè ſuſcipi, nec in peccatis jejunando benè peragi, neque ſine magno jejunio, abſtinentiâ ſcilicet iniquitatum, Paſchali cæleſtis panis ſaturitate licere frui. Propterea ut omnis, non ſolùm culpa, ſed etiam culpæ occaſio cautiùs tum, quàm aliàs vitari poſſit, à feria quarta Cinerum, uſque ad Feſtum Paſchatis, prout etiam ſacro adventûs tempore, Choreas, tripudia, ſaltus, compotationes, convivia, Muſicam, & quælibet licentioſa conventicula, ſub gravibus pœnis,
tam

tam contra Authores, quàm contra quomodocunque aſſiſtentes diſtrictè prohibemus; & Parochos ad Appendicem ſub numero 5to de jejuniis, & Feſtorum obſervantia, quomodo Populo publicari debent remittimus.

CAPUT XI.

De Feſtorum obſervantia.

EA eſt morum corruptela, atq; ab omni Divina & humana lege aliena, ut qui Deo dicati ſunt dies, & ad Ipſius, & Sanctorum celebrandas laudes inſtituti, ii non modo ſanctè, pièque, ut par eſt, non colantur, ſed ſervilibus etiam operibus, vilibusq; officiis violentur, iisq; ipſis homines ad Divinam iram, & ſuarum animarum perniciem abutantur.

Nos igitur Sacrorum Conciliorum auctoritate, ac Summorum Pontificum Decretis innixi, hæc Chriſti fidelibus in feſtis diebus ſanctificandis proponenda cenſuimus.

Primùm igitur pridie Feſti omni pietatis ſtudio fideles ſe parent, atq; diſponant ad illius ſanctificationem, Confeſſione, ſive Oratione crebriore, atq; ardentiore meditatione celebritatis quæ agitur, imitatione alicujus virtutis Sancti, aut Sanctæ, cujus Feſtum colitur, Jejunio, vel præcepti, vel devotionis, vel ſaltem abſtinentiâ, firma deliberatione progrediendi in vitæ Sanctioris via.

Ipſo verò die Feſto Miſſæ reverenter interſint, quæ prætermitti non poteſt absque peccato mortali, idq;, ut in Parochiali Eccleſia præſtent, ad Sa-

crorum Canonum præſcriptum vehementer in Domino monemus.

Miſſæ etiam ſolemni, quæ canitur, præſentes adſint, præſertim in feſtivitatibus majoribus.

Concionem Sacram attentiſſimè audiant, monitaqué concionantis exequantur. In doctrinæ Chriſtianæ ſcholis diligenter verſentur, & Patres familias filios ſuos, ac famulos Catechiſmum frequentare obligent.

Egentibus, præſertim iis, quos ad fores Eccleſiæ repererint, ſecundùm poſſe ſuum eleemoſynam conferant.

Pauperes non ſolùm qui in publicis hoſpitalibus ſunt, ſed etiam alibi viſitabunt, & adjuvabunt re, conſiliò, & conſolatione.

Abſtineant autem diebus feſtivis ab omni opere ſervili, mundanoqué, atque à quavis illiberalis artis exercitatione, nec non à cujuslibet rei emptione & venditione, præter id, quod illius diei victui neceſſarium ſit.

Cuſtodes pecorum, quia tempore paſcuæ raro, aut vix poſſunt intereſſe Divinis de æſtate, Curati locorum de hyeme eò diligentiùs monebunt, ne negligant frequentare Eccleſiam, quos etiam examinabunt de rudimentis fidei, ac monebunt de ſuperſtitionibus, quæ ejuſmodi hominibus communiores eſſe ſolent, vitandis.

Si quis autem ex aliqua gravi cauſâ, ſeu neceſſitate hujuſmodi diebus, aliquod ſervile, aut vetitum opus propter ingruentes pluvias, & concurrentiam Feſtorum aggredi vellet, id cum ſcitu ſaltem fiat Parochorum, quorum conſcientias oneramus. Foralia, Nundinas & Mercaturas quaſvis

prout etiam vocationes ſubditorum in diebus Dominicis & Feſtis vulgo do Gromad quando Populus Divinis Officiis, & doctrinæ Chriſtianæ intereſſe tenetur omnino abrogamus, & ſub comminatione tremendi Judicii DEI generaliter quoad omnia bona tam ſpiritualia quam ſæcularia prohibemus. Ad quem effectum ea quæ in Appendice appoſita ſunt ſub numero V. De obſervantia Feſtorum, *y o Targach Niedzielnych*, Parochi populo ſibi commiſſo quatuor vicibus in anno Dominicis poſt quatuor Tempora publicabunt.

CAPUT XII.
De Archidiaconis, illorumque Officiis.

UT utriuſque noſtræ Diœceſis neceſſitates faciliùs cognoſcere, eiſqué opportuna remedia accuratiùs adhibere poſſimus, PP. DD. Archidiaconi omni ſtudiô ac diligentiâ curabunt, ut quæ ad Divini cultûs augmentum, animarumqué ſalutem procurandam, à Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Synodalibus ſanctè præſcripta ſunt, in Regione tractuvé ſibi comiſſo ab omnibus diligenter attendantur, & accuratè obſerventur. Cùm verò præcipuum eorum munus ſit viſitare Eccleſias, ideo præſentis Synodi authoritate ſtatuimus, ut de triennio in triennium Eccleſias ſuorum Territoriorum per ſe ipſos, & non per ſubſtitutos viſitent ſub pænis à Jure deſcriptis. Actaqué hujuſmodi ſuarum Viſitationum cum Decretis Reformationum in libros deſcripta & com-

pacta, ad Nos Officiumq; Noſtrum intra tres Menſes ab Actu Viſitationis tradant. Tempore Viſitationis modeſto equitatu, & famulatu contenti ſint, munera etiam ultrò oblata tam per ſe, quàm familiares ſuos pro ſe, aut ſuis quocunque prætextu non accipiant, aut ſi quid fortè ſumpſerint, eos puniant, ac reſtituere compellant.

Sicuti enim Viſitationi ſubjectos gravari nolumus, ita Viſitatoribus honorem debitum, & reverentiam ab iis, qui viſitantur deferri, ac eoſdem ſufficientibus proviſionibus (quæ ipſis de Jure debentur) honorari præcipimus.

CAPUT XIII.

De Archipresbyteris, ſive Decanis Foraneis, obligationibus Illorum, & Congregationibus Decanalibus.

OFficium Decanorum, quàm utile & honorificum ſit in Eccleſia Dei, inde patet, quòd ii Archipresbyteri, id eſt, primi Presbyteri, & Presbyteralibus Officiis eminentes nuncupentur. Sunt tamen nonnulli, qui tam honorifici muneris immemores, ea, quæ ſui ſunt Officii, ita negligunt, ut illa quaſi penitùs ignorare videantur, ut igitur Illos, eosdemq; Decanos abhinc in exequendis muneribus ſuis diligentes ac ſollicitos habeamus, iis omnia, quæ Decanali Officio congruunt, huic Synodo, inſerenda duximus. In Conſtitutionibus Dzialinianis tit: de Viſitat: & Congregationibus per Archipresbyteros faciendis ſatis prolixè enarrantur Archipresbyterorum munia,quæ præ-

præſentibus, acſi hic expreſſa forent, de verbo ad verbum aſſumimus, & innovamus. Noverint præterea DD. Archipresbyteri ſive Decani ſe commune Archidiaconorum & Oeconomi Officium exercere, adeòque ſe per Decanatus quaſi quoſdam Speculatores eſſe conſtitutos, ut propinquiùs obſervent, & explorent vitam, mores, & actiones Cleri, ſuæ animadverſioni commiſſi, ac proinde ſi quem à recto ſtatûs & officii ſui tramite declinantem audiverint, & compererint, primò illum privatim inter ſe, & illum ipſum fraternè admoneant, deinde ſi ſe non emendaverit, in Congregatione coram Senioribus Confratribus reprehendant, ſi autem nec monitus, nec reprehenſus à malo vel negligentia ſua deſtiterit, tum cum ſummaria informatione illum ad Nos, aut Officialem Noſtrum Generalem deferant.

Si quis de Clero inhoneſtè vixerit, fæminas ſuſpectas Domi ſuæ, aut extra foverit, vel tales cum forti ſuſpicione & populi ſcandalo viſitare, aut tabernas & hoſpitia ad compotandum, vel Choræas ducendas adire conſveverit, Si quis cum mulieribus in uno curru diſcedere, Si quis ebrietati deditus eidem frequenter indulſerit, aut pecuniam ſuam in uſuram dederit, ſive infamem Simoniæ labem commiſerit, Si quis ſuppellectilem Sacram, præcipuè in auro & argento, & pretioſiorem etiam in rem & neceſſitatem ſuæ Eccleſiæ citra expreſſam à Nobis obtentam in ſcripto facultatem oppignoraverit, vendiderit, vel alienaverit, Si quis in adminiſtratione Sacramentorum ita negligens vel tardus fuerit, ut ipſius culpâ, aut infans ſine baptiſmo, aut adultus ſine pœnitentiæ, Euchariſtiæ, &

extremæ unctionis Sacramento (quod DEUS avertat) moriatur, Si quis Sacramentum Matrimonii ſubditis alterius Parochiæ, non habitâ priùs à proprio illorum Parocho licentiâ adminiſtrare præſumpſerit, aut ab Eccleſia frequenter ſeſe abſentaverit, Si quis etiamſi penes ſuam Eccleſiam reſideat, Officia tamen Divina præcipuè ad inſtructionem populi Conciones, & Catecheſes, nec per ſe, nec per ſubſtitutum peragit, Si quis obligationes Miſſarum ex fundatione non adimplet, jura, Decimas, Cenſus, alioſqué Proventus Eccleſiæ ſuæ vigore Juramenti circa inſtitutionem ſui præſtiti vindicare aut negligit, aut de anno in annum retardat, Si quis Eccleſiam, cui præeſt, ædificiaq; Plebanalia in deſolationem tendere permittit, ruinis tempeſtivè non occurrendo, nec ſarta tecta pro poſſe conſervando, aut, quod pejus eſt, Bona, Ædificia, fundos, Proventuſqué Eccleſiaſticos (quorum non Dominus, & Hæres, ſed Adminiſtrator & Diſpenſator eſt) diſſipat & dilapidat. Si qui DD. Hæredes, & Poſſeſſores Bonorum, novas colonias introducendo homines Acatholicos fundant, aut Judæi mulieres Chriſtianas in obſequiis ſuis fovere, dies feſtos violare præſumant, talem ſive tales, iiſdemqué ſimiles quilibet Decanus ex ſuo Decanatu, imò etiam ex vicino, ſi ille negligens fuerit, ad Nos, vel Officialem Noſtrum Generalem quantociùs deferre tenetur.

Ut autem quilibet Decanus ſuper hactenus enumeratis, & ſimilibus poſſit ſe priùs, & deinde Nos debitè informare, de facili id aſſequetur, ſi bonam & fraternam cum Condecanalibus ſuis tenuerit ſemper cointelligentiam, & correſpondentiam, ſed

& ex altera parte tam Parochi, quàm alii, quicunque Commendarii, Vicarii, Miniſtri Eccleſiarum, imò univerſus illius Decanatûs populus oportet, ut Decanos ſuos convenienti honore proſequantur, debitamq; Illis obedientiam præſtent, nihil eos celando, ſciſcitabuntur pro ſuo Officio, quinimò, ſi quid certi cum gravi offenſa DEI, injuria Eccleſiæ, aut proximi aliquis ſciverit, eidem non odio Perſonæ, ſed amore juſtitiæ deferre tenetur.

Convocabit quoq; prævio Proceſſu quilibet Decanus omnes, quoſcunque ſui Decanatus Beneficiatos Directores Scholarum, Cantores, Organarios, & alios Eccleſiarum Miniſtros, pro Congregatione Decanali bis in Anno celebranda, ſcilicet poſt Dominicam ſecundam poſt Paſcha in craſtinum, & poſt primam Dominicam 8bris, die poſt Dominicas nominatas non impedita, idq; obſervato turno Eccleſiarum. Cantataqué Miſſa pro defunctis Confratribus, & altera de Spiritu Sancto poſt Orationem ſive Diſcurſum ordine per ſingulos Parochos habendum de cauſis & fructibus harum Congregationum præhabitum mutuò conferat cum Fratribus de occurrentibus negotiis, aut neceſſitatibus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, tum de moribus, honeſtate Vitæ Parochorum, aliorumq; Presbyterorum in Decanatu ſuo exiſtentium, de cura Animarum, adminiſtratione Sacramentorum, decore Eccleſiarum, Miniſtrorumq; Eccleſiæ, cujuslibet ſobrietate, & in ſervitiis diligentia, præcipuè autem, an Decretis præſentis Synodi & Ordinationibus in viſitationibus præſcriptis ſatisfactum fuerit.

In literis Innoteſcentialibus pro futura Congregatione intimanda, proponantur per Decanum loci tres

tres quæſtiones Morales, ſeu Caſiſticæ, ut quivis Beneficiatus ſuam deſuper in ſcriptis reſolutionem in philyra connotet, non ut tota impleatur, ſed ut poſtea in unum volumen redigatur, quas reſolutiones Nominibus & Cognominibus ſuis ſubſcriptas ſecum adferent, publicè in Congregatione prælegendas, quas Decanus ſua reſolutione concludet, ac omnium ſcripta folia cum punctis, & quæſtionibus ad ſe recipiat, & ad Officium Noſtrum unà cum Sermone dicto remittet. Præterea, ſi quempiam ſcandaloſum, notoriisq; exceſſibus, ſive defectibus, minoribus tamen (Majores namque exceſſus ſupra numeratos illisq; ſimiles Noſtro, Officiiqué Noſtri Judicio totaliter reſervamus) accuſatum & convictum habuerit, eundem in Congregatione Decanali priùs monitum, & correctum, tandem levioribus pœnis afficiat, ſi autem à malo, & pravò habitu non deſtiterit, eum in relatione, quam Nobis, ſive Officio Noſtro ex qualibet Congregatione in Scriptis transmittere tenebitur, cum Summaria informatione deferat puniendum.

Quia verò compertum eſt, quòd aliqui ex Parochis pro Oleis Sacris, & Rubricellis tardiſſimè recurrere ſolent, opportunum duximus, procurationis ejuſmodi negotium Decanis locorum committere. Unde quatenus iidem facta ſuper hoc in Congregatione cum Confratribus conferentia, eorumque præmonitione pro Sacris quidem Oleis circa Feſtum Paſchæ Presbyterum ex quovis Decanatu per turnum, pro Rubricellis autem ad initium cujuslibet Anni, Curſorem tempeſtivè mittant, illasq; & illa inter Clerum, & Eccleſias ſui Decanatûs ſalvâ refuſione expenſarum, & vialium diſtribuant.

Atten-

Attendat inſuper unuſquiſque Decanus, ſi Fratres in legendis, canendiſqué Miſſis Rubricas & Ceræmonias obſervent, & an cantum Gregorianum, tam illi, quàm Eccleſiarum Miniſtri calleant, ne inordinato cantu audientium aures offendant.

Rituale Eccleſiæ, Catechiſmum Conc: Trid: libellum Evangeliorum præter alios libros morales, & ad prædicandum verbum Divinum neceſſarios ſuperiùs inſinuatos, an ſinguli habeant, & Breviarium integrum, videat & revideat, non habentes puniat, & ad comparandum citra ullam dilationem urgeat, ac inducat.

Similiter ad Congregationem non venientes, nec juſtas abſentiæ ſuæ cauſas literis nuntiisvé exponentes mulctâ pecuniariâ, Parochos decem Marcarum, Vicarios quinque puniat, quæ mulcta cedat pro Fabrica Eccleſiæ illius, ubi Congregatio celebrabitur. Si autem ſecunda vice abſentes fuerint, ſciant ſe gravioribus ſubjiciendos pænis, & contra tales Inſtigatori Officii actionem committimus.

Finitis verò, aut ſi ante prandium finiri non poterunt, dilatis poſt meridiem occurrentibus negotiis, omnes ſimul in domo Decani, ſive Parochi, quem turnus tetigerit, prandium ſument quàm frugaliſſimè paucis ferculis contenti, item in bibendo ſobrietatem omnimodam obſervabunt. Tempore menſæ legatur aliquis liber ſpiritualis.

Si quis autem ſub tempus Congregationis de ebrietate, rixis, contentionibus, exceſſuqué aliquo ſcandaloſo convictus fuerit, is à Decano ab Officio & ordine ſuſpenſus declaretur, & ad Nos pro abſolutione remittatur. Miniſtri autem Eccleſiæ Laici carcere, aut verberibus pro qualitate exceſſûs, & delicti,

delicti, ex mandato Decani irremiſſibiliter puniantur.

Sumpta refectione iterum omnes inſimul ad Eccleſiam redeant reinduti ſuperpelliceis, & ſi quæ adhuc habent tractanda, expedienda, & definienda, tractent, expediant, & definiant, Actaqué Congregationis à Decano, & Conſiliariis ſubſcripta ad Nos, ſive Officialem Noſtrum Generalem per certum Nuntium transmittant, ſuamqué Congregationem per ſolenne Te Deum laudamus, & præmiſſo verſu Benedicamus Patrem & Filium, &c. per Orationem de Sanctiſſima Trinitate, cum altera pro gratiarum actione terminent, ac tandem eadem die ad Eccleſias ſuas revertantur in pace.

Officii preterea Decanorum eſt viſitare omni annô ſingulas ſui Decanatûs Eccleſias, præmonitis antecedenter ſive per Proceſſum, ſive per literas illarum Rectoribus, quem taliter præmonitus quilibet Præpoſitus, Parochus, aut Commendarius cum Vicario ac Miniſtris Eccleſiæ domi ſuæ expectare, illumqué cum omni quidem civilitate, hoſpitalitate, ac debita reverentia, & obedientia, tanquam Decanum ſuum & Commiſſarium Noſtrum ſub pænis pro qualitate culpæ, aut inobedientiæ irremiſſibiliter extendendis ſuſcipere tenebitur non tamen ſolemniter pulſatis Campanis ad Eccleſiam introducere, quod Nobis tantûm, Noſtrisqué Viſitatoribus reſervamus.

Sub illud igitur tempus præſentiæ ſuæ non ſolùm ſupellectilem, & ornamenta, ordinem & decorem in Eccleſia, & circa illam munditiem Sacrorum linteaminum, præcipuè Corporalium, Purificatoriorum Subpallorum an cum Inventario con-

concordet, ſed etiam fructus omnes, fundos, redditus, proventus, poſſeſſiones, Jura, Privilegia, Dotes Beneficiorum, Inſcriptiones ſummarum diligenter connotet, maximè autem de vita & converſatione Sacerdotum, ac de ſcandalis & exceſſibus notoriis inter Parochianos utriuſque ſexûs inquirat, & defectus omnes, tam in Spiritualibus, quàm temporalibus rebus accuratè & exactè deſcribat. Viſitationes ſuas ad Nos, Officiumqué Noſtrum remittat, & ſuper omnibus præmiſſis informet.

Præterea ad Illorum Officium ſpectare dignoſcitur, de vacantibus quocunque modo Eccleſiis, Nos, aut Officium Noſtrum quantociùs certiores reddere. Proinde, cùm Decanus inaudierit aliquem ex Clero condecanali graviter infirmari, eundem perſonalìter viſitet, & ad ſumenda tempeſtivè Sacramenta, ac Teſtamentum faciendum ſvaviter inducat. Quod ſi quempiam ex Clero ſui Decanatûs diem ultimum obire contigerit, ad id denuntiandum citra ullam dilationem Decano vicinus illi defuncto Parochus cum expreſſione, teſtatusne an inteſtatus deceſſerit, tenebitur. Quô factô, ſi ille Teſtatus, deceſſit, monebit Decanus Executores, ut quamprimùm ad locum loci deſcendant, factaqué circa Corpus defuncti diſpoſitione, ante omnia adhibitis ſaltem duobus Teſtibus, Inventarium tam jurium, & Supellectilis Eccleſiaſticæ, quàm rerum defuncti revideant, ac verificent, aut, ſi non eſt confectum, conficiant, atq; cum Teſtibus ſubſcribant, rebusqué obſigillatis, ac ſub fideli cuſtodia relictis cum Inventario & Teſtamento pro approbatione illius procuranda ad Nos, ſive Officialem Noſtrum Generalem recurrant.

Si verò quispiam de Clero intestatus decesserit, tunc ipsemet Decanus ea, quæ supra, adimpleat, & confectum derelictorum Inventarium aut ipsemet afferat, aut quam primùm per expressum Nuntium ad Nos, vel Officium Nostrum transmittat, expectans tantisper Nostram dispositionem. Qualitercunq; etiam vacaverit Ecclesia, ipse interim Decanus, (Decano autem mortuo vicinior Parochus hæc, & supradicta peragat) omni meliori modo ipsi in temporalibus & Spiritualibus providendo, donec Nuntio delato Nos, sive Officium Nostrum per datam Commendam aliter disposuerimus.

Sicuti autem Decanos, quasi Vicarios Foraneos in partem sollicitudinis Nostræ assumpsimus, & per eos universæ Diœcesis prosperitatem, ac pericula contemplamur, ita eosdem speciali reverentia ab omnibus volumus honorari. Quapropter quæcunque ex vi Officii sui, suis in Decanatibus ad mentem Synodi præsentis, aut Sacrorum Canonum præceperint, iis omninò à Clero Decanali obtemperandum decernimus. Sancta, & salubri cogitatione exorandi pro mortuis permoti, statuimus quoq; Authoritate præsentis Synodi, ut quoties in Decanatu contigerit aliquem Sacerdotem mori, extunc Decanus extraditis ad primam notitiam literis, universum Decanatus sui Clerum in virtute hujus Statuti Synodalis requirat, quatenus pro anima Confratris Parochi duas Missas cum Officio Defunctorum, pro anima autem Vicarii unam Missam, ùt primùm poterit commodè, quilibet absolvat similia post fata sua habiturus suffragia.

Statuimus prætera, ut nullus Beneficiatus à quopiam alio, nisi ab ipsomet Decano suo Foraneo, aut

si De-

ſi Decanus juſtam impedimenti legitimi habuerit excuſationem à deſignato ad hunc Actum condecanali Parocho datis ad eundem ab ipſomet Decano literis introducatur in præſentia Executorum Anteceſſoris, qui juxta Inventarium à Decano, & Executoribus, ſive duobus ad minimum Teſtibus, ac demum à ſeipſo ſubſcriptum, & priùs fideliter reviſum Eccleſiæ & Domus Plebanalis ſupellectilem, resq; omnes derelictas cum augmento aliquo præteriti Inventarii recipiet. Cujus Inventarii exemplar unum manebit in Archivo Eccleſiæ, aliud à Decano & noviter inſtallato pariter ſubſcriptum, quilibet Beneficiatus intra unum Menſem poſt ſuam introductionem ad Nos, ſive Officium Noſtrum ſub pœna 20. Marcarum per Inſtigatorem Officii urgenda referre, & penes Acta relinquere tenebitur.

Meminerint quoque Decani admonere ſuos Parochos quatenus unuſquiſque intra limites ſuæ Parochiæ Cruces in viis publicis venerationi fidelium expoſitas, & vetuſtate aut ventorum vi collapſas, ſive quocunque modò deformatas, tolli curet novis in illarum locum ſubſtitutis, ne per hunc memoriæ Paſſionis Dominicæ neglectum inter Judæos & Hæreticos abundet ſcandalum.

Ut autem eò diligentiùs, & citra ullum reſpectum Perſonarum officium ſuum obeant illos circa ſui Inſtitutionem ad Decanatum Juramentum corporale juxta Rotham & formam Juramenti à Nobis præſcriptam & hic appoſitam præſtare debere ordinamus.

Juramentum Archipresbyterorum ſive Decanorum.

EGo N. ſpondeo ac juro, quòd nullum Confratrem Parochum aut quemvis Beneficiatum, vel eorum Vicarium, ſive quovis titulo Presbyterum, aut Clericum penes quamcunque Eccleſiam in Decanatu meo exiſtentem ex odio, aut aliquo malo prætextu, ac colore quæſito, ſed ex charitate aut neceſſitate correctionis ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Loci Ordinarium, ſive ejus Officium deferam, nec ex nexu ſangvinis ſive amicitiæ exceſſus Confratrum reticebo. Tum quod derelicta poſt inteſtatos Parochos, & quoſvis Clericos fideliter conſcribam, & conſcripta intactè reſtituam, ad quem de Jure: non immutabo res meas, aut alienas pro rebus melioribus defuncti inteſtati ponendo: neque mihi ex derelictis uſurpabo, aut alteri dabo ſine expreſſa licentia Illuſtriſſimi, ſive Ejus Officii. Item quòd ultimas voluntates Parochorum non infringam, neque ſupprimam, imò contra Aggreſſores agam, & illos propalabo. Item, quòd ex vi Officii Decanalis quotannis viſitabo Eccleſias intra Decanatum N. exiſtentes, Decreta & Ordinationes Synodales, & alias quaſcunque à Sua Illrm̃a Celſitudine, aut à Viſitatoribus Ejus in Viſitatione Generali pro Statu meliori, & Regimine Eccleſiarum factas, aut faciendas fideliter pro poſſe meo exequar. De vita, & moribus prædictarum Perſonarum, & de aliis exceſſibus inquiram, & Illuſtriſſimo Loci ordinario, aut Ejus Officio, ut gravitas exceſſuum poſtulabit, puniendos deferam.

Convocationes Decanales binis vicibus de Anno instituam, & alia quæ ad munus Decanale pertinent, fideliter peragam. Sic me DEus &c.

Quia verò ad præsens, aliqui inveniuntur Decani, qui non sunt Archipresbyteri, ideo salvis modernis Possessoribus, in futurum munus Decanorum ad solos Archipresbyteros debere spectare declaramus. Quos speciali favore prosequi volentes tam Archipresbyteros, quàm Decanos, qui Officium Vicariorum Foraneorum sustinent, semel pro semper durante illorum Officio ad audiendas confessiones approbamus, & facultatem etiam à casibus reservatis Sedi Ordinariæ absolvendi, & apparamenta pro Ecclesiis sui Districtus, ubi non intercedit Sacra Unctio benedicendi, hac Synodali Constitutione impertimur.

CAPUT XIV.

De recta Sacramentorum administratione.

SAnctissima novæ legis Sacramenta, per quæ veluti per instrumenta Salutis, atque invisibilis gratiæ visibiles formas, omnis vera justitia vel incipit, vel cæpta augetur, vel amissa reparatur, cùm è latere Christi, tanquam de mise- Isaiæ c. 12. v. 3.
ricordiarum plenitudine in adjutorium humani generis effluxerint, atque illæ sunt, quæ cum gaudio hauriuntur de fontibus Salvatoris, & Sanctam DEI Ecclesiam perenni gratiarum effusione fœcundant.

Cùm ergo tantum valorem in se contineant, nimirum thesauros Redemptionis nostræ complectantur,

ctantur, condignum est, ut sanctè, piè, ac reverenter pertractentur. Noverint ergo Parochi, aliiqué Sacerdotes, ad quos pertinet pretiosa hæc dona administrare, quanta illis adhibenda sit cura, ut in tanta cælestis ærarii custodia fideles Mysteriorum DEI dispensatores habeantur. Idcirco Sacramenta & Sacramentalia sub seris & clavibus, quas semper apud se cautè detineant, ita custodiant, ut nemo ad nefaria exercenda, vel ad usum à sancta Romana Ecclesia reprobatum illis uti queat, graves pœnas arbitrio Nostro daturi, si quid in hac re dolo, aut negligentia deliquerint.

Cùm autem nefas sit, pura ab impuris tangi, & Sancta non sanctè tractari, inprimis studeant vita, moribusqué se reddere irreprehensibiles, ut omni ferme temporis momento, ea, qua decet, animi puritate ac veneratione ad tantæ administrationis munus parati inveniantur. Neq; enim licet peccati labe infectis Sacra hæc Mysteria pollutô ore conficere, aut fædis manibus contrectare, cùm peccatori dixerit Deus: *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu verò odisti disciplinam.* Propterea quicunque Sacramenta administraturi omni, quo possunt, studio cavere debent, ne manus ad ea admoveant mortali reatui obnoxii, sed priùs conscientiam emundent omni, & quocunque lethalis culpæ contagio per Sacramentalem Confessionem, vel saltem per contritionem, si Confessarii copia desit, & ministrandi Sacramenti necessitas urgeat, ne aliàs mortiferis sordibus inquinati dum aliorum saluti student, sibi reddantur æternæ damnationis authores. Tenentur tamen taliter contriti quamprimùm confiteri. Advertant autem

Psal. 49. v. 16. & 17.

Can prophetavit 79. Can. Propheta 80. & Can. Necesse est. 93. 1. q. 1.

autem benè ly quamprimùm esse præceptum non consilium; Prout pridem Alexander VII. Propositione 38. inter confixas condemnavit: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quàmprimùm est consilium non præceptum.* & Propositione 39: *Illa particula, quamprimum, intelligitur, cùm Sacerdos suo tempore confitebitur.*

Atque ut internæ cordis dispositioni externus itidem cultus, atque ornatus respondeat; Sacramenta omnia præter extremam unctionem, & præter gravis necessitatis casus nonnisi in Ecclesia conficiantur, aut conferantur. Ac quemadmodum illa ministrantes candidâ innocentiæ stolâ exornati esse debent, ita etiam extrinsecùs superpelliceo, stolaqué ejus coloris, qui Sacramento ministrando congruit, semper induantur, eademque ratione curent, ut vestes & vasa Sacra, aliaqué omnia pro singulorum Sacramentorum usu, ac ministratione adhibenda Ecclesiasticæ munditiæ nitore, ac puritate colluceant, totoqué illo tempore omnem modestiam, gravitatem, animiqué compositionem retineant probantes ex eo, quòd verè sint Ministri DEI, Mysteriorumqué Divinorum Dispensatores indubii.

Ea præcipuè exactè calleant, quæ tum intrinsecè & essentialiter ad Sacramentorum Constitutionem, tum extrinsecè ex Ecclesiæ præscripto, aut pia consvetudine ad earundem administrationem exiguntur.

Illorum verò formis, quas à Christo Domino institutas S. Romana Ecclesia, aliarum Ecclesiarum Mater & Magistra, tot sæculorum usu observavit,

nihil addere, aut detrahere præſumant, ſed verba, in quibus ipſa conſiſtunt, omni animi attentione proferant agere proponentes, quod Chriſtus Dominus noſter inſtituit, & ſancta intendit Eccleſia. Rituale Romanum ſemper præ oculis habentes ex eodem omnia attentè exequantur.

Quacunque verò diei ſive noctis hora ad Sacramenta miniſtranda vocabuntur, hilari vultu ac prompto animo accedentes, nullam tam ſanctæ pietatis Officiis moram interponent, ideoque populum ſæpè monebunt, ut ſtatim à principio morbi infirmum Parocho ſignificent, nullâ habitâ aut temporis, aut loci diſtantis, aut alterius cujuſcunq; incommodi ratione. Imò cùm aliquos in Parochiæ ſuæ finibus ægrotare intellexerint, eos ſtatim etiam non vocati conveniant, curentqué, ut Pœnitentiæ Sacramento peccatis ſuis expiatis Sacram Euchariſtiam percipiant, & quos graviùs affectos corporis morbô cognoverint, eis maximè perſvadere conentur, ut ad hæc ſalutaria animæ remedia frequentiùs confugiant. Quodſi eorum negligentiâ quempiam absque Sacramentorum ſuſceptione, ac etiam commendationis animæ ſuffragiis mori contigerit, ultra graviſſimi ſceleris admiſſi reatum, ſeveriſſimis pœnis arbitrio Noſtro punientur.

Caveant tamen ne quidquam etiam minimum in Sacramenti cujuslibet miniſtratione verbis aut ſignis directè vel indirectè expoſcant ſub pænis à Jure ſancitis, & aliis etiam gravioribus arbitrio Noſtro infligendis. Cùm enim quæ gratis accepimus, gratis etiam dare debeamus; Sacramenta non modò absq; aliqua Simoniæ labe, verùm etiam absq; ulla

ulla avaritiæ ſuſpicione ſunt conferenda. Quodſi ſponte aliquid, ac liberè eleemoſynæ nomine & pietatis ſtudiò hac occaſione à fidelibus offerri conſveverit, id tanquam non debitum peracto Sacramento modeſtè recipi non interdicimus.

Collimitaneos extra Diœceſim Noſtram Catholicos, qui non *in loco paſcuæ*, verum *Canticum Domini cantant in terra aliena*, & nonniſi rariùs Templa Noſtra accedere poſſunt Rectoribus Eccleſiarum in confiniis exiſtentium maximè recommendatos eſſe volumus, obſecrantes eos per viſcera miſericordiæ, ut talibus quiſque Eccleſiaſticus omni poſſibili modo ſuccurrat, & ubi ad illos pro adminiſtratione Sacramentorum vocati fuerint, nulla diſtantia loci, nullis viarum incommodis ſe excuſent, quinimò uti oviculas errabundas paternè præ reliquis complectantur, gratìs, etiam ſpontè oblata non recipiendo, ſed ſolo lucro animarum, & gloriâ DEI contenti.

Pſal. 22. v. 2.
Pſ. 136. v. 4.

Demùm quia non modo in miniſtrantibus, ſed & in ſuſcipientibus pietatem, puritatem, externumqué cultum exigunt Sacramenta, crebris cohortationibus monendi erunt fideles, ut illorum ſalubres effectus conſiderantes, purè devotè, ac frequenter ad ea recipienda accedant, nec modo conſcientiæ munditiem, animiqué debitum candorem afferant, ſed exteriori etiam corporis habitu ac geſtu humilitatem, ac reverentiam præſeferant. Mulieres quàm maximè honeſto, humiliqué ornatu ad ea ſuſcipienda accedant, ut ita cæleſtia Chriſti Salvatoris munera ſanctiùs recolentes, uberiores Divinæ gratiæ fructus conſequantur.

CAPUT

CAPUT XV.

De Baptiſmo.

BAptiſmi Sacramentum cujus virtute è damnationis barathro, cui tanquam naturæ filii addicti omnes naſcimur, in DEI filios adoptamur, atque in innocentiæ ſtatum reſtituimur omni certè ſanctitate & gravitate adminiſtrandum eſt, atque omni item cum humilitate, ſanctaqué modeſtia ſuſcipiendum. Etenim *niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum DEI.* Quare officii Noſtri ratio poſtulat, ut quæ circa baptiſmum rectè ſcire, & in ejus adminiſtratione ritè ſervare, quæque populum quando uſu venerit, edocere tenentur, hìc explicemus.

Joan. 3. v. 5.

Concil. Trid. Seſſ. 7. can. 2. de hoc Sacramento.

Licèt omne aquæ genus, ſive maris, ſive fluvii, ſive paludis, ſive putei, ſive fontis, quæ ſine ulla adjunctione aqua dici ſolet, etiamſi ſit lutulenta, ſit ſufficiens hujus Sacramenti materia, tamen extra caſum neceſſitatis, non alia aqua in hujuſmodi Miniſterio adhibenda eſt, quam quæ ex ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtituto ſtatis Cæremoniis, & Sacrorum Oleorum admixtione, Sabbatho Sancto, & Sabbatho ante Pentecoſten ſolemni ritu conſecrari ſolet, & in baptiſterio toto anno purè & decore aſſervari. In caſu autem neceſſitatis curandum eſt, ut pro Sacramenti dignitate aqua pura & munda habeatur.

Noverint autem ipſi Parochi, aliosque doceant formam legitimam hujus Sacramenti à Christo Domino præſcriptam neceſſariò adhibendam eſſe hanc:

hanc. *Ego te baptizo in Nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti.* Ita enim à Domino traditum eſt, cùm Apoſtolis præcepit. *Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in Nomine Patris &c.* Matt. 28. v. 9. Quorum verborum prolationi contemporanea debet eſſe aquæ ſuper baptizatum trina per modum Crucis infuſio Trium Divinarum Perſonarum nominibus correſpondens, & animadvertendum diligenter eſt, ut idem ſit aquam adhibens, & verba pronuntians. Stricſtiſſimè verò prohibemus, ne quidquam addatur, aut immutetur in formæ prolatione, ſed ipſamet verba à Chriſto Domino, ùt ſupra præſcripta. & ab Eccleſia cuſtodita exactiſſimè retineantur. Ideo, cùm ſæpè contingere poſſit, quod ab aliis de populo, quàm à Sacerdotibus baptiſmum adminiſtrari oporteat, Parochi populum, & præcipué obſtetrices, quibus ſæpiùs obligatio Infantes in mortis periculo conſtitutos baptizandi incumbit, ea, quæ eſſentiam baptiſmi ſpectant, edoceant, atq; de hoc antequam ejuſmodi munus exercere incipiant à Parochis inſtrui, & examinari ſæpiùs debent, atque ut cognoſcatur, an in re tanti momenti Parochi diligentiam adhibeant, volumus, ut præfatæ obſtetrices, ſemel in Anno Decano Foraneo Loci ſe præſentent, & ab eodem examinentur; idq; hoc fiat tempore Viſitationis Decanalis.

Si verò dubium ſuboriatur, fueritne baptiſmus verè collatus an non, tunc Parochi antequam baptizent, diligenter inquirant, an, & quomodo infans ob imminens mortis periculum, baptizatus domi fuerit, & ſi ritè, rectèque peracta omnia cum intentione, quam habere vult Eccleſia, ad baptiſmum neceſſaria certò compererint, à baptizando qui-

quidem abſtineant, ſed tamen preces, ritusque Ecclesiæ conſvetos prætermiſſos duntaxat ſuppleant. Quod ſi Parochus poſt accuratam Inquiſitionem factam adhuc tamen probabiliter dubitet, an infans fuerit rectè baptizatus, tum eundem, ne talis dubitatio eidem ruina fiat. ſub conditione baptizet dicendo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.* Nam ut ſuper hujuſcemodi re D. Gregorius monuit: *Non monſtratur iteratum, quod non certis indiciis oſtenditur ritè peractum.*

S. Gregorius lib. 13. Epiſt. 32.

Ut autem fideles ad altiſſimam de baptiſmi Sacramento æſtimationem, & dignitatis ſuæ agnitionem excitentur, commoneat eos Parochus, & ſæpè doceat uberrimos, quos per baptiſmum fructus percipiunt, nam non modo à peccato originali liberos efficit, ſed & gratiâ ditat, & glorioſo charactere exornat, ut Chriſti Ducis, ac DEI Noſtri ſemper, & ubique filii agnoſcantur, hocque argumentum uberiùs explicet ex Catechiſmo Romano p. m. Cardinalis Bellarmini quem in Polonicum idioma transferri curavimus, & Trid. Conc.

Cat. Roman. part. 2. ſect. 1. n. 42. & ſeq. Conc. Trident. Seſſ. 7. de baptiſ. c. 1. & 2. & ſeqq.

Legitimus autem Miniſter Baptiſmi eſt Parochus proprius vel de ejus licentia etiam alienus, eſt quicunque Sacerdos. At quoties mortis manifeſtum imminet periculum, quilibet eſſe poteſt Miniſter Baptiſmi, qui applicatâ ritè materiâ & formâ intentionem habeat faciendi, quod facit Eccleſia. Eo tamen caſu hunc ordinem ſervandum eſſe meminerint, ut præſente Parocho non baptizet ſimplex Sacerdos, nec hoc præſente Diaconus, aut Subdiaconus, nec his adſtantibus Clericus, neq; præſente Clerico, Laicus, neque præſente viro, mulier, niſi

Ex Rit. Rom. de Sacr. Baptiſmi.

hæc

hæc meliùs sciret formam, & modum baptizandi.

Nullus extra Ecclesiam, ac in domo privata hocce Sacramentum audeat administrare, nisi forte docemi imminente mortis periculo id facere compellatur, & tum cessante mortis discrimine, quamprimùm ad Ecclesiam referatur infans, ut ritus, precesqué consvetæ per Parochum suppleantur.

Ex antiquissima Ecclesiæ consvetudine præter Sacerdotem, qui baptizat, alii etiam adhiberi solent, qui Patrini vocantur, ideo Parochus antequam ad baptizandum accedat, ab iis, ad quos spectat, exquirat, qui Patrini electi sint, nec nisi unum tantùm, sive virum sive mulierem, vel ad summum unum, & unam admittere debet, quos tamen antequam admittat, priùs examinet, an Symbolum Fidei, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Ecclesiæqué Præcepta calleant. Et si ignaros reperit, omninò rejiciat. Ad hujusmodi autem munus assumi prohibemus mares nondum completo anno decimo quarto ætatis, & fœminas nondum completo duodecimo, Sacramento confirmationis nondum initiatos, Hæreticos, Schismaticos, notoriè excommunicatos, non confessos, nec sacra Communione refectos proximo Paschate, publicè criminosos, aut infames. Deniq; quoscunque Regulares utriusque sexûs & Clericos, etiam Sæculares in sacris sine Nostra speciali licentia. Caveant igitur Parochi, ne hujusmodi admittant, alioquin gravibus pœnis arbitrio Nostro subjiciendi, & quoties Sacramentum baptismi populo explicabunt, publicè omnibus denuntient se tales in Patrinos nullatenus admissuros, sed protinus repulsuros. Quos autem ritè admiserint, eos de eorum Officio commonefa-

Can. Non
licet 103.
& c. Monachi 104
de Consecrat. distinct. 4.

Acta Mediolanen.
Eccl. p. 2.
Syn. Diæcef. 2.
Decr. 17.

nefaciant, ſcilicet illud non eſſe nudum nomen, ſed gravem obligationem eos, quos de ſancto fonte ſuſcipiunt, in Catholica fide & bonis moribus inſtituendi, ſi eorum Parentes id facere vel negligentiâ omiſerint, vel morte, aut alio caſu præpediti nequiverint. Doceantq; Parochi cognationem Spiritualem impedientem, & dirimentem Matrimonia, hoc nomine contrahi inter ſuſcipientes ex baptiſmo, ac baptizatum ipſum, & inter illius Patrem & Matrem, nec non inter baptizantem, ac baptizatum, baptizatiq; Patrem & Matrem tantùm.

Concil. Trid. Seſſ. 24. de reform. c. 2.

Curent quoq; Parochi, ut Infantibus proprio nomine in baptiſmo appellandis ea Nomina non imponantur, quæ turpia aut ridicula ſunt, quæq; adeò Gentilium, & impurorum hominum memoriam referant, ſed illorum, qui ob veræ pietatis, ac Sanctæ Religionis, virtutisq; Chriſtianæ laudem Sanctorum numero adſcripti ſunt, ut & in ipſo vitæ ingreſſu cùm Ethnicis ne nomen quidem commune Fideles habere velle proteſtentur, & ipſi infantes, etiam cùm ætate proceſſerint, Nominum ſimilitudine ad eorum, à quibus illa accepta ſunt imitationem excitentur, & præterea quos imitari ſtudeant, eisdem quoq; frequentiùs precentur, ac ſperent eos ſibi ad ſalutem tum animæ tum corporis Advocatos fore.

Puerperæ cùm primùm, poſt partum domò exierint, mox ad Eccleſiam Parochialem Deo acturæ gratias accedant, ubi ex laudabili Sanctæ Eccleſiæ conſvetudine benedictionem peculiaribus precibus à Parocho ſuſcipiant. Parochus tamen hac de cauſa Puerperæ domum non ingrediatur, etiamſi Mulier ob adverſam valetudinem Eccleſiam adire nequeat.

Grave

Gravè atq; immane facinus eſt, infantes per impudentiam illorum ſuffocari, qui ſtatim, ac nati ſunt ſecum in cubili collocant. Quare diſtrictè Parentibus, Nutricibus, aliisq; quibuſcunque inhibemus, ne infantem ætatis ſuæ Anno nondum completo in lecto ſecum retineant, aut lactent, ſub pœna, ut ſecuta ſuffocatione tales per totam Quadrageſimam ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, & ante fores Eccleſiæ ſub porticu, ſive campanili ad pœnitentiam ſe diſponant, & feria 5ta in Cœna Domini ſe ſiſtant coram Nobis, ſive Deputato Noſtro ad recipiendam publicam abſolutionem. Decanis tamen locorum licitum erit tales Delinquentes in foro conſcientiæ duntaxàt abſolvere.

Præterea habeant Parochi ſub diligenti cura decentem, & benè compactum Librum cum ſuis integumentis. Non libellum, qui ventô rapitur, in quo baptizatorum, eorumq; Parentum & Patrinorum Nomina, & diem, & Annum collati baptiſmi, & alia juxta formulam Ritualis Romani accuratè, ſtatimq; (ſi fieri poteſt.) deſcribant, nunquam verò ultra diem hoc facere differant. Quodſi de licentia Parochi proprii, vel etiam ſine licentia in caſu neceſſitatis alienus Parochus aliquem baptizaverit, tunc baptiſmi ſic collati notulam ſub præfata pœna eadem die tranſmittat proprio Parocho in ejus libro inſcribendam, & in ſuo quoq; libro eandem inſerere non prætermittat. Porrò ut horum librorum plenior ſit fides, ea adversùs fraudes adhibeatur cautela, ut omnes eorum paginæ chartulentur, & Nomina baptizatorum in iis deſcripta, continuata numerorum ſeriè à principio uniuſcujuſque Anni usq; ad finem in margine calculentur.

Conc. Trident. Seſſ. 24. de Reformatione Matr. c. 1.

Pro extradendis atteſtationibus, ſive fide baptiſmi, & aliis teſtimoniis à Parocho ſæpiùs neceſſarijs, volumus, ut quævis Eccleſia ſuum habeat Sigillum proprium ex ferro, aut aurichalco effigiem S. Patroni vel Patronæ repræſentans cum exaratione literarum in circumferentiis v. g. Sigillum Eccleſiæ Parochialis N. quod omnibus & ſingulis Parochis ſub pœna trium aureorum piis cauſis applicandorum, in prima Viſitatione præſentandum habere mandamus, ut etiam longè diſtantes ex Scriptura tali ſigillo firmata teſtimonium præſtitum verum eſſe cognoſcant.

In adultis baptizandis ſignanter Hebræis (de quibus exempla (licet horribile dictu ſit) extant turpis queſtûs gratiâ bis baptiſmum ſuſcepiſſe) ſint valdè cauti, omnem idcirco curam Parochi impendent, antequam aliqui baptizentur adulti, ut de illorum conditione ac ſtatu quantùm licuerit, teſtimonium à probatis Viris exhibeatur.

CAPUT XVI.

De Confirmatione.

AD roborandos in ſuſcepta fide regeneratos ex aqua & Spiritu S. providit nobis benignitas Salvatoris Noſtri DEI Sacramentum Confirmationis, quo per unctionem S. Chriſmatis, & impreſſum fronti ſignum Sæ Crucis ſignaculo quodam indelebili initiaremur fideli illius, fortiq; confeſſioni & cultui, contra omnes viſibilium & inviſibilium hoſtium dolos, & inſultus. Hinc cum S. Chriſmatis virtute ad Chriſtianam militiam Spiritualemqué agonem roboremur,

mur, ad quod pugnæ genus pueri rationis uſu carentes, idonei non ſunt, ab ejuſdem Sacramenti ſuſceptione minores ſeptenniò omninò repellantur.

Patrini, qui iis quos in Confirmatione tenent veluti Duces in Spirituali certamine præire, & documenta Chriſtianæ fidei, ſi opus fuerit, tradere debent ſint natu majores, aut ſaltem ejus ætatis, ut proprio muneri ſatisfaciant, à quo Officio eos excludimus, qui adhuc Sacramentum hoc non ſuſceperunt, tum etiam omnes quos ſupra in baptiſmi Sacramento repellendos mandavimus. Acta Mediol. p. 4. in inſtru: Confirm. c. de Patrinis.

Mares à maribus, fœminæ à fœminis ſuſcipiantur, ſintqué tantùm unus vel una juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem. Can. In catechiſmo 100. & Can. Non plures 101. de Conſec. diſt. 4.

Rectores Eccleſiæ, quoties hoc Sacramentum adminiſtrandum erit ab Ordinario loci, vel alio Epiſcopo de ejus licentia, inſtruant tempeſtivè populum, de vi & effectibus ejus, moneantqué ut ſemel confirmati non reiterent illud ſacrilegè tum ut advenientе ſtatuta die, mundo corporis cultu, atque animi devoto habitu, linteamina munda pro alligando ſibi in frontibus Chriſmate ſecum deferentes ad Eccleſiam deſtinatam ſe conferant, ſciantq; animarum curam gerentes ipſorum muneris eſſe ſedulò ac diligenter curare, ut confirmandi omnes, ne ſeptiformi gratiæ Spiritûs Sancti, quæ in hoc Sacramento confertur, obicem ponant, conſcientiam priùs per Sacramentalem confeſſionem emundent.

Meminerint quoque cognationem ſpiritualem in hoc Sacramento contrahi inter confirmantem & confirmatum, Illiuſqué patrem & matrem ac tenentem. Quorum omnium Nomina & Cognomina Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 2. de reform.

cum expressione temporis curet annotari Parochus in Libro Confirmatorum, in hunc modum: Annô, Mense, Die, Confirmatus vel Confirmata est ab Illusmo D. Episcopo N. Filius vel Filia N. Patrinus vel Matrina fuit N.

CAPUT XVII.
De Euchariſtia.

QUoniam per baptiſmum renatos, & in Confirmatione adversùs hoſtes armatos nos ali, præterea & Cæleſti cibo ſuſtentari oportet, ne in miſeræ hujus peregrinationis noſtræ ad Patriam via deficiamus, providit nobis gratioſiſſimus Salvator Panem de cælo vivum, habentem in ſe omne delectamentum ſaporis, Panem fortium & Divinum Sacramentum, ſcilicet Euchariſticum, in quo divitias vel delicias Pſal. 110. v. 4. ſui erga homines amoris velut effudit, *memoriamqué fecit ſuorum mirabilium miſericors & miſerator Dominus.* Nec in nutrimentum duntaxat animarum Nobis obtulit Divinum hoc epulum Corporis & Sangvinis ſui verum & in pharmacum. Opuſc. 7. Ipſo enim ut loquitur S. Thomas *purgantur peccata, virtutes augentur, & mens omnium Spiritualium chariſmatum abundantiâ impingvatur.* Itaque ut non ſolùm viveremus vitâ quâdam ſpirituali, ſed etiam nutriremur, creſceremus, & mortem non Joan. 13. v. 1. guſtaremus in æternum Chriſtus Dominus ac Salvator Noſter *cùm in finem dilexiſſet ſuos* Auguſtiſ- Matth. 26. v. 26. ſimum Euchariſtiæ Sacramentum in ultima cum Marc. 14. v. 22. diſcipulis Cæna ante paſſionem inſtituit, in quo ſub ſpecie-

ſpeciebus panis & vini verè realiter & ſubſtantialiter Ejus Corpus & Sangvis unà cum anima & Divinitate, atque adeò totus Chriſtus, fons, Authorqué omnis gratiæ continetur, ut non modo fideles Pane de Cælo præſtito enutriantur in vitam æternam, ſed eſſet in Eccleſia ſua Symbolum illius unitatis, & charitatis, quâ Chriſtianos omnes in ſe conjunctos & copulatos eſſe voluit.

Lucæ 22. v. 19. Conc. Trident. Seſſ. 13. c. 1. de Sacr. Euchar.

Ibid. in principio & per totum.

Quamobrem cùm ea ſit dignitas, excellentia, atq; ſuper cætera Sacramenta prærogativa Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, ut Ejus Majeſtatem, Divinitatemqué tot expreſſis & iteratis S[æ] Scripturæ teſtimonijs Spiritûs Sancti teſtatam eſſe, & ex ea tanquam à fonte in reliqua Sacramenta veluti rivulos, quidquid habent boni derivare voluerit, idcirco Officii Noſtri ratio poſtulat, ut omni Paſtorali ſollicitudine procuremus tam eximii erga nos amoris Sacratiſſimum pignus fide firmiſſima ab omnibus credi, religioſiſſima veneratione coli, reverentiâ maximâ tractari, & ſummô demùm aſſervari decore.

Hinc Sacrorum Canonum, Conciliorumq; veſtigiis inhærentes ſtatuimus, in eo Eccleſiæ Altari, in quo Sanctiſſimum ſolet aſſervari, ſit tabernaculum affabrè factum majori ex parte ad extra deauratum, ad intus ſerico panno rubri, ſeu alterius decentis coloris conveſtitum, vacuum omninò à Sacris reliquiis, atque à Sacrorum liquorum vaſis, aliisq; quibusvè rebus, ut ne inane quidem vaſculum Monſtrantiavè in eo reponatur. Benè tutum & jugiter clauſum, ejusq; clavis habeat cordulam decentem, quam ſolus Parochus diſtinctè aſſervet, neq; alteri unquam committat. Sub pixide & Oſtenſorio extenſum continuò ſit candidum Corporale, quod ſin-

gulis, ſaltem duobus menſibus mutetur, ut mundum ſemper habeatur. In Eccleſijs Monialium clavis à Tabernaculo ſervetur penes Confeſſarium.

E regione Sanctiſſimi Sacramenti præluceat continuò lampas munda, loco convenienti poſita vel appenſa.

Jam verò ad devotum & frequentem tanti Sacramenti cultum & uſum, Parochi ſæpè paterno affectu opportunè importunè populum hortentur, rogando & obſecrando, ut Sacroſanctam Euchariſtiam religioſiſſimè adorent, ad gratiarum omnium Authorem, in ea contentum, in ſuis neceſſitatibus recurrant, & eam non modò ſpiritualiter, ſed etiam Sacramentaliter quàm frequentiſſimè ſumant. Demonſtrabunt etiam hoc Sacramentum eſſe infiniti in nos Divini amoris admirabile argumentum, Dominicæ Paſſionis jugem commemorationem, & æternæ vitæ certiſſimum pignus.

2.Timoth. 4. v. 2.

Concil. Trid. Seſſ. 13. c. 8. de Euchariſtia.

Joan. 13. v. 1

1.Corinth. 11. v. 26.

Joan. 6. v. 59.

Ex vi triti Canonis Lateranenſis Concilii quilibet Catholicus, ſemel in anno ad minùs, ad hoc Santiſſimum & auguſtiſſimum Sacramentum accedere obligatus eſt. Intererit quoq; curæ & zeli Parochorum populum ad frequentandum ſæpiùs hocce Sacramentum ſaltem majoribus feſtivitatibus exhortari. Si quis autem tempore Paſchali (quod in hac Diœceſi à Dominica Paſſionis, ad Dominicam ſecundam poſt Paſcha incluſivè durat) Euchariſtiæ ſumptionem (niſi fortè jubente vel ſvadente id Confeſſario) differre neglexerit, & quidem in propria Parochiali Eccleſia, eorum nomina Parochus ſcripto notata Nobis vel Officio Noſtro ſtatim poſt finitum tempus Confeſſionis Paſchalis deferat, & niſi moniti reſipuerint, ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur,

Cap. Omnis utriusque ſexûs 12. de Pœnit. & Remiſſ.

tur, & taliter mortui in locis ſacris non ſepeliantur.

Ad effectum autem habendæ melioris notitiæ, qui huic præcepto Eccleſiæ paruerint, ſive non, ſciant omninò Parochi & habeant inſcriptum numerum Parochianorum ſuorum, dum Colendas abſolvunt, ſtatum animarum ſibi commiſſarum oſtiatim inquirendo. Pro Confeſſione Paſchali ſchedulas diſtribuant, quas poſtea circa Confeſſionem recipiant. Sicqué numerum ſchedularum cum numero perſonarum confrontent, ac conferant.

Sed ne quis temerè ad cæleſtem hanc menſam accedat, & manducando indignè judicium ſibi manducet, non diſcernens Corpus Domini, Parochi ſæpiùs, præcipuè omnibus Dominicis Quadrageſimæ populum omnia, quæ ad fidem & doctrinam hujus Sacramenti pertinent, accuratè edocebunt, & illud Apoſtoli, *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat*, ſæpè inculcando ex Catechiſmo Romano oſtendant, qua ratione præparatos communicantium animos eſſe oporteat, & quomodo præmiſſo conſcientiæ maturo examine per ſacramentalem Confeſſionem expurgari debeant.

1. Corint. 11. v. 29.

Ibidem.

Concil. Trid. c. 7. Seſſ. 13. de Euchariſtiæ Sacramento.

Sedulò præterea Parochi caveant, ne quoſvis indiſcriminatim ad ſacram Communionis menſam admittant, omninò excludentes publicè excommunicatos, concubinarios, meretrices, blaſphemos, maleficos, uſurarios publicos, itemqué publicè criminoſos, eos præterea, qui in odio proximi cum ſcandalo perſeverant, nec non conjuges cohabitare ſine cauſa legitima nolentes, niſi priùs hi omnes certum pænitentiæ cum vitæ emendatione ſignum dederint, denique amentes, qui lucida intervalla non habent, quorum omnium nomina vel ad Nos, vel

vel ad Vicarium Noſtrum Generalem transmittere non prætermittant.

Alienæ Parochiæ Fideles, præter advenas, & peregrinos, ad Parochum proprium remittantur.

Sac.Cong. Conc. in una Firm. 17. Julii 1655.

Sæculares inſervientes in Monaſteriis, vel Conventibus Regularium, ſecluſis Privilegiis particularibus Nobis ſive Vicariis Noſtris Generalibus exhibendis, huic præcepto in Eccleſia Parochiali ſatisfacere teneantur.

Cùm ad infirmos Smum Sacramentum defertur, id fiat publicè præcedentibus Miniſtris Eccleſiæ cum facibus cereisvé accenſis, & tintinnabulo, hymnosq; aut Antiphonas convenientes recitantibus cum populo ſequente, qui, ut frequens & devotus comitari aſſveſcat, moneatur ſedulò in Concionibus, ac præſertim ſicubi Confraternitates Laicorum pietati huic deſtinatæ habentur, ut illam aſſiduò exerceat. Quod intelligendum eſt, niſi propter nimis lutoſam viam aut alias graves cauſas, aliter omninò fieri oporteat.

Remotiùs verò ab oppido & villa omiſſo pretioſo apparatu in capſula auro, vel ſerico texta ex collo Sacerdotis cum tintinnabulo pendente, eundo, vel equitando, ſeu diſcedendo modeſtè deferatur, ubi verò ad locum pervenerit, ſuperpelliceum & ſtolam omninò adhibeat. Monendi ſunt autem ii, qui Parochum de infirmo certiorem reddent, ut mundum à ſordibus ſit cubiculum, & profana omnia amoveantur, in menſa mappa nitida ſternatur cum cereis ſuper ea accenſis, & Cruce poſita.

Si ob diſtantiam loci, vel inſtans mortis periculum, unâ eâdemqué operâ audienda fuerit ægroti confeſſio, primùm id Sacerdos, excedere omnibus cubi-

cubiculo, atq; foris orare jussis, præstet, deinde sacram ei Communionem exhibeat.

Porro aliàs semper, quando vicinitas loci, nec adeò afflicta infirmi valetudo patitur aditum, priùs eo fine ægrum audiat ac disponat, tuncq; demùm ad eum Divinam Synaxim ferat.

Antequam infirmis Viaticum præbeatur, cum iisdem Actus Fidei, Spei, Charitatis recitentur, nisi prudentia aliter svadeat. Administrato verò Sacramento alii Actus, nimirum gratiarum actionis, resignationis in Divinum beneplacitum, & alii similes iisdem suggerantur, qui apponuntur in appendice sub numero VI.

In Ecclesiis Parochialibus, præcipuè solennioribus festis, & dum major est ad Communionem concursus, Actus, de quibus immediatè insinuatum est, clarâ voce recitentur à Sacerdote, qui sacram Communionem distribuet.

In Parochiis, ubi una, aut duæ duntaxat Missæ Dominicis & Festis diebus haberi solent, Missa præfatis diebus statâ semper horâ celebretur, ita scilicet, ut paulò ante meridiem finiatur. Et si qui Parochiani ad illam tempestivé non confluxerint, etiamsi jure Patronatûs gaudeant, non expectentur, ne alii longè plures inaudita Missa, quod sæpè accidit, discedere cogantur.

Hostiæ consecratæ hyeme singulis quindecim, æstate verò octo diebus renoventur, renovationisqué tabula in Sacristia consultò appensa sit, in eaqué, quocunque tempore renovatio facta fuerit, connotetur.

Cæterùm cum ex crebra sanctissimi Sacramenti expositione vilescere observantiam & reverentiam Sac. Cong. Episcop. & Reg. 10.

Xbris 1602. & in una Derton. 13. Maji, 1647. am tam præcelso Sacramento debitam animadvertimus; quascunq; publicas expositiones & Processiones, nisi publica ex causa, à Nobis vel Vicariis Nostris approbatas, fieri prohibemus etiam in Ecclesiis Regularium utriusque sexûs.

Quotiescunque licentiam prædictam exponendi Sanctissimum Sacramentum dari contigerit, saltem cereos sex accendi, & Altare, Capellam, atque etiam Ecclesiam pro facultatibus locorum exornari, omnesqué Ceræmonias in hujusmodi casu consuetas diligenter observari sub pœnis arbitrio Nostro injungendis jubemus, Servitoresqué Ecclesiæ ad emungendas candelas accedentes, superpelliceô semper induantur.

CAPUT XVIII.

De Sacrificio Missæ.

UT Sanctissimum Missæ Sacrificium, in quo idem ille Christus continetur, & in Altari quotidie à Sacerdotibus in remissionem peccatorum incruentè immolatur, qui in Ara Crucis semel se ipsum cruenta morte obtulit, ea, quâ decet, cordis munditia & puritate, atque exterioris devotionis, ac pietatis specie peragatur, hoc decernimus.

Sacerdos, qui, ùt ait Apostolus: inter homines, in iis, quæ sunt ad Deum, electus est, *ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis populi*, secum ipse frequenter consideret quanti sit munus sibi commissum victimam illam sacratissimam pro peccatis populi immolandi, & uti sæpiùs celebrare debet, ne tantô

Hebr. 5. v. 1.

tantò tamqué admirabili donô & beneficio fraudet Ecclesiam DEI, ita quoque eum eniti par est, ut omni animi pietate ac Religione Sacrosancta illa & illibata offerat dona, ne cùm aliis opem imploraverit, ipse sibi exitium paret.

Celebraturus igitur diligenter priùs discutiat conscientiæ suæ latebras, & si peccati mortalis sibi conscius fuerit, quamvis sibi contritus videatur, absq; præmissa Sacramentali Confessione ad Missam faciendam non accedat, etiamsi ex Officio celebrare teneatur, modo non desit ei copia Confessoris. Quodsi necessitate urgente absq; prævia Confessione celebraverit, quàm primùm confiteatur. Mente præterea recogitet, ac piè meditetur mysterii, quod tractaturus est, altitudinem, atq; excellentiam, propriamqué sui ipsius miseriam ac vilitatem, & suum in diligendo Deum torporem, totumqué se in immensam illius misericordiam projiciens interno cordis clamore se tanto hospite indignum esse cognoscat, & coram Domino fateatur.

Concil. Trid. Sess. 13. c. 7. & Can. ult. de hoc Sacramento.

Celebret autem non quasi ex consvetudine, & necessitate, sed magna cum attentione & devotione, sedatè, tranquillè, leniter, ut Spiritualem, ac Divinam rem agi omnes, qui interfuerint, cognoscant.

Ad mentem autem Conc. Trid. ordinamus, ut quilibet Curatus Missæ Sacrificium celebrando idem diebus Dominicis & Festis pro populo offerat, quod ipsum S. R. C. demandavit sequentibus: *Parochi in Dominicis & festis non possunt recipere stipendia pro Missa eadem die celebranda.* Idem multoties declaravit S. Congr. Concil. & noviter anno 1725. his formalibus: *Parochi tenentur Missam*

S.R.C. anno 1629. S. Cong. Conc. in Lucana 10. Maij 1681. & 10. Maij 1692. in Meliten. apud Monacellum part. 1. tit. 2. form. 2. 1. 4.

ſam Conventualem in diebus Dominicis & feſtis applicare pro populo ſuæ Parochiæ. De reliquis in hebdomade diebus meminerit quilibet illius, quod
V.Beda apud Gabr. lect. 87. V. Beda dixerat: *Sacerdos legitimè non impeditus celebrare omittens, quantum in eo eſt, privat Sanctiſſimam Trinitatem laude & gloriâ, Angelos lætitiâ, peccatores & in purgatorio exiſtentes veniâ, juſtos ſubſidiô & gratiâ, Eccleſiam ſpeciali Chriſti beneficiô, & ſemetipſum medicinâ ac remediô.*

Cerræmonias ab Eccleſia inſtitutas in Sacrificii celebratione, quàm exactiſſimè ſervent. Cùm autem acceſſerint ad Altare, ne in mora ſint cum Sacrificio cujuſvis expectandi gratiâ, nevè ob eandem cauſam in Miſſa inchoata ſubſiſtant, aut ejus initium repetant.

Hoſtiæ habeantur ad Sacrificium Miſſæ ex farina triticea, munda, recenti, & vinum purum, clarum, non acidum, benè ſervatum, non evaporatum, & quoad hanc materiam Sacramenti obligat Synodus omnes Beneficiatos ſub graviſſimo onere conſcientiæ & reatu, licèt conſcientias illorum obliget etiam ipſa fides, & præſcriptum SS. Canonum.

Miſſam legant, nec memoriter dicant, ne quid diminuatur aùt addatur propter erroris caſum, qui in omni Miſſæ parte gravis, in Canone gravior, in ipſa verò conſecratione graviſſimus eſt.

Pallas, Corporalia, Purificatoria munda teneant, nec telâ rarâ ob periculum fragmentorum, ſed densâ pro Corporalibus utantur, ornatumqué omnem tam circa Altaria, quàm circa veſtitum Sacrorum adhibeant. Pileos, chirothecas, ſtrophia, & quidquid ſapit profanum, in Altari non ponant. Hoſtias ad

ſacri-

ſacrificium Miſſæ non ultra quindecim dies conſervent, ſed recentiores præparent.

Hortentur Curati cunctos ſuæ Parochiæ fideles, ut omnes feſtis diebus Miſſam audiant in Eccleſia Parochiali, in qua per baptiſmum regenerati, atq; hæredes Regni Cæleſtis facti ſunt, moneantqué diligenter, teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi id commodè fieri poteſt, ad audiendum Verbum DEI.

Conc. Tri-dent. Seſſ. 24. c. 4. de reform.

Ubi ſunt duo vel plures Sacerdotes penes Eccleſiam, prima Miſſa manè dicatur, ut illi, qui interfuerant, domum redire, &, qui ibi remanſerant, inde ad Eccleſiam, antequam ſummum Sacrum incipiat, tempeſtivè venire queant.

Nullus Sacerdos etiam Regularis in privatis Ædibus & Oratoriis privatis celebrare præſumat ſub prætextu cujuſcunque Indulti, idqué ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, niſi hujuſmodi Indultum per Nos ſive Vicarios Noſtros Generales debitè reviſum, admiſſum, ſive conceſſum fuerit. In hujuſmodi Oratoriis nemo dormiat, nihilqué fiat, tractetur aut exerceatur, quod profanum ſit. Nullæ ciſtæ profano uſui deſtinatæ, nihilqué ex domeſtica ſupellectile, nihilvé aliud ſacris locis alienum in eis aſſervetur, alioquin eo ipſo interdicta ſit illis Miſſæ celebratio. Nec unquam ampliùs quàm una ſola Miſſa de die in talibus Oratoriis celebretur, idqué exceptis diebus ſolennioribus in Indulto expreſſis, in quibus omninò à celebrando abſtineatur. Sacerdotes in hoc delinquentes etiamſi ſint Regulares noverint ſe a Nobis graviter puniendos. Scire enim volumus univerſos, datam & conceſſam eſſe facultatem Ordinariis locorum

Can. Conſecrationem 1. Can. Sicut 11. Can. Miſſarum 12. Can. Nullus 15. de conſecrat. diſt. 1. Conc. Trid. Seſſ. 22. c. de Obſervantiis & evitandis in celebr. Miſſæ.

corum procedendi contra quoſcunque contravenientes, quamvis Regulares, ad pænas à Conc. Trid: præſcriptas ac etiam ad cenſuras latæ ſententiæ contra eoſdem publicandas. Revocantes illis præterea in memoriam Decretum p. m. Clementis XI. Papæ die 15. Decembris 1703. deſuper latum. Et perſonas contravenientes huic Decreto, Ecclefiæ præcepto de audienda Miſſa nullatenùs ſatisfacere, & Regulares Privilegio Altaris portatilis, tanquam per Concilium revocato, uti non poſſe nec debere.

Seff. 22. C. unico.

Præterea omnibus, & ſingulis Parochis, Vicariis, Sacriſtianis, & Miniſtris Eccleſiarum, inhærendo SS. Canonum diſpoſitioni Authoritate præſentis Synodi ſeriò & diſtrictè in virtute S^æ^ Obedientiæ, & ſub Excommunicationis pœna mandamus & præcipimus, ne Vagos quoſcunque & ignotos, Sæculares quidem ſine teſtimonio de vita ac moribus, ac ſinè literis formatis promotionis ad Ordinem Presbyteratûs, Regulares verò ſine literis obedientialibus & commendatitiis Suorum Superiorum, cujuſcunque Ordinis, & Inſtituti exiſtant, Peregrinos autem ex aliis Diœceſibus ad Noſtram cum commendatitiis Sui Ordinarii literis commeantes nonniſi de licentia & approbatione Noſtra, vel Noſtri in Spiritualibus Vicarii in ſcriptis obtenta, ad miniſteria Eccleſiaſtica, celebrandum tremendum Miſſæ Sacrificium, & Confeſſiones audiendas, aliaq; Sacramenta adminiſtranda admittant.

Concil. Trid. Seff. 22. §. de evitandis in Celeb. Miſſæ.

Sciant demum non licere Sacerdoti, qui Miſſam cum certa Eleemoſyna celebrandam ſuſcepit, eandem alteri retenta ſibi parte dictæ Eleemoſynæ committere, alioquin ipſum graviter peccare, & teneri ad reſtitutionem, etiamſi alter ſciens majorem

Sac. Cong. Conc. in Anconitana 5. Julii 1664.

rem

rem committenti tributam fuisse eleemosynam, sibiq; tantùm partem ejus dari, eâ sit contentus, intelligens, aliter à dicto primo Sacerdote celebrationem sibi non committendam, ac proinde vel ipsa minore eleemosynâ se cariturum.

Manuales Eleemosynas pro Missis celebrandis accipere non aliter se posse intelligant, nisi jam pro antea acceptis satisfecerint, aut saltem si satisfacere possunt intra modicum tempus unius nempè mensis. Ex Sac. Cong. in una Regularium 17. Julii 1655.

Anticipatas autem Missarum celebrationes pro incerta eleemosyna offerenda ab universa Ecclesia improbatas esse pariter sciant. Ead. Sac. Cong. 25. Novemb. 1615.

Ut autem omnis negligentia, sive potiùs fraus, qua piæ dispositiones depereunt, & Divinus cultus diminuitur, penitùs eliminetur, aut certè detecta severè puniatur, omnibus Beneficiatis enixè præcipimus, ut sedulò perquisitis & inspectis cujuscunque Ecclesiæ Scripturis, quibus Missarum onera suis Ecclesiis incumbentia continentur, suam quisque tabellam in Sacristia publicè exponendam diligenter, illis etiam, quorum interest, vocatis, conficiant, in qua dilucidè & distinctè eadem onera notata sint cum suis qualitatibus, nimirum sintne titulo Beneficii fundata? an pia aliqua dispositione tantùm constituta ad tempus? an perpetua? quo die, & quoties in hebdomada, Mense vel Anno adimplenda, Nomina quoque & Cognomina fundatorum vel Benefactorum describantur. Habeaturquè liber in Sacristia benè compactus, in quo Sacerdos, qui in illius oneris adimplementum celebraverit, statim, peracto Sacro, Nomen suum cum Altaris expressione, testimonium celebrationis, tali die, Mense & Anno factæ, manu propria inscribat. Et

qui Missam non dictam falsò notaverit, in suspensionis pœnam ipso facto incurrat.

Inhærendo quoque Decretis S. Cong. Conc. de celebratione Missarum & Bullæ s. m. Urbani VIII. editis districtè prohibemus sub pænis Canonicis, Capitulo Ecclesiæ Nostræ Cathed: Parochis, Ecclesiarum Rectoribus, ne in posterum sine Nostra aut Vicariorum Nostrorum Generalium licentia, in scriptis obtinenda, fundationes sive nova onera perpetua Missarum celebrandarum suscipiant, & ut reditus, qui præfatis Ecclesiis & locis piis relinquuntur, omninò respondeant oneribus adjunctis. Volumus & declaramus, nova onera perpetua Missarum, inspecto more hujus Provinciæ non suscipi, nisi ad rationem gr. 18. pro qualibet Missa lecta. De reductione verò Missarum antiquitùs fundatarum, si quæ justa allegabitur ratio, extra-Synodalem petentibus dabimus declarationem.

Summas pariter intuitu fundationum super bonis quibusvis officiosè inscriptas de loco in locum sine speciali Nostra licentia in scriptis obtinenda transferre inhibemus.

CAPUT XIX.
De Pœnitentia.

CÆlestis Medicus Noster Jesus Christus per salubria Baptismatis lavacra Nos peccati originalis labe liberavit, & per salubrem Chrismatis unctionem contra malorum Nobis ab hostibus immissorum incursus communivit, atque etiam per vivificam sanctissimæ Eucharistiæ

ristiæ

ristiæ alimoniam in vitam æternam quotidie Nos enutrit & paſcit. Imbecillitatis tamen Noſtræ & figmenti ab adoleſcentia in malum proni conſcius, agnovit Nos per ſummam ingratitudinem in criminum morbos frequenter relapſuros. Et ne humana infirmitas opportuno deſtitueretur remedio ſed poſſet etiam, poſtquam deciderit, priſtinæ reſtitui ſanitati, Pœnitentiæ Sacramentum ex immenſa Divinæ Bonitatis ſuæ miſericordia inſtituit, cujus vi à ſceleribus abſoluti amiſſam gratiam recuperare, DEO reconciliari, pacem & ſerenitatem conſcientiæ, cæleſteſqué conſolationes adipiſci poſſemus, quibus allecti ac corroborati peccata horrere, deteſtariqué, & bona opera ſectari alacriori animò pergeremus.

Gen. 8. v. 21. Conc. Trident. Seſſ. 14. c. 1. de Sacramento Pœnitentiæ.

Joan. 20. v. 22. Matth. 16. v. 19.

Et quoniam hujus Sacramenti, lapſis poſt baptiſmum omninò neceſſarii adminiſtrationem Sacerdotibus tanquam Judicibus & Spiritualibus Medicis committi Dominus voluit, curandum eſt, ut ii tantùm Sacramentalibus Confeſſionibus audiendis præficiantur, qui hujuſmodi munus non peritè modo, ſed etiam prudenter miniſtrare noverint, ac ſummoperè velint, ut præter Ordinis poteſtatem, quam circa Sacerdotium ſuſceperunt, præter Juriſdictionis authoritatem, quam recipiunt, cùm ad audiendas Confeſſiones approbantur, doctrinâ etiam prudentiâ & charitate præditi, atq; exculti ſint; ut iis virtutibus inſtructi, doctrinâ quidem rectè norint ex variis peccatorum generibus, quæ gravia, quævé levia ſunt, pro cujuſvis hominis ordine & genere dijudicare: prudentiâ, tanquam ſapientes medici ſingulis animi morbis opportuna præbeant medicamenta: & charitate DEI accenſi, zeloq;

ſalutis animarum excitati Chriſti fidelibus omnia præſtent ſalutaria adjumenta.

Quamobrem præcipimus, ut nullus Sacerdos, ſive Sæcularis, ſive Regularis Confeſſiones Sæcularium, etiam Sacerdotum, aut Clericorum audiat, niſi aut Parochus ſit, aut à Nobis Officialivé Noſtro approbationem & facultatem in ſcriptis prævio examine vel ſine eo, ſi ita judicabimus expedire, obtinuerit, alioquin ſuſpenſionem à Divinis ipſo facto incurrat. Abſolutio autem Sacramentalis ab iis collata, qui Juriſdictionis poteſtatem non habent, irrita eſt & invalida. Quo ad caſus verò Nobis reſervatos, etiam Parochos, ut ſe ſiſtant examini, & approbationem ſive facultatem ab illis abſolvendi obtineant, ſub onere conſcientiæ obligamus, nec eam ultra terminos præſcriptos durare declaramus.

Can. quem pœnitet. 88. diſt. 1. de Pœnitentia.

Cùm autem ad Confeſſiones audiendas iis Sacerdotibus licentiam concedi deceat, qui pœnitentes ad viam Salutis reducere utiliùs valeant, ideo nonniſi Viri maturæ ætatis, illibata & exemplari vita, doctrinâ ſufficienti, & maximè omnium prudentiâ præſtantes approbandi erunt.

Can. Qui vult. 1. diſt. 6. de Pœnitentia.

Et licèt Confeſſarii, etiam qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus Sancti in Ordinatione collatam, tanquam Chriſti Miniſtri functionem remittendi peccata exercere validè poſſint, nihilominùs, ut id muneris ſanctiùs absque ſuomet periculo obeant, oportet eos omni labe carere, ac proinde ſi in pecatis fuerint, antequam ad functionem hanc accedant, eadem confiteantur, aut certè, ſi copia Confeſſarii non fuerit, & miniſtrandi Sacramenti urgeat neceſſitas, actum contritionis eliciant, gnari ſe mortaliter peccare, ſi crimine aliquo contami-

taminati, aut Cenſuris & Canonicis impedimentis irretiti, hoc Sacramentum adminiſtraverint.

Omnis autem præcipitantia in adminiſtratione hujus Sacramenti, prout & ſeveritas, nimiaqué lenitas evitetur: per præcipitantiam enim pænitentibus peccata ſua debitè confitendi, conſiliaqué opportuna capiendi tempus non conceditur: per nimiam ſeveritatem homines ab hoc ſalutari remedio avertuntur: per lenitatem autem nimiam peccatores in vitiis ac delictis quodammodo confoventur.

Rudes & fidei myſteria ignorantes à Confeſſariis circa ea, quæ ad ſalutem ſcitu neceſſaria ſunt, præcipuè neceſſitate medii cum patientia & charitate examinari & inſtrui debent, quod ſi ad id tempus ob pænitentium confluxum non ſufficiat, abſolutionis beneficium illis tamdiu differatur, donec ea didicerint.

Eos, qui in confitendo difficultatem quandam aut pudorem præſeferunt, Confeſſarii prudenter de peccatis eorumqué numero & circumſtantiis, ſpeciem mutantibus, interrogent, tum ad veram contritionem, firmumqué deinceps non peccandi propoſitum cohortentur.

Illos, qui proximo damnum aliquod in fama, ſive ſubſtantia intulerunt, nullatenùs abſolvant, niſi reſtitutione priùs factâ, & damno ad æqualitatem compenſato, ſi damnificans id præſtare poſſit: experientiâ quippe compertum eſt, ſi talibus reſtitutione non ſecuta, ſed promiſſione duntaxat de reſtituendo facta, abſolutio concedatur, reſtitutionem à plurimis differri, & nunquam ferè, ùt oportet, præſtari. Quod ſi damnificans penitùs id præſtare nequeat, ad reſtitutionem quàm primùm poterit facien-

faciendam sese coram DEO obliget.

Advertere autem debent Confessarii tam Sæculares quàm Regulares restitutionem damni illati faciendam esse illi, qui damnum passus est, sive eo mortuo hæredibus & successoribus illius, minimèque sufficere, ut fiat restitutio pauperibus, vel locis piis, nisi fortè tunc, cùm adhibitâ per longum tempus diligentiâ sciri non potest, cuinam damnum illatum fuerit, vel de eo, ejusqué successoribus notitia haberi nequit.

Si restitutiones fuerint incertis faciendæ (quæ propterea pauperibus Ecclesiis, vel in alios pios usus erogari debent) nec sibimet, nec suæ Ecclesiæ, seu Conventui Confessarius ullatenùs faciendas injungat, aut svadeat, sed pœnitentium arbitrio omninò relinquat.

Cùm iis, qui nec peccata, nec proximas peccandi occasiones relinquere volunt, absolutio tanquam indignis deneganda sit, prohibemus; ne Confessarii hoc beneficium impertiantur, concubinarijs, meretricibus, usurarijs, blasphemare solitis, odia & inimicitias exercentibus, nec tamen deponentibus, aut ignoscere recusantibus, aliisqué hujusmodi, nisi per tantum temporis spatium ab his sceleribus abstinuerint, ut Confessarius spem moraliter certam habeat, eosdem imposterùm vitam emendandi animo concepisse. Interim autem pœnitentiæ ad eosdem habitus corrigendos aptæ eis injungantur: In hoc enim Confessariorum, qui Judices simul & Medicos agunt, prudentia maximè elucere debet, ut pœnitentiæ, quas imponunt, nedum expiandis jam commissis peccatis idoneæ, sed etiam medicinales sint, tales scilicet, quæ ad vitanda imposterùm peccata

cata inserviant. Cùm autem scientia vel maximè Authorum lectione crescat, & augeatur, Confessarii non per accidens, sed ex professo lectioni casisticæ dent operam, habeantqué ad manum volumina, quorum resolutionibus se se instruere, vel difficultate quapiam occurrente, ad ea pro excipienda resolutione possint recurrere.

Sedem pro audiendis Confessionibus in Ecclesia habeant, non tamen in locis obscuris, & à conspectu hominum distantibus, neque in Sacristia, vel domo privata Confessiones audire præsumant, præsertim mulierum, nisi tempore morbi, & tum aperto ostio, sub pœnis arbitrio Nostro irrogandis.

Caveant prætere a, ne peccata in Confessione audita, verbô, signô, aut aliô quôvis modo, directè, vel indirectè, extra illam prodant, sub pœna depositionis carcerisqué perpetui, & excommunicationis sententia: sed & in ipsa Confessione vitent, ne dum pœnitentes graviora peccata narrabunt, suspirando, spuendo, signando se Cruce, corrugando frontem, aut aliàs quomodocunqué suspicionem illorum circumstantibus injiciant, imò si quem fortè ob reservatum casum, aut quia peccatum, sive occasionem ejus dimittere, satisfactionemqué aut restitutionem præstare recusat, absolvendum non existimabunt, signo saltem Crucis cum precatiuncula aliqua propter circumstantes, admonitum priùs ea de re, benedicant, & sic à se dimittant.

Pœnitentias etiam tales non injungant, ex quibus alii in cognitionem criminum secretorum devenire facilè possint.

Presbyteri vagi & ignoti, tam Sæculares, quàm Regulares ad excipiendas Confessiones non admittantur,

tantur, nisi approbationem à Nobis, aut Vicario Nostro ad easdem excipiendas sibi concessam in scriptis monstraverint.

. Tandem quia non omnia, quæ ad hujus Sacramenti rectam administrationem pertinent, uno capite comprehendi possunt, sed multa passim in Jure & Constitutionibus Apostolicis eo spectantia continentur, idcirco Confessarii Sacros Canones, & præcipuè Concilium Tridentinum, Rituale, & Catechismum Romanum, universaqué hæc Synodi Nostri Decreta, indefessò studiò ita perlustrent, sicqué orationibus, piisqué operibus assiduè vacent, ut nec Nobis, quod speramus, eos coarguendi, sed potiùs commendandi ansam præbeant, nec fideles peccati ullius, quinimò ædificationis, & exercendarum virtutum incitamenta, ab eorum exemplis valeant derivare.

Noverint præterea bene casus S[æ] Sedi Apostolicæ reservatos, tam per Bullam Cænæ Domini, qui in appendice hujus Synodi sub numero VII. continentur, quàm per Jus commune, aliasqué Pontificum Constitutiones, de quibus præter alios optimè Navarrus, tum & eos, qui Sedi Nostræ ordinariæ reservantur, uti pariter in appendice videre est sub numero VIII. Ne absolventes à peccatis, à quibus revera ob defectum Jurisdictionis non possunt absolvere, se, & pœnitentes decipiant.

Regulares, etiamsi vigore Privilegiorum suorum à S[a] Sede Apostolica sibi concessorum habeant facultatem absolvendi à Casibus Papæ reservatis, non possunt tamen absolvere à Casibus reservatis Episcopo, nisi ad hoc speciale ab eodem, vel ejus Officio habuerint facultatem, in quo illos præmonitos esse volumus.

CAPUT

CAPUT XX.
De extrema Unctione.

REdemptor Noster, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversùs omnia hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis præparavit, quibus Christiani se integros, dum viverent, ab omni graviori Spiritûs incommodo conservare possint, ita extremæ Unctionis Sacramento finem vitæ, tanquam præsidiô munivit. Nam etsi adversarius Noster occasiones per omnem vitam quærat, & captet, ut devorare animas Nostras possit, nullum tamen tempus est, quo vehementiùs ille omnes suæ versutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitùs, & à fiducia etiam, si possit, Divinæ misericordiæ deturbandos, quàm cùm impendere nobis exitum vitæ perspicit. Quamobrem, licèt hoc Sacramentum necessarium non sit ad salutem, à nullo tamen negligi debet absq; gravi peccato. Itaque Parochi ejus naturam, & multiplicem utilitatem accuratè & frequenter, sed præcipuè dum infirmos ex sui muneris Officio invisunt, Fidelibus exponent, quo pleniùs omnibus, ad ejus salutarem perceptionem necessariis, instructi cælesti ope tum plurimùm juventur, cùm corpore sævissimis doloribus æstuante, animô anteactæ vitæ, instantis mortis, supremiqué Judicii horrendis imaginibus exterritô, & Dæmone cunctas perdendi artes tunc vel maximè adhibente, omni alio auxilio prorsùs destituuntur. Atque ita memo-

res periculorum, in quibus exeuntes è vita verſantur, hoc Sacramentum, & tempeſtivè à Parochis petant, & opportunè recipiant. Ait enim S. Jacobus Apoſtolus: *Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum ungentes eum Oleo in Nomine Domini &c.* Virtute namque hujus Sacramenti confertur abundanter ſuſcipienti gratia Spiritus Sancti, cujus Unctio, delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in Chriſto Divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, quâ infirmus ſublevatur, & morbi incommoda leviùs fert, & tentationibus, Dæmonis calcaneo inſidiantis, faciliùs reſiſtit, & ſanitatem Corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, conſequitur.

Jacob. 5. v. 14.

Conc. Trident. Seſſ. 14. de reform. c. 2.

Omnem ſollicitudinem, & diligentiam adhibeant iidem Parochi, ut neminem eorum, quorum curam gerunt, hoc ſalutari præſidio deſtitutum ex hac vita migrare contingat, ideo cùm periculum mortis ægroto imminet, ſupremuſqué vitæ dies inſtare videbitur, illud ſuperpelliceô & ſtolâ induti in tempore miniſtrent, paratiqué erunt illud die noctuqué, nullâ interpoſitâ morâ, promptè miniſtrare.

Videant, ut qui illud ſuſcepturus eſt, priùs, ſi fieri poterit, Sanctiſſima Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta percipiat, quorum virtute munitus extremæ Unctionis effectus efficaciùs conſequatur.

Studeant illud miniſtrare, dum æger integris eſt ſenſibus, ut intelligere, quid agitur, & fructuoſiùs ad ejus effectum conſequendum ſe diſponere poſſit.

Nullo modo miniſtretur infantibus pueriſvé, qui nullum adhuc rationis uſum habent, neque peccatis

tis obnoxii ſunt, nec excommunicatis, interdictis, impænitentibus.

Subita vi morbi ita oppreſſis, ut nec confiteri, nec communicare poſſint, miniſtrandum eſt, ſi ex aliqua contritionis ſignificatione appareat eos voluiſſe illud ſuſcipere, vel ſi anteactæ vitæ pietas etiam ſenſu omni deſtituto miniſtrare ſvadeat.

Et licèt hoc Sacramentum in diverſis infirmitatibus ſit reiterabile, tamen quamdiu in eadem ægritudine, & in eodem mortis periculo infirmus verſatur ſemel tantùm eſt extremâ Unctione liniendus. Quodſi unctione ſuſcepta convaluerit, & poſtea iterùm in vitæ diſcrimen inciderit, ægroto adminiſtrabitur.

Diligentiſſima autem cautione curandum eſt Parochis, ne ulli graviter ægrotantes abſq; hoc Sacramento è vita excedant; ſi eorum culpâ, aut negligentiâ, id unquam, quod abſit, evenerit, ſe ultra pænas in Sacris Canonibus contentas, à Nobis quoque ſeverè puniendos intelligant.

Demum ne Parochus hoc Sacramento infirmis adminiſtrato Officio ſatisfactum ſuo ullatenus exiſtimet, omninò volumus, ut eoſdem piis monitis, ferventibus ad Deum, Beatiſſimam Virginem Mariam, Angelum Tutelarem, Sanctosqué omnes precibus reiteratis, etiam contritionis, amoris DEI, & aliis piis actibus ad vitæ exitum uſque proſequatur, & tandem in agonia laborantis, & mox exſpiraturi animam juxta præſcriptum Ritualis Romani piiſſimè, religioſiſſimèque commendet.

CAPUT XXI.

De Ordine.

Uo majori Majestate & veneratione Divina Mysteria peragerentur, institutum est, ut plures in Ecclesia Ministri essent, qui alicui certo ministerio addicti in sanctitate & justitia per ordinatissimos hujus Sacramenti gradus statis intervallis ambulantes, tum denique ad Sacerdotium ascenderent, cùm doctrina fidei, & Sacramentorum ritibus instructi, castorumqué morum exemplo conspicui, *ad dandam scientiam salutis in remissionem peccatorum*, opere & sermone potentes, essent.

Concil. Trid. c. 14. Sess. 27. de Reform.

Luc. 1. v. 14.

Atque si summus ejus gradus spectetur, id est, Sacerdotium, ejus præstantia atque excellentia vel exinde manifesta est, quòd Sacerdotes Dei interpretes, & mediatores quidam sunt, qui ejus nomine Divinam legem, & vitæ Præcepta homines edocent, & ipsius Dei Personam in terris gerunt. Potestas quoq; Corpus & Sangvinem Domini Nostri conficiendi, & offerendi, peccataqué remittendi, quæ illis collata est, humanam quoque rationem, & intelligentiam, ita excedit, ut Sacerdotali dignitati aliquod par, & simile in terris inveniri nequeat.

Matth. 26. v. 26.

Quanta autem diligentia adhiberi debeat in qualitatibus eorum, qui ad Sacros Ordines assumendi sunt, perscrutandis, ne indigni, & minùs apti ad hujusmodi gradus admittantur, Sacri Canones, Pontificiæqué Sanctiones, & præcipuè Concilii Tridentini

tini Decreta apertè declarant, quibus insistendo hac Constitutione Synodali mandamus

I. Ut promovendi ad Sacros Ordines uno Mense ante Ordinationem aliquo die Festo denuntientur ex Ambone in Ecclesiis, tum ubi nati sunt, tum ubi commorantur, juxta formam in Appendice appositam numero IX. & factarum hujusmodi denuntiationum ordinandi adferant à Parochis testimonium clausum, Examinatoribus præsentandum, in quo testificetur denuntiationem fuisse tali die factam, hoc, vel nullum fuisse detectum impedimentum: & præterea ibidem exprimetur, quàm frequenter confiteri, & communicare soleat ordinandus, an sobrius, modestus, honestæqué conversationis sit, & nihil de eo mali audiatur.

II. Exercitia Spiritualia, seu Recollectiones per octo dies ante quemvis Ordinem peragant in aliqua Domo Religiosa, & peractarum Recollectionum testimonium ferant à Superiore loci.

III. Interstitia inter Ordines præscripta, nimirum ab Acolythatu suscepto ad Subdiaconatum, ab hoc ad Diaconatum, item ab hoc ad Presbyteratum integrum Annum observent, nisi aliter Nobis attenta utilitate, vel necessitate Ecclesiæ videatur, & cum ipsis dispensatum foret, quòd sint arctati Beneficiò, vel quando Parochus ob suam ægritudinem, aut Parochiæ amplitudinem, verè hìc & nunc, indiget Cooperatore, nec alium interim conducere potest, de quo à Decano adferant testimonium.

IV. Ut ordinandus priùs se exerceat in unoquoque Ordine, præcipuè ii, qui ad curam animarum ordinabuntur, etiam in traditione Doctrinæ Christianæ, & prædicatione Verbi Divini, in hoc enim

casu probationis gratiâ Clericis minorum Ordinum aliquoties in Ecclesia publicè concionandi coram suis futuris Provisoribus facultatem concedimus, hujusmodi verò facti & exercitii, & habilitatis ad catechizandum, & prædicandum testimonium dabunt.

V. Nemo ad curam animarum provisus admittatur ad Presbyteratum, nisi priùs biennio integro Theologiæ morali operam dederit, & saltem per unum Annum ad imbibendum Spiritum Ecclesiasticum in Seminario fuerit, & desuper testimonium hujusmodi studii cum profectu sufficienti à Professore suo attulerit, in quo Professorum conscientias oneramus, ipsosqué Provisos in Domino hortamur; ut illi, vel maximè Doctrinæ, sedulam navent operam, quæ utilitati & regimini animarum profutura esse dignoscitur ex præscripto Canonum.

Cantum Gregorianum, & lectionem cum observatione quantitatis, Sancti Patres & Canones summoperè commendant, quapropter ordinandi seriò de his examinabuntur, in quibus deficientes sciant se esse rejiciendos præsertim ad Sacros majores Ordines.

CAPUT XXII.

De Presbyteris loca suarum Provisionum deserentibus, & Provisionibus inscribendis.

Expe-

EXperientiâ edocti, quòd multi Parochi aſpirantibus ad Sacros Ordines, Vicariatuum Proviſiones ad Eccleſias ſuas in titulum Canonicum officiosè inſcribere non vereantur, & modò ad ſacrum Presbyteratûs Ordinem promoveantur, ampliùs poſtea de illorum ſuſtentatione non ſunt ſolliciti, quinimo propria authoritate, ſine ſcitu Officii, illos ab Eccleſiis ſuis amovent, & vagari ab Eccleſia ad Eccleſiam non ſine ſtatûs Spiritualis dedecore permittunt, quare tollendo iſtum execrabilem, & damnoſiſſimum abuſum, hac Synodali Sanctione ſtatuimus, ut omnes vagi ad ſuas Proviſiones redire, aut ſe aliquibus Eccleſiis adſcribi in ſpatio duorum Menſium à die publicationis præſentis Synodi computando, curent. Alioquin ſi intra hujuſmodi præfixum tempus non redierint, nec ſe ſervitio Eccleſiaſtico addixerint, extunc contra tales vagos proviſos pœnam ſuſpenſionis ipſo facto absque ulla alia declaratione incurrendam decernimus. Proviſoribus verò in virtute S[æ] obedientiæ, & ſub Excommunicationis pœna mandamus, ut ſuos Proviſos omninò revocent, aut recipiant, & ſibi, ſive Anteceſſoribus ſuis adſcribant, quòd hoc onus illos alendi in ſe ſuſceperint. In futurum verò mandamus omnibus Parochis, ut, antequam portionem ſui reditûs alicui per inſcriptionem Proviſionis promittant, ac declarent, ſuæ cùm primis indigentiæ rationem habeant, non enim rectè ac prudenter alimenta diſtribuit, qui per factam alteri diſtributionem eorundem, ſe famelicum ac inopem conſtituit, nec ulla ampliùs proviſio admittatur, niſi ſervatis conditionibus infraſcriptis.

I. Ut quilibet Proviſor volens habere Proviſum, ferat à Decano loci Teſtimonium cum ſubſcriptione Notarii Decanatûs ejuſdem, vel in ejus defectu Parochi antiquioris: per quod conſtet Proviſorem habere ſufficientes proventus Eccleſiæ ad fovendum & alendum Vicarium, & aliam ſeorſivam domum Vicarialem, ſive manſionem: & quòd Eccleſiæ neceſſitas expoſcat, ut Vicarius adſciſcatur, ſuper quo conſcientia Decani oneratur.

II. Ut Proviſores jurent, quod alios Proviſos ad ſuas Eccleſias non habeant, nec de illis ſciant, nec in illorum præjudicium modernam Proviſionem inſcribant, tum quod Proviſos ſuos etiam ſpontè ab Eccleſia recedere volentes, nunquam dimittent ſinè ſcitu Noſtro, aut Vicarii Noſtri Generalis.

III. Proviſi pariter jurabunt, quòd fideliter & diligenter munus Vicariatûs penes Eccleſiam, ad quam aſſumuntur, obibunt, nec quòd unquam eandem Eccleſiam deſerent, niſi obtento per inſtitutionem Canonicam Beneficio.

IV. Ut hujuſmodi Inſcriptiones perſonaliter, non ad literas miſſivas, per Mandatarios, & nonniſi coram Actis Curiæ, ſive Officii Noſtri recognoſcantur, niſi aliquis legalitate juſta Nobis, vel Vicario Noſtro Generali exponenda impeditus fuerit, quo caſu coram Officio Decanali ſpeciale mandatum, ad inſcribendum Perſonæ ſibi electæ cum facultate etiam jurandi in præſcriptos numero præcedenti Articulos, recognoſcere debebit.

V. Ut nonniſi idoneis, & de ſcientia, ac probabili ſufficientia ad curam animarum, deq; vita, moribus, & converſatione honeſta, bene notis, & ex Mandato Officii Noſtri bene examinatis inſcribant.

Omnes

Omnes autem, ad quos ſuper promovendos ad Ordines teſtimonia facere ſpectat, maximè Parochi, quibus hæc cura præcipuè incumbit, quàm ſancta, præſertim in re ſanctitatis plena, teſtimoniorum fides eſſe debeat, diligenter meminerint pœnis graviſſimis à Nobis, ſi quid ementiti fuerint, ſeverè afficiendi, Deo, cujus præſentiam falſidici teſtes contemnere veriti non ſunt, graviores redditurі.

Ratione verò ſortiendi domicilii per Juramentum de non deſerenda Diæceſi, & ad tollendos abuſus & fraudes circa Ordinationes alienorum ſubditorum, præſens Synodus declarat & mandat, ut Conſtitutio ſ. m. Innocentii Papæ XII. quæ in Appendice apponitur ſub numero X. exactè obſervetur.

CAPUT XXIII.

De Seminariis.

QUantæ utilitatis ſint Seminaria in Diæceſibus facilè colligitur ex Sacro Concilio Tridentino c. 8. Seſſ. 23. de Reformat. ubi circa erectiones faciendas illorum dicit: *Cùm adoleſcentium ætas niſi rectè inſtituatur prona ſit ad mundi voluptates ſequendas, & niſi à teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines poſſideat, nunquam perfectè, ac ſine maximo, ac ſingulari propemodum Dei Omnipotentis auxilio in diſciplina Eccleſiaſtica perſeveret &c.* Et S. Carolus Borromæus in ſuis inſtitutionibus Seminariorum part. 3. c. 1. taliter loquitur: *Sunt igitur ea potiſſimum de cauſa Seminaria erecta, ut in iis boni, ſtrenuiqué Operarii*

ad

ad curationem animarum, quas ſuo ſangvine pretioſiſſimo Chriſtus redemit, inſtituantur, & ii quidem Adoleſcentes (qui ob ætatem, cùm tenera ſit, & proclivior ad voluptates, & flexibilis etiam ad bonarum rerum impreſſiones admittendas, in operibus virtutum erudiri debent) ut eam vitæ perfectionem adipiſcantur, quæ in iis, qui Doctores populorum futuri ſunt, elucere debet, & ſeverioribus diſciplinæ legibus coërcendi. Patres verò Concilii Aquileien: celebrati annô 1596. taliter ſentiunt: *Seminariorum inſtitutionem, conſervationem, & promotionem in Eccleſia Dei ſummè fructuoſam, quâ Clericalis militiæ propagatur ordo & progreſſio, tantoperè neceſſariam eſſe conſtat, ut ſtare Eccleſiaſtica diſciplina ſine illorum ſubſidio, & adminiculo vix poſſit.* Hinc cùm nihil ſit in hac Diæceſi Noſtra magis neceſſarium ad Catholicam Religionem propagandam, quàm ut Operarii in vinea Domini ſint pietate, doctrina, ac morum integritate præſtantes, quæ qualitates in Presbyteris requiſitæ vix aliter acquiri poſſunt, niſi iidem à teneris annis ſeorſum ab aliis ſub ſalubri Inſtitutorum Magiſterio, in Seminario, ceu plantæ novellæ benigniori cultura, educentur, ut inde poſtea ad laborioſa Eccleſiaſtica Miniſteria in Vineam Domini opportunè transplantentur.

Et cùm propterea in executionem Decreti S. Concilii Trid: Illuſtriſſimi Anteceſſores Noſtri Epiſcopi Culmen: Seminarium Clericorum in Civitate Noſtra Culmenſi, ſub directione & cura RR. Sacerdotum Congregationis Miſſionis fundaverint, ac in bonis menſæ Noſtræ, tum Ven. Capituli, ſummisqué certis capitalibus, ac incorporatione inſignium Beneficiorum competenter dotaverint, pro

debito

debito muneris Nostri Episcopalis, ut taliter fundatum vigeat in perpetuum, & pios, strenuos, & diligentes Operarios in vineam Domini proferat, hanc Synodalem facimus Ordinationem; Rector Seminarii, sive Præpositus sedulò invigilet, ut ab omnibus tam Ecclesiastica, quàm Domestica Disciplina diligenter observetur, Scholam sæpè visitet, Clericorum mores, & profectum in literis accuratè exploret, cubicula & officinas, ut omnia ibi decenter & mundè fiant ac teneantur, perlustret. Opportuno Anni tempore cibaria, & reliqua ad victum necessaria providè comparet, & bis ad minimum in Anno cum Perillustribus Provisoribus, à Nobis & V. Capitulo ad hoc deputatis, consultet & tractet de Seminarii bonis eorumqué administratione, & si quid majoris momenti occurrerit, Nos consulat. Librum grandiorem bene compactum habeat, in quo singula bona, & reditus ejusdem Seminarii, nec non expensæ adnotentur, cujus rationes annuatim à DD. Provisoribus exactè verificabuntur, & subscribentur. Alterum quoque similem librum habeat, in quem pariter referat Nomina, & Patriam singulorum Alumnorum cum die & Anno, quo admissi & dimissi fuerunt.

Professores cum omni diligentia ac perspicacitate, mores motusqué animi considerent Clericorum, probentqué studiò, cujus Spiritûs sint, cujus virtutis & scientiæ, in quonam magis fervor Ecclesiasticus præcellat, zelusqué Divinorum, ut, cùm eos ad operandum in Domo Domini deputare, mittereqúe contigerit, sciamus, cui rem Divinam committere valeamus.

Controversias autem, vel maximè de fide cum Hære-

Hæreticis, Caſus conſcientiæ, prædicandi Verbi DEI rationem, adminiſtrandi Sacramenta methodum tradant iis ad diſcendum. In cantu Chorali, Rubro, & Cæremoniis Eccleſiaſticis pariter exerceantur, de omnibus his examinandi ante promotionem ad Ordines.

Nemini interiores Seminarii Ædes intrare, nec cum Alumnis, aut Convictoribus, niſi in inferiori earundem porticu, & cum licentia Præfecti colloqui liceat, nec ea concedatur, niſi extra horas ſcholæ. Nulli eorundem Clericorum permittatur extra Seminarium pernoctare, & ſi quando pro vacationibus alicui eorum permiſſum fuerit ad paternam domum divertere, inde ad Seminarium non revertatur ſine literis teſtimonialibus Parochi loci, ubi commanſit, quibus doceatur eum diebus feſtivis Eccleſiæ Parochiali inſerviviſſe, doctrinam Chriſtianam exercuiſſe, Sacramenta pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſaltem bis in Menſe ſuſcepiſſe.

Si quis ex iis inobediens, diſcolus, vel malè moratus compertus fuerit, acriter moneatur & puniatur, & ſi poſt trinam hujuſmodi admonitionem, & caſtigationem ſeſe non emendaverit, tanquam incorrigibilis è Seminario dimittatur, quod etiam de illis intelligendum volumus, qui profectum in ſtudiis nullum faciunt, & tempus inaniter conſumunt.

CAPUT

CAPUT XXIV.
De Judicibus Diæcesanis & Examinatoribus Synodalibus.

PRæcepit Deus per Moysen servum suum *Judices & Magistros constitues*, quod & imitantes, debitam obedientiam præstando Decretis Sacrosancti Concilii Trident. & Constitutionis Gregorii XV., infrascriptos in Judices Synodales eligimus & deputamus. Deuteron. 16. v. 18.

Illustrissimum, Perillustres, & Adm Rndos Mathiam Sołtyk Episcopum Margariten. Suffraganeum & Archidiaconum Nostrum, Paulum Szczuka Decanum, Petrum Sikorski Scholasticum Vladislavien. & Scholasteriæ Culmen. Coadjutorem, Fabianum Pląskowski Archidiaconum in Cathedra Culmen: Pomesaniæ, Paulum Dominicum Dromler V. I. D. Varmiensem Canonicum, Causarum Curiæ Nostræ Auditorem & Judicem Generalem, Laurentium Zmijewski, & Martinum Strachocki Canonicos Culmenses.

Et cùm præterea Decreto ejusdem SS. Concilii Trid: cautum sit, ut à Nobis eligantur Examinatores Synodales, hi profectò diligentissimè ea omnia observare debebunt in examinibus faciendis, quæ à prædicto Concilio Trident: ordinata sunt, quæstiones & casus proponent examinandis, spectantes ad Curam Parochorum non inutiles & implicatos. Pervestigabunt attentè; an promovendi ad Ordines, sive Beneficia Curata, & examinandi ad Approbationes legitimum finem secundùm Deum sibi Concil. Trid. Sess. 24. c. 18. de Reform.

propoſuerint, videlicet Dei honorem, Eccleſiæ utilitatem, & animarum zelum. Perſpicient inſuper in examinandis doctrinam, ætatem, mores, prudentiam, aliasq; neceſſarias virtutes in arduo animarum regimine requiſitas. Eliguntur à Nobis in Examinatores Synodales iidem qui ſuperiùs fuerunt nominati in Judices Diœceſanos, quibus pro Officio Examinatorum adduntur Perilluſtres & Adm̃ Rñdi Franciſcus Czapski Scholaſticus, Conſtantinus Piwnicki, Joſephus Wrzesinſki, Canonici Culmenſes. Caſimirus Goraczyńſki Præpoſitus Eccleſiæ & Domus Miſſionis Culmen., Auguſtinus Alſcher Soc: JESU Collegii Thorunen. & Joannes Miłkiewicz Soc: JESU Collegii Graudentinen. Rectores, duraturi uſque ad futuram Synodum, calculo Conſeſſûs Synodalis approbati.

Antequàm examen aggrediantur, præmittant ſemper Hymnum: *Veni Creator*, cum Oratione: *Deus qui corda fidelium &c.*

In examinando non aliquo affectu privato, aut præpoſtera quadam charitate, ſeu alio quovis reſpectu humanô moveantur, preces, ſeu Inſtantias favore examinandorum factas & ſubordinatas rejiciant, & contemnant.

Caveant, ne examinandos ante examen, quid ſit reſpondendum, doceant, nec quidquam occaſione examinis ullo tempore capiant, alioquin tam ipſi, quàm dantes Simoniæ vitium incurrunt, à quo niſi Beneficiis, quæ obtinent, dimiſſis abſolvi nequeunt, atque etiam ad quævis alia inpoſterum obtinenda inhabiles evadunt.

Peracto demum examine, quos quo ad ſcientiam, mores, prudentiam, dignos judicaverint, ſecretis

ſuffragiis approbent, & Teſtimonium deſuper ad Nos, ſive Officium Noſtrum remittant.

CAPUT XXV.
De Matrimonio.

VEtuſtiſſimum humani Conjugii fœdus, quod ab ipſo mundi primordio tanquam naturæ officium & humanitatis ſolatium in horto voluptatis divinitùs inſtitutum fuit, poſtea uti legis obſequium & concupiſcentiæ remedium acceptum, demum à Chriſto Domino in temporum plenitudine Sacramenti dignitate decoratum, meritò ab Apoſtolo *magnum in Chriſto & Eccleſia Sacramentum* nuncupatur, arctiſſimæ ſiquidem & æternum duraturæ illius neceſſitudinis, quæ Chriſto cum Eccleſia intercedit, vinculum, ejuſqué erga nos immenſæ charitatis Myſterium, hac potiſſimum maris & fæminæ ſancta & indiſſolubili conjunctione declarantur. Ephef. c. 5. v. 32.

Ut igitur ea, qua decet, ſanctitate & reverentia præſtantiſſimum hoc Sacramentum recolatur, ſedulò curent Parochi fideles à ſe Matrimonio jungendos efficaciſſimè, ac repetitis hortationibus admonere, ut ante Matrimonii celebrationem peccatorum ſuorum ſordes in humili confeſſione lacrymarum abluant imbre ſalutari, menteſqué, ne libidinis ſiti æſtuantes deficiant, cæleſti Euchariſtiæ cibo, tanquam rore matutino, refrigerent, atque ita contra ſpirituales nequitias, carniſqué procacitatem muniti ex eo Sacramento non ſibi perniciem, atq; iram DEI, ſed gratiam ſalutemqué comparent. Sacramenti

cramenti hujus institutionem, vim, naturam & sanctitatem fidelibus sæpè explicando, ut intelligant non solùm præparationem & pietatem in eo sanctè contrahendo, cùm res non humana, sed Divina sit, verùm etiam quomodo castè, pièque in eo versari debeant.

Nullus Parochorum Matrimonium omissis bannis, aut inter personas, quarum una saltem non sit de ejus Parochia, nisi de licentia proprii contrahentium Parochi benedicere, aut eidem assistere præsumat sub pæna suspensionis ipso facto incurrendæ, aliisqué arbitrariis, nisi forte super bannis à Nobis aut Vicario Nostro fuerit dispensatum, quod rarissimè, & nonnisi ob graves & maximi momenti rationes fiet.

Quia verò impedimenta Matrimonium dirimentia passim ignorantur, ideo ea juxta Instructionem, ad calcem præsentium appositam sub numero XI, à Parochis Oppidorum & Villarum populo saltem bis in anno in Adventu & Quadragesima explicentur. Si aliquod impedimentum inter personas Matrimonium contrahere volentes detectum fuerit, priusquam ulterius procedatur, seriò ac diligenter circa id inquiratur, quodsi facto examine constet impedimentum revera subesse, ulterius nullatenus procedatur; si verò res dubia & incerta videatur, totum negotium ad Nos, Officiumqué Nostrum remittatur.

Conc. Trident. Sess. 24. c. 7. de Reform.

Benedictiones Matrimoniorum in ædibus privatis absque expressa licentia, in scriptis à Nobis obtinenda, prohibentur.

Exteri ignoti, incertis vagantes sedibus, aut ex aliena Diæcesi propinqua, vel longinqua, sive etiam

ii,

ii, qui per ſex Menſes continuos ab alterutra Noſtra Diæceſi abſfuerint, ad Matrimonia contrahenda nullo pacto admittantur, imò nec ea quidem in Eccleſiis denuntientur abſque Noſtra ſive Vicariorum Noſtrorum reſpectivè licentia in ſcriptis, non aliter danda, niſi priùs legitimis documentis eorundem ſtatus liber in curia Noſtra exhibitus, & per teſtes probatus fuerit. Sunt enim plerique tam improbi animi, ut prima uxore relicta, illaqué vivente plures variis in locis ducant.

Similiter ubi agitur de conjugiis cum viduis contrahendis denuntiationes ne fiant, niſi priùs de obitu prioris conjugis liquidò conſtiterit, præſertim ſi hic extra Diæceſim Noſtram ſecutus aſſeratur, adeo, ut nulla quantumvis longa abſentia, aut alia probabilis mortis conjectura ad hunc effectum ſuffragetur, ſi ſecus actum fuerit, inobedientes Parochi præter pœnam ſuſpenſionis à Divinis, alias quoque graviſſimas arbitrio Noſtro pœnas dabunt.

C. Dominus 2. de ſecundis Nuptiis. & c. in præſentia 19. de Sponſal. & Matrimonio.

Nullus quoque Parochorum ad benedicendum Matrimonium accedat, niſi ipſi conſtent contrahentes ſcire Myſteria fidei, Præcepta Decalogi, Orationemqué Dominicam, ideo cùm publicatum fuerit primum bannum inter perſonas, de quibus dubitari poteſt, an ſupradicta ſciant, moneat Parochus, ut contracturi Matrimonium tempeſtivè compareant, ut circa prædicta examinari, & ſi ea neſciverint, addiſcere poſſint, interim Benedictio differatur.

Nec unquam ad denuntiationes Parochi procedant, niſi priùs diligenti examine contrahere volentium qualitates exploraverint, an ſcilicet legitimæ ſint ætatis, ut vir ſaltem decimum quartum,

mulier verò duodecimum annum expleverint, an eo anno Paſchalis Communionis præcepto ſatisfecerint, an aliquod inter eos ſubſit propinquitatis vinculum, ſive aliud impedimentum, ùt ſupra jam inſinuatum.

Præcipuè verò exquirent, an ſpontè ac liberè nulliſvé parentum ſive aliorum minis vel ſeductionibus coacti contrahendis nuptiis aſſentiant, ac propterea ab ipſismet ſponſis ſeorſum & ſemotis arbitris, prout & ab illorum parentibus, ſive aliis eorum nomine faciendarum denuntiationum aſſenſum excipient.

Can. Honorantur 13. 32. q. 2. Concil. Trid. Seſſ. 24. de Reform. Matrim. c. 1. in principio.

Maximè tamen hortandi erunt filii-familias, honeſtatis id ſvadente ratione (licet ad Sacramenti validitatem minimè ſit neceſſarium) ut parentibus, & iis, in quorum fide & poteſtate ſunt, eum honorem tribuant, ut ipſis inconſultis, nedum invitis & repugnantibus, rem tanti momenti non ineant; imò potiùs illorum conſiliis & placitis humiliter obſequantur. Si verò liberorum nuptiis parentum, vel tutorum conſenſus repugnat, aut planè conſentiens non eſt, ne Parochi quidpiam ea de re conficiant, quam Nos conſuluerint.

C. Cum locum 14. c. Requiſivit 17. gemma. 29 de Sponſal. & Matr. Conc. Trident. Seſſ. 24. c. 9. de Reform. Matrim.

Quos autem Parochi compererint, cujuſcunque tandem ſint gradûs vel dignitatis, minis & colluſionibus directè vel indirectè Matrimonii libertatem quoquo modo violantes, confeſtim Nobis deferant, ut præter Anathematis ſententiam, quam ex Sanctionibus Canonicis ipſo facto incurrunt, aliis etiam pœnis arbitrio Noſtro plectantur.

Perſonas Catholicas cum Diſſidentibus nullus Parochorum copulare, imò nec ad banna procedere audeat, ſed ſi tales ſunt copulandi, remittantur ad

Nos,

Nos, ſive Officiales Noſtros Generales pro diligenti examine an ſubſit periculum perverſionis Conjugis Catholicæ, ſive etiam prolis ſuſcipiendæ extra fidem Catholicam educandæ. Et Officia Noſtra omnem cautelam adhibebunt, ne Sponſis diverſæ Religionis minùs poſſeſſionatis ullatenus Matrimonia ineunda concedantur, ſed tantùm illis, qui in bono tam fortunæ, quàm proportionati honoris & famæ ſtatu exiſtentes, in bonis mundis immobilibus utriusque, ſed præcipuè Diſſidentis à S. Catholica Fide Sponſi actualiter propriis, Domicilio Sponſorum in Noſtra Diœceſi contiguis, hypotheca cautionaria innodandis, cautionem de non pervertenda Conjuge, tum de educanda in S. Fide Catholica utriusque ſexûs prole præſtare valeant, honoremq́; ſuum & famam in obſervantiam legitimorum promiſſorum invadiando omnem ſuſpicionem fraudis & doli per ſe, vel per ſubordinatas Perſonas, practicandi penitus excludere poſſint, talemque cautionem omnium litium & moleſtiarum excluſivam ſpontè & liberè coram Actis Jurisdictionis Sæcularis, cui Sponſi ſive Sponſus diſſidens ſubſunt, inſcribant, eandemqué in Authentico Extractus inſtrumento Officio Spirituali Actis Conſiſtorialibus, & libris Parochialis Eccleſiæ, ad quam Sponſi vel Diſſidens Sponſus cum ſuis bonis & domicilio ſpectant, ingroſſandam reddant. Sicq́; ſtante hac cautione, Bona, in quibus cautio aſſecurata, alienare non præſumant.

Ne verò individua vitæ conſvetudo, quæ in conjugali conſortio ſervanda eſt, temerè contemnatur, ſi Conjuges aliquando abſque legitima cauſa à Sacris Canonibus permiſſa, ac Eccleſiæ judicio pro- Can. Uxor 17. 32. q. 7. Can. Sæculares 1. Can. An quod in ſubditos 2

 bata

& can. Historia 3. 33. q. 2.

bata de communi cohabitatione discesserint, sedulò Parochi studeant, vel per se ipsos, vel aliorum operâ, ut ad pristinam vitæ societatem revertantur, & nisi profecerint, rem ad Nos deferant, ut opportunis remediis eorum, qui sic fidem ac Conjugia maculant, damnabilem contumaciam compescamus.

CAPUT XXVI.

De Sacris Reliquiis.

Concil. Trid. Sess. 25. de Invocatione vener. & Reliquiis Sanctorum.

GLoriosum adeo se ostendit DEUS in Sanctis suis, ut non solùm eos in cælis gloria ejus beatissima perfruentes in terris coli, sed illorum etiam corpora, nempe, quæ viva Christi membra fuerunt, nec non pura Spiritus S. tabernacula, quin ossa singula ac cineres, Reliquiasqué omnes à Fidelibus suis in magna veneratione ac religione haberi voluerit. Ideo postulat Officii Nostri Pastoralis ratio, ut tantorum pignorum conservationem sollicitè procurando, & cultum, qua decet pietate, augendo, eorundem protectione defendi, & adjuvari precibus commereamur.

Quapropter præcipimus; ut omnes Ecclesiarum Rectores thecis saltem ex ligno deaurato affabrè elaboratis, & Crystallo, seu vitro integro, pellucidoq; contectis, non confusè, sed separatis cellulis, & sua unaquaque inscriptione, & nomine distinctis, Authenticas reliquias repositas seu reponendas diligentissimè custodiant. Si quas verò ignotas, dubiævé fidei, legitimis quippe documentis carentes,

rentes, nec à Nobis ſive Officiali Noſtro Generali recognitas & approbatas habeant, eas ſeparato & mundo vaſculo conſervandas quidem, ſed ſine Noſtra licentia non exponendas, meminerint.

Præterea ne Reliquiarum memoria aut tam pretioſi theſauri pars unquam deperdatur, curabunt iidem Eccleſiarum Rectores, ut earum Catalogum tempore Viſitationis Generalis, prævia exhibitione literarum deſuper Authenticarum, conficiendum & à Viſitatore Generali ſubſcribendum, in Sacriſtia collocatum, patenti loco expoſitum habeant, & eorundem authentica documenta in Eccleſiæ quiſque ſuæ Archivio diligenter adſervent. Neque in poſterum ullas novas Reliquias abſque authenticis à Nobis, ſeu Vicariis Noſtris Generalibus recognoſcendis etiam Regulares publicè exponere præſumant. Concil. Trident. Seſſ. 25. ut ſupra.

Verùm ut non modo cuſtodiæ, ſed & cultûs atque Sacrarum Reliquiarum venerationis, qua par eſt, ratio habeatur & indies augeſcat, ſtrictè injungimus Parochis & Concionatoribus, ut captata ſæpiùs occaſione fidelem populum benè edoceant, qua reverentia & pietate Sanctorum memoriam recolere, preces, opemqué apud Deum expoſcere, & quo eorum Reliquias honore afficere teneantur, ut quoties eorum Sacra lipſana adeunt, aut expoſita viderint, æternitatis hæc ſemina eſſe, viva olim Spiritûs Sancti habitacula fuiſſe, ſuſcitanda in cæleſtem æternamqué vitam, glorioſis dotibus decoranda, cum Chriſto in perpetuum regnatura recordentur. Atque adeo quorum ſacros cineres venerabundi agnoſcunt, & precabundi reverentur, eorum virtutes imitari non pigeat, & eorundem exemplo ediſcant, vitam etiam ipſam pro Domino effundere, S. Auguſt. ſerm. 47. de Sanctis. S. Ambr. ſerm. 93. de S. Nazario & Celſo.

re, quam ſancti homines pretioſa morte & glorioſis confeſſionibus honoraverunt.

CAPUT XXVII.

De Sacris Imaginibus.

Concil. Trid. Seſſ. 25. de Sacris Imaginibus.

Catholicam Eccleſiam à ſuis jam inde incunabulis Sacrarum uſum Imaginum amplexam fuiſſe, eaſdem conſtanter ubique terrarum tenuiſſe, ob earum conſervationem ab Iconomachis perſecutionem perpeſſam fuiſſe, & earum cultum & Venerationem Sacrorum etiam Oecumenicorum Conciliorum Decretis ſtabiliviſſe, mirari deſinet, imò piè collaudabit, quiſquis veteris etiam legis Teſtimonia, novæ traditionem, Sanctorum Patrum Fidem & ſententias, ac earundem Imaginum utilitates maximas, religioſa ſecum mente recogitaverit. Imagines enim id, quod Parochis plebem Fidelem ſæpè docere præcipimus, rudes inſtruuunt, Myſteriorum Fidei Noſtræ, geſtorum à Chriſto Domino pro Salute Noſtra, & Sanctorum memoriam fideliter renovant, excitant, & conſervant, fideles ipſos ad eorum, quos repræſentant amorem, atque imitationem ſvaviter invitant, docent Nos habere advocatos, ad quorum patrocinia recurramus, quorum exemplo moneamur Fidem non erubeſcere, ſed eandem palam audacterq; profiteri, mores pietatemqué æmulari, & doctrinam ſequi. Et quantùm denique per Imaginum venerationem Chriſtum Sanctosqué, earum Prototypa, honoramus & colimus, tantundem ſuperſtitionem omnem & idololatriam deteſtamur.

Exodi 25. v. 18. Num. 21. v. 8. 2. Paral. c. 3. v. 10. & 14. c. 4. v. 3.

Bellar. toto tractu de Sanctorum Imaginibus.

Cùm

Cùm itaque picturæ eloquentissimâ taciturnitate Fideles utilissimè alloquantur, & commoveant, propterea ne ulla turpis quæstus fœditas, aut superstitionis impietas, errorvé in populorum mentibus irrepat, Pastorali Nostro muneri satisfacturi, prohibemus ullas exponendas Imagines, quæ vel falsum aliquod dogma continere, vel periculosi erroris occasionem præbere posse rudibus videantur, & quæ piorum oculis aliquam possint afferre offensionem, sed sicubi tales in Ecclesiis reperirentur, aut Sacris literis, vel Ecclesiæ ritui, aut pietati Christianæ, honestativè aliquomodo repugnent, eas statim aboleri omninò volumus, ac jubemus.

Si quæ verò fractæ, aut diminutæ, vel vetustate corrosæ, ea vel restaurentur, vel si id fieri minùs potest, comburantur, ac earum cineres sub pavimento Ecclesiæ reponantur.

Et ne superstitio, & infamis lucri fœdissimum crimen ex occasione miraculorum, seu ad Sacras Imagines seu alia ratione patratorum, seu patrandorum committatur, nevé Fidelium credulitati at- 1.Timoth. 3. v. 15.
que simplicitati per fictionem & jactationem miraculorum imponatur, ac illudatur, & ne fides No- Proverb. 6. v. 19.
stra, quæ firmissimis veritatis fundamentis innixa mendaciorum fallaciis nunquam indiguit, nec indiget, imò verò hujusmodi figmenta condemnat, & exhorret, revocari in dubium, & sugillari ab impiis possit, prohibemus sub severissimis pœnis à Nobis irremissibiliter infligendis, ne quisquam Sæcularis, sive Clericus Regularis in Ecclesia quomodolibet exempta, aut ullo alio loco insolitas Imagines temerariò & excrandæ impietatis ausu proponere, nova miracula, aut novas reliquias evulgare,

Concil. Trid. Sess. 25. Decreto De Invocat. vener. & Reliqu. Sanctorum & SS. Imaginibus.

gare, prædicare aut jactare præsumant.

Quod si omnipotens DEus, cujus est miracula, seu per seipsum, seu per Sanctorum intercessionem facere, Ecclesiam suam illustrare, fidem nostram confirmare, & fideles solari per miraculosas operationes complacita benignitate dignabitur, rem totam priùs per Parochum loci ad Nos deferri volumus, ut ad normam S. Conc. Tridentini adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris ea faciamus, quæ veritati & pietati consentanea judicaverimus.

Concil. Trident. loco cit.

CAPUT XXVIII.

De Indulgentiis.

INdulgentiarum usum Christiano populo maximè salutarem, & Sacrorum Conciliorum authoritate comprobatum esse Catholica Ecclesia semper docuit, eosqué anathemate damnat, qui illas, aut inutiles asserunt, vel in eis concedendis ejus potestatem negant, inexhaustus quippe meritorum Christi, Beatissimæ Virginis, aliorumqué Sanctorum thesaurus per benignitatem ejusdem Salvatoris Nostri sic ab Ecclesia in salutem Fidelium dispensatur, ut non solùm per merita Christi culpæ reatus, & pæna æterna peccatis debita in Sacramento pænitentiæ remittatur, sed etiam per eadem Christi, nec non Beatissimæ Virginis, reliquorumqué Sanctorum merita temporalis eorundem peccatorum post Sacramentalem Confessionem adhuc debita castigatio, ex materna Ecclesiæ indulgentia in opera facilioris executionis commutata, nonnun-

Concil. Trid. Sess. 6. c. 14. de justificat. Sess. 14. c. 8. de Pœnitentia Sess. 25. in Decreto de Indulgentiis.

nonnunquam minuatur, nonnunquam plenè condonetur.

Verùm ne diſpenſatio, ſeu diſtributio hujuſmodi Indulgentiarum, & laudatiſſimus cæteroquin uſus diſciplinæ Eccleſiaſticæ rigorem obtundat, aut relaxationem morum, varioſqué abuſus ſpe, & per occaſionem earundem progignat, præcipimus omnibus Parochis, ut Catholicæ Eccleſiæ Matris & Magiſtræ Noſtræ circa Indulgentias ſenſum, valorem, fructus, utilitates plebem fidelem accuratè edoceant & inſtruant, & ad cordis contritionem, peccatorum ſuorum Sacramentalem Confeſſionem, & ad injunctorum à Summo Pontifice, Indulgentiarum diſpenſatore, operum, quæ ſigillatim, diſtinctèque enumerabunt, humile, devotum, & fidele adimplementum, cæteraſqué neceſſarias ad Indulgentiarum conſecutionem diſpoſitiones paternè adhortando invitent.

Nullæ Indulgentiæ publicentur, neque earum concesſiones typis vulgentur, niſi priùs à Nobis, Noſtrové Officiali recognitæ fuerint. Quod etiam ab omnibus cujuſcunque Ordinis, & Inſtituti Regularibus ſervari præcipimus. Conc. Trident. Seſſ. 21. c. 9. de Reform.

CAPUT XXIX.

De Officio Parochorum.

QUanta Paſtoribus animarum, quas Chriſtus acquiſivit ſangvine ſuo, in crediti ſibi gregis regimine adhibenda ſit vigilantia, exacta muneris ratio ſupremo Paſtorum Principi diſtrictiſſimè ab ipſis reddenda, aper- 1. Petri 5. v. 4.

tè nos docet, dum commiſſarum ovium ſangvinem, quæ ex cuſtodum fortaſſe incuria peribunt,
Ezech. c. 33. in extremi examinis die de illorum manibus ſeverus Judex requiret. Idcirco altiſſimi hujus oneris proponendæ à Nobis rationes totam ad ſe revocant mentis Noſtræ ſollicitudinem. Licèt enim omnia penè in hac Noſtra Synodo hucuſque ſancita ad rectam, ac ſolertem Paſtoralis Officii adminiſtrationem pertinere dignoſcantur; non ſatis tamen muneri Noſtro adhuc ſatisfactum cenſuimus, niſi alia hìc etiam animarum Rectoribus, diſertiùs ac firmiùs de graviſſimo ipſorum miniſterio ediceremus.

Meminerint ergo Parochi, ſublimem proprii muneris vocationem ſæpiùs recogitantes, fidei ſcientiâ ac morum ſanctitate ita cœteros antecellere, ut Chriſti gregem tam verbi doctrinâ, quàm o-
1. Petri. 5. v. 3. perum exemplô paſcentes, non ùt *Dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo* fideles My-
1. Corinth. c. 4. v. 1. ſteriorum DEI diſpenſatores reputentur. Sciant proinde omnia ſuperiùs præſcripta de vita & honeſtate Clericorum ad ipſos potiſſimùm pertinere, qui in altiorem, & ſublimiorem Officii, ac honoris gradum aſſumpti, & quaſi in ſpecula conſtituti, vitæ integritate ac Sanctimonia reliquis anteire & prælucere tenentur. Præterea, quæ ſuperiùs decrevimus de Divini Verbi prædicatione, de Chriſtianæ fidei rudimentis edocendis, de Feſtorum & jejuniorum obſervantia, præſertim verò de Sacramentorum adminiſtratione (quod præcipuum ipſorum munus eſt) exactiſſimè calleant, ac diligentiſſimè exequantur. Nec modò, quæ ad ipſos attinent, ſed & ad populum ſpectantia Noſtrarum Conſtitutionum

tionum Decreta omninò obſervari curabunt, vigilum Paſtorum munia ſolerter peragentes, cunctosqué abuſus, qui fortè hominum vitio, vel temporum injuria adversùs eas irrepſerint, Nobis aut Vicario Noſtro Generali denuntiaturi.

Habeant proindè ſinguli Noſtras haſce Conſtitutiones Synodales, quas quam primùm typis publicari curabimus, eaſqué ita frequenter legant, ut ad minimum tertio quoque Menſe univerſas prælegiſſe ſeſe ſtrictiſſimè teneri ſciant. Præterea ſummam aliquam Caſuum conſcientiæ, vel Canonum, Concilium Tridentinum, Catechiſmum & Rituale Romanum apud ſe ſemper retineant, & aſſiduo ſtudio revolvant, ut ita ad propria munia ritè obeunda pleniſſimè inſtruantur. Eos inſuper enixè in Domino hortamur, ut ultra pios Divinarum Meditationum libros, aliquem habendis Concionibus accommodatum, item alium, quo in Officiis erga infirmos ab ipſis ſedulò exhibendis erudiantur, ac demùm Sacrarum literarum Libros ſibi comparent, quos à Sacris Canonibus frequenter legere admonentur, ut docendi Officium, quod ſuſceperunt, fructuoſiùs ac faciliùs exequantur.

Can. Ignorantia 1. Can. Quæ ipſis 5. & Can. Si juxta 9. diſt. 38.

Animarum curam ſibi commiſſam, non per alios, ad quos de Ovibus non pertinet, ſed per ſe ipſos adminiſtrent, niſi fortè legitima intercedente cauſa, Nobisqué aſſentientibus approbati Sacerdotis miniſterio indiguerint, nec tamen ſe propterea aut reſidentiæ lege ſolutos, aut ab aliis Paſtoralibus muniis, quæ illis interdicta non fuerint, immunes exiſtiment. Eorum proindè deſidiam, ac damnabilem negligentiam ſummoperè improbamus, qui proviſos in Regimine animarum Coadjutores ſuſceperint,

Matt. 10. v. 14.

rint, de temporalibus lucris ſolummodò ſolliciti, ac Divinis humana præferentes, inexcuſabili torpore totum in illos onus paſcendarum ovium rejiciunt, quas ipſi arctiſſimis legibus regendas ſuſceperunt.

Matt. 10. v. 12. Non itaque mercenarii more *qui dimittit oves, & fugit*, ſed boni Paſtoris exemplum ſectantes circa Beneficia ſua perſonaliter reſideant, nec ex cauſa cujuſcunque obſequii Sæcularium quarumvis Perſonarum, aut occaſione prætenſæ cujuſvis neceſſitatis juſto tempore ſine licentia Noſtra ſeſe ab Eccleſiis abſentent, aliàs enim ultrà reatum peccati mortalis pro rata temporis abſentiæ fructus non facient ſuos, nec tutâ conſcientiâ, quamvis etiam nulla declaratio Judicis ſubſecuta ſit, eoſdem retinere poſſunt, ſed pro fabrica loci, aut pauperibus erogare tenentur. Nec quiſquam ſibi perſvadeat, aut confidat ſufficere in vinea Chriſti per Vicarios laborare, alioquin ſatis eſſet per Vicarios manducare.

Conc. Trident. Seſſ. 23. c. 1. de Reform.

2. Timoth. 4. v. 5. *Sibi* igitur *& univerſo gregi attendentes, in quo Spiritus Sanctus poſuit eos regere plebem DEI in omnibus laborent* ac vigilent, ſuumquè fideliter miniſterium adimpleant aſſiduè curantes, ut ſibi creditæ Eccleſiæ Sanctæ ſint, non habentes rugam, neque maculam, ac Deo per omnia placentes. Ideo ut, Apoſtolus monuit: *potentes ſint in doctrina ſana, exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere;* ne aliàs Sacerdotalis ſeveritatis immemores, tanquam *canes muti non valentes latrare*, dum culpas corripere metuunt, delinquentibus promiſſa ſecuritate in caſſum blandiantur. Hinc vigilantes ſuper gregibus ſuis diligentiſſimè inquirant, an in eorum Parochiis perditi homines degunt publicè nempe blaſphe-

Titum 1. v. 10.

Iſaiæ 56. v. 10.

blaſphemi, concubinarii, res Eccleſiaſticas occupantes, ſive alterius gravis, ac ſcandaloſi criminis publicè rei; quos quidem paternè primùm, ac ſvaviter cum omni patientia ad bonam frugem reducere ſtudebunt, mox acriùs, ac ſeveriùs pro temporis opportunitate admonebunt, ut ita non ſubterfugientes eis annuntiare conſilium DEI, veraciter cum Apoſtolo, mundas manus ſuas ab illorum Sangvine valeant profiteri. Hebr. 20. v. 26. Si verò his adhibitis ſtudiis ſe nil proficere cognoverint, Nobis ſive Vicariis Noſtris contumaces denuntiabunt. Inquirent pariter an non ſint aliqui, qui libros tractantes hæreſim legunt, ſive penes ſe conſervant, tales ad Officium Noſtrum deferant, niſi ſpontè libros ſuſpectos ad Officium Noſtrum remittendos ipſis extradant.

Viduarum ac Virginum egeſtate laborantium, Concil. Trid. Seſſ. 23. de Reform. c. 1. aliarumqué miſerabilium perſonarum curam paternam gerant, orphanos pariter ac pupillos pro viribus tueantur, præſertim, ſi earum educatio in iis, quæ ad Chriſtianam inſtitutionem pertinent, ab illorum tutoribus negligatur. Infirmis præcipuè, ac in extremo vitæ diſcrimine conſtitutis, prout alibi pluries monuimus, quàm diligentiſſimè aſſiſtant, eiſque omnia debitæ pietatis Officia aſſiduè conferant. Omnibus demum, quos ſpirituali aliqua vel corporali ope indigere cognoverint, tum ipſi pro viribus conſulant, tum alios ſuo exemplo & hortatu ad id Chriſtianæ charitatis Officium enixè invitent, memores pro ſuarum ovium incolumitate, quemvis excipere laborem, ſubire omnes caſus, omnem vim atque injuriam perferre, Joan. 10. v. 11. denique ut bonus Paſtor Evangelicus animam ſuam pro illis ponere non dubitantes. Quibus au-

Can. Et quitem ob redituum Ecclesiasticorum tenuitatem emendat 11 Can. Tria temporalibus subsidiis prodesse nequeunt, spiritu- sunt 12. Can. Duæ alibus saltem auxiliis opitulentur. Ideo omnes a- sunt 13. dist. 45. nimarum Rectores pro ovibus suis orare, ac Sa- Conc. Tri- crificium offerre à Tridentina Synodo enixè juben- dent. Sess. tur, adeo, ut saltem Dominicis diebus & Festis de 23. de Re- form. c. 1. præcepto pro populo semper celebrantes, aliunde sibi eleemosynam quærere strictissimè prohibeantur, ut alibi jam innuimus.

In celebratione Divinorum, Sacramentorumqué administratione decentia, mundities, gravitas, ritusque ac Ceremoniæ in Rubricis Missalis & Ritualis Romani ab Ecclesia præscriptæ serventur. Inprimis verò linteamina, ornamenta, & vasa sacra, non lacera, non sordida, quæ nauseam provocent, non mucida, aut ærugine consumpta ad usus Divinos adhibeantur. Quamvis enim probè sciamus plurium Diœcesis Nostræ Ecclesiarum pauperiem, hæc tamen ejusmodi abusus minimè excusat, cùm plerumque nil aliud in hoc, nisi Rectorum cura, atque diligentia desideretur, & longè magis optandum est, ut vasa & ornamenta sacra in minori potius numero, modò sint apta & munda habeantur. Quare noverint Ecclesiarum præsertim Ruralium Rectores, Nos, si quid tale in illorum Ecclesiis animadverterimus, id impunè minimè relicturos.

Ædes quoque Parochiales conservare ac collabentes reparare ab iis, ad quos pertinet, pro viribus curent. Bona item, & Jura suarum Ecclesiarum diligenter & strenuè tueantur. Non ideò tamen Parochialium Proventuum, eorumquè præcipuè, quæ ex funerum Jure ipsis obveniunt, rigidi ac molesti sint exactores, ne aliàs peculii potiùs ampliandi cupiditate

piditate, quàm ſtudio augendi Patrimonia pauperum, Sacerdotalium Jurium defenſores habeantur.

Diſſidia & contentiones inter ſuæ Parochiæ ſubditos exortas opportunis cohortationibus ac monitis in neutram partem æquo propenſiores, quàm citiſſimè ſtudeant componere. Id autem ſtudioſiſſimè caveant, ne ullam Laicis præbentes offenſionem ipſimet inter ſe rixentur, aut quoquo modo contendant. Ideò, ſi quas aliquando ratione Officii, aut Jurium Parochialium controverſias habuerint, amicabiliter omninò componant, aut certè ad Nos, ſive Officia Noſtra deferant, quantum fieri poterit, absque Judicii ſtrepitu dirimendas. Can. Studendum 7. Can. placuit 9. diſt. 90.

In ſingulis autem Parochialibus Eccleſiis præcipimus, ut Archivum erigatur, ſeu ſaltem conveniens Sacriſtiæ armariolum ſerâ & clavi munitum ad hunc duntaxat uſum ſeligatur, ibiq; libri Scripturæ, inventaria, & publica inſtrumenta continentia, reditus, bona, privilegia, onera, aliaq; ad Eccleſiam quomodolibet ſpectantia diligentiſſimè & diſtinctè cuſtodiantur. Similiter authentica Reliquiarum documenta, onerum ſatisfactiones, Indulgentiarum diplomata, ac Viſitationum decreta ibidem retineantur. Præcipuè vero libri Parochiales, tum antiqui, tum recentes, nimirùm baptizatorum, matrimonia contrahentium, mortuorum, ac ſtatûs animarum diligenti cura aſſerventur.

Curabunt pariter; ut in quacunque Parochia habeatur Ludimagiſter, qui Catholicus ſit, & eruditus ac bonæ famæ. Is autem non ſolùm in Grammatices, & humaniorum literarum peritia, ſed etiam in Chriſtianæ fidei rudimentis ac Catholica Religione ad Catechiſmi Romani præſcriptum, pueros ado-

leſcentesvé inſtruat, eoſqué bonis moribus, Chriſtiana pietate atque Spiritualibus exercitiis diligenter imbuat.

Diligentiam item adhibeant, ut Mulieres, quæ in Parochia puellas docent legere & ſcribere, Catholicæ ſint, & ſpectatæ vitæ, atque in eis erudiendis libris utantur Catholicis, & à proprio Parocho approbatis.

Sub tempus Confeſſionis Paſchalis, quantum fieri poteſt, alium Sacerdotem, dummodo ſit approbatus, pro Confeſſionibus Parochianorum ſuorum invitent ad evadendum periculum ſacrilegii, quod contingere poteſt, ſi non habeant confidentiam ad proprium Parochum, & conſcientiæ ſuæ latebras illi aperire pertimeſcunt, confidentiùs autem iis, quibus ſuus author ignoratur, turpitudines humanæ revelantur.

CAPUT XXX.

De pluralitate Beneficiorum.

PErnicioſiſſimum Eccleſiæ ſtatui, animarumque ſaluti videmus, dum idem & unus Sacerdos varia Eccleſiæ ſtipendia in variis & diſtantibus ſæpè locis, & quibus diverſa incumbunt Officia in ſe aſſumit. Quare cùm Sacri Canones abhorrent pluralitatem Beneficiorum, ſed ſingulis ſingula Beneficia eſſe conferenda declarant, omnes pluralitate Beneficiorum laborantes ſeriò monemus, quatenus nulliter poſſeſſa hactenùs Beneficia intra tres menſes dimittant, niſi ipſis legitimæ diſpenſationes à Sancta Sede Apoſtolica ſuffragen-

Concil. Trid. Seſſ. 7. c. 5. & Seſſ. 22. c. eod. de Reform.

fragentur, quas Nobis intra ſpatium trium Menſium ſine aliqua adcitatione præſentare teneantur, aliàs ipſo facto priora per illos obtenta pro vacantibus declaramus, & ad pœnam reſtitutionis dupli cæterasq; arbitrarias procedemus.

Et quia per varias temporum injurias, multas Eccleſias Parochiales, ſuis olim deſtitutas Paſtoribus, dari in Commendam vicinioribus Parochis propter defectum Cleri neceſſitas exigebat, prava demùm & damnabilis conſvetudo irrepſit, quòd pro affiliatis Eccleſiis à Poſſeſſoribus illorum tractu temporis cenſeantur, & ſub colorato hoc titulo affiliationis multi ex Parochis plures Eccleſias propriè Parochiales, prout in Synodo Diœceſana Illuſtriſſimi olim Gaſparis Dzialiński de Anno 1641. enumerantur, temerè tenere non verentur. Hinc improbæ illorum temeritati metas ponere volentes decernimus, ut niſi in ſpatio trium pariter, ùt ſupra, Menſium à publicatione præſentis Synodi docuerint de incorporatione dictorum Beneficiorum, Nos ſingulis Beneficiis diſtinctos proviſuros fore Paſtores, & præterea de malè perceptis fructibus in rem Eccleſiæ diſpoſituros. Præterquam enim quòd talis pluralitas charitatem, quæ debet eſſe inter Fideles, extingvat, & minuat, dum Sacerdotes quantumvis dignos, & opitulante Divina gratiâ, ſatis numeroſos ad laborandum in Vinea Domini portione Chriſti ac pane meritorum privat & deſtituit, facitqué famelicos, adminiſtrat inſuper materiam diſſolutionis, ac detrimentum & damna varia Eccleſiæ generat, fructus ac reditus ſpirituales, dum taliter qualiter expenduntur, profanat ac violat, Divinorum abſolvendorum neceſſitatem per abſentiam

eorum

eorum, qui per plura Beneficia curſitant, tollit ac deſtruit.

Quicunque autem in poſterum pro diſpenſatione Apoſtolica ſuper pluralitate Beneficiorum ad ſedem Apoſtolicam ſupplicare voluerint, Literas patentes ſeu teſtimoniales ſuper veritate exponendorum à Nobis ipſis & non aliter accipere, & Bullas pro verificatione Nobis præſentare tenebuntur.

CAPUT XXXI.
De Eccleſiis deſolatis.

COmpertum habentes ex Viſitatione Generali Diæceſis nuper expedita aliquas Eccleſias ita deſolatas extare, ut legitimis à multo tempore orbatæ Rectoribus in ſuis tantùm ſepultæ ruinis conſpiciantur, & quas majorum pietas ad cultum Divinum, Salutis humanæ miniſterium, & ad animarum ſuarum ſuffragium erexit, has incuria, negligentia, & injuſtitia poſterorum in abominationem deſolationis converti fecit, & permiſit. Huic malo pro munere Noſtro occurrere volentes informati, quòd nonnullæ ex illis integra ſua gaudeant dote, & tales habeant reditus, quod commodè Parochus ali & ſuſtentari poſſet, decernimus hac Synodali Conſtitutione, ut viciniores Parochi, qui omnes fructus & proventus deſolatarum Eccleſiarum percipiunt intuitu adminiſtrationis Sacramentorum, ſint contenti decimis & accidentiis. Cenſus verò ex manſis Eccleſiæ deſolatæ eouſque per Officia Noſtra ſequeſtrentur, quouſque collecta ſumma non fuerit ſufficiens pro reædi-

reædificanda nova Ecclesia, qua ædificata, noverint tamen illi ad quos Ecclesiarum reædificatio spectat, ad restitutionem summæ erogatæ se teneri debere saltem per rathas quousq; summa integralis reposita non fuerit, quam demum pro interno decore Ecclesiarum applicandam decernimus. Illas verò Ecclesias, quarum dotes per calamitatem temporum interierunt, inhærendo textui Sacrosancti Conc. Trid. aliis Parochialibus vicinioribus, incorporandas & inviscerandas constituimus, ac hujusmodi incorporationem & unionem, vocatis de Jure vocandis, coram Nobis fieri volumus, & nunc dispositivè præcipimus. Concil. Trid. Sess. 21. c. 5. de Reform.

CAPUT XXXII.

De Hospitalibus.

XEnodochia, pauperum commoditati prisca Fidelium pietate instituta, atq; à Sacris Canonibus toties tamque enixè Pastorali sollicitudini commendata, ut debitè & secundùm piam mentem Fundatorum administrentur, omni studio adniti decet. Conc. Trident. c. 8. Sess. 25. de Reform.

Viri itaque providi, justi, & expertæ in miserabiles personas charitatis, ad quem de Jure vel consvetudine spectat, uniuscujuscunq; Hospitalis administratores per triennium ad summum continuandi eligantur, qui bona, res, & jura ejusdem diligenter ac fideliter administrent, conservent, strenuèque tueantur & recuperent, atque eorundem usurpatores Nobis sive Vicariis Nostris sub pœnis Excommunicationis denuntient, ut locis piis satisfactionem Can. Indignè 21, 12, q. 2.

ctionem ſimul, ac Denuntiatorum emendationem paterna ſvavitate procuremus, aut certè ipſorum ſacrilegam contumaciam cenſurarum declaratione, aliisqué graviſſimis pœnis vindicemus. Domos pro pauperibus fovendis ſarto tecto, januisquè atque feneſtris refectis accommodare faciant. Prædia excoli, Eccleſiæ ſeu Capellæ ſi qua fortè Hoſpitali reperitur adnexa, cultum & nitorem onerumqué eidem incumbentium adimplementum religiosè curent.

Clement. Quia contingit 2. De Religios.dom. Reditus ejuſdem in ſuos uſus damnabiliter convertere, aut in alienos ab inſtituto erogare ſub Excommunicationis pœna non audeant, ſed ut quidquid acceperint, exegerint, vel expenderint, in libro bene compacto ad hoc deſtinato fideliter notent, & in fine Anni, vel quotieſcunque fuerint requiſiti adminiſtrationis rationem Vicario Noſtro Generali, ſeu propriis illorum Foraneis & Parochis, aliisvè, quibus ex fundatione vel conſvetudine jus hoc competit, reddere teneantur. Et quidquid ex annuo reditu ſupereſſe compertum fuerit, Nobis per eoſdem Vicarios vel Parochos ſignificetur, ut in Hoſpitalis aliosvè pios uſus, prout è re magìs viſum fuerit, Noſtro arbitratu impendatur. (Conc. Trident. c. 9. Seſſ. 22. de Reform.)

Obligationes, ſi quæ pauperibus ex fundatione impoſitæ ſunt, Præfecti Hoſpitalium animadvertant, ut abſolvantur, ubi verò non ſunt, curent, ut ſemper pauperes exercitium habeant, Roſarium vel Coronam B. M. V. & alias pias preces quotidie recitando. Mares & fœminæ permiſcuè non cohabitent, Senes tantùm, debiles, claudi, cœci, infirmitate incurabili laborantes, non verò validi, ſani, & juvenes recipiantur, moneantur etiam, ut ſæpè confiteantur, & communicent.

Quia verò mendicorum temerè vagantium maximus reperitur numerus, qui tametsi valentes viribus ad labores & operas sunt idonei, mendicant tamen per civitates & oppida, ac non solùm veris ac incolis pauperibus eleemosynam iniquè præripiunt, sed ipsi quoque eâ scandalosè & in perniciem animarum suarum abutuntur; quare hac Constitutione Synodali mandamus, ut diligens eorum deinceps habeatur delectus, ac qui sani ac validi e-runt, expellantur à Magistratu ex civitatibus & oppidis, vel faciendis operibus publicis justa aliqua mercede addicantur. Infirmos autem & verè mendicantes, quos Hospitalia capere non possunt, curet quilibet Parochus, ut in sua Parochia per se & Parochianos suos porrectione eleemosynæ sustententur, ne vagari cogantur, atque Parochiis aliorum sint oneri.

Domos pro Sacerdotibus senio, & laboribus confectis, tum circa Ecclesiam Cathedralem tum Lubaviæ pientissimè fundatas & erectas, cum illarum fundis, summis capitalibus, dotationibus, erectionibus hac Synodali Constitutione approbamus, & ut Perillustres DD. Provisores ex Ven: Capitulo desuper constituti quotannis calculum de perceptis & expositis Nobis reddant injungimus, quorum muneris erit in omni charitate & pietate necessitatibus dictorum Presbyterorum quoad victum & vestitum succurrere, & ne in alios quamvis aliàs pios usus, proventus earundem fundationum, prætérquam pro commoditate tam Spirituali quàm temporali invalidorum Presbyterorum, applicentur seriò inhibemus.

Sciant præterea Administratores locorum quo-

Concil. Trid. Seſſ. 7. c. 15. & Seſſ. 22. c. 8. & 9. de Reform.

rumvis piorum ex Decreto SS. Concilii Tridentini ſe teneri quolibet Anno rationem Nobis reddere, quamvis ex conſvetudine, aut privilegio, aut conſtitutione aliqua loci aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet. Nam in tali caſu ſancivit Sacroſancta Synodus ut cum illis adhibeatur etiam Ordinarius & aliter factæ liberationes ſeu quietationes dictis Adminiſtratoribus minimè ſuffragentur.

CAPUT XXXIII.

De Regularibus.

QUantum Catholico gregi ex Sanctiſſimis Religioſorum Ordinum inſtitutis, ſplendoris ac dignitatis acceſſerit, fortiſſima militanti in terris Eccleſiæ aucta præſidia, eidemqué in Cælis triumphanti eximii fulgoris addita lumina abundè teſtantur. Ideo quoſcunque Regularis vitæ Profeſſores, qui fallacibus hujus mundi inquinamentis poſthabitis, ſpem ſuam in altiſſimis, ubi vera ſunt gaudia, collocârunt, enixè in Domino admonemus atque obſecramus, ut acceptæ vocationis memores, *gratias agentes Deo Patri, qui dignos eos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine*, ante omnia ad Regulæ, quam profitentur, præſcriptum ita vitam inſtituant moreſqué componant, ut ad omne religioſæ virtutis officium in dies longiùs progredientes, tanquam *filii lucis* honeſtè ambulent, exemplumqué afferant Fidelibus, ùt ait Apoſtolus, *in verbo, in converſatione, in charitate, in Fide, in omni opere bono fructificantes*. Nobis verò in agro Domini excolendo non otioſos

Coloſſen. 1. v. 12.

Conc. Trident. Seſſ. 25. de Regular. c. 1. Roman. 13. v. 13.

ſos

ſos ſe præſtent operarios, ſed tanquam fideles A-gricolæ ad meſſem hanc vocati, operâ ſuâ Nos ad-juvent, ut quos Chriſtus Dominus vitæ Magiſter de poteſtate tenebrarum eripuit, eos curæ ac fidei Noſtræ commiſſos, quaſi purum triticum in hor-rea cæleſtia congregemus. Hinc ſicuti Regulares omnes cujuſcunque ordinis & inſtituti, in hac No-ſtra Diæceſi fundatos, peramanter tanquam ſtrenu-os in meſſe Chriſti Operatores æſtimamus, & eo-rum Privilegia à Sancta Sede Apoſtolica Summiſ-qué Pontificibus eiſdem conceſſa, dummodo revo-cata non fuerint, ſarta tecta conſervare, tueri, & defendere ſtatuimus, ita pariter eoſdem Regulares rogamus & obſecramus in Domino, ut in iis, in quibus Authoritati Noſtræ, vel tanquam Ordinarii, vel tanquam Delegati Apoſtolici ſubjecti ſunt, o-mnem reverentiam & obedientiam, non tam No-bis, quàm Characteri Noſtro Epiſcopali exhibeant, & in iis, quæ ad regimen Parochiarum, Juraq; Pa-rochialia pertinent, non transgrediantur fines, quos poſuerunt Patres Noſtri, nec mittant falcem in meſ-ſem alienam. Et *imò* quidem Quandoquidem Re-gulares juxta Conc. Tridentinum non poſſunt au-dire Confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum, niſi fuerint ab Epiſcopo approbati: ideò omnibus Religioſis cujuſcunque Ordinis & Inſtituti, etiam Societatis JESU, diſtrictè præcipimus, ut nullus con-feſſiones in Diœceſi Noſtra ſub nullitate abſoluti-onis excipere audeat, niſi fuerit à Nobis vel Offi-cio Noſtro ad id approbatus. *2dò*. Cùm juxta idem Conc. Tridentinum expreſsè conſtitutum ſit, ut nullus Regularis etiam in propria Eccleſia prædica-re audeat, niſi ab Epiſcopo priùs benedictionem

Concil. Trid. Seſſ. 23. de Reform. c. 5.

Conc. Trident. Seſſ. 5. de Reform. c. 2. Seſſ. 24. ibid. c. 4.

petierit: in aliis verò Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt, præter benedictionem, etiam licentiam prædicandi obtinere debeat; ideò, ut hæc SS. Concilii Trident: Decreta in viridi sint observantia, seriò omnes requirimus, sciantqué se, si obedire neglexerint, pœnis à Jure statutis fore puniendos. Iidem Concionatores non in doctis humanæ sapientiæ verbis, aut adulterantes verbum Dei, aut vanam profanæ eloquentiæ sectantes auram, sed in Spiritu & virtute ministerium suum adimplere studeant, ad corrigendos pravos mores, vitiaqué evitanda, mandatorum Dei observantiam, Christianasq; virtutes auditores suos cohortentur. Si verò (quod tamen per misericordiam DEI nunquam eventurum speramus) aliquis errores prædicare, vel scandala seminare in populo repertus fuerit, talis sciat sibi Officium prædicationis juxta dispositionem Concilii Tridentini interdicendum fore. *3tiò*. Regulares extra Monasterium degentes, juxta idem Concilium ab Episcopo, tanquam à Sedis Apostolicæ Delegato, puniri possunt. Qui verò intra claustrum degunt, sed extra claustrum delinquunt, juxta dispositionem ejusdem Concilii à suo proprio Superiore ad instantiam Episcopi, & intra tempus ab eodem præfigendum, severè puniantur, ac de punitione idem Superior Episcopum certiorem facere debet; aliter delinquentes ab Episcopo puniri possunt. His ergo decretis & dispositionibus SS. Concilii Tridentini inhærendo, omnes Superiores quocunque titulo & nomine vocandos paternè obsecramus in Domino, ut ita subditos suos in officio contineant, ne unquam ullum scandalum ab ipsis, qui omnis sanctitatis & perfectionis vivum debent

Conc. Trident. Sess. 5. cit.

Trid. sess. 6. De Reform. c. 3.

Sess. 26. De Regularib.

debent esse exemplar, fideli populo detur, Nobisqué omnis occasio pænas emeritas contra delinquentes urgendi, aut respectivè, ùt supra, in eosdem extendendi auferatur. Regulares verò extra claustrum degentes (quod tamen nonnisi legitimis ex causis, & cum licentia suorum Superiorum facere debent) bonæ conversationis exemplum omnibus exhibeant, aliàs noverint Nos contra ipsos juxta datam Nobis facultatem processuros. *4tò.* Nemo Regularium audeat quempiam inducere ad sepulturam eligendam, vel eam electam immutandam sub pœnis *in cap. Animarum periculis in sexto* contentis; neminemqué Illis in Ecclesiis suis sepelire liceat, præterquam illos, qui vigore sepulturæ Antenatorum ibi sepeliri debent, vel qui sibi apud illos sepulturam elegerint, de qua electione vel per testamentum vel saltem per duos testes fide dignos docere Parochum, intra cujus limites quis mortuus est, teneantur. Corpora defunctorum etiam illorum, qui apud ipsos sepeliri debent, non vocato Parocho & sine Cruce Parochiali levare, & ad Ecclesias suas deferre non audeant. Sacrosanctum Viaticum & Sacramentum extremæ Unctionis administrare eisdem non licet, sub pœna Excommunicationis in Jure statuta; nisi interveniente ad hoc consensu expresso Parochi. *5tò.* Missas in domibus privatis juxta tot Summorum Pontificum maximè verò Clementis Papæ XI. die 15. Decembris 1703. decretum nemini, virtute etiam cujuscunque Privilegii, celebrare liceat, nisi vel indultum Romanum, vel à Sacra Nuntiatura, vel à Nobis facultas celebrandi concessa fuerit; sed & ad hoc locus separatus, aliis usibus non serviens, decenter orna-

tus, à Loci Ordinario, vel aliquo alio ex ipſius mandato reviſus & deſignatus eſſe debet. Obſervandæ verò ſunt clauſulæ & conditiones in ſimilibus indultis apponi ſolitæ tam de Feſtis ſolennioribus, in quibus præfata celebratio prohibetur, quam de numero Miſſarum abſolvendarum, tum etiam de iis, quibus auditio Miſſæ in præfatis Oratoriis privatis ad implendum præceptum Eccleſiaſticum ſuffragatur. Oſculum patenæ poſt Miſſam offeratur nemini, niſi Senatoribus, vel aliis in prima dignitate Regni conſtitutis, tum & Collatoribus Eccleſiæ nobilioribus in iis Eccleſiis, in quibus hæc obſervatur conſvetudo. Quod intelligi debet, ſi propè Altare, in quo celebratur, adſint; nam Sacerdoti cum patena in habitu Sacro per Eccleſiam circuire penitùs indecens eſt. *6tò.* Religioſi, dum à ſuis Superioribus peregrè mittuntur, Obedientiales eorundem Superiorum ſuorum, tum & teſtimonium de facultate excipiendi Confeſſiones (ſuppoſito, quòd ad hoc approbati fuerint) ſecum deferant, aliàs ſciant, ſe à Parochis nec ad celebrationem Miſſarum, nec ad audiendas Confeſſiones eſſe admittendos. *7mò.* Nemo Regularium etiam in Eccleſiis ſuis Indulgentias publicare audeat, niſi eas priùs Nobis, vel Officio Noſtro exhibuerit, & eaſdem publicandi licentiam obtinuerit: quod expreſsè in Concilio Tridentino ſtatutum eſt. Si quæ verò Indulgentiæ jam expiraverint, iiſdem uti non audeat, donec renoventur, aut novæ obtineantur. *8vò.* Expoſitiones SS. Sacramenti, quæ tam frequenter & ſæpiſſimè ſine debito apparatu & reverentia, introductæ ſunt in Eccleſiis tam Regularium, quàm Sæcularium, ferè ipſa conſvetudine viluerunt; quare inhærendo

Trid. Seſſ. 21. c. 9.

rendo mandato Innocentii X. desuper pro Regno Poloniæ emanato severè prohibemus, ne quis absque Nostra, vel Vicarii Nostri Generalis speciali licentia, expositiones & Processiones cum SS. Sacramento facere audeat, nisi diebus sequentibus: In Festo & per Octavam SS. Corporis Christi. In Festo Titularis Ecclesiæ Patroni, & Dedicationis ejusdem. In Ecclesiis Regularium etiam in Festis SS. Fundatorum suorum, tum & aliorum sui Ordinis ab Ecclesia Canonizatorum, vel Beatificatorum, in iis verò Ecclesiis, in quibus Confraternitates sub invocatione B. V. M. erectæ & institutæ sunt, si talis in iisdem Ecclesiis consvetudo, in Festivitatibus ejusdem Sacratissimæ Virginis expositiones & Processiones fieri permittimus, tum etiam in diebus Quadragesimæ, dum in aliqua Ecclesia devotio, Passio vulgariter dicta, absolvitur. Quia verò norunt sese ad ædificationem, non destructionem esse, ne populus abstrahatur à Parochiali Ecclesia, ubi salutis initium consequitur, & ad quam frequentandam juxta Sacrosanctum Concilium hortandus est, volumus & decernimus, ut eadem die, quando in Ecclesia Parochiali Passio absolvitur, in Ecclesiis Regularium talis devotio vacet, quibus aliam sibi diem distinctam ab Ecclesia Parochiali ad effectum præmissæ devotionis absolvendæ, prævio consensu Nostro, eligere integrum erit. Ubi verò Confraternitates sub invocatione alterius Sancti legitimè erectæ fuerint, licitum erit eisdem Confraternitatibus in die principalis Patroni ejusdem, à primis Vesperis usque ad secundas: in aliis verò quatuor solemnioribus, quæ communiter adjungi solent, expositionem & Processionem cum Sanctissi-

mo Sacramento de manè peragere. In reliquis verò per annum diebus nemo expositionem & Processionem sine Nostra vel Vicarii Nostri facultate facere præsumat. Quia verò nonnullæ Confraternitates singulis ferè vel saltem alternis Dominicis, præfatas expositiones & Processiones facere consveverunt, de Jure vel Privilegio, in quo hæc consvetudo fundatur, docere tenebuntur. Religiosis extra claustra sua Processiones, nisi certis diebus per Privilegia ipsis concessis, facere non licet. Ideo insolitas & novas Processiones sine scitu & licentia Nostra penitùs prohibemus. *9nò.* Officium exorcistatûs nemo exercere audeat, nisi ad hoc expressam in scriptis à Nobis vel Officio Nostro habuerit licentiam. Quibus verò illud permissum fuerit, condignè & devotè in Ecclesiis & non alibi exerceant, precibus, orationibus, exorcismis in Rituali Romano præscriptis ad hoc utantur. Ab aliis verò quæ quandoquè superstitionem redolent, omninò abstineant, præcipuè à balneis, maximè respectu Personarum alterius sexûs conficiendis, sub pœnis arbitrariis, & privatione in perpetuum concessæ sibi facultatis. *10mò.* Meminerint etiam omnes Superiores Regulares, ad quos spectat, subditis suis dimissoriales pro Ordinibus concedere, quod eas dirigere debeant, subditosqué suos pro Ordinatione mittere, juxta Constitutionem Clementis VIII. 15. Martii 1596. latam, ad Episcopum Diœcesanum; hoc est ad eum, in cujus Diœcesi Monasterium existit, in quo habitant, qui ordinandi sunt; nisi fortè Episcopus à Diœcesi sua abesset, vel non esset habiturus Ordinationes, vel Sedes Episcopalis vacaret. Tunc enim licitum erit præfatos subditos

suos

ſuos ad quemcunque Epiſcopum mittere, dummodo ipſi Regulares de induſtria non diſtulerint conceſſionem Dimiſſorialium ad id tempus. Si verò Dimiſſoriales in caſu, ùt ſupra, ad Epiſcopum non Diœceſanum dirigantur, in iisdem expreſsè apponatur ratio abſentiæ Epiſcopi Diœceſani, vel Ordinationum ab ipſo non habendarum. Quæ omnia præfatus Clemens VIII. ſub privatione Officii, dignitatis, adminiſtrationis, vocis activæ & paſſivæ, & aliis arbitrariis in præfata Conſtitutione decrevit. *11mò*. Cenſuras & interdicta non ſolùm à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam à Nobis promulgata, Nobis vel Vicario Noſtro Generali mandantibus in ſuis Eccleſiis publicent & ſervent. *12mò*. Rogamus pariter omnes Superiores quorumcunque Ordinum, ut quandocunque à Parochis locorum præcipuè in majoribus Solennitatibus, in quibus ipſi Parochi concurrenti populo ſatisfacere non poſſunt, invitati fuerint, ut eos in excipiendis Confeſſionibus, vel aliis miniſteriis adjuvent, id benevolè & prompto animo facere non dedignentur.

CAPUT XXXIV.

De Monialibus.

SAcræ Virgines ſub ſvavi Religionis jugo Cæleſtis Agni nuptiis arctiſſimo fœdere conſecratæ, cùm à ſæculi periculis ereptæ tutioris vitæ optimam partem elegerint, inſontis columbæ Nomine ab eorum Sponſo in foraminibus Petræ, in caverna maceriæ blandè advocantur, ideo inviolabili clauſuræ lege ſervata ſollicitè

Lucæ c. 10. v. 42.

Cantic. c. 2. v. 14.

Agnum

Agnum illum custodire debent; in quo Cælestis disciplinæ thesaurus absconditur, quemque venditis omnibus, quæ possidebant, avidissimè compararunt. Hinc est, quòd in Monasteriis Monialium Ordinis S. Benedicti Nobis omnimodè subjectis: videlicet Culmen., Thorunen., & Graudentinensi, circa eorundem Constitutiones, personas, clausuram, regimen, & bona ab Antecessoribus Nostris laudabiliter constituta, pro munere Nostro Pastorali, ut vetus disciplina integra conservetur, & ea parte, quæ depravata est, restituatur, hæc ab ipsis servanda decernimus & sancimus.

Constitutio Bonifacii Papæ VIII., quæ incipit *Periculoso*, servetur diligenter; ita, ut nemini Sanctimonialium liceat inposterum post professionem exire à Monasterio etiam ad breve tempus quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa à Nobis scripto approbanda sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrenda. Ingredi autem clausuram Monasterii nemini pariter liceat cujuscunque generis, aut conditionis, sexûs, vel ætatis fuerit, sine licentia Nostra scriptis obtenta, alioquin eandem pœnam eo ipso subeant.

Bulla 8. Beati Pii V. incipit circa Pastoral.

Cùm autem à Nobis, sive cui vices Nostras commiserimus, facultatem ob aliquam gravem necessitatem exeundi ad breve tempus obtinuuerint, saltem unam sive aliam provectioris ætatis Monialem per Abbatissam loci assignandam secum habeant.

Omnes ad Regulæ, quam professæ sunt, præscriptum vitam instituant & componant, atque inprimìs, quæ ad suæ professionis perfectionem, ùt obedientiæ, paupertatis, & castitatis Vota, præceptaqué ad trium votorum essentiam, nec non ad com-

communis vitæ, victûs, & veſtitûs conſervationem pertinent, fideliter obſervent, ea enim, quæ ad regularis vitæ ſubſtantiam ſpectant, non ſunt relaxanda, ne tota regularis diſciplina corruat.

Expedit autem; ut cuncti ſciant anathematis pœnam ab iis incurri, qui quomodocunque Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcunq; mulierem invitam, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum religionis habitum, aut ad emittendam profeſſionem coëgerint, quique, ſcientes eam non ſpontè hæc facere, quoquo modo conſenſum, præſentiam, vel authoritatem interpoſuerint, ſivè è contra, qui earum voluntatem accipiendi veli, aut Voti emittendi, quoquo modo, ſine juſta cauſa impedierint. Concil. Trid. Seſſ. 25. de Regul. c. 18. Idem Concil. loc. cit.

Præterea nulla ad Regularem habitum admittatur, niſi priùs per Nos, aut per Noſtros reſpectivè Vicarios, vel per alium à Nobis deputandum ejus voluntas juxta formulam à Nobis præſcriptam in Appendice ſub numero XII. exploretur, qua exploratione facta, ſi reperta fuerit idonea, ei præcipiatur, ut in ſeceſſu per octo ſaltem dies exercitia Spiritualia faciat, acceptatio autem ejuſdem capitulari ſuffragio majoris partis Monialium vocalium facienda eſt.

Profeſſio autem nullatenus facienda eſt, niſi jam completo decimo ſexto ætatis anno, & probationis integro anno continenter peractæ ſub ſevera diſciplina Magiſtræ Novitiarum in loco à reliquis ſeparato, ubi Novitiæ in timore inſtrui debent in iis omnibus, quæ ad religioſæ vitæ munia ſpectant, nec ècontra ultra 15. dies à completo probationis Anno ſine Noſtra licentia differenda eſt. Concil. Trid. ead. Seſſ. c. 15.

Per

Idem Concil. c. 17. & 16. Per Mensem ante professionem Abbatissa de ea mox facienda Nos aut Vicarios Nostros sub pœna suspensionis ab officio certiores faciat, ut iterum, sicut in susceptione habitûs factum fuit, ejus voluntas explorari possit, quâ exploratâ acceptatio, ùt supra, à majore parte Capituli iterùm facienda est.

Alexander VII. Const. quæ incipit: Sacræ Virgines §. 5. Confessarii Monialium tam ordinarii, quàm extraordinarii, per Nos seu Vicarios Nostros deputandi, Confessiones è consveta sede in loco Ecclesiæ conspicuo collocata semper excipiant, nec unquam Monasterii septa ingrediantur, nisi in casibus necessitatis, nimirum ad Sacramenta infirmis ministranda, & tunc superpelliceo ac stolâ induti à duabus ex senioribus Monialibus recta ad infirmæ cubiculum associentur, nec in aliam Monasterii partem divagentur, si secùs fecerint, noverint se pænam violationis clausuræ incursuros. Si autem Sacramentum, quod ministraturi sunt, fuerit Sacramentum Pœnitentiæ, tunc sciant se debere id ita ministrare; ut dictæ Moniales assistentes cernere quidem per apertas cellæ fores, non autem audire infirmam, & ipsum Confessarium possint.

Idem Concil. Sess. 25. c. 2. Voti paupertatis memores, nihil, uti proprium, habeant, Bona omnia, sive mobilia, sive immobilia sibi donata, relicta, aut quomodocunque acquisita, in commune ponant. Abbatissæ autem liceat ejus primò necessitatibus inde providere, cujus nomine donata vel relicta, vel cujus labore quæsita fuerunt. Pecunias, etiam in parva quantitate, apud se non retineant, nisi Abbatissa prudenter judicaverit id eis permittere.

Moniales denique secum reputent ex tribus Religionis solemnibus votis magnum quidem esse

pauper-

paupertatis, quo Deo bona donantur; majus castitatis, quo ei Corpus consecratur; maximum verò obedientiæ, quo libera antè effrenisqué voluntas, nunc alienæ ditionis jugo subdita, eidem sacrificatur, & quo tota monastica disciplina velut base nititur, idcirco ea omnia humili animi devotione faciant, quæ Nos vel Vicarii Nostri, aliusvè per Nos deputandus Superior vel demùm Abbatissa illis in Domino præceperimus.

In unoquoque Monasterio sint tot grandiores & benè compacti libri, quot ejusdem Constitutiones præscribunt, in quibus secundùm ordinem ab iis digestum scribantur bona omnia stabilia, census & reditus Monasterii, accepta & expensa, cum die & anno, Electiones Abbatissarum, seu Superiorum, & aliarum Ministrarum, cum die pariter & anno, admissiones Novitiarum ad habitum, & Professionem cum uniuscujusque dote, ejusqué investimento, acceptationes educandarum, pensionesqué pro earum victu pactæ, resolutionesqué Capituli super negotiis in eo tractatis, obitus singularium Monialium &c. juxta Constitutiones & pias consvetudines, uniuscujusque Monasterii.

Præterea, ut Moniales tanquam Regum Regi desponsatæ singulari nota à cæteris mulieribus distingvantur, omnes decentem habitum, & proprium Religionis, quam profitentur, semper gestent, qui modestiam, humilitatem & paupertatem præseferat, juxta pervetustum monitum à Patribus Nicæni Concilii in hæc verba traditum: *Religiosi tum Monachi, tum Moniales habeant alia indumenta, & alios mores, quàm Laici, & tondant caput in modum coronæ, & cingant se.* Verùm, quia non cum

Concil. Trident. loc. cit.

exteriori ſolùm amictu, ſed multò magis cum interiori puritatis & charitatis indumento in conſpectum Dei venire Ejus ſponſæ tenentur, ſingulis Dominicis diebus quorumcunque Menſium, expurgata priùs anima per Sacramentum Pœnitentiæ, ſacro Euchariſtiæ pabulo ſe reficiant, & idem in ſolennioribus Feſtis intra annum exequantur. Orationi vacent, ut unico ſuo Sponſo ſummè placere poſſint, & non ſolùm communibus Orationibus, ſed privatis etiam, quantùm poterunt, intentæ ſint, ut frequenter de his, quæ Domini ſunt, cogitare aſſveſcant. Ad perſolvendum Divinum Officium omnes in choro, niſi ſint legitimè impeditæ, convenire compellantur, ſub pœnis ſub Regula contentis ad arbitrium Abbatiſſæ imponendis. Horas Canonicas diſtinctè, ſedatè, attentè, ac devotè alternatim recitent. Clauſuræ leges, Regulam, & ſui Monaſterii Conſtitutiones omninò ſervare ſtudeant, Orationibus non ſolùm communibus (ùt prædictum eſt) verùm etiam privatis ſint aſſiduè intentæ, ad quas maximopere excitabuntur, dum vana & inutilia colloquia tam in locutorio, quàm inter Monaſterii ſepta pro poſſe effugient. Idcirco expreſsè prohibemus, ne ſub veſpere, datô ſilentii ſignô, ad alienam Cellam aliqua ſe conferat, ſed in propriis ſingulæ ſe contineant. Clauſura totius Monaſterii ita ſit in portis, feneſtris, parietibus & tectis compacta, conſtructa, atque firmata, ut exteris nullus ſit negotiationi & viſui aditus.

Fugiant colloquia vana & inutilia tam in locutorio, quàm intra ſepta Monaſterii, ſanctumqué ſilentium ſedulò colant. Modeſtiæ, charitatis, & ſanctitatis ſpecimen ſemper præbeant, ad Collocuto-

rium

rium rarò & Auſcultatrice præſente, & nunquam ſine Abbatiſſæ licentia accedant, ibique pro eo tantùm tempore commorentur, quod neceſſitatis urgentia requiret, & nulla Monialis quavis occaſione vel cauſa exteris ſive Viris, ſive Mulieribus, ne quidem conjunctiſſimis, defectus, rixas, contentiones, pœnitentias, & alia hujus generis, ſi quæ in Monaſterio ex humana imbecillitate evenirent, communicet, referat, aut patefaciat ſub pœna privationis acceſſûs, arbitrio Noſtro, ad Collocutorium & alias taxandas etiam per Abbatiſſam.

Nulla Monialis audeat mittere extra Monaſterium literas, ſive in Monaſterium intromiſſas aperire, quin priùs eas Abbatiſſa inſpexerit ſub pœna gravi pro prima & ſecunda vice ab Abbatiſſa infligenda. Quod ſi aliqua in hujus præcepti contraventione pertinaciter perſeveraverit, Abbatiſſa Nos admoneat ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio, ut Nos Auctoritate Noſtra ſeveriori remedio pertinaciam hujuſmodi infringere valeamus. Et propterea prohibemus Confeſſariis, Capellanis, famulis, & quibuſcunque aliis Monaſterii Miniſtris, ne ab ulla particulari Moniali literas ad quemcunque ferendas, mittendas, neque ab aliis alicui Moniali tradendas accipiant, ſed à ſola Abbatiſſa accipere, eiqué tradere liceat ſub pœna privationis Officii, & aliis à Nobis arbitrio Noſtro infligendis. Munera itidem quæcunque etiam Minima cuipiam extra Monaſterium ne tradant, niſi conjunctiſſimis perſonis cum licentia Abbatiſſæ, quæ interdum id poterit permittere dummodo non ſint immoderata, nec religioſæ paupertati difformia.

Hæreditates, vel legata, ſecum onera ferentia, ſive

Monaſterio, ſive alicui ex Monialibus relicta, neque acceptare aut repudiare, Locationes Bonorum, neque cujuſcunque generis contractum aliquem, ſive Inſtrumentum obligationis, vel quietantiæ in rebus alicujus momenti facere præſumat Abbatiſſa absque capitulari convocatione, & licentia Noſtra, vel Vicarii Noſtri Generalis in ſcriptis tradita, aliàs acceptationes, repudiationes, contractus, quietantiæ, & inſtrumenta hujuſmodi nulla, atque irrita ſint eo ipſo, absque ulla prævia declaratione, niſi in quantum Nos, ubi adeſſet utilitas Monaſterii, ea ſuſtinere, & convalidare vellemus. Caveant autem Abbatiſſæ, & aliæ Moniales quæcunque, ne quietantiam, & atteſtationem ullam faciant, in qua declarent ſe recepiſſe pecuniæ ſummam aliquam, ne quidem minimam nomine Monaſterii aut proprio, niſi verè & realiter illam receperint, ſub pœna graviſſima Noſtro arbitrio imponenda.

Mandamus præterea, ut imminente Electione Novæ Abbatiſſæ certiores reddamur per Prioriſſam
Conſtit. 80 Expoſcit. de prædicta nova electione juxta Conſtit. Gregorii XIII., quæ Nobis præſentibus, vel Commiſſario à Nobis ad eum effectum deputando, per Vota ſe-
Conc. Trident. loco cit. c. 6. 7. creta erit eligenda, ùt præcipitur per Conc. Trident: Ipſa verò Abbatiſſa eligenda non ſit minor annis 40. & quæ octo annis poſt expreſſam Profeſſionem laudabiliter vixerit. Moniales, quæ expreſsè non emiſerint Profeſſionem, & aliàs juxta Conſtitutiones Monaſterii in electione, & in omni alio capitulari negotio, voce activa & paſſiva careant. Erit verò in Abbatiſſam canonicè electa illa, quæ majorem Votorum partem obtinuerit. Abbatiſſa verò electa magnam debet habere curam, ut,

ſicut ipſa, ita Moniales omnes, perfectionis & ſanctitatis ſemitam aſſequantur. Quare hortamur in Domino, ut præſens Capitulum latinè conſcriptum, Polonico ſermone ad literam traducendum, traductumque Monialibus exhibendum, Confeſſarii Monialium intra menſem à publicatione hujus Synodi publicare curent, atque, pro ſua pietate & prudentia, præmiſſa Eisdem opportunè inſinuare & explanare meminerint, & ut ſæpè ſæpiùs in Refectorio ad menſam perlegatur, Abbatiſſæ attendant.

CAPUT XXXV.

De Sepulturis.

Obventionibus, & accidentiis Parochorum.

UT omnis avaritiæ ſpecies, quæ Eccleſiaſticos viros ſummoperè dedecet, evitetur; prohibemus: inprimis ne quis pro Sacramentorum adminiſtratione quidquam exigere audeat & præſumat, ſicubi verò abuſus irrepſerit, ut Parochi à populo ad Sacramentum Pœnitentiæ tempore Paſchali confluente retributiones aliquas exigant, id abhinc ſub graviſſimis pænis arbitrio Noſtro irrogandis interdicimus.

Si quid tamen Sacerdoti Sacramentum Baptiſmi miniſtranti vel Matrimonium benedicenti ſpontè & benevolè offeratur, id grato animo recipi nil vetat.

Sordidos quoq; queſtus, & mercimonia in funeribus ducendis à Parochis omnino vitari volumus, ſciantquè ſe graviter puniendos, ſi eorundem occa-

C. Non sa- ſione quidpiam præter id, pro quo antiqua, pia &
tis 8. de Simonia. probata cujuſcunque loci invaluit conſvetudo, exigere aut paciſci præſumpſerint. Ideo nunquam ſub prætextu non ſolutæ eleemoſynæ funeralis denegare aut differre ſepulturam quiſquam audeat,
Eccles. c. 7. v. 37. Conc. Mediol. 1. par. 2. tit. De funeribus & exequiis. quinimò, quia ſcriptum eſt, *Mortuo non prohibeas gratiam*, pauperum & miſerabilium perſonarum cadavera gratis ſepeliantur.

Proprius autem cujuſcunque ſepulturæ locus eſt Eccleſia Parochialis, intra cujus fines defunctus habuit domicilium, ut ubi vitæ accepit Sacramenta, ibi mortalitatis ſuæ habeat conditorium, & ſuffragiorum adjumentum, niſi tamen alibi ſepulchrum elegerit, aut ab ejus Majoribus pro ſeipſis & Succeſſoribus conſtitutum fuerit.

C. Animarum 1 de Sepult. in 6to. Advertant tamen quicunque Clerici, ſive Sæculares ſive Regulares, ſub pœna maledictionis æternæ comminatæ in Sacra Sanctione & aliis arbitrariis, ne quenquam inducant, ut voto, juramento, aut fide interpoſita ſe obliget ad eligendam ſepulturam in eorum Eccleſia, vel electam non immutandam. Quodſi contra factum fuerit, & electio ipſa irrita erit, & eligens hoc pacto, in ea Eccleſia ſepeliri non debet, ſed ad eam erit deferendus, in qua, ſi ſepulturam non elegiſſet, eſſet humandus.

Quia verò nomine accidentium venit etiam quarta pars funeralium, quæ hodie, ex generali conſvetudine, Parochis & non alteri cuipiam juxta di-
Seſſ. 24. c. 18. de Reformat. ſpoſitionem Concilii Trid: in quantitate, per conſvetudinem Regionis & locorum ſolita & præſcripta, debet ſolvi, ideo de eadem hoc loco ſtatutum Noſtrum adjicientes, quòd pro executione 4tæ funeralis non gravatur hæres, ſed lis agitur inter Parochum,

rochum, & Ecclesiam tumulantem, ùt respondit Congregatio Episc. & Regular. in Civitatis Castelli 14. Aprilis 1615. quodqué quarta funeralis debetur Parocho, non solùm de his, quæ cum funere deferuntur, sed de omnibus illis, quæ intuitu sepulturæ tradita fuerunt Ecclesiæ tumulanti, declaramus.

Monacelli form. prout tit. 14. form. 1. n. 14. Idem in additamentis post dec. n. 4. pag. 526.

In tumulandis defunctorum corporibus observent quoque Parochi ut cadavera diu insepulta non maneant, qua de re hæredes, & amici defunctorum monendi sunt. Oppressos tamen repentinô aliquo morbô, aut casu ante expletas viginti quatuor horas, vel quamdiu de vita illorum spes aliqua superest, sepulchro ne mandent.

Regulares cujuscunque Ordinis sub quocunque prætextu ad proprias Ecclesias deferre cadavera sepelienda nullatenus audeant nisi vocato & expectato Parocho defuncti. Cæmeteria præcipimus religiosè custodiri, & propterea undequaque claudantur, ne animalibus pateat accessus; adsit in medio crux, herbæqué omnes penitùs amoveantur.

SacraCongreg. 12. Jan. 1604. Item 2. Novemb. 1637. Conc. Mediol. 4. p. 1. de Cæmeteriis & tit. de ornatu, decore, ac nitore.

CAPUT XXXVI.

De Decimis & Censibus.

DEcimas esse à principio mundi consecratas Christiana docet veritas, nihilqué aliud esse quàm recognitiones supremi erga DEum Dominii. Mirum tamen est, quòd nonnulli easdem reddere detrectantes, vel minuere volentes opinantur, quòd suos augeant proventus, cùm tamen Dominus dicit: *Respexisti ad plus, & ecce factum est minus.* Advertant ergo

Agg. 1. c. 9.

omnes decimam, rem Deo dicatam, aut retinentes, aut penitùs denegantes, quàm manifestè fidem
Ephes. 5. v. 5. suspectam teneant, dum colunt *avaritiam* & *idolorum* suscipiunt *servitutem*, & decimarum pensione renuunt probare Deum, noluntqué agnoscere,
Isaiæ 45. quòd *DEus sit Dominus, & non est alius*.

Hocce itaque detestabile crimen, quod vel maximè multa Templa & Parochias facit desertas, reprimere cupientes, consvetudinem pendendi deci-
Exodi 21. mas, tot Divinis oraculis confirmatam, & ab Ec-
Deutr. 12. clesia fidelibus efficacissimè semper commendatam, atque adeò sub gravissimarum contra non solventes pœnarum comminatione præceptam, Nos secundùm antiquissimum morem in hac Diœcesi usitatum, & secundùm Decreta S. R. Mtis desuper in bonis Regalibus lata, sub pœna Excommuni-
Conc. Trident. c. 12. Sess. 25. de Reform. cationis, juxta severissimam Sacrorum Canonum censuram; inviolatè servari enixè mandamus; à qua eos absolvi, nisi plenè restitutione facta, nolumus, nec super earum solutione Parochos cum solvere debentibus quovis pacto, aut conditione componere in præjudicium suarum Ecclesiarum volumus, sub pœnis contra alienatores bonorum Ecclesiæ sancitis.

Usurpantes denique, aut quocunque quæsito colore, sive per se, sive per alios indebitè detinentes Ecclesiæ vel cujusvis loci pii quælibet bona, Jura, census, fructus, emolumenta, obventiones, instrumenta, libros, ac cujuscunque generis scripturas, & quomodolibet impedientes, ne præfata iis, ad quos
Bulla in Cœna Domini §. 11. pertinent, reddantur, & ne ab iisdem percipiantur, noverint se ultra pœnas arbitrio Nostro infligendas subjacere Excommunicationi Summo Pontifici reser-

reſervatæ in Bulla Cœnæ Domini, atque in Decreto S. Concilii Tridentini. Clerici verò hiſce uſurpationibus, & fraudibus conſentientes ultra Excommunicationem, ùt ſupra, reſervatam, privantur Beneficiis, & ad alia redduntur inhabiles, ùt in dicti Concilii Decreto, quod in Appendice ſub numero XIII. & aliis ibidem Decretis, videre licet.

Conc. Trident. c. 11. Seſſ. 22. de Reform.

CAPUT XXXVII.

De Sacroſanctis Eccleſiis, & earum cultu ac Immunitate.

DOmum Dei, in qua Sacroſancta perficiuntur Myſteria, & Deus ipſe cum hominibus habitans de excelſo ſolio Gloriæ ſuæ ſupplicantium preces exaudit, quàm maxima decet Sanctitudo, ideò omni cultu, ornatuqué ac decore, ſicut Sponſa ornata Viro ſuo, enitere debet.

Paralipom. c. 6. v. 18.
Iſaiæ c. 6. v. 1.

Inprimìs itaque, cùm indignum ſit, ut Sacra Templa, aut formâ indecorâ ædificentur, aut conſtructa neceſſariis ornamentis & ſubſidiis deſtituantur, nemini liceat abſque Noſtra licentia, & ſine dote, ac neceſſariorum apparatu novas Eccleſias, Oratoria, Capellas, atque etiam Regularium Monaſteria erigere, ſeu conſtruere, nemini item conſtructa diruere, vel in alium locum transferre liceat ſub pæna interdicti. Quæ autem Eccleſiæ aliqua ex parte collapſæ fuerint, illæ Chriſtiana pietate juxta S. Conc. Trid. Decretum reparentur, & quæ temporum injuriâ ita collapſæ ac derelictæ ſunt, ut pro dignitate ex Beneficiorum ibi exiſtentium tenuitate,

Can. Nemo Eccleſiam 9.
Can. Nullus Preſbyter 15. diſt. 1. de Conſecr.
Conc. Trident. c. 8. Seſſ. 7. de Reform.

tate, vel inopia Patronorum, tum Parochianorum instaurari nequeant, ex ejusdem Concilii Sanctione, prævio consensu Nostro sive Vicarii Nostri Generalis obtinendo penitùs destruantur ea cautione, ut tigna, lateres, & cæmenta profanis ædificiis non applicentur, ibiqué adorandum Crucis signum collocetur.

C. Decet domum 2. de Immunit.Ecclesiast. in 6to Bulla B. Pii V. incip: Cùm primùm.

Cùm verò in iis exequendis, quæ in Lugdunensi Concilio olim à Gregorio X. & postea à B. Pio V. de Ecclesiarum cultu sancita fuerunt, quàm maximam diligentiam adhibere debeamus, omninò decernimus, ne quis in Ecclesia, quæ domus orationis est, præsertim dum Missarum Sacra fiunt, Divinavé Officia peraguntur, seu sacra concio habetur, mutuis confabulationibus operam det, profanum ullum negotium agat, & quovis modo Divina turbet Officia, seu à Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento aversus sedeat, vel irreverenter stet, nec propterea quispiam Altaribus, Baptismi seu aquæ benedictæ fontibus innitatur, nec in Confessionalibus sedeat. Quod si quis hæc, quæ Christianam Religionem maximè dedecent, admiserit, pænis tum eadem B. Pii Constitutione latis, tum etiam pro personarum ratione, & culpæ modo afficietur.

Conc. Trident. Decret. de Observand. & evitand. in Celebratione Missarum Sess. 22. de Sacrificio Missæ.

Diligentissimè autem Ecclesiarum Rectores curent, ut Ecclesiæ, quibus præsunt, sint probè tectæ & clausæ, parietes habeant firmos, nec fissuris hiantes, fenestras vitrò clausas, fornicem aut laquear decens. Nihil enim est, quod vel illos chariores populo reddat, vel populum ipsum ad devotionem & pietatem omnem moveat magìs, quàm si diligant decorem domûs DEI, & locum habitationis gloriæ Ejus.

Sacro-

Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum teneatur in tabernaculo competenti, in Altari majori, aut in alio conſpicuo loco Eccleſiæ ſito, ſeráqué munito, cujus clavis à Parocho aut alio Sacerdote diligenter ſervetur.

Olea quoque Sacra cum Chriſmate in loco benè clauſo & decenti extra tamen tabernaculum SS̄mi Sacramenti, in quo nihil, præter illud, poni debet, inqué terſis ac nitidis vaſculis collocentur. Nova ſingulis annis poſt diem Sanctum Cœnæ Domini per Clericos, non Laicos ex Eccleſia Noſtra Cathedrali afferantur, ac modicè, ubi neceſſitas exiget, mundo & recenti Oleo olivarum diluantur; vetera autem, extra caſum neceſſitatis, ne adhibeantur à Parocho, ſed quotannis in lapide ad hunc uſum deſtinato, aut in lampade comburantur.

Fontem item Baptiſmalem nitidè atq; ſub clauſura teneat Eccleſiæ Rector, vaſqué fontis ſæpiùs intra annum mundet, aquam ejuſdem per pannum lineum mundum in ollam novam colando, qua refuſa in vas ſuum ſic mundatum, pannus ille comburatur, & olla confracta ſubterretur. Quando verò renovanda erit ſtatis temporibus (ſcilicet Sabbatho Sancto, & in Vigilia Pentecoſtes) aqua prior, quæ in vaſe fuerat, in Sacrarium projiciatur.

Reliquiæ, ſi quæ ſint approbatæ, in Eccleſiæ loco decenti, tuto, neque humido ſerventur, quævè, & quorum ſint Sanctorum, ſuperſcriptis eorum Nominibus pateat. Quoties autem venerandæ exponentur populo, non permittantur eas oſculari, aut tangere ſæculares, ſed vaſa duntaxat ſeu thecas illarum. Si quæ verò incertæ ſunt, & inſcriptione carent, non oſtendantur publicè, ſed reverenter in Sacrario teneantur.

Imagi-

Imagines, & Signa nonnisi Sanctorum eaque decentia, ac quæ ore, affectu, habituqué corporis religionis speciem præseferant, ac ad pietatem animos intuentium provocent, in templis & altaribus collocentur.

Altaria sint munda, gradus firmos, declives, & pro capacitate loci spaciosos habentia, suggestus pro prædicando Verbo DEI, loco eminenti atque conspicuo, & quoad fieri potest in medio Ecclesiæ, quo meliùs videre omnes Prædicator, videriq; ipse, & audiri ab omnibus valeat, collocetur, tegaturqué laqueari ligneo.

Confessionalia etiam tot in publico, & aperto loco, remoto tamen ab Altari majori, extruantur, quot pro Confitentium frequentia, & Confessariorum numero sufficiant.

Pavimentum Ecclesiæ stratum sit æquale, scopeturqué frequenter, cùm autem Fidelium Corpora sub eo conduntur, coaptetur, & planetur denuò, profundèque fodiantur, & claudantur optimè Sepulchra, ne fæteant.

Vas cum aqua benedicta pro aspersione in ingressu, & egressu Fidelium propè limen, extra tamen Ecclesiam, statuatur, qua singulis diebus Dominicis renovata, vetus in Sacrarium, aut per Ecclesiam diffundatur.

Grana, merces, resqué aliæ profanæ, etiam in scriniis vel doliis non asserventur in Ecclesiis.

Sit etiam porticus ante Ostium Ecclesiæ, quæ exorcizaturo baptizandos, vel introducturo puerperas Parocho, pauperibusqué eleemosynam petentibus pro receptaculo deserviat.

Cæmeterium sit septum & clausum, ne brutorum

rum incursionibus pateat, nullæque in eo sint immunditiæ lignorumvé strues sive lapidum aut Cæmentorum acervi.

Sit etiam ossorium separatum à parietibus Ecclesiæ, in quo ossa mortuorum, cùm carnes penitùs jam consumptæ fuerint, & non priùs congerantur.

Ecclesiastica demùm supellex, vasa, vestes & ornamenta armariis congruentibus dispertita diligenter in Sacristia asserventur, ac mundissimè custodiantur, & cùm opus fuerit, instaurentur, aut renoventur, nec alteri cuicunque extra Ecclesiam commodentur.

Turres campanarum ita custodiantur, ut non omnibus in illas ingressus pateat. Campanæ noviter fusæ in illis non collocentur, nec usui Ecclesiastico deputentur, priusquàm sacris precibus & ritibus benedictæ fuerint. Eædem verò nonnisi statutis horis pulsentur, nec temerè ad res profanas significandas adhibeantur.

CAPUT XXXVIII.

De Immunitate Ecclesiastica, & de rebus Ecclesiæ non alienandis.

QUoniam Ecclesiasticis sacrisqué usibus dicata Patrimonium Christi censeri, atque adeò summa religione, integritate ac diligentia administrari debent, idcirco Ecclesiarum, locorumq; piorum Rectores quicunque eorundem bona immobilia, aut mobilia pretiosa vendere, alienare, vel quomodocunque obligare, C.Cum secundum 16. de præbend. Can. Expedit 13. 12. q. 1.

C. Nulli 5. De rebus Eccl. non alienand. Extravag. Ambitiosæ eod. Conſt. Urbani VIII. incip. Humanæ. Can. Hoc jus 2. 10. q. 2. Can. Terrulas 53. 12. q. 2.

aut ſub perpetuo Canone locare etiam cum clauſula *reſervato Beneplacito Apoſtolico quatenus opus ſit*, niſi realiter & cum affectu idem Beneplacitum ante Poſſeſſionis traditionem acceſſerit, ſub pænis Sacrorum Canonum, Conſtitutionumqué Pontificiarum nullatenus præſumant.

Stabilia verò modici valoris, ſicut etiam mobilia non pretioſa, auctoritate ordinaria alienari de Jure permiſſa, ſine Noſtra aut Vicarii Noſtri Generalis licentia in ſcriptis priùs obtenta diſtrahere, permutare, aut quomodolibet obligare ſub pœnis, ultra nullitatem contractûs, arbitrio Noſtro infligendis omninò caveant.

Ad amovenda autem quævis in poſterum alienationum media, quilibet Beneficiatus Curatus, & non Curatus, poſt adeptam realem poſſeſſionem beneficii, maximè verò in Parochialibus Eccleſiis inventarium omnium & ſingulorum Eccleſiæ ſuæ & Beneficii mobilium, & immobilium bonorum, ſacræ profanæqué ſupellectilis in præſentia Decani, ſeu vicinioris Parochi, aliorumq; teſtium, & Vitricorum Eccleſiæ debitè conſcribat, ſubſcriptumqué unum penes ſe, alterum penes Decanum, ut poſt fata cujuſque Parochi juxta inventarium prædictum res omnes recipiat, tertium autem ad Cancellarium Officii Noſtri remittere tenebitur, ut uno, aut alio deperdito, Succeſſor in Beneficio ex Actis Noſtris illud deſumere poſſit. Quod inventarium proportionaliter quivis Parochus augere tenebitur, & ſi quid ab Anteceſſore compertum fuerit alienatum, Executores Teſtamenti ante omnia legata damnum Eccleſiæ reſarcire tenebuntur.

Si autem, quod Deus avertat, contingeret aliquem

quem Beneficiatum ſubſtantiam, & res Eccleſiæ diſpergere, talis per Decanum loci Officio deferatur, quod ultra pœnas à Jure præſcriptas, ſequeſtrum fructuum Beneficii, ad recompenſandum damnum, decernet.

Statuimus autem, ut annis ſingulis per Decanos eadem inventaria revideantur, & verificentur, ut appareat, ſi per improvidentiam Miniſtrorum Eccleſiæ vel ipſorummet Beneficiatorum, aliqua deſtructa, aut, quod abſit, diſtracta, vel eorum diligentiâ ſunt acquiſita.

Beneficiati inſuper juramenti per ipſos circa inſtitutionem præſtiti memores, non ſolùm à prædictis abſtineant, ſed etiam res & jura Beneficiorum Suorum malè alienata omni fide, induſtriâ ac vigore recuperare pro viribus laborent, nec ſuper iiſdem ad aliquam compoſitionem, tranſactionem, Nobis inconſultis, devenire audeant. C. 2. de precariis.

Nulla Eccleſia ſit ſine Vitricis, &, ſi quæ illis caret, eligantur intra quatuor Septimanas viri ad hoc Officium probi, ac timoratæ conſcientiæ, quorum muneris erit, proventus pro fabrica & neceſſitatibus Eccleſiæ, uti à Sepulturis tertiam partem, legata pia, largitiones & eleemoſynas, ſolutiones à pulſibus Campanarum colligere, ac fideliter in libro ad hunc effectum comparando, percepta & expoſita connotare. Habeantur à Corbona, ubi pecunia talis collecta imponitur, duæ claves, quarum una ſit penes Parochum, altera penes Vitricos. Ultra Ceram & Vinum, ſi quid pro ornamentis Sacriſtiæ, ſive fabrica Eccleſiæ erogandum venerit, id, ne fiat ſine conſenſu Noſtro in ſcriptis obtento, ſub pœnis contra alienatores, ùt ſuprà, prohibe-

hibemus. In visitatione Decanali rationem quotannis Vitrici Ecclesiæ reddere tenebuntur.

Toto tit: de Immunitate Ecclesiastica.

Immunitas denique, Ecclesiæ, ac locis Sacris debita, inviolatè servetur. Rei ad ea confugientes, quamvis gravia delicta commiserint, tuti sint, nec ab eis directè, vel indirectè, viâ compulsivâ, vel impulsivâ, subdolis, vel blandis verbis extrahi permittantur, nisi ex illis fuerint, quos in sua Constitutione san. mem. Gregorium XIV. & Benedictum XIII. ab hoc Beneficio exclusisse legitimè constiterit.

Bulla Gregorii XIV. Cùm alias nonnulli. Kalend. Iunii 1591. Bulla Benedicti XIII. 6. Idus Junii 1725.

CAPUT XXXIX.

De Testamentis & ultimis voluntatibus Clericorum.

2. Petri 3. v. 10.

Cùm dies Domini sit sicuti fur, ignoremusqué universi, dum, & quando veniet, sicut mercenarii, dies nostra; meritò non solùm animas, sed & res temporales à singulis dispositas haberi congruum est, ideoq; hortamur omnes Beneficiatos, præsertim illos, qui annum quinquagesimum expleverunt, vel in debiliori valetudine se constitutos sentiunt, ut tempestivè horam, quâ Dominus veniet, mortis scilicet, prævenientes, ultimam suam voluntatem per testamentum explicent, idemqué testamentum quotannis revideant, & postquàm ea, quæ justitiæ erunt, ordinaverint, maximè Ecclesiarum Suarum, aliarumqué causarum piarum rationem habeant.

Pro Seminario, tum infirmorum Sacerdotum Domibus certam portionem, inhærendo Constitu-

tionibus

tionibus Provincialibus tum Diœcesanis, assignent, alioquin peculii per eos relicti, circa approbationem testamenti, aliqua portio ad eundem effectum applicabitur.

Ut autem evitetur perplexitas, & dubietas testamentorum legitimè confectorum, volumus; ut Clerici quicunq; ad sua testamenta duos Sacerdotes (si fieri poterit) vel iis deficientibus, alios probos viros, per quos possit de ipsorum voluntate constare, advocent, assignatis seorsivis executoribus, qui testamenta neutiquam subscribant, ad tollendam irrealitatis suspicionem.

Executores testamentorum approbationem eorundem quantocius procurent, eâqué subsecutâ intra annum de rebus defuncti derelictis disponant, & calculum eorum Nobis, seu Officio Nostro Generali faciant sub pœnis arbitrariis. Si qui autem Executorum munus hocce gesserint in antè, calculationem verò non expediverint, aut quietationem desuper non obtinuerint, ut, quod non fecerunt, intra mensem à notitia præsentium faciant, seriò mandamus, aliàs investigationem & actionem contra tales dirigendam Instigatori Officii committimus, & pœnâ decem aureorum morosos plecti volumus, medietate pro Hospitali infirmorum Sacerdotum, altera medietate Instigatori Officii applicanda.

Hortamur præterea ne Testatores inordinato affectu circa dispositionem Bonorum erga Parentes & Consangvineos ducantur, hoc enim particulariter cautum est, ne res Ecclesiasticas, aut ex redditibus Ecclesiæ coacervatas Consangvineis distribuant, nisi verè inter pauperes numerari possint, cùm va-

na vivorum gaudia sæpè transeunt in supplicia mortuorum.

Quodsi verò aliquis intestatus decesserit, ex bonis illius derelictis, absolutâ sepulturâ, persolutis debitis, expeditâ familiâ quæ defuncto inserviebat, consolationequé consangvineis & propinquis illius, maximè si fuerint in statu indigentiæ, præstita, fundatôqué pro anima defuncti anniversariò, idq; in illa Ecclesia, cui deservivit, atque parte pro fabrica ejusdem Ecclesiæ assignata, quod reliquum erit, arbitrio Nostro sciant, ac noverint dispensandum.

Constitut. Provinc. lib. 3. De Testam.

Ad tollendam autem detestabilem in omnibus cupiditatem & avaritiam, præsenti Synodali decreto constituimus ac declaramus; quicunque sive sæcularis, sive Ecclesiasticus res defuncti cujuscunqué Presbyteri attractaverit, vel bona occupaverit, eum ultra Excommunicationem latæ sententiæ per Synodum Provincialem promulgatam, per Instigatorem Officii Nostri raptoris criminis reum pro pœnis debitis conveniendum, & ad dupli solutionem cogendum.

Constit. Provinc. Ibidem.

Ne autem res post defunctos Clericos derelictæ depereant, & rapinæ exponantur, si conditum sit testamentum, Executores, si verò quispiam intestatus, vel inopinatè mortuus fuerit, Decanus loci, vel vicinior Parochus, acceptâ notitiâ, indilatè, & sine omni procrastinatione inventarium relictorum in præsentia duorum testium conficiat, eadem in Ecclesia vel domo plebanali, provisa omni securitate, consignet. De morte Officio denuntiet, inventarium manu sua ac testium subscriptum transmittat, ac super his, quæ necessaria, informet.

Quicunque intra annum, vel ſuperveniente cauſa legitima intra biennium, rationes executionis ultimarum voluntatum non reddiderint, præter ſuperiùs comminatas pœnas, noverint ſe incurrere caſum nobis reſervatum.

CAPUT XL.

De Conſervatoribus.

NUlla reperitur virtus abundantiores habere fructus, quàm juſtitia: hæc enim ſuas negligens utilitates alienis proſpicit: hanc Pontificia poteſtas, ſingulis ſingula tribuendo, æqua lance moderata eſt. Quare omnes Regulares, cujuſcunque Ordinis, Inſtituti, aut Societatis monemus, ut ad normam Conſtitutionis Gregorii XV. editæ, & in Synodo Provinciali Petricovienſi 1628. promulgatæ, intra menſem à publicatione præſentium Judices Conſervatores è numero Judicum Synodalium ſibi eligant. Quodſi id facere neglexerint, juriſdictioni Noſtræ ſciant ſe fore ſubjectos. Nomina verò Electorum ad acta Noſtra quamprimùm notificent, ut eorum notitiam illi, quorum intereſt, habere poſſint.

Conſtitut. Gregorii XV. ann. 1621. 20. Septemb.

CAPUT XLI.

De Taxa Fori Spiritualis.

Cùm in Eccleſiaſtico Tribunali lex Domini immaculata convertens animas, reddendo unicuique quod ſuum eſt, ſuos quoquè Operarios deſervita nolit fraudare mercede,

& poſt longam cauſarum audientiam jejunos dimittere minimè ſinat, ideò ne & Partes nimiis graventur exactionibus, aut aliquando vexatoriè ſe gravari querulentur, & Cancellariæ Alumni victum habeant, & quo veſtiantur, ùt ait Apoſtolus, ſpectatis utriuſque extremi circumſtantiis, & matura deliberatione ponderatis, omnibus proceſſibus & inſtrumentis expediendis in Cancellaria ſequentem præſcripſimus taxam.

	fl.	gr.
ABſolutio in totum à Cenſuris	4	
Aggravatio - - - -	3	
Areſtum una cum adcitatione -	3	
Areſti relaxatio - -	2	15
Audientia Juramenti in Cancellaria ejuſqué expleti teſtimonium -	1	
Appellationis acticatio -	2	15
Citatio ſimplex - - -		18
Commenda alicujus Eccleſiæ -	2	
Commiſſio pro inquiſitione -	3	
Decretum Excommunicationis in contumaciam latum - -	2	
Declaratoriæ Excommunicationis cum inſertis tribus monitionibus Canonicis	4	
Decretum interlocutorium -	2	
Decretum ex Partium Controverſiis	6	
Decretum cum inſerto toto Proceſſu omnium inſtantiarum à qualibet philyra 30. rigarum in qualibet parte -		18
Decretum in cauſa Juris Patronatus	16	
Decretum in cauſa ſeparationis divortii habitô tamen reſpectu Perſonarum	30	

	fl.	gr.
Erectio à quolibet mille	10	
Inſcriptio Cauſæ ad Regeſtrum		12
Inſtrumentum appellationis	3	
Interdictum illiusqué relaxatio, pro quolibet Inſtrumento	3	
Inhibitio ejuſqué relaxatio, pro quolibet Inſtrumento	2	15
Inſcriptio Proviſionis cum ejus tranſſumpto	3	
Inſtitutio ad Beneficium tenue	10	
Ad beneficium pingvius	16	
Indultum celebrandi in Eccleſiis non conſecratis	2	
In Oratoriis privatis	16	
Diebus vetitis veſcendi Carnibus	2	
Literæ Cridæ ad Inſtituendum	3	
Monitorium ſimplex	1	
Non viſo robore	2	
Indultum ſuper bannis	24	
Mandatum Executivum	3	
Procuræ	2	
Oblata quorumcunque Documentorum, à qualibet philyra		18
Pro examine cujuslibet Teſtis	1	10
Pro Formatis ſeu Teſtimonialibus Ordinum	2	
Pro Dimiſſorialibus cum Reditu	4	
ſine Reditu	8	
Pro Confirmatione ſeu Approbatione Teſtamentorum habita ratione debitorum	15	

	fl.	gr.
Pro ſublevatione - - -	3	
Reſignatio Beneficij - -	3	
Suſpenſio ab Officio & Beneficio	1	15

Volumus tamen per Officia Noſtra ſingularem haberi moderationem erga Parochos, qui vera & non ementita paupertate preſſi ob tenuitatem & inopiam ſuam jure cum injuriatoribus ſuis experiri non valent. Quorum cauſas gratìs, quoad omnes Juris gradus, per Inſtigatorem Officii ad hunc effectum particulariter à Nobis ſalariandum, promovendas decernimus.

Si tamen aliqui, dum poſſunt vindicare injurias ſuas, diſſimulant; talibus pœna ordinaria, quæ eſt contra ſalienatores, aſſignata infligatur.

CAPUT XLII.

De Miſſionibus.

NUllum ſanè efficacius eſt medium ad ſalutem animarum procurandam, & vitiorum monſtra ex cordibus Fidelium propulſanda, Miſſionis exercitiô, in illo etenim apparet Digitus DEI multiformis, ac mira operatio Spiritûs Sancti, quare fundationes miſſionum, tantopere Diœceſi Noſtræ utiles ac fructuoſas, ſicuti gratâ mente proſequimur, ita zelum Miſſionariorum circa ampliandum cultum Divinum maximè recommendamus. Cùm tamen juxta Sacroſanctum Chriſti Evangelium ſcire omninò debeamus, *quas oves oportet Nos ad ovile Chriſti deducere*, æquum cenſuimus fructum animarum quotannis explorare,

re, quem quidem ex Parochialibus Ecclesiis compertum habentes, eundem quoque ex missionibus habere desiderantes pro Pastorali Nostra sollicitudine, sub interminatione Divini Judicii, omnibus ad hoc munus Missionis exercendæ obligatis præcipimus, ut non contenti solo Missionariorum vocabulô, munus suum actu, & ipsa re, idqué cum scitu Nostro sæpè sæpiùs exerceant, fructum, quem in lucrandis animabus, reductione aberrantium ad Orthodoxam Cath: Romanam Ecclesiam suis in Missionibus fecerint, Nobis quotannis, aut Officio Consistoriali, idq; post Festum Sacri Paschatis, producant, ac remonstrent, suarumqué Missionum fundationes, si quæ hucusque non sunt approbatæ, intra terminum trium mensium à Nobis approbari curent.

Quotiescunque verò eosdem, Missiones suas obire contigerit, non priùs ad easdem excurrant, donec Nobis, vel Officio Nostro, ad quas Ecclesias sint perrecturi, notificent, & licentiam in scriptis ad has, & non alias, Ecclesias Missionem exercendi pariter à Nobis, vel Officio Nostro consequantur.

Meminerint præterea non tam temporalia, quàm ea, quæ DEI sunt, quærere, & omnia, quæ ipsis sui instituti respectu incumbunt, diligenter observare.

Eleemosynæ, quæ tempore Missionum à fidelibus comportantur, accedant Ecclesiæ, in qua fit Missio. Liberum tamen erit Parocho aliquam partem illarum Missionariis concedere, cùm præterea habeant aliundè ex piis fundationibus pro vialibus & honesta sui sustentatione.

CAPUT

CAPUT ULTIMUM.

De Obſervatione Conſtitutionum Synodalium.

HAbetis jam Fratres dilectiſſimi, probè exploratum præſentis congreſsûs finem, non ignorantes amodo Ovium Nobis commiſſarum ſalutem, in legis cuſtodia potiſſimum poſitam eſſe, agnoſcentesqué graviſſimum conſcientiæ Noſtræ pondus, nî latas leges Executioni demandari procuremus.

Satagendo itaque pro viribus Noſtris, ut, quod perierat requiri, & quod abjectum, reduci, & quod confractum, alligari, & quod infirmum, conſolidari queat, mediante hac Sancta Synodo, & in ea præviis matura deliberatione ac conſilio emanatis, debitè ac legitimè publicatis Conſtitutionibus, nihil ampliùs Nobis faciendum reſtat, niſi ut earum inculcemus, & commendemus obſervantiam. Quocirca ingeminamus primò verba Doctoris Ad Galat. 6. v. 16. Gentium, *Quicunque hanc Regulam ſecuti fuerint; pax ſuper illos, & miſericordia, & ſuper Iſraël Dei.* Rom. 2. v. 13. *Non enim*, ùt ait Apoſtolus, *Auditores legis juſti ſunt apud DEum, ſed factores legis juſtificabuntur.* Jacob. 1. v. 22. *Eſtote autem factores verbi, & non auditores tantùm fallentes vosmetipſos.* Ideo, ut hæc Decreta Synodalia & Conſtitutiones Noſtræ, ex Sacris Canonibus, Conciliis, & Synodis Diœceſanis utriûsque Diœceſis Culmenſis & Pomeſanienſis excerpta, & compilata, ad DEI honorem & animarum ſalutem debitam executionem ſortiantur, Paſtorali No-

li Noſtra vigilantia, quâ premimur, præcipimus, volumus & mandamus, ut omnes & ſinguli, ad quos pertinebit, prædictas hujus Synodi Conſtitutiones cum eo obſervent fervore, ne adjunctarum iis pœnarum habeatur locus.

Quoniam verò non licuit adeò arctis harum Conſtitutionum Synodalium limitibus omnia ea comprehendere, quæ à Sacris Canonibus ſapientiſſimè conſtituta fuerunt, idcirco SS. Patrum Sententias, Conciliorum Decreta, Bullas Apoſtolicas cœterasqué Eccleſiaſticas leges, inconcuſſas & illibatas ipſo jure remanere declaramus. Verùm, quia & humanum ſuperat intellectum, cunctos in condendis legibus prævidere caſus, propterea mens non eſt, Authoritatem Noſtram hic circumſcribere, quin poſſimus eaſdem Conſtitutiones, ubi opus fuerit, mutare, corrigere, declarare, interpretari, ſuper his diſpenſare, eisqué addere, quæcunque expedire in Domino judicaverimus.

Sed, ut boni, qui leges Dei & Eccleſiæ eâ, quâ par eſt, reverentiâ & obedientiâ cuſtodiunt, malorum exemplis ad earum violationem non provocentur: hi ſanè ſeverioris diſciplinæ cenſurâ compeſcendi ſunt, proindequé præter pœnas & cenſuras, quæ his Conſtitutionibus continentur, etiam alias, quas Sacri Canones, Concilia Oecumenica, Summorumqué Pontificum Sanctiones ſalubriter decreverunt, experturos ſe iſti noverint; niſi vitam ſuam ad normam bonorum, componere ſeriò ſtuduerint. Imò & aliis pœnis tum corporalibus, tum pecuniariis Noſtro arbitrio infligendis ad Officium ſuum à Nobis fore revocandos certò intelligant, ut ſic piè in eorum vitia ſæviendo, ipſos à vitio-

vitiorum lue, urgente Nos ad id charitate, liberemus.

Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam cœterarum omnium Ecclesiarum Matrem, ac Magistram confitemur & veneramur, cuncta in hac Synodo Nostra sancita & contenta omni humilitatis & debitæ obedientiæ sensu submittimus, ut ipsa, quæ emendanda, & corrigenda fuerint, pro sua suprema Authoritate emendet, & corrigat. Quæ verò Sacris Canonibus consentanea, ac disciplinæ Ecclesiasticæ promovendæ idonea inveniuntur, fulcire, & protegere clementer dignetur.

Et quia harum Constitutionum executionem, à Vicariorum Nostrorum Authoritate ac diligentia præcipuè pendere experimur, eorum conscientiam, ac præcipuè Vicariorum Nostrorum Generalium Culmen: & Pomesanien: graviter onerando præcipimus, ut omni humano affectu, quocunque terreno timore, ac detestanda quarumcunque Personarum acceptione depositis, Nostra in omnibus auctoritate, non secus, atque si Nos præsentes essemus, inconcussi & imperterriti utantur. Parochorum etiam, & Confessariorum districtè conscientiam oneramus, ut in observatione ac executione harum Constitutionum Synodalium perpetua sollicitudine, in omnibus & singulis sibi impositis, perpetuò advigilent, & unà Nobiscum per charitatem DEI & viscera misericordiæ Domini Nostri JESU Christi exoratos volumus, ut pro gregis Nostri Salute & incolumitate laborent, omnem industriam, operam, studiumqué ad hunc effectum conferant.

Et ne

Et ne eædem Constitutiones præcipiti cursu in desvetudinem abeant, volumus; ut in singulis Archiviis tam Cathedralis, quàm Parochialium, & Hospitalarium Ecclesiarum, unum illarum exemplar impressum à publicatione, termino quindecim dierum, sibi provisum, perpetuis futuris temporibus conservetur, quod jussu Nostro & Successorum Nostrorum promptè exhiberi, quoties opus fuerit, paratus quivis Beneficiatus sit, sub pœna decem aureorum irremissibiliter ad instantiam Instigatoris Officii pro Hospitali senio confectorum Sacerdotum sex, & Instigatore Officij quatuor decernenda, & omni remedio juris opportuno ad effectum deducenda.

Fundantur præterea ab omnibus ad Deum Optimum Maximum preces, & obsecrationes, ut, quæ ad ipsius gloriam & animarum Salutem Nobis commissarum ipsius gratiâ & ipso inspirante stabilivimus, & ordinavimus, ipso etiam dante, & Fautore debitam apud omnes executionem, & observantiam feliciter nanciscantur, ut, qui dedit velle, det etiam perficere in bono, & adjuvante Gratiâ Domini Nostri JESU Christi Oves Nostræ Nobiscum, & Nos cum illis, per viam mandatorum semper incedentes, ad æternæ salutis portum perveniamus, in quo Supremi Ovium Animarum Pastoris pascua invenientes per æternitatem DEO fruamur, cui Regnum & Imperium, honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

ACCLAMATIONES.

Diaconus. DEO Patri misericordiarum, ac DEO totius consolationis & gratiæ; omnis laus, honor, & gloria in sæcula sæculorum.

Chorus ℟. Amen, Amen, Amen.

Diaconus. Beatissimo Domino Nostro, Domino, Benedicto Papæ Decimoquarto, Sanctæ & Universalis Ecclesiæ Pontifici, Christiani Nominis in omnes terrarum partes propagatio, cunctarum Gentium obedientia; pax vera, diuturna prosperitas.

Chorus ℟. Domine DEUS sanctissimum Patrem Nostrum Ecclesiæ Tuæ conserva, mitte Illi auxilium de Sancto, ut eo gubernante gentes omnes illuminentur, & quæ dispersæ sunt, in unum Ecclesiæ Tuæ ovile colligantur.

Diaconus. Serenissimo Augusto Regi Nostro & omnibus Principibus Christianis, Catholicæ Religionis zelus, justitiæ & pacis fæcunditas, & contra Christianæ Fidei hostes victoria.

Chorus ℟. Princeps Cælestis, terrenos Principes Catholicæ Fidei, æquitatis & concordiæ conservatores, atque hostium Nostrorum exterminatores custodi.

Diaconus. Reverendissimo Andreæ Episcopo Nostro, hujus Synodi Præsuli, ejusqué Ministris, salutaris vigilantia, in laboribus constantia, & felix exitus.

Chorus ℟. Omnipotens DEUS super Antistitem Nostrum benedictionum Tuarum dona perpetua multiplica.

Diaconus. Diœcesi Culmensi & Pomesaniensi tranquillitas, salus & Divinarum gratiarum abundantia.

Chorus ℟. Benedic Domine Filios Tuos, & esto in circuitu populi Tui ex hoc nunc & usque in sæculum.

Diaconus. Decretorum hujus Synodi observantiam salutarem omnes, qui hic adsumus, unanimi voto à DEO bonorum omnium largitore humiliter imploremus, intercedente Deipara Virgine Maria, Domina Nostra, cum Beatis Apostolis Petro & Paulo, & Beatis Patronis Nostris Adalberto & Georgio, & omnibus Sanctis.

Chorus ℟. Fiat, Fiat, Fiat, Amen.

ROGITUS
Notarij super Actis Synodi.

SUprascriptæ Constitutiones & Synodalia Decreta sæpiùs in privatis Congregationibus à Viris doctrinâ, prudentiâ, ac pietate præstantibus, sedulò, & multa cum maturitate discussa, Præsidente Illustrissimo, Excellentissimo, & Reverendissimo Domino, Domino Andrea Stanislao Kostka, Comite in Załuskie Załuski, DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episcopo Culmensi & Pomesaniensi, Abbate Commendatario Czervinensi & Paradisiensi, Supremo Regni Cancellario, præsentibus Perillustribus, & Admodum Reverendis Fabiano Pląskowski, Archidiacono in Cathed. Culmensi Pomesaniensi, Casimiro Kryger, Josepho Zielinski, Constantino Piwnicki, Laurentio Zmieiewski, Jacobo Adempski, Matthæo Dzieminski, Josepho Wrzesiński, Canonicis Cathedralis Culmensis, tum Illustribus, & Admodum Reverendis Archipresbyteris, & Decanis locorum utriûsque

Diœcesis, Parochis ex Archiprebyteratibus deputatis, magnâqué populi affluentiâ, in Ecclesia Archipresbyterali Lubaviensi servatis de more servandis, legitimè congregatis, altâ & intelligibili voce, lecta fuerunt per Illustrem & Admodum Reverendum Mathiam Frywalski, Decanum Foraneum Culmensem, Parochum in Czarnowo, præsentis Synodi Secretarium, Annô à Nativitate Domini MDCCXLV. Indictione VIII. Pontificatûs Sanctissimi in Christo Patris & Domini N. Benedicti Divinâ Providentiâ Papæ XIV. Anno VI. diebus verò XVI. XVII. & XVIII. Mensis Septembris in quinque Sessionibus, scilicet tribus matutinis & duabus pomeridianis ritè & juxta formam habitis, multis ibidem præsentibus & audientibus, & in specie Admodum Rñdis Stanislao Domzalski Commendario perpetuo Starogroden. Simone Sidelski Presbytero Congregationis Missionis Domûs Culmen. Ceræmoniarum Magistris, Testibus ad præmissa omnia, vocatis, habitis, atque rogatis. In quorum fidem me subscripsi & publicavi, ac meo solito signo communivi. Datt. hac die 18. Mensis Septembris 1745.

Ita est Josephus Groszewski Publicus Sacrâ Authoritate Apostolica, & Curiæ Episcopalis Culmen. prædictæqué Synodi Notarius, ad Instantiam Perillustris Admodum Reverendi Pauli Dominici Dromler U. J. D. Canonici Varmien., Causarum Curiæ Episcopalis Culmen., Auditoris & Judicis Generalis, Promotoris Synodalis, hæc omnia peregi. In fidem &c.

Loco ✠ Signi.

GRA-

GRATIARUM ACTIO.

Illustrissimo Excellentissimo & Reverendissimo Domino Antistiti post Synodum finitam à Perillustri Admodum Reverendo Constantino Piwnicki, Canonico Cathedr. Culmen. dicta.

QUod olim Divinum patrasse Vatem sacræ testantur paginæ, ossa nimirum arida in redivivos suscitâsse è tumulis mortales, idipsum Nostris innovari sæculis spectamus in Te & miramur omnes, Pontificum Illustrissime, dum arescentem hactenus præ grandi desiderio Clerum, & Populum Diœcesium Tuarum, acsi spiritu vitali vegetas, ubi ei tumulatam jam dudum, & plusquàm Cimmeriis obliteratæ memoriæ sepultam umbris Synodalis Concilii faciem, in publicam erigis, & attollis lucem. Thesaurum sapientiæ de penetralibus ultra centenariæ oblivionis eruis, quò rariorem, eò cariorem & pluris æstimandum, quàm si aurifodinas in montibus Culmæ reseraveris, ac proinde integris sæculis appretiandum in Ecclesias Tuas invehis Gazophylacium. Ad invidiam planè retroactis temporibus fortunatò Nobis cursu volvitur annus præsens, ubi enim tot jam Olympiades, tot lustra Synodalis voluminis avida irrito & jejuno quodammodo evanuère conatu, anno currenti primum ambrosiis Synodalium legum dapibus à Plocensi & Luceoriensi Ecclesiis magno cum gustu nuper prælibatis, Nos quoque aluisti Antistes Illustrissime; non secus ac illo mellifluo codice, quo Vatem suum Divinum cibavit Numen. Et dulcorasti profectò mentis & cordis

Ezech. 37. v. 4.

Ezech. 3. v. 3.

cordis noſtri palatum, hocce pergrato Sanctionum Tuarum volumine, quod dum ad noſtras devolvitur manus, reciproco grati pectoris & animi curſu nos primum Cathedrales rotante ſeſe orbitâ noſtrâ Præſuleis plantis advolvimur. Selecta inde & electa portio gregis Tui, ſtatûs quippe Eccleſiaſtici, ac quotquot ſubſunt Pedo Tuo Pontificio, è Culma Novicolli ruunt præcipites in profundos Pedum Tuorum amplexus. Collegiſti Pontificum Illuſtriſſime Synodale Concilium ex adverſo illi ma-
Pſalm. 2. v. 2. levolorum in unum Conventui *adversùs Dominum & adversùs Chriſtum Ejus*. Tu zelotem circa Divinam Majeſtatem inſtituis Confæderationem,
Jerem. 1. v. 10. *ut evellas & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes*, omne id, quidquid ſupremo Numini adverſatur, at, quod Divinis arridet oculis, *ædifices & plantes*. Congregaſti Eccleſiæ Tuæ militantis copias, ùt Caſtrorum acies ordinatas, contra ingruentes hoſtium
Petrarcha. phalanges, ubi *cornibus intortis aries ſtat in ordine primus*, in primatura nempe Tua Præſidentiali, Apoſtolicum in Te ſpirans Martem, & quamvis naturâ mitis ſit, ac manſvetus, ubi tamen urget Paſtoralis Zelus, non exuta Agni lenitate magnanimum, & ad quævis adverſa intrepidum induit Le-
Apocal. 5. v. 5. onem; illum quoque imitatus, qui & Agnus eſt, & *Leo de tribu Juda*, ac ſic utrumque in Te conciliat Avitus Junoſza Tuus Antiſtes Zelantiſſime: *hic*
Martialis. *Aries Aſtris, hic leo dignus erat*. Leo nempe es, & Agnus; Leo, à fide exteris, Agnus domeſticis fidei, Leo hædis, Agnus ovibus, etiam, ſi neceſſe foret,
Martialis. vitæ diſpendium pro grege ſubiturus, ut *caderes magno victima grata Jovi*; illi nimirum, qui primus pro grege ſuo mori dignatus eſt. Non deeſt

Tibi

Tibi ignifero in Apostolico fervore Pastori *flammeus ardor, amor Numinis atque gregis.* Magnorum Prædecessorum Tuorum non pressisti tantummodò, verùm ad amussim expressisti vestigia, nullum Pastoralis curæ linquendo passum, ubi non fueris. Imò quo illi ob injuriam sibi temporum vicissitudinem non attigerant, Tu intactum non relinquis; quo non pervenerant, Tu stetisti, in suprema nimirum Factorum Tuorum meta Synodo consummata. Stetisti, inquam, ut non detrectes Succedaneos labores Supremo Numini & Ejus Cælicolis gratos, verùm si plùs non egeris, ultra id, quod jam egisti, hoc ipsum sufficit, ut Annales impleas. Explesti, Præsulum Illustrissime, grandes Działynii Actus, quidquid illo Antistite gestum, Tu ne punctum intermittis. Ultimum salve Culmensi & Pomesaniensi dedit Ecclesiæ Synodali Canone, acsi Canone, Nominis Sui Działynius, deinde Vox hæc Pastoralis subticuit; ast nostris rursus temporibus (ò faustam Anni præsentis sortem) reboat inter montes concavos Diœceseos Culmensis voce Synodica balans Gentilitius Junosza Tuus, quo vocante & Duce (*Dux gregis inter oves Agnus,* ùt ait Pòéta) stetimus animo lubenti in Lubaviensi Ditione Tua, terra quippe Michałoviensi à Michàéle Archangelo suum sortita nomen, ac veluti altero monte Gargano, eidèm primo cœlestium copiarum Duci consecrato; sub cujus nomine, auspicato omine, sacra hæc Comitia peregisti cum statibus Ecclesiasticæ Reipublicæ Tuæ, Rex, Sacerdos, Antistes Illustrissime. Stetimus, inquam, ast minimè subjecti crisi Evangelicæ: *Quid statis otiosi?* Non enim torpemus otiò, qui vitio termi-

Parthenius.

Matth. 20. v. 6.

terminos præscribimus, ut hic confringat tumentes fluctus suos, an potiùs illud penitùs proscribamus. Sed quo feror inani fastu incultus Orator? ut ausim dicere: Nos proscribere vitia? *quasi nostra virtute aut potestate fecerimus?* cùm totum tuum sit Antistes Illustrissime. Tuus hic labor, hoc opus est, Tua Pastoralis desudat cura, & solertia super abolendis de Ovili Tuo vitiorum Mæandris, Tu proscribis vitia, quia Agnus es, nempe Divini illius Agni, *qui tollit peccata*, ideam exprimens; quem ab incunabulis ipsa enutrivit castimonia, cui singularis morum probitas ultra Annos pubertatis incrementum dedit, quem virtus omnigena ad adultam perduxit ætatem. At summa in rebus gerendis dexteritas adeò commendavit, ut Vicaria DEI in terris Potestas nondum maturum ætate, jam Te dignum probaverit Pontificia Dignitate; & Illustrissimum Purpurati Senatûs Phæbum in Avito signo Zodiaci Plocensis adoraverit Ecclesia: *Scandis lanigeri tropicum sol aureus Astrum:* Deinde suprema Regni Nostri Majestas in Assistricem Sedium Suarum adsciverit Sapientiam. Quid mirùm igitur Antistes Sapientissime Te solum, sine adminiculo alieni consilij, grande hoc Synodi perfecisse & consummasse opus? dum *Consilium ipse suum est Aries, ut Principe dignum est;* à cujus Oraculis & Patriæ integritas, & Ecclesiæ pendet felicitas. Tu conditor legis, & Nos auditores sumus, & factores in posterum, ut justificemur. Stetimus ad Vocem Tuam Pastoralem in hoc *Concilio justorum & Congregatione*, ut faciamus Coronam in circuitu Throni Legislatori Agno sedenti.

Actor. 3. v. 12.

Ausonius.

Manilius.

Psal. 110. v. 1.

ti. Accumulamur Præsidentiali Majestati Tuæ, ut habeas, cui præsideas; qui præsides, ut provideas Saluti Nostræ; Præses es, ut prosis omnibus. Accurrimus ad audiendam sapientiam Salomonis Ævi Nostri, audivimus & exultavimus, & delectati sumus, quia Avitus Junoſza Tuus *erexit cornu salutis nobis*, Salutaris nempe Concilij, ut cornua peccatorum confringat. Ergo jam sæculis deprædicande Antistes, grandibus præconisande Tomis, primis in Ecclesia & Regno titulis præmiande, scande Voto omnium summas honorum curules, qui Summam Apostolici Zeli attigisti. Nullus sit Supremus honos, quem non teneas, qui nullum onus Pastoralis curæ formidâsti; Nulla felix ætas, quam non vivas, qui propriam litasti ætatem arduis pro Deo conatibus. *Addat de Nostris Tibi Jupiter Annis*, Cui Agnum Tuum, gratam victimam, immolâsti. Sequamur omnes Virgineo morum candore hunc Agnum, quocunque ierit, usq; ad Thronum Agni Olympiaci, Cui æterna laus, honor & gloria, ast Tibi Pontificum Illustrissime, à præsenti Concilio consummato profunda Gratiarum Actio.

Luc. 1. v. 69.

INDEX

INDEX ALPHABETICUS
Capitum, & Titulorum.

A.

B

C

D.

D.

E

F

H.

I.

M.

O

P

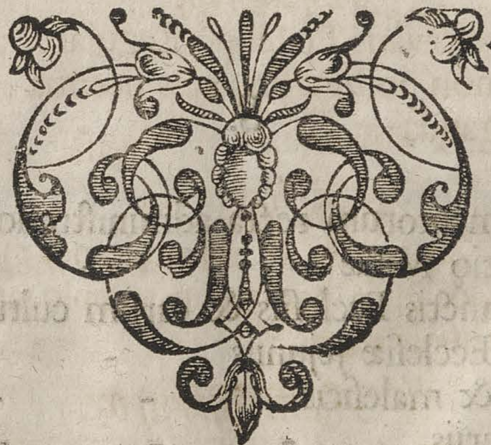
Plura-

R

S.

T

V.

INDEX
Rerum, & Verborum.

A

B.

Baptismus

Beneficiatus

Bona

conſve-

Cœmeteria

Commissarii

Communio

Con-

Cultus

Edictum

Jura-

I.

Merces

Metrica

Miracula

Missa.

Mona-

Missa

Con-

R.

Regulares

Rei

Reliquiæ Sacræ

Sagæ

Schola

Seminarium, Seminariſtæ

Sepultura

Signa

Stipendium

Ad

M. D. G.

APPENDIX

Tum eorum, quæ in SYNODO DIOECESANA enuntiantur, & publicari jubentur:

Tum etiam nonnullorum, quæ ſcire omnium intereſt.

I.

Reſcriptum ad Civitates, Oppida & Villas Diœceſis Culmenſis de non judicandis Sagis.

AUguſtus III. DEI Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Vołhiniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Severiæ, Czerniechoviæqué, nec non Hæreditarius Dux Saxoniæ & Princeps Elector.

UNiverſis, & ſingulis, quorum intereſt, præſertim Magiſtratibus quibuſvis, tam Caſtrenſibus, quàm Civilibus majorum & minorum Civitatum, nec non Officiis Villanis per, & intra Diœceſim Culmen: & Pomeſanien: conſiſtentibus, Gratiam Noſtram Regiam. Licèt quidem Conſtitutionibus Regni, ac ſtatutis cautum ſit, ne Magiſtratus Sæculares in Cauſas Sagarum ſeſe ingerant, niſi priùs eædem Cauſæ à Judicio

Spirituali cognitæ, dijudicatæ, ac ad illorum Judicia remissæ fuerint, nihilominus Nobis relatum est nonnulla Officia tam Civilia, quàm Villana modicam prorsus, imò nullam notitiam, ac scientiam ejusmodi causarum habentia, in contrarium præfatarum Legum sese in judicia Sagarum ingerere, multaqué inconvenientia inde patrare, ac homines innocenter morte damnare. Hinc Nos obviando similibus casibus, ac inhærendo Constitutionibus Regni, omnibus, ac singulis Officiis, & quidem Civilibus sub pœna mille aureorum, Villanis verò sub pœna colli ad instantiam Instigatoris in Judicio quovis vindicandis inhibemus, & seriò mandamus, ne se quovis quæsito prætextu directè vel indirectè in judicium Sagarum ingerant, nisi priùs eædem causæ per Judicium Spirituale prædictæ Diœcesis Culmen: & Pomesanien: discussæ, dijudicatæ, ad Judicia eorum sæcularium remissæ fuerint, In cujus rei fidem præsentes manu Nostra subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Dat. Varsaviæ die 9ña Mensis Januarii Anno Domini 1745. Regni verò Nostri 12. Augustus Rex.

Locus ✠ Sigilli Casimirus Młocki Dapifer Vissogroden: S[æ] R[æ] Majestatis Sigilli majoris Secretarius. Cancellariatu Illusmi Excellentmi & Reverendmi Domini Andreæ Stanislai Kostka Comitis in Załuskie Załuski Episcopi Culmensis & Pomesaniæ, Abbatis Commendatarii Czervenen., & Paradisien: Supremi Regni Cancellarii sigillatum.

II.

II.

Laudum Terrarum Prussiæ.

De non tolerandis in Terris Prussiæ Judæis.

NOS Status & Ordinis Terrarum Prussiæ in Conventu hoc Generali pro Festo S. Michàélis Thorunii congregati notum facimus omnibus & singulis, quos hoc scire attinet, quod etiam si ex prioribus aliquot Annis Universale Edictum ab Antecessoribus Terrarum publicatum fuerit, ne videlicet ullibi per terras Prussiæ in civitatibus, vel extra eas in agris & villis Judæis, qui cum magno Nobilitatis & civitatum præjudicio & damno commercia & fœnerationes in his terris exercent, commorari liceret; verumtamen animadvertamus, quòd id genus hominum, in magna rursus frequentia his locis inveniatur, qui terrigenas more suo consveto variis artibus & technis defraudare & circumvenire haud cessent. Ideo edictum hoc reassumendum & renovandum censuimus, prout hoc ipso reassumimus & renovamus, statuentes & mandantes omni modo, quòd porro post publicationem hujus nostri edicti, nemo Judæorum in civitatibus, oppidis, & villis tolerandus sit; sed si quis in terris his commoretur, ei per Capitaneum ejus loci, sive Magistratum Civitatis ejus illico denuntietur inde migrandum, & vigore hujus ex hac Provincia excedendum, quo simul protinus omnis ipsi negotiatio, omneque commercium, excepto Nundinarum tempore, prohibita & interdicta esse debent, sub amissione currùs, equo-

rum, & mercium, aliaqué gravi pœnâ contra reos deprehensos reservatâ. Cujus rei quilibet Palatinus in suo Palatinatu, Capitanei Capitaneatu, itemque Magistratus in Civitatibus diligentem inspectionem habere, & hujus interdicti authoritatem exactè custodire debent, prout etiam hoc in omnibus Palatinatuum Districtibus, & locis, itemque civitatibus publicare, & post publicationem severiùs exequi, atq; transgressores ejus, Nomine Regiæ Majestatis, punire mandamus. In defectu Sigilli Terrarum Prussiæ, Reverendissimi, & Illm̃orum, Episcopi, nec non Palatini Culmensis & Civitatis Thorunensis sigilla sunt appressa. Thorunij in Conventu Generali pro Festo Michaelis Die 3tiâ Octobr. 1616.

(*Locus Sigillorum*)

Aliud Laudum.

NOs Status & Ordinis Terrarum Prussiæ in Conventu Gñali congregati universis & singulis, quorum interest, notum testatumqué facimus; quòd, cùm quàm plurimi ad præsens Judæi reperiantur, qui non modo varia in terris hisce ac celeberrima, idqué extra publicos Mercatus exercent commercia & propolia, sed cumprimis eo audaciæ devenerint, ut & Nobilium bona terrestria arendæ Jure possidere præsumant, Hollandi item villani, Institores & alii, quibus braxandæ Cerevisiæ Jus minimè convenit, competentem ac debitam Civitatibus victûs quærendi eo ipso rationem præripiant; proinde antiquorum temporum Lauda etiam â Divis Poloniæ Regibus roborata reassumendo, Auctoritate præsentis Conventus

ventus laudamus, ne Judæis in præjudicium terrarum ac Civitatum commercia in eiſdem exercere, tum verò terreſtria bona quocunque contractûs, ſeu arendæ, aut communionis & participationis cum aliis Jure tenere ac poſſidere liceat, quo Nomine pœnam Confiſcationis Bonorum & mercium in eos ſancimus, tum nec Hollandis Villanis, Inſtitoribus, aliisqué braxandæ Cereviſiæ facultatem minimè habentibus Cereviſiam braxare liceat. In præmiſſorum fidem ſigillum harum Terrarum ſubappreſſum eſt. Actum & Datum Graudenti in Conventu Generali Die 16. Junii, 1647.

(Locus Sigilli)

Aliud.

NOs Status & Ordines Terrarum Pruſſiæ in moderno Conventu Generali Mariæburgenſi congregati univerſis & ſingulis, quorum intereſt, notum teſtatumqué facimus, quòd, cùm contra anteriora Lauda pluries publicata, quàm plurimi ad præſens Judæi in bonis ſpiritualibus circa civitatem Gedanenſem adjacentibus, utpote fundis Pruthenicis reperiantur, qui perpetua ibi domicilia figere, variaqué in terris hiſce ac liberrima, atque extra publicos mercatus, exercere commercia, & propolia, eaque competentem ac debitam prædictæ Civitatis Civibus & Incolis victûs quærendi rationem præripere præſumant; proinde antiquorum temporum Lauda & jam à Divis Regibus Poloniæ roborata reaſſumendo, Auctoritate præſentis Conventus laudamus & ordinamus, ne Judæis in harum terrarum (ubi nul-

lum omninò locum habere debent) ac memoratæ civitatis præjudicium Commercia in ſupradictis Territoriis exercere liceat, quo nomine pœnam Confiſcationis bonorum ac mercium ad requiſitionem cujuſvis à Judicio Caſtrenſi in eos ſancimus, nec eorundem locorum ſpiritualium incolis domicilia ſua ad commorandum & commercandum Judæis permittere, vel pretio locare liceat. In præmiſſorum Fidem, Sigillum Terrarum Pruſſiæ hiſce ſubappreſſum eſt. Actum & Datum Mariæburgi in Conventu Generali Die 16. Septembris. 1680. (Locus Sigilli)

III.

Decretum Caſtri Kovalevienſis conforme Laudis ſuperiùs memoratis.

Actum in Caſtro Kovalevienſi in Judiciis Inter-Regni Capturalibus Laudo publico Conventûs Generalis Mariæburgenſis Conſtitutis, Die prima Menſis Julii, Annò Domini Milleſimo ſeptingenteſimo trigeſimo tertio legitimè celebratis.

INter Generoſum Joannem Łukowſki Actorem perſonaliter, & Magnificum Weſſel Capitaneum Golubenſem, & Generoſum Carolum Orłowski Commiſſarium Episcop. Capitaneatus ſuo & Magnifici Capitanei Nomine perſonaliter ad objectam condemnationem ex parte olim Nobilis Agnetis Wiesiołowska in Civitate Regia Kovalevienſi, feria ſecunda in Vigilia feſti Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ, Annô milleſimo, ſeptingenteſimo, trigeſimo ſecundo, circa Manifeſtationem obtentam ſuper Generoſo Carolo Orłowski ratione Contraven-

traventionis Decreto territorii Michałovienſis in puncto non ſolutionis Summæ ſex Millium teneri docere eundem Generoſum Orłowski de loco ſtandi, & quoniam non docet, proinde Judicium in Conſtitutionem loci ſtandi adhærendo Conſtitutioni Novellæ decernit, quatenus is idem Generoſus Orłowski ſolvat pœnam duplicem quatuordecim Marcarum Polonicalium parti objicienti, Judicio verò per medium idque in Inſtanti ſub pœna banitionis ex Regeſtro pœnalium publicanda, partibus verò in negotio principali experiri mandat, in experimento, quoniam Judicio ſuo deductum eſt Magnificum Weſſel Capitaneum Golubenſem in Capitaneatu eodem Judæum propinatorem Cereviſiæ & Cremati contra expreſſa Lauda Terrarum Pruſſiæ cum detrimento & injuria vicinorum conſervaſſe, proinde Judicium adhærendo Laudis Terrarum Pruſſiæ decernit, quatenus tam Magnificus Weſſel Capitaneus Golubenſis, quàm Generoſus Orłowſki Commiſſarius Epiſcop. Capitaneatus prædictum Judæum ex Capitaneatu Golubenſi, idque ab Actu præſenti in duodecim ſeptimanis evacuet, facturi ſunt præmiſſa ſub pœna Banitionis in una ſeptimana poſt Contraventionem coram Officio Caſtren. Kovalevien. circa Manifeſtationem publicanda, luitâ Pœnâ quatuordecim marcarum Polonicalium per partem citatam parti, in termino manifeſtationis ſub rigore ſupra ſcripto, Judicio verò ſuo per medium in inſtanti ſub pœna Banitionis ex Regeſtro pœnalium publicanda, ſolvenda.

Ex Actis Caſtrenſibus Kovalevien. extractum.

(Locus Sigilli)

Legit Mysłakowski.

IV.

Literæ Sacræ Congregationis S. R. E. Cardinalium Sac. Concilii Tridentini Interpretum ſuper Verbi DEI prædicatione.

Eminentiſs. ac Reverendiſs. D. Obſervandiſs.

A Pluribus Chriſtiani orbis Provinciis, graves frequenteſqué Romam, atque ad ipſam Sanctam Sedem adventant, ſeu delationes, ſeu quærelæ adverſus præſentem Prædicationis uſum, tanquam à primævo Apoſtolorum inſtituto prorſus aberrantem. Ac cùm quidem Verbum DEI, quod, Apoſtolo teſte, omninò debet eſſe ſanum, ac ſalutare, multipliciter per plures ex ipſis Evangelicis Præconibus reddatur infectum, meritò Sanctiſs. D. N. decrevit contagionem iſtam, Univerſo gregi tam exitioſam, longeque patentem omni Apoſtolicæ Auctoritatis conatu prorſus excindere; nam quæ peſtis eſſe, aut cogitari violentior eâ poteſt, quæ cibos ipſos ad vitæ præſidium inſtitutos, ipſaſque medicinas pro morbis depellendis inventas, in mortis inſtrumenta, & præſentiſſima venena convertit. Verbum profectò DEI panis eſt ille vitæ & intellectûs, quo cibari, & aqua ſimul ſalutaris, quâ potari fidelium animas ab ipſis Religionis Chriſtianæ incunabulis Redemptor Noſter edocuit. At verò ſi ſal, quod pro DEI Verbo à Sanctis accipitur, per futiles Conciones evanuerit, in quo putreſcentia mortalium vitia condientur? quinimò ſi ſal idem, quod Prædicatores aperte

pertè ſignificat, per eloquentiam planè ſtultam infatuatum fuerit, revera non ultra valebit, niſi, ut conculcetur, & utinam jam non conculcaretur ab hominibus, quæ enim Myſterio tam Sacro Majeſtas? qui decor? quæ ſanctitas? quæ utilitas ineſt? Quando plurimi, tanquam hiſtriones, aut converſi ad fabulas, uti Pòëtæ, audientes, prurientes auribus coacervant, aut inanis facundiæ lenocinio, & calamiſtrato, ac meretricio planè prædicationis fidem corrumpunt. Mandat ergo Sanctitas Sua Zelo verè Apoſtolico accenſa, ut omnes Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, cœterarumqué Eccleſiarum Præſides, quorum præcipuum munus eſt Verbum Dei adminiſtrare, gregemqué paſcere, tantis corruptelis occurrant, easque Concionatoribus opportunè ſub oculis ponant, ut fugiant à facie tot peſtium potiùs quàm colubrorum, & præſertim universè intelligant, quod per Jeremiam Deus illis indixit; Propheta, qui habet ſermonem meum, loquatur ſermonem meum verè, quid palea ad triticum? nunquid verba mea non ſunt ignis? dicit Dominus, & quaſi malleus conterens petras? videlicet oportere Conciones non paleis refertas eſſe ad vanitatem, ſed igne veritatis ſuccenſas. Porrò ſciant non levem eſſe culpam, ſed grande piaculum, graviſſimâqué pœnâ mulctandi ſunt, ubi per ſcurrilitatem Verbum Dei veluti in ſcenam adduxerint, atque auditoribus deridendum traduxerint: Præterea neque per curioſas quæſtiones, ac paradoxa tam vana ita ſupra captum populorùm aſſurgant, ut verè querantur: Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis; ſimiliter neque per illecebras inanium verborum res non minùs vanas obtrudant,

trudant, & per oſtentationem memoriæ, atq; pronunciationis præcipitantiam, quaſi præſtigiis Auditorum animas, auresq́; ludificent; quamobrem Antiſtites per ſe, ſi tempus vacaverit, tum in Cathedralibus, tum in aliis Eccleſiis feriò animadvertant, & in Diœceſi Vicariis Foraneis, aliiſque Miniſtris, probiſqué Viris, à quibus ea ſuper re relationes exigant, vigilantiam demandent. Ac ſi Concionatores normam hujuſmodi transgreſſos compererint, eos à prædicationis munere ad tempus benè viſum ſuſpendant, aliavé ratione pro modo culpæ plectere curent; ſubrogando interim alios, qui ſalutari modo populo oſtendant vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cæleſtem gloriam valeant conſequi. Eminentia igitur Veſtra in Diœceſibus Suæ curæ creditis Sanctiſs: D. N. juſſibus proprio muneri ſatisfacere non gravabitur, & E. V. manus humillimè deoſculor. Romæ 6. Julii 1680.

Eminent. Veſtræ

Humillimus & addictiſs. Servus
F. Cardinalis Columna.

S. Archiepiſcopus Branchaccius
Epiſc. Viterbien. Secr.

V.

Puncta quæ ſequuntur de Jejunio, Populo ad Divina congregato, bis in Anno è ſuggeſtu legantur; ſcilicet Dominica Iña Adventûs, & Dominica Septuageſimæ, & de Feſtorum obſervantia, y o targach Niedzielnych quatuor vicibus in Anno, Dominicis poſt quatuor Tempora.

De

De Jejuniis.

ZAchowanie Postow lubo generalnie do wszystkich wiernych Chrześćian náleży, iednakże naybárziey obowiązuie ludźi dostatnieyszych, ktorzy y pracy mniey, y w wyżywieniu ciała więcey wygody mieć mogą; gdyż z temi, ktorzy przy ciężkiey pracy, ubogie maią wyżywienie, Kośćioł Swięty łáskawie się obchodźi. Iáko tedy ludźi prostych, ktorzy zachowuiąc sciśle posty, inne rozmaite grzechy, iako to kradzieży, pijaństwa, nieczystośći bez wszelkiego skrupułu popełniaią, nápominamy, áby się na Postach swoich nie ubespieczali, y nie rozumieli, że ich to samo zbawi, ieżeli innych Przykazań Boskich záchowywać, y życia według boiaźni Boskiey prowadźić nie będą, tak też ludźi dostatnieyszych, zwłaszcza po Miastach y Dworach, pod sądem Boskim obowiązuiemy, áby wolnie y bez przyczyny Posty łamiąc, wzgorszenia maluczkim nie dawali; Kto zaś dla własney potrzeby uwolnienia od tego przykázania potrzebować będźie, poradźiwszy się spowiednika y lekárza, do Nas y Officiała Naszego, albo też do Swego Własnego Plebana po dyspensę udać się powinien, kiedy ią zaś otrzyma innemi pobożnemi uczynkámi, iako to iałmużną, modlitwami y umartwieniem nagrodzić to powinien. Zwyczay zástawiania we dni Postne stołow mięsnemi potrawami, iako niegodźiwy, y karnośći kośćielney cale przećiwny potępiamy, gdyż y ći, ktorzy w takowe dni maią pozwolenie zażywać potraw zakázanych, czynić to prywatnie, y bez wzgorszenia powinni. W wiel-

ki Post Rzeźnicy w publicznych jatkach mięsa przedawać nie powinni, y tego Xięża Plebani przestrzegać maią, áby żaden z Rzeźnikow, chyba otrzymawszy na to pozwolenie na pismie, y to wjatkach zamkniętych, mięsa na ow czas przedawać nie śmiał.

De observantia Festorum.

ZAden z dobrych Kátolikow bez żalu, á żaden Heretyk, lub niewierny, bez wzgorszenia patrzyć nie może ná gwałcenie dni Swiętych, ktore w Kraju Naszym, zwłaszcza po Wsiách y drobnych Miasteczkách, iuż prawie we zwyczay poszło: kiedy nie tylko targi, y iarmarki, ale też pijatyki, swary, y bitwy nayczęśćiey się we dni Bogu poświęcone trafiaią: w czym Heretycy y Zydźi náwet sami, ktorzy tak nabożnie Swięta swoie obchodzą, záwstydzić nas powinni. Chcąc tedy temu ile możnośći zabieżeć, następuiące przestrogi, wszystkich Dyecezanow Naszych, do nabożnieyszego Swiąt záchowania poprzysięgaiąc, Pásterskim afektem daiemy.

A náprzod. Xięża Plebani powinni według możnośći swoiey starać się, aby tym niezbożnym zwyczaiom zábiegli, zwłaszcza ná kazaniach, y katechizmach często náuczaiąc, na co są Swięta postánowione, y iako záchowane bydź maią; także na Spowiedziach strofuiąc, á na ostatek y rozgrzeszenia nie daiąc tym, ktorzy w nałogu gwałcenia Swiąt, zwłaszcza upiiania się we dni Swięte zostaią, iako też y tym, ktorzy się często w tákowe dni trunkami gorącemi upiiać zwykli, za pokutę náznacza-

znaczaiąc, aby się od tákowych trunkow przez znáczny czas wſtrzymali, y tym ſpoſobem zły nałog zwyćiężyli.

Po wtore. Pánow pod Sądem Boskim obliguiemy, aby zbyteczną robocizną poddánych ſwoich obćiążaiąc, nie byli im przyczyną do gwałcenia Swiąt. Dla czego kiedy się w iaki tydzień więcey niż iedno Swięto trafi, za rzecz ſłuſzną ſądziemy, aby się poddánym ieden álbo drugi dzień robocizny potrąćił; zwłaſzcza na tych mieyscach, gdźie ćięzką robociznę odpráwowáć zwykli.

Po trzećie. Kiedy potrzeba własna tego wyćiąga, aby się we Swięto robota czyniła, naybardziey pod czas żniwa, y śianożęći, zwłaſzcza w dżdżyſte czaſy, ći, ktorzy tákową robienia potrzebę maią, udać się powinni o pozwolenie do Plebanow ſwoich, ktorzy kiedy ſłuszną przyczynę obáczą, odmawiać im tego nie maią; pod tą iednak kondycyą, áby w te dni z rana ná Nabożeńſtwie Parafialnym byli, albo przynaymniey Mſzy wyſłuchali.

O Targach Niedzielnych.

DZień ten, ktorego Bog Wſzechmogący, nie tylko człowiekowi, ale y bydlęćiu od roboty wſzelkiey ſpocząć kázał, ſeptimo autem die requieſces ab opere, dzień ten, ktory oſobliwie ſzánowáć kázał, videte, ut Sabbathum meum cuſtodiatis, á oraz y dni ku chwale Swiętey Boſkiey poświęcone, tak dáwnych czaſow w obſerwie były, że krom modlitwy y Nábożeńſtwa, inszego nic czynić się nie godźiło. Y dla tego Polacy tenże dzień od ſamego Bogá poświęcony,

benedixit Dominus diei Sabbathi, Niedźielą (iákoby, áby nikt weń nic nie dźiałał, oznaymuiąc) názwali y uczynili. Ale o jak daleko od dawnych obyczaiow teraznieyſze wieki wykroczyły! teraz, kiedy zażyć ućiechy, kiedy się á podobno częſtokroć z obrazą Boską uweſelić, kiedy handle, targi, y iarmarki odpráwowáć, to w Swięta naylepſza y w Niedźiele: A przećie gdybyśmy ſzczerże w prawdę weyrzeć chćieli, uznalibyśmy, że tákowe targi, ktore się w Niedźiele odprawuią, wynalazek to ſzatański ieſt, ktoremu y iego przekupniom, nigdy się handle w Kośćiele nie powiodły, bo ich, prawdźiwy pobożnośći Náuczyciel Chryſtus Pan wygonił precz z Kośćiołá, y wyrzućił: Cæpit ejicere vendentes & ementes, & cathedras vendentium; przecież iednak ná ſwoim, iak mowią, bies chcąc poſtawić, á Boſkiey chwale przeſzkodźić iakokolwiek, reiterował ći się z Swiątnicy Boſkiey, z pomienionemi targami ſwoiemi; ale ie w Swięta y Niedźiele ogłośił, y poſtánowił. Coby zaś ztąd zá krzywda Bogu była, łatwo ſobie każdy wnieść może, ieżeli tylko ſzczerze, tysiączne Sprawiedliwośći Boſkiey na tych, co gwałcą Swięta, y onych nie ſzanuią przykłady y dowody, przed oczy położywſzy, w nich się przeyrzeć zechce. Miarkuąic zaś z drugiey ſtrony, coby za korzyść z tych handlow, targow, y zabiegow Niedźielnych była, prawdźiwie żadney nie widziemy, y nie uznaiemy, albo się ten groſz w Niedźiele utargowany, cále nie powiedzie, albo ieżeli cokolwiek potrwa, w krotkim czasię nie tylko ſam ginie, ale y drugi ſzczerze zápracowany niſzczy, y zátraca. Przeto obliguiemy wſzyſtkich Duchownych, Proboſzczow

boſzczow, y Plebanow, áby na Kázaniach y Kátechizmach Párochianow ſwoich, do lepſzey obſerwancyi Swiąt, y dni Niedźielnych záchęcali, o nym, iáko Bog ſtraſznie tych, co gwałcą Swięta, y ich nie ſzanuią, karze, opowiadali y przekładali. Wſzelkie zaś zwierzchnośći Swieckie przez miłość Bogá, y ſtraſzny Sąd Iego obliguiemy, y obowięzuiemy, áby pamiętaiąc na zbáwienie ſwoje, uważaiąc co zápłata gwałcących Swięta y Niedźiele, na tym, y na tamtym ſwiećie czeka, targow, handlow, y wſzelkiego przekupſtwa po Wsiach, Miastach y Miasteczkach ſwoich zákazali, deklaruiąc, że gdy poſzanowanie Dniom od Bogá, y od Kośćiołá poświęconym dadzą, y dawać będą, nie tylko tu w doczeſnym żyćiu, ſtokrotny pożytek otrzymaią, ale też y w wieczności Koronę chwały osiędą, y odbiorą.

VI.

Akty.

KTore przed Kommunią S. z ludźmi do Kommunii Swiętey przyſtąpuiącemi, także y po Kommunii Swiętey, tak w Kośćiołách, iáko też kiedy chorym Wiátyk adminiſtrować będą, powinni Plebani pod obowiązkiem ſumnienia odpráwować.

Pánie Jezu Chryſte Boże y Zbáwicielu moy wierzę mocno, iż w Przenayświętſzym Sákramencie, ktory przyimować mam, jeſt prawdziwe Ciało, krew, Duſza, y Boſtwo Twoie, pod oſobami chleba: á to wierzę, iako y inſze Artykuły Wiary Swiętey, żeś to ſam obiawił, y do wierzenia podał.

Kłaniam ſię Tobie, iako Naywyſzſzemu Pánu moiemu, y iako Stworcę moiego całym ſercem wyznáwam, y adoruię.

Dźiękuięć o Boże Moy, zá wſzelkie Dobrodźieyſtwa Twoie, á oſobliwie za poſtánowienie tego Nayświętſzego Sákrámentu: za co niech ćię wſzyscy Anjołowie, wſzyscy Swięći, y Stworzenia Twoie chwalą, y błogoſtáwią na wieki.

Mam nadźieię w dobroći y miłośierdziu Twoim, że dawſzy mi ſiebie ſamego, daſz mi też odpuſzczenie wſzyſtkich grzechow moich, łaskę Twoię, y wiekuiſtą chwałę, o ktorą ćię przez záſługi Twoie, Mękę, krew, y śmierć Twoię iáko naypokorniey upraſzam.

Miłuię Cię o Boże Moy, z cáłego ſercá y całey duſze Moiey. Załuię o Boże moy, żem ćię Bogá moiego nieskończoney dobroći kiedyſzkolwiek obraźił. Brzydzę się wſzyſtkiemi grzechámi moiemi, mam ſtateczną wolą iuż się do nich nie wracać zá pomocą łaski Twoiey świętey, o ktorą Cię gorąco proſzę. Wyznáwam o Boże moy niegodność moię do przyięcia Ciebie Boga moiego; dla tego skruszonym ſercem do Ciebie wdzychaiąc mowię: Pánie nie ieſtem godźien &c.

Akty po Kommunii.

WIerzę o Boże moy, żeś Ty ſam, ktoryś przez dziewięć mieſięcy w żywocie Przenayświętſzey Boga Rodźice Pánny zoſtawał, ktoryś dla mnię na Krzyżu umarł, ktory teraz w Niebie z Oycem y z Duchem Swiętym kroluiesz, ieſteś teraz prawdziwie, y iſtotnie w wnętrznościach moich. Adoruię iako

Páná

Páná y Bogá moiego. Ofiaruię̇ć na dziękczynienie zá tak wielkie dobrodzieystwo, cokolwiek dobrego od początku świata stało się, y aż do skończenia dziać się będzie.

Miłuię cię z cáłego Sercá mego, y miłować cię aż do śmierci, y przez całą wieczność pragnę. Oddaię̇ć się cale na wolą Twoię z Ciałem y duszą moią, niech się zemną, we mnię, przezemnie wzystko stanie według woli Twoiey Swiętey. Tu mnię siecz, tu mnię karz, tu mnię pal, tu nie przepuszczay, byleś przepuścił na wieki. Niech będzie pochwalony Przenayświętszy Sakrament, teraz y na wieki wiekow Amen.

Kiedy choremu administruie Kommunią Swiętą, przyda następuiące Akty.

OFiaruię̇ć o Boże moy tę chorobę moię, wszystkie boleśći, wszystkie trudności, y przykrości moie, za grzechy y niepráwośći moie, łącząc to wszystko, cokolwiek cierpię y cierpieć będę, aż do ostatniego tchu życia moiego, z niewinną męką, y gorzką śmiercią Twoią. Proszę Cię o Boże moy, o cierpliwość, y stosowánie się do woli Twoiey we wszystkich bolesciách moich, á nádewszystko przez krew Twoię, przez Rany y Krzyz Twoy, pokornie proszę, a żebym własce Twoiey skonać y umrzeć mogł.

Te Akty przed Kommunią, y po Kommunii Swiętey przepisać, y na Tablicy iákiey przykleić albo przybić powinien Pleban, y mieć zawsze po gotowiu przy Ołtárzu, kędy Przenayświętszy Sákrament záchowuie się, áby Ich kiedy tego potrzeba mieć mogł ná pogotowiu.

VII.

KLątwy Papieſkie in Bulla Cœnæ Domini wyrażone, ktore co Rok w wielki Czwartek w Rzymie od Oyca S. publikowáne bywaią, á według Concilium Prowincyalnego z rozkázania Náſzego raz do Roku prima Dominica Quadrageſimæ po Parafiach takze publikowáne bydź maią.

Naprzod Imieniem Boga Wſzechmocnego, Oyca, y Syna, y Ducha Swiętego, władzą Apoſtołow Piotra y Pawła y Papieſką wſzyſcy Heretykowie, Sekłarze od Wiáry Swiętey, Apoſtatowie, Schyſmatycy, y ći ktorzy od poſłuſzeńſtwa Rzymſkiego Papieża upornie odſtępuią: takze wſzyſcy Heretykow Fautorowie, Obrońcy, onym wiarę daiący, takze Xięgi Heretykow błędy w ſobie zawieraiące, albo o wierze traktuiące, bez pozwolenia Papieſkiego trzymaiący, drukuiący, albo one pod iakimkolwiek pretextem lub publicznie, lub potaiemnie broniący: Wyklęći ſą.

Powtore. Wyklęći ſą wſzyſcy, y każdy zoſobna, iakiegokolwiek by Stanu, Kondycyi y godnośći byli, ktorzy od Ordynacyi Dekretow Papieſkich do przyſzłego Generalnego Concilium appelluią, iako y ći, za ktorych pomocą, radą, y ſprzyianiem te appellacye zanieſione były. Collegia zaś, Kapituły, Univerſitates, ktoreby ſię tego ważyć miały, pod Interdykt Papieſki podpadaią.

Potrzecie. Wſzyſcy Rozboynicy morſcy, y ich obrońcy, Fautorowie, iako y ći, co ich pryimuią.

Po czwarte. Wyklęći ſą wſzyſcy ktorzy rzeczy Chrześciańſkie na okrętach, na morzu, albo rozbitych,

bitych, albo z ſamych okrętow, albo na brzegach znayduiące ſię zabieraią, wczym żadne Privilegium, zwyczay, albo by naydłuſzſzego czaſu poſſeſſya, albo inny iaki pretext exkuzować nie może.

Po piąte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy iakiekolwiek nowe podatki kładą, albo podnoſzą, ieżeli na to od Stolice Apoſtolſkiey pozwolenia nie maią, także y ći, ktorzy też podatki włożone, albo podnieſione wybieraią.

Po ſzoſte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy liſty Papieſkie od Oyca Swiętego, albo Koſcioła S. Podkanclerzow, albo Ich Námieśnikow wydáne fałſzuią, albo inne zmyślone, iakoby od nich podpiſane pod Imieniem Papieskim, lub wzwyż pomienionych Officyaliſtow fabrykuią.

Po ſiodme. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzykolwiek do Saracenow, Turkow, y innych Chrześćiańskiego Imienia nieprzyiacioł, Heretykow od Stolice Apoſtolskiey wyraźnie, y w oſobnośći wyrażonych donoſzą, albo dowożą, konie, żelaza, droty, Cynę, ſtal, albo inne iakie metalle, y woienne rynſztunki, drzewa, konopie na powrozy, albo ſame powrozy do Okrętow, lub inne iakie rzeczy, ktoremi Chrześćianow woiuią; iáko y ći, ktorzy przez się, albo przez drugich o rzeczach do Stánu Rzeczypoſpolitey náleżących na zgubę y ſzkodę Chrześćianow, teyże Chrześćiańſkiey Wiary nieprzyiaciołom, Turkom, Heretykom donoſzą wiadomośći, y onymże pomoc, y rádę, fawor, iákimkolwiek ſpoſobem pokazuią.

Po oſme. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzykolwiek przeſzkadzaią, aby żywnośći do Rzymu nie dodawano, ktorzy tego dodáwania zákazuią, prze-

ſzkody czynią, albo to czyniącym bronią, lub przez się lub przez innych iakieykolwiek kondycyi y godnośći, lub Swieckey lub Duchowney.

Po dziewiąte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy do Stolice Apoſtolskiey idących, albo z tamtąd powrácaiących, lub ſami przez się, lub przez drugich zabiaiją, kaleczą, odźieraią, łapaią, przytrzymuią; Iáko y ći, ktorzy w ſamym Rzymie, nie maiąc ná to żadney Jurisdykcyi, toż ſamo czynić śmieią.

Po dziesiąte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy Romipetow, albo Pielgrzymow z Nabożenſtwa peregrinuiących, albo tamże zoſtáwaiących, lub powracaiących, przez ſię ſamych lub przez drugich kaleczą, zabiiaią, odzieraią, zatrzymuią, lub też rozbiiaią, iako y ći, ktorzy pomocą, radą do tego przykładaią ſię.

Po iedenaſte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy S. Kośćioła Rzymſkiego Kardynałow, Patryarchow, Arcy-Biſkupow, Biſkupow, Stolice Apoſtolſkiey Legatow, albo Nuncyuſzow zabiiaią, kaleczą, ranią, łapaią, biią, wiążą, zátrzymuią, albo po nieprzyiacielſku prześladuią, albo ich z Diecezyi Swoich Pańſtw wyrzucaią, iáko y ci, ktorzy to rozkazuią, approbuią, albo pomocą, radą, lub faworem przy kładaią ſię.

Po dwanaſte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy przez ſię, albo przez drugich Oſoby Duchowne albo Swieckie do Dworu Rzymskiego w ſpráwach ſwoich uciekaiące ſię, albo tamże też ſprawy promowuiące, także Adwokatow, Prokuratorow, Agentow, Audytorow, Sędziow do tychże ſpraw deputowánych, z okazyi pomienionych Spraw zabiiaią,

biiaią, biią, z Dobr odzieraią, albo lub przez ſię, lub przez drugich wyraźnie, albo potaiemnie, aliàs directè vel indirectè podobne wyſtępki popełniać, exekwować, promowować, albo do tego pomocy, rady, faworu ſmieią, y nieobawiaią się dodawać, iakieykolwiekby byli præeminencyi, y godnośći.

Po trzynaſte. Wyklęći ſą wſzyſcy, tak Duchowni, iako y Swieccy, iakieykolwiek by godnośći byli, ktorzy pod pretextem appellacyi do uciężenia iakiego, albo przyſzłey exekucyi Liſtow Apoſtolskich, náwet in forma Brevis do expedycyi Rzymskich náleżących, tákże Pozwow, Inhibycyi, Proceſſow, Sequeſtrow, Dekretow od Stolice Apoſtolſkiey Legatow, Nuncyuſzow, y inſzych Sędźiow Apoſtolskich, wydanych, albo ktore na potym będą wydane, do Sądow y władzy Swieckich ućiekaią się, y choćby zá Inſtancyą Fiskalnego Prokuratora o przyięcie pomienionych appellacyi ſtáraiący się, á Liſty, Inhibycye, inne Dekreta Rzymskie pomienione przeymuią, iáko y ći, ktorzy w cale nie pozwalaią, albo bez pozwolenia Swego nie dopuſzczaią, a żeby pomienione Liſty do exekucyi przywiedźione były, albo żeby Piſarze Inſtrumentow do Exekucyi tychże Dekretow ſpiſowáć, albo opiſane wydawać nie śmieli, komu náleży, przeſzkadzaią, y zákazuią, iako też y ći, ktorzy lub ſamych w ſpráwach ſwych, Iáko y wyżey ućiekaiących się, lub innych Ágentow, pokrewnych, powinowatych, Przyiáciol, Piſarzow, Exekutorow, Subexkutorow pomienionych Dekretow Rzymskich łapaią, biią, ránią, do więźienia ſadzaią, z Miaſt, Prowincyi, Kroleſtw ſwoich wypędzaią,

Dobra

Dobra onychże odbieraią, przestraszaią, przegrażaią się, przez się, albo przez inszych, publicznie, albo sekretnie, iáko też y ći, ktorzy iakimkolwiek Osobom w Sprawach swoich, lub ná otrzymanie łask, do Rzymu, rekursu czynić zákazuią, albo żeby tychże łask y Listow Apostolskich nie otrzymali, nie zażywali, iákimkolwiek sposobem zákazuią, przeszkadzaią, albo one, lub sami u siebie, albo u Notaryuszow, albo Pisarzow publicznych, albo inszym iakimkolwiek sposobem zátrzymywać śmieią.

Po czternaste. Wyklęći są wszyscy, ktorzy lub przez się lub przez drugich, władzą własną pod pretextem iakieykolwiek exempcyi łask, sprawy Beneficyalne, Dziesięćiny, lub inne Duchowne, albo z nimi złączone od Audytorow, Kommissarcow, y innych Sędziow Duchownych odciągaią, y bieg onychże tamuią, y lub partykularnym Osobom, lub Kollegiom, Kapitułom, Klasztorom pomienione sprawy popieraiącym, przeszkodę czynią, w rozsądzeniu tych spraw iáko Sędziowie udaią się, ktorzy także Authorow przymuszaią, á żeby wydane Pozwy, Inhibycye, Dekreta rewokowane były, albo żeby przećiwko ktorym klątwy y insze kary w tychże Dekretach ferowane były, od nich uwolnieni byli; lub przez wyroki swoie, lub innym iákim sposobem przymuszaią albo exekucyi Listow Apostolskich, Processu, Dekretow nie dopuszczaią, onymże iakimkolwiek sposobem nie przeszkadzaią; lub do tego radą, pomocą, faworem, lub zezwoleniem przykładaią się: choćby to czynili pod pretextem nie dopuszczania iakiey wiolencyi, lub też udaiąc, aż wprzod do Oyca S.

Sami

Sami lub przez się, lub przez drugich ſupplikować będą, a źeby Nas w tym informować mogli: chyba żeby podobne ſupplikacye przed Stolicą Apoſtolſką należycie zaczęte popierali, y promowowali. Ta zaś klątwa wydana ieſt na tych wſzyſtkich, ktorzyby się tego ważyć mieli iakieykolwiek kondycyi, by naywyſzſzey Duchowney y Swieckiey.

Po piętnaſte. Wyklęći ſą wſzyſcy, ktorzy kolwiek pod pretextem Urzędu ſwego, albo ná Inſtancyą czyiąkolwiek, Oſoby Duchowne, Kapituły, Klaſztory, Kollegia, do Sądow ſwoich przećiwko dyſpozycyi Prawa Duchownego poćiągaią; albo żeby poćiągnione były, iakimkolwiek ſpoſobem rozkazuią albo ſtaraią się. Iáko też y ći, ktorzy Ordynacye, albo inſze Dekreta z iakieykolwiek przyczyny, albo pod iakim pretextem, lub zwyczaju, albo Przywileiu, lub inſzym iakim ſpoſobem ſtánowią, publikuią, albo iuż uczynionych y poſtánowionych zażywaią, przez ktoreby wolność Duchowna zniesiona albo obrażona, lub iakimkolwiek ſpoſobem umnieyſzona być mogła, albo Práwom Stolice Apoſtolskiey, albo inſzym Kośćiołom, iakimkolwiek ſpoſobem lub jawnie, lub potaiemnie uſzczerbek iaki przynoſzą.

Po ſzesnaſte. Wyklęći ſą, ktorzy ArcyBiſkupow, Biskupow, y innych tak wyżſzych iáko y niżſzych Prałatow, albo Sędźiow Ordynaryinych, iakimkolwiek ſpoſobem więźniąc Ich Agentow, Prokuratow, Przyiacioł Domowych, Krewnych, powinowatych, albo inakſzym ſpoſobem przeſzkadzaią, a żeby władzy y Jurysdykcyi ſwoiey Duchowney według Praw Kośćielnych, á oſobliwie S. Concil. Tridentskiego zażywać nie mogli. Iáko też y ći, wyklęći

wyklęći ſą, ktorzy uchodząc Dekretow ſądu Duchownego Sędźiow Ordynaryinych, albo od nich deputowanych, do Kancellaryi, Sądow y Trybunałow Swieckich uciekaią się, y od nich Inhibycye, zákazania, albo iakiekolwiek inne Dekreta, przećiwko tymże Sędźiom Duchownym lub Sędźiom Ordynaryinym, lub delegowanym otrzymuią. Także y ći, ktorzy przećiwko tymże Sędźiom, Dekreta, Inhibycye wydaią, exekwuią, albo do tego radą, pomocą, protekcyą ſwoią, y fáworem przykładaią się.

Po ſiedmnaſte. Także wyklęći ſą, ktorzy Jurisdykcye, Intraty, pożytki tak do Stolice Apoſtolſkiey, iako y do inſzych Oſob Duchownych względem Kośćiołow, Klasztorow, y innych Duchownych Beneficyow náleżące, ſobie przywłaſzczaią, albo z iakieykolwiek okázyi y przyczyny bez pozwolenia Rzymskiego Papieża, albo innych do tego władzą maiących ſekweſtruią, y odbieraią.

Po ośmnaſte. Wyklęći ſą, ktorzy Kollekty Dzieſięciny, lub iakiekolwiek inſze ciężary na Duchownych, Prałatow, albo inſze Osoby Duchowne, y na ich Dobra, to ieſt do Kośćiołow, Klaſztorow, y inſzych Beneficia Duchowne należących, albo na ich Intraty, pożytki, ciężary bez wyraźnego Oyca S. pozwolenia wkładaią, albo iakiemikolwiek ſpoſobami, wynálazkami wybieraią, albo tak włożone choć od dobrowolnie daiących odbieraią. Także y ći, ktorzy przez się, y przez drugich pomienione rzeczy czynić, exekwować ważą się, y do nich się pomocą, radą, albo inſzym iakimkolwiek ſpoſobem przykładaią.

Po dziewiętnaſte. Także wyklęći ſą wſzyscy Piſarze,

ſarze, Sędźiowie, Exekutorowie, ktorzy iakimkolwiek ſpoſobem wdaią ſię w ſprawy głowne albo Kryminalne przećiwko Osobom Duchownym one proceſſuiąc, z krajow ſwoich wypędzaiąc, łapaiąc, albo Dekreta przećiwko nim feruiąc, lub iuż ferowane exekwuiąc bez wyraźnego y oſobliwego Stolice Apoſtolskiey pozwolenia. Iako y ći, ktorzy toż pozwolenie do Osob y przypadkow niewyrażonich pociągaią, albo onych źle zażywaią.

Na oſtatek wyklęći ſą wſzyscy, ktorzy Kroleſtwa, Prowincye, Miaſta, y inſże kraje do Kośćioła Rzymſkiego należące, y tegoż Kośćioła Jurisdykcyi podległe ſobie uzurpuią, one odbieraią, Jurisdykcyą tegoż Kośćiołá mieſzać, y przeſzkadzać iakimkolwiek ſpoſobem ważą się. Iáko y ći, ktorzy takowym pomoc, radę, obronę, y iakąkolwiek protekcyą podaią.

Z takich Klątew nikt nie może rozgrzeſzyć, boby wpadł w klątwę Papieſką, tylko ſam Papież, wyiąwſzy przy śmierci, abo ći, ktorzy od Niego maią na to oſobliwe pozwolenie, iáko to bywa pod czas miłośćiwego lata, y to zá dosyć uczynieniem, álbo zá warunkiem o tym dosyć uczynieniu.

Klątwy Papieskie Ordynaryine.

NAprzod w taką klątwe wpádaią, ktorzy Duchowne Oſoby biią, albo ránią, pomocnicy.

2. Także ktorzy do ſłużby Bożey przypuſzczaią wyklętych od Oyca S.

3. Także ktorzy ze złośći palą, y wyłamuią Kośćioły y Klasztory.

4. Także ktorzy przy śmierći od klątwy Papieskiey rozgrzeſzeni nię ſtawili się Przełożonym, ozdrowiawſzy.

5. Także y Zakonnicy, ktorzyby się ważyli adminiſtrować Sákrament Małżeńſtwa, Oleiu Swiętego bez dozwolenia Plebána, albo Biskupa.

6. Także Káphani y Zakonnicy, ktorzyby kogo namawiali, aby się u Nich w Kośćiele chował.

7. Także ktorzy przymuſzaią Kápłanow mieć Mſzą w Interdykcie Kośćioła.

8. Także y ći, ktorzy się ważyli kogo rozgrzeſzyć od ślubu, do Rzymu, do Jeruzalem, S. Jákubá, Czyſtośći y Zákonu.

9. Także y ći, ktorzy się ważą co brać od przyimowania do Klasztora, y dawać.

10. Także ktorzy się dopuſzczaią Simonii w doſtąpieniu Beneficia y Ordines.

11. Także ktorzy bez dozwolenia, y przyczyn ſłuſznych wchodzą do Pánien Zákonnych.

12. Także ktorzy przeſzkadzaią, áby iakie Dobra nie dochodziły Duchownym, ktore im należą.

13. Także ktorzy poiedynki odpráwuią, y patrzą na nie.

14. Także ktorzy palą Domy, zboża, bywaią od Biskupa wyklęći, y publikowani, tylko od Oyca S. bywaią rozgrzeſzeni.

VIII.

Caſus

Casus à Nobis Sedi Nostræ Ordinariæ reservati.

1mò. Levis percussio Clerici.

2dò. Omne crimen Papæ reservatum, si fuerit occultum.

3tio. Incendium frugum, Domorum, si fiat ex deliberata voluntate. Pariter consilium & auxilium ad id datum.

4to. Peccatum publicum, ob quod publica & solennis pœnitentia est imponenda; præcipuè concubinatus, & adulterium publicum.

5to. Blasphemia publica & notoria.

6to. Homicidium voluntarium, vel realis alicujus membri abscissio.

7mo. Injectio manuum in Parentes.

8vo. Crimen falsi, cùm quis vitiat scripturas, vel dat falsum testimonium, vel cùm Advocatus aut Notarius Instrumenta partis adversæ alteri parti demonstrat, item monetæ, mensurarum, & ponderum falsificatio.

9no. Sacrilegium, hoc est rei sacræ, vel etiam profanæ in loco Sacro per furtum aut rapinam ablatio.

10mo. Usurpatio bonorum post Clericos demortuos, sive testatos sive intestatos, si id fiat sine scitu aut licentia Nostra, vel Officii Nostri.

11mo. Sortilegium, divinatio, incantatio per tacitam vel manifestam Dæmonis invocationem.

12mo. Procuratio abortûs etiam ante animationem fœtus: & procuratio sterilitatis.

13tio. Oppressio Infantium in lecto.

14to. Inceſtus in primo & ſecundo Conſangvinitatis & affinitatis gradu.

15to. Violatio Monialis, vel Sacrilegium cum eadem commiſſum.

16to. Peccatum ſodomiticum & beſtialitas.

17mo. Detentio iniqua Cenſuum, Decimarum, legatorum Cenſuum, & aliorum proventuum ad Eccleſias pertinentium.

18vo. Ultimarum voluntatum intra annum vel ſuperveniente cauſa intra biennium non executio.

19no. Servitium continuum & famulatus apud Judæos.

20mo. Staterarum vel menſurarum corruptio.

21mo. Inter conjuges qui legitimè matrimonium contraxerunt diſſenſionum concitatio, eorundemque ad procurandum divortium ſollicitatio.

IX.

Zápowiedź Stanu Kapłańskiego.

POdaiemy do wiadomośći łask Waſzych, iż NN. udaie się do Stanu Duchownego, y chce się Swięcić na Subdyakona, albo Dyakona, albo Kapłana, Ieżeliby tedy kto z was wiedział o iakiey przeſzkodzie, dla ktoreyby nie godziło mu ſię brać ſwięcenia, niechże do mnie Plebana przyidzie y to mi oznaymi, albo też kto woli, do ſamego Iasnie Wielmożnego I. X. Biſkupa Naſzego, albo do ktorego Officyała. Zebyśćie zaś wiedzieli, ktore są do ſtanu Duchownego przeſzkody; oto ie wam na śćianie przybite przy Zakryſtyi dla przeczytania prezentuiemy.

1mò. Ktorzy ſię z Heretykow, z Lutrow, Kalwinow, z Schyzmatykow, Zydow nie nawroconych do Wiary ſwiętey urodzili, albo ieżeli też ſami w iaką wpadli byli herezyą.

2dò. Ktorzy są nie dobrego łoża, także ći, ktorzy z tych, co Kapłana zabili, y co z nich pochodzą aż do czwartego pokolenia.

3tiò. Ktorzy dwie żony, albo iednę wdowę, lub też nierządem się bawiącą mieli.

4tò. Ktorzy w iáwnym iakim śmiertelnym leżą, albo leżeli grzechu, lubo to w cudzołoſtwie, lub w iakim inſzym nierządzie, albo ieżeli są krzywoprzysiężcy, pijanice, kosterowie, buntownicy, zwádliwi, ktorzy się mſzczą krzywd swoich, Domy nachodzą, ktorzy fałſzywe dali ſwiádectwo, ktorych o kradzież pomowiono, ktorzy są o nierząd iáki podeyrzeńi, ktorzy iawną czynili pokutę, wſzyscy infamisowie, banitowie, Lichwiarze, ktorzy od pożyczenia zboża, albo pieniędzy lichwę brali.

5tò. Ktorzy ráchunkow nie oddali, lubo to Panom Rzeczypospolitey, Woiewodztwu, lub też Szpytalom, Kośćiołom, Kupcom.

6tò. Ktorzy iaką táiemną wádę maią. Iako to, ieżeli wielką chorobę miewaią, ieżeli są, albo byli od złego opętani, albo są nie zpełna rozumu, albo zdrowego nie są rozsądku.

7mò. Ktorzy kogo zabili, albo obcieli, albo w krwáwey potyczce byli, gdzie wiele ludzi zabito, ktorzy na ſmierć kogo osądźili, albo do tego przyczyńcami byli, lubo co piſząc, radząc, mowiąc, czyniąc, zkąd komu potym śmierć naſtąpiła.

Te ſą przeſzkody do Stánu Duchownego. Ieżeli

żeli tedy kto wie, co tákowego o tym, ktory się do tego Stánu zabiera, niech nam o tym bez omieszkania znać daie. W czym káżdego sumnienie obowięzuiemy, y obiecuiemy, że tego, kto doniesie, nie wydamy; uważáć iednák będźiemy, ieżeli podobna delacya, nie z gniewu, nienawiśći, albo iákiego interessu pochodźi.

X.

Sanctissimi Domini Nostri Innocentii Divinâ Providentiâ Papæ XII. CONSTITUTIO.

Quâ plura declarantur ac præscribuntur pro tollendis abusibus, & fraudibus circa Ordinationes alienorum subditorum.

Romæ M. DC. XCIV.

INNOCENTIUS EPISCOPUS Servus Servorum DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

SPeculatores Domûs Israël, quæ est Sancta DEI Ecclesia, per ineffabilem Divinæ Bonitatis abundantiam constituti, eò potissimùm ab ipsis Pontificatûs Nostri primordiis Pastoralis vigilantiæ Nostræ studia convertenda esse duximus, ut, qui in Sortem Domini vocantur, Sacrisq; addicuntur Ministeriis, quippe quos irreprehensibiles

les esse convenit, ut præesse valeant corrigendis, ac in quos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisqué sumunt, quod imitentur, tales sint, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare, ac ædificent cunctos tam fidei scientiâ, quàm operum disciplinâ.

Sanè hoc inito consilio, non alios, quantum fieri potest, quàm qui in sanctitate & justitia per ordinatissimos Ecclesiasticæ Militiæ gradus statis intervallis ambulaverint, ac piè & fideliter in ministeriis anteactis se gesserint, ad Sacerdotium assumi, Sacrasqué Ordinationes, juxta priscum Ecclesiæ morem, præscriptis à Jure temporibus orationi & jejunio consecratis haberi cupientes severiorem quamdam in concedendis Indultis suscipiendi Sacros Ordines extra tempora hujusmodi, & interstitiis ad id designatis minimè servatis, ultrò Nobis proposuimus adhibendam rationem; quâ videlicet servatâ, ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minimè tribuatur, nec unquàm herì Sacrilegi, hodie Sacerdotes, herì profani, hodie Sacrorum Antistites, veteres vitio, virtute rudes, & recentes, discipuli simul ac magistri pietatis creentur; sed ii tantùm, juxta constitutas à Majoribus Leges, ab humili gradu fidelis populi ad Sacrarum administrationum sublimitatem promoveantur, qui post mutatum habitum sæcularem diuturnâ conversatione inter Clericos fuerint comprobati, ac multo tempore didicerint, quæ postmodum alios docere tenentur, cœterùm per ea ipsa Indulta, quæ super præmissis parciùs quidem, ac ex certis tantùm, & magis rationalibus causis

concedere decrevimus, contraria quàvis illarum interpretatione penitùs improbatâ, Salutarem illam, quam Sacri Generalis Tridentini Concilii Decreta de non ordinandis ad patrimonii titulum, nisi illis, quos Episcopi pro necessitate vel commoditate suarum Ecclesiarum assumendos judicaverint, præscribunt disciplinam, nequaquàm relaxatam intelligi; quinimò nec unquam ad Indulta hujusmodi exequenda Episcopos ipsos arctare, sed illorum executionem arbitrio semper eorundem Episcoporum, quorum conscientias hac in re strictissimè oneratas voluimus, prorsus relinquere declaravimus; sperantes in Domino eos, qui juxta Apostoli monitum, nemini citò manus imponendas esse probè norunt, sibi, & universo gregi attendentes, in quo eos posuit Spiritus Sanctus regere Ecclesiam DEI, reverenda ipsis Spiritibus Angelicis ministeria ab hominibus sine consideratione apprehendi nunquam permissuros, nec temerè præripi passuros, quæ vita probata duntaxat accipere promeretur. Omnes insuper, & singulos cujuscunque tandem gradûs, Ordinis, & dignitatis fuerint, quibus ex hujus Sanctæ Sedis gratia Sacros Ordines præfatos extra eadem tempora conferendi, vel aliis, ut illos sic conferre valeant, indulgendi potestas fieri consvevit, cùm Divinos Ordines largiri districti semper esse judicii oporteat, seriò monitos voluimus, ut præscriptos sibi desuper in suis quique facultatibus terminos religiosè custodiant, nec eos cujusvis consvetudinis, aut exempli pretextu ullatenùs transgrediantur.

Verùm, quò impensiùs Apostolicæ gubernationis curam & cogitationes in hæc intendimus, eò majori

majori cum animi noſtri dolore, ex quàm plurium Venerabilium Fratrum Noſtrorum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum in diverſis Regionibus exiſtentium delatis ad Nos querelis accepimus graviora quotidie malignari inimicum in Sancto, ſacrilega ſcilicet illorum impudentiâ indies creſcente, qui propriæ ſalutis immemores, Clericales Ordines ſibi forſan à propriis Præſulibus denegatos, ſeu quos, aliquibus Canonicis ſibi obſtantibus impedimentis, denegari meritò verentur, ab alienis Epiſcopis, non quæ JEſu Chriſti, ſed eas, quæ ad ipſos non pertinent, oves in animarum ſuarum perniciem quærentibus, nec tot Canonicas damnationes contra uſurpantes alienæ plebis hominem latas perhorreſcentibus, abſque ſuorum Prælatorum commeatu, hoc eſt dimiſſoriis, commendatitiisvé eorum literis deſtituti, quinimò eis inſciis, & ſæpè etiam invitis, ſub minùs legitimis Beneficii Eccleſiaſtici, originis, domicilii, ſeu etiam familiaritatis, ac continuæ Ordinantium Epiſcoporum commenſalitatis quæſitis titulis, in ſacrarum legum fraudem, & contemptum, illegitimè ſuſcipiunt, atque ita non intrantes per Oſtium, & nihilominus Tabernaculum Domini cum macula inhabitare non dubitantes, Sacrificium in ſacrilegium convertunt, judicium abſque miſericordia ſibi conſciſcunt, Deoqué minimè placentes, & tamen placare velle præſumentes, non modò eum non placant, ſed magis irritant, dum videntur in cordibus ſuis dicere: Non requiret.

Hinc eſt, quod Nos ex commiſſæ Nobis divinitùs Apoſtolicæ ſervitutis munere, abuſus, fraudes, ac ſcandala hujuſmodi penitùs, & omninò è medio

dio tollere, ac irreligiosam contrafacientium audaciam, quantùm Nobis ex alto conceditur, compescere, & reprimere volentes, nec non fel. rec. Urbani VIII. contra malè ordinantes, & malè Ordinatos, quæ incipit: *Secretis*. aliorumqué Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum, ac etiam Conciliaribus hac in re editis Constitutionibus & Ordinationibus inhærentes, illasqué, quo ad ea, quæ præsentibus non adversantur, quatenus opus sit, innovantes; de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium ejusdem Concilii Tridentini Interpretum, qui, quæcunque antehac super præmissis ab ipsorum Cardinalium Congregatione in particularibus casibus edita Decreta, declarationes, seu responsa ad earundem præsentium limites reducenda esse censuerunt, consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione Nostra, dequé Apostolicæ potestatis plenitudine ad Omnipotentis DEI gloriam, Ecclesiæ utilitatem, veteris disciplinæ instaurationem, totiusqué Christiani Populi ædificationem, hac Generali Nostra, & perpetuò valitura Constitutione decernimus & declaramus, nulli Episcopo, seu cujusvis loci Ordinario, tametsi Cardinalatûs honore fulgeat, licere externum quempiam, ac sibi ratione originis, seu domicilii, juxta modum inferiùs declarandum, legitimè contracti non subditum ad Clericalem tonsuram promovere, cujusvis Beneficii Ecclesiastici ei statim, ac tonsurâ hujusmodi insignitus fuerit, conferendi, seu ad quod is à Patronis jam præsentatus, seu nominatus fuerit, prætextu, etiamsi Beneficium prædictum de novo eâ expressè adjectâ lege fundatum fuisse constiterit,
ut

ut quis immediatè post Clericalem characterem susceptum ad illud instituatur; Præterea Clericum, qui legitimè jam à proprio Episcopo ad eandem Clericalem tonsuram, seu etiam ad minores Ordines promotus fuerit, non posse ab alio Episcopo, ac titulo cujuscunque Beneficii in illius Diœcesi obtenti ad ulteriores Ordines promoveri, nisi ante eorundem susceptionem Testimoniales literas proprii Episcopi tam originis, quàm domicilii super suis natalibus, ætate, moribus, & vita sibi concedi obtinuerit, easque Episcopo ordinanti in Actis illius Curiæ conservandas exhibuerit.

Licèt verò Clericus ratione cujusvis Beneficii in aliena Diœcesi obtenti subjici dicatur Jurisdictioni illius Episcopi, in cujus Diœcesi Beneficium hujusmodi situm est, eam tamen de cætero hac in re inconcussè servari volumus Regulam, ut nemo ejusmodi subjectionem ad effectum suscipiendi Ordines acquirere censeatur, nisi Beneficium prædictum ejus sit reditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, sive juxta Taxam Synodalem, sive eâ deficiente, juxta morem Regionis pro promovendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus, per se sufficiat, illudque ab Ordinando pacificè possideatur, sublatâ quacunque facultate supplendi, quod deficeret fructibus ejusdem Beneficii cum adjectione Patrimonii etiam pingvis, quod ipse ordinandus in eadem, seu alia quavis Diœcesi obtineret; ac Episcopus sic ordinans tam de prædictis testimonialibus literis, quàm de reditu Beneficii hujusmodi expressam in consveta collatorum Ordinum attestatione mentionem facere debebit.

Cæterùm subditus ratione Originis is tantùm sit,

ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus in ea Diœcesi, in qua ad Ordines promoveri desiderat, dummodò tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirùm itineris, Officii, Legationis, Mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenus ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum & naturalis origo erit attendenda. Quod si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti, sicut permittitur, natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci literas Testimoniales, ut supra, obtinere, illasqué Episcopo Ordinanti per eum in collatorum Ordinum Testimonio similiter recensendas præsentare teneatur.

At si Pater in alieno loco, ubi ejus Filius natus est, tamdiù, ac eo animo permanserit, ut inibi verè Domicilium de jure contraxerit, tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrem legitimè, ut præfertur, contractum pro Ordinatione ejusdem Filii attendi debeat.

Subditus autem ratione Domicilii ad effectum suscipiendi Ordines is duntaxat censeatur, qui, licèt alibi natus fuerit, illud tamen adeo stabiliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bonorum suorum partem cum instructis ædibus in locum hujusmodi transferendo, ibiqué insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superqué suum perpetuò ibidem permanendi animum demonstraverit; & nihilominus ulterius utroque casu se verè & realiter animum hujusmodi

di habere jurejurando affirmet. Si quis tamen à propriæ Originis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit alicui canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii suæ Originis Testimoniales literas, ut supra, afferre debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptionum Ordinum literis facienda erit.

Ad hæc nullus Episcopus alienæ Diœcesis Subditum Familiarem suum ad aliquos Sacros, seu Minores Ordines, vel etiam primam tonsuram promovere, seu ordinare præsumat, absque ejus proprii, Originis scilicet, seu Domicilii Prælati Testimonialibus Literis, ut supra, & nisi ad præscriptum Concilii Tridentini præfati Sess. 13. cap. 9. de Reform: Familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit; Beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum præfinitum superiùs, sufficiat, quacunque fraude cessante, statim, hoc est saltem intra terminum unius Mensis à die factæ Ordinationis, re ipsâ illi conferat, ac in Ordinationis hujusmodi Testimonio, expressam itidem familiaritatis, ac literarum prædictarum mentionem facere teneatur.

Porro, ut quicunque fraudibus aditus omnino præcludatur, volumus, & Apostolica Authoritate statuimus, atque decernimus, ut Episcopus quilibet suos ratione Originis sive Domicilii subditos Clericos quoscunque ab alienis Episcopis quavis Authoritate, etiam cum suis commendatitiis literis promotos, nedum ad formam Concilii Tridentini supradicti Sess. 14. cap. 3. de Reformat. quoad scientiam examinare valeat, verùm etiam Ordinum

eis collatorum Teſtimoniales literas, gratis tamen, recognoſcere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præſentis Conſtitutionis forma, & diſpoſitio adimpleta fuerit, aſſignato ſic promotis termino competenti ei magis bene viſo ad docendum de ejuſmodi adimplemento, ita, ut quos eo termino elapſo id minimè præſtitiſſe compererit, à ſuſceptorum Ordinum exercitio, ſi ita, & quamdiu ei expedire videbitur, ſuſpendere, illisqué ne in Altari, aut in aliquo Ordine miniſtrent, interdicere poſſit.

Ita verò præmiſſa omnia, & ſingula perpetuò, ac inviolabiliter obſervari, atque adimpleri volumus, ut ſi quid in iisdem præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſecùs fiat, Ordinans quidem à collatione Ordinum per annum, Ordinatus verò à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eò ipſo ſuſpenſus ſit, aliisqué inſuper gravioribus pœnis pro modo culpæ Noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis arbitrio infligendis uterque ſubjaceat.

Decernentes pariter easdem præſentes literas ſemper firmas, validas & efficaces exiſtere, & fore, ſuosqué plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis ad quos ſpectat, & pro tempore quandocunque in omnibus, & per omnia pleniſſimè, & inviolabiliter obſervari. Sicqué, & non aliter, per quoſcunque Judices Ordinarios, & Delegatos; etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, ac Sedis præfatæ Nuncios, alioſqué quoſlibet quacunque præeminentiâ & poteſtate fungentes & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet

quavis

quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & authoritate ubique judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secùs super his à quoquam quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec non quibusvis etiam Juramento, Apostolicâ, aut quavis firmitate alia roboratis statutis & consvetudinibus; Privilegiis quoque, Indultis, & literis Apostolicis sub quibuscunque verborum tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, alisqué efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusqué & aliis Decretis, motu, scientiâ, & potestatis plenitudine paribus, in genere, vel in specie, seu aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumqué totis tenoribus specialis, specifica, expressa & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur & insererentur, nihil penitus omisso, & formâ in illis traditâ observatâ, eisdem præsentibus pro expressis & insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter, & expresè derogamus, cœterisqué contrariis quibuscunque.

Volumus autem, ut præsentes literæ in Valvis

Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Flore de Urbe, ut moris est, publicentur, & affigantur, sicque publicatæ, & affixæ omnes & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent; Quodque earundem præsentium transsumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides tam in Judicio, quàm extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo omninò hominum hanc paginam Nostrorum Decretorum, Declarationis, Voluntatis, Statuti & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire liceat, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, sexcentesimo nonagesimo quarto, Pridie Nonas Novembris, Pontificatûs Nostri Anno quarto.

B. Card. Prodotarius. I. F. Card. Albanus.

Impedi-

XI.

IMpedimenta Matrimonij, quæ impediunt contrahendum & annullant contractum, Curati animarum & Confessarii ob casus sæpè contingentes sibi subjectis probè inculcabunt, quorum summam cum brevi declaratione subjicimus.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultûs disparitas, Vis, Ordo, ligamen, honestas,
Affinis, Raptor, si clandestinus & Impos,
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

1mò. ERror circa Personam, ut cùm pro Rachele obtruditur Lia, Persona una pro alia, non autem circa qualitatem personæ v. g. si ignobilior pro Nobiliori, Pauper pro divite, corrupta pro Virgine contingeret.

2do. Conditio, error circa conditionem Personæ, ut si liber contrahat cum serva, vel libera cum servo propriè dicto, quo nomine venire non debent famuli, neque coloni originarii, nec adscriptitii glebæ.

3tio. Votum solenne Castitatis per susceptionem v. g. Subdiaconatûs, vel per Professionem solennem in Religione approbata spontè emissum.

4to. Cognatio Spiritualis, quæ contrahitur ratione Sacramenti, baptismi, aut Confirmationis v. g: inter baptizantem & baptizatum & ejus Parentes, item inter suscipientes seu Patrinos, & susceptam prolem prolisqué Parentes. Inter levantes verò virum & fœminam omninò nulla. Idem te-

ne de Sacramento Confirmationis. Carnalis cognatio ab eodem ſtipite proximè deſcendentium, dirimit uſque ad quartum gradum lineæ tranſverſæ incluſivè. In primo gradu lineæ tranſverſæ nemo poteſt diſpenſare, ob jus naturæ vetans, in reliquis ex juſta cauſa, poteſt Summus Pontifex; in linea verò recta omnes jure naturæ gradus ſunt prohibiti, ac indiſpenſabiles. Cognatio denique legalis ſive adoptio in filium & filiam, quia in Polonia minùs eſt in uſu, hìc omittitur.

5to. Crimen triplex eſt, *1mò.* homicidium alterius conjugis per alterum armis, veneno, conſilio vel imperio patratum, accedente cooperatione vel conſenſu perſonæ tertiæ: homicida talis impedimento dirimente cum illa tertia perſona contrahere prohibetur. Excipe tamen, ſi cædes tentata ſit, ſed non perfecta, ſeu ſine intentione Matrimonii, vel cum intentione, ſed non ſignificatâ exteriùs, vel non communi conſilio, ſed ab altero tantùm, non dirimit Matrimonium; niſi etiam adulterium præceſſit, tunc enim, etiamſi unus tantùm cædem perfecerit altero ignaro, dummodò fuerit intentione Matrimonii, verè dirimit. *2dò.* Adulterium vivente unius Conjuge, per alterum conjugum cum tertia perſona commiſſum, cum mutuo conſenſu de præſenti, vel promiſſione de futuro Matrimonio, poſt mortem Conjugis; ſed ad hoc impedimentum conſciſcendum requiritur, ut promiſſio ſit acceptata, ut uterque ſciat alterum conjugatum eſſe: omnis ignorantia vera excuſat ab hoc impedimento, dubitatio non excuſat. *3tiò.* Crimen eſt raptus, cum Perſona quævis violenter abducitur, aut libidinis, aut Matrimonii ineundi

gratiâ;

gratiâ; duratque tamdiu impedimentum, quamdiu rapta in potestate est Raptoris: si subinde etiam liberè consentiat; ex eo tamen pro justa uxore haberi non potest, nisi libertati priùs restituatur, & tum demum benevolè consentiat, tunc valeat Matrimonium.

6to. Disparitas cultûs, hoc est Religionis, dirimit Matrimonium inter baptizatum & non baptizatam, etiamsi Catechumenum & vicissim. Hæresis alterius Conjugum, impedit quidem cohabitationem, si periculum sit perversionis, non tamen dirimit.

7mo. Vis sive gravis metus injustè incussus irritat Matrimonium in utroque foro, sive ab alterutro contrahentium incutiatur, sive à tertio quopiam. Declarationes hujus impedimenti vide apud Theologos, nominatim P. Busenbaum & explanatorem ejus La Croix. Ligamen, quo quisquis ligatur conjugi adhuc viventi.

8vo. Honestas sive justitia publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere cum Consangvineis illius, cum qua contraxit sponsalia vel matrimonium tantùm ratum sed non consummavit, scilicet ob mortem supervenientem, vel ob professionem religiosam, vel aliam ob causam, unde nemo potest ducere filiam ejus, cum cujus matre sponsalia contraxerat, vel matrimonium ratum habuerat, & vicissim: neque sororem sponsæ, neque fæmina nubere filio, cujus patri spoponderat, ratové tantùm matrimonio se junxerat ejusdem fratri: Si tamen vel sponsalia fuerunt irrita ob defectum consensûs, vel mutuo consensu dissoluta, hoc impedimentum vim non habet. Aliàs si ex spon-

ſalibus tantùm, ſed veris ac legitimis oriatur, impedit tantùm in primo gradu: ſi ex matrimonio rato, uſque ad quartum; oritur denique etiam ex Matrimonio clandeſtino.

9no. Ætas, cujus defectus in mare putatur ad annum 14. in fæmina ad 12. niſi malitia ſuppleat ætatem, hoc eſt doli & officii Maritalis capacitas, juxta prudentûm arbitrium.

10mo. Affinis, ob hoc impedimentum non poteſt ducere in uxorem ullam ex conſangvineis primæ uxoris ſuæ, uſque ad quartum gradum ſuperſtes maritus: nec relicta nubere ulli ex conſangvineis prioris mariti uſque ad quartum, ſi autem hæc affinitas contrahatur per copulam illicitam, non extenditur ulteriùs; quàm ad ſecundum gradum incluſivè v. g. fornicatus cum matre, non poteſt ducere filiam, neque nepotem, neque ſororem, neque amitinam, conſobrinam, multò magis germanam; idem exiſtima de fæmina, quòd non poteſt nubere fornicatoris fratribus, amitinis, ſobrinis, germanis.

Maritus peccans cum ſorore uxoris ſuæ, non tantùm germanâ, ſed etiam amitinâ & ſobrinâ, non poteſt ampliùs debitum à ſua conjuge petere ante diſpenſationem, quamvis poſſit & teneatur reddere.

11mo. Clandeſtinus, cùm deeſt aſſiſtentia proprii Parochi, alterutrius ſponſorum, vel alterius Sacerdotis habentis poteſtatem à proprio Parocho, & duorum ad minimum teſtium, quorum nomine recipi poſſunt fæminæ; atque pueri modò rationis compotes. Vagabundi poſſunt contrahere coram

quovis

quovis Parocho, vel ſi alteruter ſponſorum ſit vagabundus; tenetur tamen Parochus diligenter de eorum conditione inquirere, & petere licentiam ab Epiſcopo aſſiſtendi talibus matrimoniis, aliàs validum quidem erit matrimonium, ſed Parochus graviter peccabit.

12mo. Impos, ob frigiditatem vel naturæ aliud vitium, quæ ſi ſint perpetua, perpetuum efficiunt impedimentum: ſi temporanea, v.g. ex morbo, aut diaboli malignitate, mediantibus veneficiis, ideoq; ſi antecedat matrimonium, tamdiu matrimonium contrahendum ſub valore impedit, quamdiu durat; ſi ſuperveniat matrimonio rato, non dirimit. De rapta muliere dictum num: 5to. verbo Crimen.

XII.

Examen Puellæ ad Religionem aſpirantis ante aſſumptionem habitus & faciendam Profeſſionem, ad præſcriptum SS. Concilii Tridentini.

1mo. Interrogetur quo fine velit Monialis fieri, & liberam ſuam voluntatem deſuper exprimat.

2do. Utrum coacta, decepta, an ſponte, & vocante Deo, aut conſilio, perſvaſione, precibus, minisvé à Monialium Conſangvineis, aut ab alia quavis Perſona adhibitis Monialem Vitam eligat. Utrum metu amittendæ gratiæ Parentum aut Conſangvineorum hoc non faciat.

3tio. A quo tempore, Religionem ingrediendi deſiderium nutriat.

4to. An

4to. An à teneris Annis ad pietatem propensa fuerit.

5to. Sciatne bene, & apprimè intelligat rem, quam tractat, quam ob causam Monialis fieri velit.

6to. Num antea Votum emiserit de eligenda strictiori Regula.

7mo. Utrum sponsalia de futuro vel de præsenti cum aliquo non contraxerit.

8vo. Sitne sana mente & corpore, aut occulto aliquo defectu laboret, qualis ille sit, & à quo tempore.

9no. Utrum omnes Religionis obligationes apprimè noverit, & non ignoret Vota, quæ in illa emittenda sunt.

10mo. An in communi Vitam in clausura perpetua, & sub suæ Superioris obedientia, ducere pro grato habeat.

11mo. Quot annorum sit.

12mo. Dicat etiam Nomen, Cognomen & Patriam.

13tio. Utrum Monasterii, in quo vult Religionem profiteri, libenter amplectatur Regulam, illamque servare omninò desideret.

14to. An ad Crucem Domini ferendam, ad seipsam abnegandam, & ad Christum Crucifixum imitandum accincta sit? Explicetur illi, quid sit abnegatio sui.

15to. De Christiana doctrina etiam interrogetur, utrum bene illam calleat.

16to. An sciat legere & scribere. Finito examine, quæ in illo acta sunt, ad Loci Ordinarium, in Scriptis omnia referantur.

XIII.

Ex Constit. Synodalibus Provincial. Lib. 4. de Raptoribus.

CUm in quibusdam locis quorundam iniquitas invaluerit, quod in rebus Ecclesiæ furtum reputatur sagacitas, rapina probitas: & violentia fortitudo: hoc Sacro approbante Concilio, cupientes sæcularium potestatum audaciam, quantum cum Deo possumus, refrænare; sancimus, quòd quicunque Princeps seu Capitaneus terræ, Baro aut miles, aut Nobilis vel Officialis eorum, & generaliter quævis alia persona Spiritualis, vel Sæcularis cujuscunque dignitatis, statûs & conditionis existat, Decimas, tributa, Castra, Villas, munitiones, Possessiones & Bona, ac alias res mobiles & immobiles, & se moventes ad Ecclesias, & pia ac Religiosa loca, Personasqué Ecclesiasticas spectantia & pertinentia, aut etiam pauperum hominum in ipsorum Bonis degentium rapuerit, invaserit & occupaverit, aut illicitè detinuerit, exactionaverit, tallias seu Collectas imposuerit, seu injustè impignoraverit, ac occasione pignoris aliquid extorserit, vel quovis sumpto colore gravaverit, impignorari, aut exactionari mandaverit, ordinaverit, seu ratum habuerit; aut raptorem, invasorem, occupatorem & detentorem illicitum cum re rapta invasa, occupata, detenta conservaverit, seu in defensionem susceperit, aut in bono ejusdem notorium damnum, seu manifestam offensam intulerit; nisi infra trium dierum spatium, à tem-

à tempore rapinæ, invasionis & occupationis perpetratæ & commissæ, omnia & singula rapta, invasa, & occupata, seu pignorata, nec non de injuriis & damnis datis, & offensa manifesta, condignam emendationem & satisfactionem impenderit, cum eorum in hac parte complicibus excommunicationis sententiam incurrat ipso facto. Et nihilominus in illa seu illis Parochia seu Parochiis, de qua seu de quibus, raptores seu invasores, occupatores damnum dantes, seu manifestam offensam irrogantes fuerint, aut in quibus larem, seu habitationem suam habuerint, seu habere consveverint, & ad quam seu quas, res & Bona prædicta sic rapta, invasa, ac occupata, ad conservationem ipsarum deducta, ac in ipsis detenta fuerint, quousque ad restitutionem & satisfactionem plenariam, aliaque loca quæcunque ad quæ præfati raptores, occupatores, damnum dantes ac offensam prædictam inferentes cùm eorum complicibus pervenerint, seu alter eorum pervenerit, & quamdiu in eisdem locis, seu altero eorum moram traxerit ipso facto Ecclesiastico subjaceant interdicto. Et quoniam excommunicatus ab uno, & ab aliis est vitandus: decernimus quodsi prædicti raptores, invasores, occupatores, damnum dantes, seu offensam inferentes, cum suis complicibus de aliena seu alienis Diœcesibus fuerint, seu alter ipsorum fuerit, Episcopus loci, de quibus dicti raptores & alii præfati fuerint, vel ad quos confugerint, extunc virtute Constitutionis præsentis, vel laudi communis, recepta si opus fuerit ab Episcopo loci, vel injuriam passo informatione summaria,

maria, teneantur hujuſmodi raptores, invaſores, occupatores, & damnum dantes, cum eorum complicibus excommunicatos per ſe & ſuos ſubditos publicè nuntiare, & in Parochiis & locis prædictis prout ſuperiùs exprimitur interdictum Eccleſiaſticum facere inviolabiliter obſervari.

Ex Bulla Cœnæ Domini Innocentii XII. Romani Pontificis.

EXcommunicamus & anathematizamus ex parte DEI Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, authoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quoſcunque, qui Jurisdictiones, ſeu Fructus, reditus, & Proventus ad Nos & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas Perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes uſurpant, vel etiam quavis occaſione vel cauſa ſine Rom. Pont. vel eorum ad quos Jure pertinent, expreſſa licentia ſequeſtrant. Quive collectas, decimas, taleas præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis Perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum Bonis illorumque fructibus, reditibus, & proventibus hujuſmodi, absque ſimili Rom. Pont. ſpeciali & expreſſa licentia imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſpontè dantibus & concedentibus recipiunt. Cœterum à prædictis ſententiis nullus per alium, quam Romanum Pontificem, niſi in mortis

articulo constitutus, nec etiam nunc nisi de stando Ecclesiæ mandatis & satisfaciendo cautione præstita, absolvi possit, etiam prætextu quarumvis facultatum & indultorum, quibuscunque Personis Ecclesiasticis Sæcularibus, & quorumvis Ordinum etiam mendicantium, & militiarum Regularibus, etiam Episcopali, vel alia majori dignitate prædictis ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conventibus & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentiâ fulgentibus, per Nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbô, literis, aut alia quacunque Scriptura in genere & in specie concessorum & innovatorum, ac concedendorum & innovandorum. Quodsi fortè aliqui contra tenorem præsentium, talibus excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint; eos excommunicationis sententiâ innodamus, graviùs contra eos spiritualiter & corporaliter, prout expedire noverimus processuri. Declarantes ac protestantes quamcunque absolutionem, etiam solenniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi priùs à præmissis, cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint, & injuriatis satisfecerint, non comprehendere, nec eis aliter suffragari.

Ex Clementinis Lib. 5. de pœnis Tit. 8. Cap. 3. Cupientes.

ILlos Religiosos, qui aliqua, ut audientes à Decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis vel alibi proferre præsumunt, Excommunicationis subjacere sententiæ, decernimus ipso facto. Et quia nisi fiat quod bonum est, à malo abstinere non sufficit, Religiosis omnibus injungimus sub obtestatione Divini Judicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut quoties populo prædicabunt in prima Dominica, quarta & ultima Quadragesimæ, & in Festis Ascensionis Dominicæ, Pentecostes, Nativitatis Beati Joannis Baptistæ, Assumptionis & Nativitatis Beatissimæ Virginis Mariæ Matris DEI, audientes expresse studeant informare, si ab Ecclesiarum Rectoribus, vel Vicariis, aut loca tenentibus eorundem requisiti fuerint. Necnon & his, quorum Confessiones audient conscientiam facere, quod Decimas solvere non omittant. Quodsi fortè in prædicationibus hoc ipsum supra dictis diebus svadere scienter omiserint, per superiores graviter arguantur eorum. Quibus etiam Superioribus in virtute Sanctæ Obedientiæ districtè præcipimus, ut contra taliter omittentes statuta pœnalia faciant, secundum quæ sic acriter puniant transgressores, quòd pœna eorum sit cæteris in exemplum: Constitutione bonæ memoriæ Gregorii Papæ Decimi Ptædecessoris Nostri circa hæc edita in suo nihilominus robore duratura. Qui verò scienter post-

posuerint confitentibus conscientiam facere de solvendis hujusmodi Decimis, ab Officio prædicationis tamdiu maneant ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) conscientiam fecerint. Exinde excommunicationis incursuri sententiam ipso facto, si prædicare præsumpserint, prædictâ negligentiâ (ut præmittitur) non purgatâ. Sanè temerarios violatores constitutionis illius, quæ Religiosis & Clericis Sæcularibus prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, vel aliàs promittendum inducant, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel jam electam ulteriùs non immutent: similem sententiam (pœnâ in dicta Constitutione contenta in suo perdurante robore) incurrere volumus ipso facto, ab alio quàm à Sede Apostolica, (præterquam in mortis articulo) nullatenùs absolvendos: nullis Privilegiis aut Statutis, cujuscunque tenoris existant, super his valituris.

Corrigenda.

fol. 3. v. 16. irretetis *lege* irretitis
eod. v. 21. oculos conversos *lege* oculos in se conversos.
fol. 6. v. 1. Pastore Principum *lege* Pastorum Principe.
fol. 15. v. 23. contra me est semper *lege* contra me stet semper.
fol. 190. v. 17. attractaverit, *lege*, attrectaverit

In Appendice

fol. 3. v. 3. Ordinis *lege* Ordines Idem fol. 4. v. 15.
fol. 8. v. 8. quærelæ *lege* querelæ
fol. 31. v. ultimo. rationalibus *lege* rationabilibus
fol. 32. v. 30. pretextu, *lege* prætextu.
fol. 36. v. 10. permittitur, *lege*, præmittitur.
fol. 40. v. ult. Prodotarius *lege* Prodatarius
fol. 42. v. 22. dummodo fuerit intentione Matrimonii, *adde* patrata.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0026669